

היכל הקודש ברסלב

הלימוד היומי

בי"ת נצחי,
שנים מקרא ואחד תרגום,
נ"ך, רמב"ם

לעתיד בעולם הבא
מזכירין אותו כל מה שלמד
בעולם הזה
(שיחות הר"ן כח)

על ידי
לימוד
שיעורים אלו
אנו נותנים
את החומש
ואת המעשר
להקדוש
ברוך הוא
(עצתו אמונה)

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פאדק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

בני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.662.4888

היכל הקודש

בלומינגדאו

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

גורפס ע"י

קורן הדפסה
היכל הקודש

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

עבודה זרה. אין מעמידין - פרק שני דף כה עמוד א - מתוך מהדורות "אבן ישראל" (שטיינזלץ) רנא רשי

למשה ליהושע ולנדרקמן - דא ראל קחשיב נמי יעקב - כי שם לא היו רק תשלומין, בדאמרין (וחליץ צא, בא שמש שקשעה בעבורו וזרח בעבורו, ומהאי טעמא נמי לא חשיב חוקיה, שלא היו רק תשלומין ליום שנתקצר בימי אהו, והרב רבינו אלחנן אומר דהוהו מעשה דחוקיה לא היה אלא תחת עלמא, שהרי לא עמד העשמה כלל במקום אחד אלא שהלך לאחוריו, דבראשית רבה איכא נמי למאן דאמר "וישם ה' לקץ אות" - מלמד שהעמיד לו לגלגל חמה.

לא

וְיָחֶק וַיַּעֲקֹב שְׁנָקְרָאוּ "יִשְׂרָאֵל", שְׁנָאמַר: "תִּמְתָּ נַפְשִׁי מוֹת יִשְׂרָאֵל". וְהִכָּא רֵמִיָּא? "וְתַרְעֵו יִהְיֶה מָלֵא הַגּוֹיִם", [אִימְתִּי יִהְיֶה מָלֵא הַגּוֹיִם?] בַּשְּׁעָה שְׁעָמְדָה לוֹ חֲמָה לַיהוֹשֻׁעַ. וַיַּעֲמֹד הַשְּׁמֹשׁ בַּחֲצֵי הַשָּׁמַיִם וְלֹא אָזְן לְבֹא בְיוֹם תָּמִים", וכִּמְהָ? אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי: עֲשִׂירִים וָאַרְבָּעָה [שָׁעֵי], אֲזוּל שִׁית וְקָם שִׁית, אֲזוּל שִׁית וְקָם שִׁית, פֹּלְהָ מִלְּתָא בְיוֹם תָּמִים; רַבִּי אֱלֶעָזָר אָמַר: שְׁלֹשִׁים וָשִׁית, אֲזוּל שִׁית וְקָם תְּרִיסַר, אֲזוּל שִׁית וְקָם תְּרִיסַר, עֲמִידְתּוֹ בְיוֹם תָּמִים; רַבִּי שְׁמוּאֵל בֶּר נַחֲמָנִי אָמַר: אַרְבָּעִים וָשְׁמוֹנֶה, אֲזוּל שִׁית וְקָם תְּרִיסַר, עֲמִידְתּוֹ בְיוֹם תָּמִים וְשִׁישׁ וָתַרְתִּי. אִיכָא דְאָמְרִי: בְּתוֹסְפָתָא פְּלִיגִי, רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי אָמַר: עֲשִׂירִים וָאַרְבָּעָה, אֲזוּל שִׁית וְקָם תְּרִיסַר, אֲזוּל שִׁית וְקָם תְּרִיסַר, עֲמִידְתּוֹ בְיוֹם תָּמִים; רַבִּי אֱלֶעָזָר אָמַר: שְׁלֹשִׁים וָשִׁישׁ, אֲזוּל שִׁית וְקָם תְּרִיסַר, אֲזוּל שִׁית וְקָם עֲשָׂרִים וָאַרְבָּעָה, "וְלֹא אָזְן לְבֹא בְיוֹם תָּמִים"; רַבִּי שְׁמוּאֵל בֶּר נַחֲמָנִי אָמַר: אַרְבָּעִים וָשְׁמוֹנֶה, אֲזוּל שִׁית וְקָם עֲשָׂרִים וָאַרְבָּעָה, אֲזוּל שִׁית וְקָם עֲשָׂרִים וָאַרְבָּעָה, מְקִישׁ עֲמִידְתּוֹ לְבִיאָתוֹ, מָה בִּיאָתוֹ בְיוֹם תָּמִים, אָף עֲמִידְתּוֹ בְיוֹם תָּמִים. תָּנָא: כִּשֶׁם שְׁעָמְדָה לוֹ חֲמָה לַיהוֹשֻׁעַ, כֵּךְ עָמְדָה לוֹ חֲמָה לְמֹשֶׁה וְלְנֹדְקֵימּוֹן בֶּן גּוֹרִיוֹן. יְהוֹשֻׁעַ - קְרָאִי; נֹדְקֵימּוֹן בֶּן גּוֹרִיוֹן - גְּמָרָא; לְמֹשֶׁה מִנְּלָן? אֲתֵיָא "אַחֵל" "אַחֵל", בְּתִיב הָכָא: "אַחֵל תַּת פְּחָדֶךָ", וּבְתִיב הָתֵם בִּיהוֹשֻׁעַ: "אַחֵל גְּדָלְךָ". וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֲתֵיָא "תַּת" "תַּת", בְּתִיב הָכָא: "אַחֵל תַּת פְּחָדֶךָ", וּבְתִיב בִּיהוֹשֻׁעַ: "בְּיוֹם תַּת ה' אֵת הָאֲמֹר". רַבִּי שְׁמוּאֵל בֶּר נַחֲמָנִי אָמַר, מְגוּפִיָּה דְקָרָא שְׁמַעְתָּ לִּיה: "אִשֶּׁר יִשְׁמְעוּן שְׁמַעְךָ וְרָגוּ וְחָלוּ מִפְּנֶיךָ", אִימְתִּי רָגוּ וְחָלוּ מִפְּנֶיךָ? בַּשְּׁעָה שְׁעָמְדָה לוֹ חֲמָה לְמֹשֶׁה. מִיתִיבִי: "וְלֹא הָיָה בְיוֹם הַהוּא לְפָנָיו וְאֲחֵרָיו!" - אִיבְעִית אִימָא: שְׁעוֹת הוּא דְלָא הוּוּ נַפְשִׁי בְּוִלִי הָאִי. וְאִיבְעִית אִימָא: אֲבָנֵי כָרָד לֹא הוּוּ, דְּבְתִיב: "וַיְהִי בְנֹסֶם מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל הֵם בְּמוֹדֵר בֵּית חוֹרֵן וְה' הִשְׁלִיד עֲלֵיהֶם אֲבָנִים גְּדֹלוֹת מִן הַשָּׁמַיִם עַד עֶזְקָה וַיָּמָתוּ". בְּתִיב: "וַיֹּאמֶר לְלֹמֵד בְּנֵי יְהוּדָה קִשֶׁת הִנֵּה כְּתוּבָה עַל סֵפֶר הַיִּשָּׁר", מָאִי "סֵפֶר הַיִּשָּׁר"? אָמַר רַבִּי חֵיָא בֶר אָבָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: זֶה סֵפֶר אֲבָרְהָם יַעֲקֹב וַיַּעֲקֹב שְׁנָקְרָאוּ "יִשְׂרָאֵל", דְּבְתִיב בָּהּ: "תִּמְתָּ נַפְשִׁי מוֹת יִשְׂרָאֵל וְתִהִי אַחֲרֵיתִי בְּמוֹתוֹ". וְהִכָּא רֵמִיָּא? "יְהוּדָה אֲתָה יוֹדֵד אֲחִיד דָּדִךְ בְּעֶרְףְ אִיבִיד", וְאַיִזוּ הִיא מִלְחָמָה שְׁצָרִיקָה יָד כְּנֶגֶד עוֹרְפָּךְ? הוּוּ אֹמַר: זוֹ קִשֶׁת. רַבִּי אֱלֶעָזָר אָמַר: זֶה סֵפֶר מִשְׁנֵה תוֹרָה, וְאַמָּאי קְרוּ לִיה "סֵפֶר הַיִּשָּׁר"? דְּבְתִיב: "וְעִשִּׂית הַיִּשָּׁר וְהַטּוֹב בְּעֵינֵי ה'". וְהִכָּא רֵמִיָּא? "רַבִּי רַב לִוִּי", וְאַיִזוּ הִיא מִלְחָמָה שְׁצָרִיקָה שְׁתֵּי דִינִים? הוּוּ אֹמַר: זוֹ קִשֶׁת. רַבִּי שְׁמוּאֵל בֶּר נַחֲמָנִי אָמַר: זֶה סֵפֶר שׁוֹפְטִים, וְאַמָּאי קְרוּ לִיה "סֵפֶר הַיִּשָּׁר"? דְּבְתִיב: "בְּיָמֵינוּ הָהֵם אֵין מִלָּךְ בְּיִשְׂרָאֵל אִישׁ הַיִּשָּׁר בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה". וְהִכָּא רֵמִיָּא? "לִמְעַן דַּעַת דְּרוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְלִבְדָם מִלְחָמָה", וְאַיִזוּ הִיא מִלְחָמָה שְׁצָרִיקָה לִימוּד? הוּוּ אֹמַר: זוֹ קִשֶׁת. וְיִגְדְּלוּ דְבִיהוּדָה בְּתִיב: דְּבְתִיב: "מִי יַעֲלֶה לָנוּ בְּתַחֲלָה אֶל הַכְּנַעֲנִי לְהַלְחֵם בּוֹ, וַיֹּאמֶר ה' וְיִגְדְּלוּ יַעֲלֶה". וְיִגְדְּלוּ הַטָּהָר אֵת הַשּׁוֹק וְהַעֲלִיָּה וְיִשֶּׁם לְפָנֵי שְׁאֻלוֹ" - מָאִי "וְהַעֲלִיָּה"? רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: שׁוֹק וְאַלְהִי, מָאִי "וְהַעֲלִיָּה"? דְּכַסְמָכָא שׁוֹק לְאַלְהִי; וְרַבִּי אֱלֶעָזָר אָמַר: שׁוֹק וְחֻזָּה, מָאִי "וְהַעֲלִיָּה"? דְּמִחִית לָה לְחֻזָּה עֲלִיָּה דְשׁוֹק בִּי בְּעֵי אֲנֹפִי, וּמִנְפֵי לִיה; וְרַבִּי שְׁמוּאֵל בֶּר נַחֲמָנִי אָמַר: שׁוֹק יְשׁוּפִי, מָאִי "וְהַעֲלִיָּה"? שׁוּפִי עֲלִיָּה דְשׁוֹק קָאִי. "לֹא תִתִּיחַד אִשָּׁה עַמְהֶם". כְּמָא עֲסָקִינָּו! אִילִימָא בְּחַד, דְּכוּתָהָ גְבִי יִשְׂרָאֵל מִי שָׁרִי; וְהִתְנָן: לֹא יִתִּיחַד אִישׁ אֶחָד עִם שְׁתֵּי נָשִׁים!

אִיא דְּבִנִי יוֹדֵדָה הוּוּ מוֹשִׁיכַת קִשֶׁת נוֹתֵן יָדִי כְּנֶגֶד עֵינָי, דְּהִינּוּ מוֹל הַעוֹרָה, הַטְרִיל בִּלְעָז. דְּבְתִיב בְּמִשְׁנֵה תוֹרָה - "עֲשִׂית הַיִּשָּׁר וְהַטּוֹב". אִיזוּהוּ הַיִּשָּׁר מִלְחָמָה שְׁצָרִיקָה לִימוּד, בֶּן נִמְלָן - דְּקָרָא יְהוּדָה בְּתִיב: דְּבְתִיב - בְּרִישַׁא דְּסִפְרָא: "מִי יַעֲלֶה בְּתַחֲלָה אֶל הַכְּנַעֲנִי לְהַלְחֵם בּוֹ, וַיֹּאמֶר הָשֵׁם וְהִדְרָה יַעֲלֶה", אִלמָא בְּתִיב מִלְחָמָה דְּסִפְרָא אִיזוּהוּ קִימִי. וְיִרֵם הַטָּהָר אֵת הַשּׁוֹק וְאֵת הַעֲלִיָּה - מִשּׁוֹם פְּלוּגָתָא דְּהִנִּי אֲמוראי גּוֹפִיּוּהוּ נָטָל לַה. וְהַעֲלִיָּה - מִזֶּה שְׁעִילָה. דְּכַסְמָכָא שׁוֹק לְאַלְהִי - הַשּׁוֹק סְמוּךְ לְאַלְהִי, שְׁהֵאִלְהִי מִלְמַעְלָה וּמִסְכָּמָה עַל הַשּׁוֹק. וְשׁוֹק הוּא עֵצֶם שֶׁל צוֹמֵת הַגִּיד הַמְמוּצֵעַ בִּין קוֹלֵת לְאַרְכִּיבָה, וְאַיְבִירִים הַתְּחוּתִינִים סוֹמְכִין אֵת הַעֲלִינִים. דְּבִיחִית - מְנִיחַ הוּא עַל הַשּׁוֹק בְּגִי חוּזָה וְשׁוֹק שֶׁל שְׁלִמִים בְּשַׁעַת הַטָּהָר, וְהוּא שְׁעוֹרָתָא, אָף עַל פִּי רֹבֵחַ הוּא כְּרִכְתִּיב (שְׁמוּאֵל א טז) "כִּי הוּא יִכֵּר אֶת-חֹבֶה" - לֹא הוּא חוּזָה וְשׁוֹק דִּידָהוּ לְכוּן, דְּבִמָּה קִטְנָה הוּא, וְקִימָא לֵן בְּפִרְק בְּתָרָא דְּבוֹחִים (שְׁנִי, ב) אֵת וְשׁוֹב בְּבִמָּה גְּדוּלָה וְאֵין חוּזָה וְשׁוֹק בְּבִמָּה קִטְנָה. שׁוּפִי - כִּי הוּוּ חִדְק (הַטּוֹב) כְּעַצֵּם הַקִּלְיָה. וְקוֹרִין פּוֹלְפִּי. לֹא יִתִּיחַד אִישׁ אֶחָד עִם שְׁתֵּי נָשִׁים - שְׁהַנְשִׁים דַּעֲתָן

קולות וחיזוק התרצות לעבירה.

וידום השמש - ביהושע כתיב, כשנלחם עם חמשת המלכים הצרים על הגבעונים. והבא נקט לה, משום דפליגי לעיל רבי אלעזר ורבי שמואל בר נחמני במדרש פסוקא ד'וישירה', ופליגי נמי במדרש ד'ויצמד השמש'. ויידום - שתק מלומר שירה. שבכל עת לבתו אינו שרוקן, ובמציאות שרוקן, ויהושע אמר שירה בשבילה, דכתיב: "אז ידבר יהושע לה' ביום הה' וגו'. עד יקום ניו -

1 יקום ישראל מאויביו. והא היה כתובה על ספר
2 הישר - שעתידי לעשות לו נס. ספר אברהם ב'
3 - היינו ספר בראשית, כדכתיב (במדבר יג) "ויהושע
4 בו. מות ישרים - בלעם מבקש על עצמו שימות
5 מיתה של גויעה במוות. והיכא רמיא -
6 בבראשית שעתידי יהושע לבא לנס ויהי יהושע?
7 משמש אפרים בא. כדכתיב (במדבר יג) "למשה
8 אפרים תושב בן נון", וכתביב באפרים: "וורעו
9 יהיו מלא הגוים", כל הארצות נתמלאו
10 מיראתו ואמינותו. ודעו על אפרים יהיה מלא
11 הגוים; אדם נוצח כאן מלחמה ואין בני
12 אספמייא יודיעו בה, אבל בשעה שעמדה לו
13 חמה ליהושע נראה לכל העולם ויראו פגיו. ספר
14 משנה תורה - וספר שופטים לא גרסינן
15 הכא, ואנא וירדוטא דגריסא דקלמן קינבעה היא, ושבשחא
16 היא. דהא לא רמיזא ביה. ויעמד השמש - ש' שמשמנה שתי עכבות: אחת בחוצי
17 השמים והיינו בחוצי היום, ואחת סמוך
18 לשקיעתה. דכתיב לו אֵין לְבֹא - אלא שעה
19 כיום תמים, דהיינו עשרים וארבע שעות, דיום
20 אינו תמים ושלם אלא עש' לילה. עשרים וארבעה
21 - היה אותו יום מעלות השחר עד יציאת
22 הכוכבים, ויום תמים" אבולא מילתא קאי, אהלוך
23 ואעמידה. אויל שית - עד חצי השמים. וקם שית -
24 דכתיב: "ויצמד השמש", ואויל שית - עד ערב.
25 וקם שית, כדכתיב: "ולא אֵין לְבֹא", כולה
26 מילתא - הליכובו וצמיחת כיום תמים, עשרים
27 וארבע של יום וליכא דשאר ימים. שלשים ושית -
28 ד"יום תמים" דקרא - אעמידה לחדר קאי.
29 איבעים וששונה - ד"יום תמים" דקרא אשדח
30 שקיעתא קאי, וקמייתא דלא כתיב ביה "כיום תמים" -
31 סתם עמידה שלם עשר שעות, כעמידה שדרכו לעמוד ולשתוק
32 בלילה. איכא דאמר - הני שיעורי דהני רבנן -
33 - כדסתפא שנתוסף על היום קאמרי להו. רבי יהושע
34 בן לוי אמר: קם עשרים וארבע הוה - התוספתא,
35 ו"יום תמים" אעמידה קאי. ורבי אלעזר
36 אמר שלשים ושית הוה - תוספתא. ו"יום תמים" דקרא
37 אעמידה דילא אֵין לְבֹא? קמייתא דקרא אעמידה דילא
38 אֵין לְבֹא? קמייתא דקרא אעמידה דילא אֵין לְבֹא? קמייתא דקרא
39 אעמידה דילא אֵין לְבֹא? קמייתא דקרא אעמידה דילא
40 אֵין לְבֹא? קמייתא דקרא אעמידה דילא אֵין לְבֹא? קמייתא דקרא
41 אעמידה דילא אֵין לְבֹא? קמייתא דקרא אעמידה דילא
42 אֵין לְבֹא? קמייתא דקרא אעמידה דילא אֵין לְבֹא? קמייתא דקרא
43 אעמידה דילא אֵין לְבֹא? קמייתא דקרא אעמידה דילא
44 אֵין לְבֹא? קמייתא דקרא אעמידה דילא אֵין לְבֹא? קמייתא דקרא
45 אעמידה דילא אֵין לְבֹא? קמייתא דקרא אעמידה דילא
46 אֵין לְבֹא? קמייתא דקרא אעמידה דילא אֵין לְבֹא? קמייתא דקרא
47 אעמידה דילא אֵין לְבֹא? קמייתא דקרא אעמידה דילא
48 אֵין לְבֹא? קמייתא דקרא אעמידה דילא אֵין לְבֹא? קמייתא דקרא
49 אעמידה דילא אֵין לְבֹא? קמייתא דקרא אעמידה דילא
50 אֵין לְבֹא? קמייתא דקרא אעמידה דילא אֵין לְבֹא? קמייתא דקרא

דבני יוהדא היו מושכי קשת נותן ידיו כנגד עיניו, דהיינו מול העורף, הטריל בלעז. דכתיב במשנה תורה - "עשית הישר והטוב". איהוהו השר מלמחה שצריכה ללמוד, בן נמלן - דקרא יוהדא בתיב: דכתיב - ברישא דספרא: "מי יעלה בתחלה אל הכנעני להלחם בו, ויאמר השם ויהיה יעלה", אלמא בתיב מלחמה דספרא איהוהו קימי. וירם הטבח את השוק ואת העליה - משום פלוגתא דהני אמוראי גופייהו נטל לה. והעליה - מה שעליה. דכספכא שוק לאליה - השוק סמוך לאליה, שהאליה מלמעלה ומסבכה על השוק. ושוק הוא עצם של צומת הגיד הממוצע בין קולית לארכובה, ואיברים התחתונים סומכים את העליונים. דבחיית - מניח הוא על השוק בגיו חוזה וקושי של שלמים בשעת הנופה, והוא ששורקתא, אף על פי רובח הוא כדכתיב (שמואל א טז) "כי הוא יכר את חובה" - לא הוא חוזה וקושי דידוהו לכוון, דבמה קטנה הוא, וקיימא לן בפרק בתרא דבוחים (שני, ב) אית ושוב בבמה גדולה ואין חוזה וקושי בבמה קטנה. שופי - כי הוא יכר (הטוב) כעצם הקליה. וקורין פולפי. לא יתייחד איש אחד עם שתי נשים - שהנשים דעתן

קולות וחיזוק התרצות לעבירה.

לא

עבודה זרה. אין מעמידן - פרק שני דף כה עמוד ב - מתוך מהדורות "אבן ישראל - (שטיינזלץ) רש"י

תוספות

לא צריכא באשמו עמו - לכאורה מוקד לה כרבי שמעון דאמר בפרק "עשרה יוחסין" (קדושין פ. ב.) בזמן שאשמו עמו ישר עמך בפורדיק שאשמו משמרתו. ואם תאמרו: אמאי לא מוקד לה במישור עמדת הנשואה, דבכי האי גונא בישראל שרי ליחודי, דאמר רבא הוה בגמרא: בתישור אדם עם אשה ותינתקו שידעת טעם ביאה ואינה מוסרת עצמה לביאה? ויש לומר: דלשון "לא תתיחד" משמע

שאין שם שום ישראלית אלא היא.

איכא בנייהא אשה חשובה בין האנשים ושאניה חשובה בין הנשים - פירש הקונטרס: חשובה למלכות ואינה יפה. לרבי ירמיה דמוקי לה בקרובה למלכות. הא לאו הכי לא אמרינן אשה כלי זינה עליה - אלמא איכא אשה קטליה ולא ידעו בן עלה דעתה לביאה כגון מכוברת, והכא שהיא חשובה למלכות ואינה יפה שריא ליחודי, דליכא למחש' לשפיכות דמים כיון שהיא קרובה למלכות. וליבאה נמי ליחוד למחש' שפיכות דמים. ולרב אסירא ליחודי, דכולהו כלי זינין עליהן וחישינן לערה. דהא רב אידי מתנא אמר למלכותה ולא אקמור: "הכא באשה יפה דכלי זינה עליה". עד כאן פירש הקונטרס. ודע, דלשון חרדושה לא משמע יפה. ועוד, דכי אינה יפה נמי מאי הוי? הא אמרינן בריש פירקין (עבודה זרה כב. ב.) חביבה עליהם בהמות של ישראל יותר משנחיתין, קל דחומר להנחותה של ישראל יותר של חומר דמכל מקום דבאשה לא טרדי לאנסה כיון דאינה יפה. מידו קשה. דלרבי ירמיה לא מישתמיט תנא או אמורא בשום מקום לחלץ בשבחה בין יפה לאינה יפה להנחותה לעולם ועד, ולפירוש הקונטרס משמע דאשה חשובה בין האנשים ושאניה חשובה בין הנשים ודא מליאה. ואם כן היה לו לומר: חשובה בין האנשים ואינה חשובה בין הנשים. דאמרינן "שאניה חשובה" בי - אלמא תרי מילי גנינה? כן נראה לפרש דודאי תרי מילי גנינה, דהא דקאמר אשה כלי זינה עליה - לאו משום דתתיידה לביאה ומשום הכי לא קטלי לה. אלא משום - מפני שאינה בעלת מלחמות ומריבות בשמך מרחמיה עליה. וחבי פירושה: איכא בנייהא אשה חשובה בין האנשים - קרובה למלכות וא מותרת להתיידה עם האנשים גוים. דלרבי ירמיה אסירא להתיידה בקאמר

טעמא באשה חשובה, ואו לא נפיק של מידו משום שפיכות דמים אי לאו משום טעמא דעריה. לרב אידי שריא, דאמר רבא לזכיא חשובה משפיכות דמים דאשה כלי זינה ומרחמיא עמה, אבל לעריית איכא למחש' כשהיא חשובה משפירתיה מינה אף לעריית לא דחישינן, ושאניה חשובה בין הנשים נמי - אם היא מותרת להתיידה בין הנשים ודאמרינן איכא בנייהו. דלרבי ירמיה כיון דאינה חשובה קטלי לה. דלית ליה טעמא דמרחמיא, ולרב אידי שריא דכלי זינה עליה. כן דעת רבי חזקוני - כן דעת רבי אבהו ונשתארא שבת הגוי תצא מיד. ובירושלמי גרס: אישה אכלת בכל שפיכות דמיה אמר רבי ירמיה: פתח בברייתא. כיון דעצמו נפיק אפילו בתשה, יכולה אשה לזנוי ולומר "גויה אני", ואין האיש יכול להנחותה. כעצמו נפיק ולומר "אני". ונראה לפרש אף כאן בפירוש הירושלמי - באשה חשובה בריאה ובעלת בת, אבל לעריית איכא למחש', דחישינן דלמא מפתח לה. ורב אידי אמר: אשה כלי זינה עליה מפני שכולהו להטעין עצמה לא קטלי לה, ושרי אי לאו משום עריית. ובעי מאי בנייהו בין חשובה בין למר משום שפיכות דמים לזכא משום עריית איכא? ומסקי: איכא בנייהא אשה חשובה בין האנשים בריאה ובעלת בת. דלרבי ירמיה אסירא דאיכא למחש' שמא תתפתח, ורב אידי לא חיש אל דלמא מאנס' לה, ואי בריאה שריא, דכיון שהיא בעלת בת אף לחלץ לא אונס ולא לשפיכות דמים. אי נמי, ושאניה חשובה בין הנשים איכא בנייהא. ורב אידי שריא להתיידה דריכולהו למחש' עצמה, והלכך שפיכות דמים לזכא למחש'. ולעריית נמי, כיון שהיא בין הנשים. ולרבי ירמיה משום שפיכות דמים, דרוקא בבריאה לא חשו. ואם תאמרו: בפרק "האשה שהלכה" (יבמות קיד. ב.) בדעי: החזיקה היא מלחמה בעולם מהו ואמרר? מות בעלה" אי מיהנא או לא? ובעי למיפשט דאנאנת מהדא? דרפלי עליו דים"י" נפלו עליו ליסטיין נאנמה, דהחזיקה מלחמה הוא. ודחי: הוה כדרב אידי, דאמר אשה כלי זינה עליה. ולא אמרינן בדרימי אדא ודאי מהמניה עד שתרואה מות. והשתא לרבי ירמיה דלית ליה כלי זינה תפשות דאנאנת י' לומר: דנדי דלית ליה האי טעמא לענין התירא להתיידה, מכל מקום סומכת

על ה שכולהו להטעין עצמה להנחותם עם שתרואה שמות ולא תעיד בריה.

אלא בתלתא - לחכי נקט תלתא. דבישראל תלתא שורו בין בעיז בין בדרך. אבל תרי - בעיז אלא, בדרך לא. שמא יצטרך אחד מן לקביו ונמצא אחד מן ותייחד עם הערה, בפרק "עשרה יוחסין" (קדושין פא. א.) **בפרוצין פו** - וגוים למח' ליה לתנא לשאשמוענין? הא אפילו ישראל דבנותיהו אסיריא ותייחדו **עשרה** פירושה איש וזונה. **בפסא** - חוץ לעיר לעבירה, כעין קוברי מזה, שלא יבינו. **באשור** - של גי עמו. גי אין משמרתו. **בפרוצין** - שאל קפדה, דאיוו בקרי ואותיהה בבניני. **אבל ישראל אשור** - משמרתו - שרי, כדנתן ב"עשרה יוחסין: בזמן שאשמו עמו - ישר עמך בפורדיק, מפני שאשמו משמרתו. **ותיפוק** ליה - בלא עבירה נמי לא תתיידה, משום שפיכות דמים **באשה חשובה** - בין האנשים ובין הנשים, אשה יפה וקרובה למלכות, דמיסתפא מינה ולא קטלי לה. אבל משום עריית אשה דיפה היא, ואצטריך לאשמוענין עלה תתיידה וחישינן שמא תתפתח. אבל אשה שאינה חשובה בין האנשים חשובה בין הנשים - משום רציחה נמי איכא. דבא עליה ואחר כן הורגה, דלא סבירא ליה אשה כלי זינה עליה. וחשובה בין האנשים ולא בין הנשים מותרת להתיידה, ומשום עריית לזכא, דאינה יפה. **אשה כלי זינה עליה** - אף על גב דאינה חשובה לא בין האנשים ולא בין הנשים - אין חרור אותה, אלא בא עליה, וכיון שבא עליה אינו הורגה. ואפילו אינה קרובה למלכות נמי, אי לא אשמוענין דחישינן לעריית לא הוה מסתברא דמיתסא משום שפיכות דמים. **מאי בנייהו** - בין לרבי ירמיה דאמר לה באשה חשובה - הא לא חשובה דחישינן לשפיכות דמים, כן לרב אידי דאמר כלי זינה עליה וליכא משום שפיכות דמים. מכל מקום משום עריה איכא בה ולא חשובה דמיתסא. **איכא בנייהו** - אשה חשובה בין האנשים - קרובה למלכות, ואינה חשובה בין הנשים - אינה יפה; לרבי ירמיה דמוקי לה באשה חשובה, משמע חשובה בין האנשים ובין הנשים. דקורבנה איכא למחש' דיפה היא - הכא חשובה בין האנשים ולא בין הנשים שריא ליחודי, דמשום שפיכות דמים לזכא דהא קרובה למלכות, ומשום עריית נמי לזכא דהא מוכרתה היא. לרב אידי אסירא ליחודי, דכולהו דחישינן דכלי עליה. **אשה כלי זינה עליה**, ולא אקמור: דהא באשה יפה עסקינן דכלי זינה עליה. **אף על פי שהשולח עמה** - דודאי לא דחירוגה, דהא כלי זינה עליה, לא תתיידה עמך. **אף על פי שהשולח עמה** - משמע: היא נשואת את שלומה ואינה צריכה שלום מלכות. **טופול** לימינו - מחברו לגוי לימינו של ישראל, שאם ידעה הגוי להורגו - ישלח ישראל יד ימינו ויאתו בו. **בפייר** - דאם היה הגוי חנוף סתף טופולו ישראל לימינו, כדי שיהא יד ששאל של גוי שהסיתף חנור בו לצד ימינו של ישראל. ומתוננת ימינו ישראל לאחוז בה. **בפסק** - אם בדי ידו מכל, **טופול ישראל לשמאלו** - שותא יד ימינו הגוי שהמלק בה סמוכה לישראל, ואם בדי ידו ימינו תאחוזו שמאלו של ישראל במלק הסמון לה. דאי טופול לימינו, ידא המלק רחוק מידו של ישראל. **בפעלה** - בדרו או בסלת. **לא יחא ישראל למטה** אפמלה - בעלייה ילך ישראל לפני הגוי, דהיינו מעלה, אלא שטופול לימינו לאמור רוח אחורי ממש, ובירידה ילך הגוי לפנינו. **ואל ישוב לפנינו** - אפילו במשולח לא ישחה ישראל לפנינו לטול כלום. **שמא יריין** - גלגליתו - דירצין. **ירחוב לו את הדרך** - אם היה צריך לו לילך עד פרסה יאמר לו שתי פרסאות אני צריך לילך, אולי ימתן הגוי מלחבורה עד פרסה שניה וזה יפירש ממנו קודם לכן. **נסע כפותה** - ולא הלך עד שעיר. **לקבו** - רחוק מכובי.

לבי

עבדוה זרה. איין עמעדיין - פרק דף פו עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזולץ) חוספות רש"י

לבי תורתא - מקום. תלמידא יהודה רמא את - תלמידו של רב יהודה הוה, וקרו ליה רמא, כלומר ממנו למדת לרבותיו. לטעין ישראל דזו. ידעיתו ליה - שהוא רמאי. בשמתיא - לפי שהיה אדם גדול ושמתיא חילא, לייטינהו בשמתיא. (גרנא = אורג). נידן דלא מייזן - ענין. שחרן רדין אל בושת פנים. ננבי דבבל - שפגעו ברב מנשה,

נתפקרו לחרף אדם גדול. ולפסין דארין ישראל

- 1 - שפגעו בחלמדי רבי עקיבא, ספרו בשבחה,
- 2 ואף על פי שסחם לטעין פרוצין מנגבים,
- 3 להודיען שבחה של שחרן ישראל.
- 4 מנקה בנה של ישראל ברשות - דישראלית,
- 5 אבל לא תמסרנו לחוליוכר בביתא, שלא תהרגנו.
- 6 גמרא נכרית לא תיילד את בת ישראל -
- 7 ואפילו אחרות עומדות עומדת על גבה,
- 8 אפוא - על מצחו של תינוק, מקום שמוחו של
- 9 תינוק רופס, ולא מתחיו - לא מינכרא שדחתה.
- 10 נפישן בישתא דחאיה איתתא - כך וכך רעות
- 11 יבואו עליך כמניין שחשפילת מין וחרגני בידן.
- 12 כי אופיא דנחרא = אשקומיא. ורבנן - קסברי,
- 13 בזמן שאחרות עומדות על גבה שרי, אמרי לך
- 14 במילתא בעלמא הוא דאוקימתה. דשישא סמא
- 15 - סם המות שלך כמניין שחשפילת מין וחרגני בידן.
- 16 לא גרס הכא עד לקמיה. ואחרות רואות - דאי
- 17 מנחא דיא אפואת חזי ליה, דאגב דחשידי יחבי
- 18 ישראליות עניניהו עלה ומירתתא. אבל מניקה,
- 19 דאפטר דשישא סמא ליד מנחא דאפא קודם
- 20 שתכנס לבית ישראל, אימא מודו ליה לרבי
- 21 מאיר. בשכר שרי משום איבה - ומתניחין בהנם
- 22 קמריי, דמני לאישתמוטי ולממיר: צריכה אני
- 23 לשכר מזונותי. אלוש גייה כשבתא שרי -
- 24 בשכר כבכול, משום איבה, דהא איניו חזו
- 25 דמיליין לגשי דידן בשבת כבכול. אסוק בשכר
- 26 שרי. כי קאי רבי אמרינן - ואם לא אורידני
- 27 ימות, ונחל לי להפסיד שרי ולהעילוי. נקיפא לי
- 28 וימנא לי רי דואר - השלטון קבע לי זמן ליום
- 29 וועד, ואם לא אלך יצא שכרי בהפסדי.
- 30 מינן

לבי תורתא, פגעו ביה גבאי, אמרו ליה: לאן קאןלך?
אמר להן: לפומבדיתא. כי קמא לבי תורתא פריש.
אמרו ליה: תלמידא יהודה רמא את! אמר
להו: ידעיתו ליה? יהא רענא דליהו הנהו אינשי
בשמתיא. אולו עברו גניבתא עשרין ותרמין שנין
ולא אצלחו. בין דחזו, אתו בלוהו תבעו שמתיהו,
והוה בהו חד גירדנא דלא אקא לשחייה שמתיהו,
אכליה אריא. הינו דאמרי אינשי: גירדנא דלא מייזן,
שקא צעיר משיני. תא חזי מה בין גבאי ככל ולקסמן
דארין ישראל. משנה בת ישראל לא תיילד את
הנכרית, מפני שמילדת בן לעבודה ורה, אבל נכרית
מילדת בת ישראל. בת ישראל לא תניק בנה של
נכרית, אבל נכרית מניקה בנה של ישראל ברשותה.
גמרא תנו רבנן: בת ישראל לא תיילד את
הנכרית - מפני שמילדת בן לעבודה ורה, ונכרית
לא תיילד את בת ישראל - מפני שהשודין על
שפיכות דמים, דברי רבי מאיר; וחכמים אומרים:
נכרית מילדת את בת ישראל בזמן שאחרות עומדות
על גבה, אבל לא בינה לבינה. ורבי מאיר אומר:
אפילו אחרות עומדות על גבה נמי לא, דיימנין
דמנחא ליה דיא אפואת וקטלא ליה ולא מתחיו. כי
ההיא איתתא דאמרה לחברתה: מולדא יהודיתא
בת מולדא יהודיתא! אמרה לה: נפישין בישתא
דההיא איתתא, דקא משפילנא מיניהו דמא כי
לא היא, במילתא בעלמא הוא דאוקימתה. "בת ישראל
לא תניק". תנו רבנן: בת ישראל לא תניק בנה של נכרית - מפני שמילדת בן לעבודה
ורה, ונכרית לא תניק את בנה של בת ישראל - מפני שהשודיה על שפיכות דמים, דברי
רבי מאיר; וחכמים אומרים: נכרית מניקה את בנה של בת ישראל בזמן שאחרות עומדות
על גבה, אבל לא בינה לבינה. ורבי מאיר אומר: אפילו אחרות עומדות על גבה נמי
לא, דיימנין דשישא ליה סמא ליד מאבראי וקטלא ליה. וצריכא, דאי אשמעינן מילדת -
בההיא קאמרי רבנן דשרי, דלא אפשר, משום דאחרות ראות אותה, אבל מניקה דאפשר
דשישא ליה סם ליד מאבראי וקטלא ליה - אימא מודי ליה לרבי מאיר; ואי אשמעינן
מניקה - בההיא קאמרי רבי מאיר דאסור, משום דשישא ליה סם ליד מאבראי וקטלא
ליה, אבל מילדת דלא אפשר היכא דאחרות עומדות על גבה - אימא מודי להו לרבנן.
צריכא. ורמינהו: יהודית מילדת ארמית בשכר, אבל לא בהנם! אמר רב יוסף: בשכר שרי
משום איבה. סבר רב יוסף למימר: אולודי נכרית בשפתא בשכר שרי משום איבה; אמר
ליה אבוי, וכלה למימר לה: דידן דמינמרי שקבת מחללינן עליהו, דידכו דלא מינמרי
שקבת לא מחללינן. סבר רב יוסף למימר: אנוכי בשכר שרי משום איבה; אמר ליה אבוי:

גירדנא דלא מייזן - פירש הקונטרס; ענין, כי סחם גירדן עו פנים הוא. ובערך גרס:
גירדנא דלטיה = קללה, כלומר דלייש מוליה, שחא בערא משניה, כלומר בחר
ענייא אול עניזא. נכרית מניקה בנה של ישראל בזמן שאחרות עומדות על גבה אבל
לא בניו לבינה - פירוש: ואפילו ברשות הישראלית. דהנקא דומיא דמילדת,
ומילדת סתמא ברשות ישראל היא, ואפילו הכי
אינו שרי אלא באחרות עומדות על גבה. ומיור
בישראל ונכנס שרי, דעמוד על גבה קרינא
ביה כמנכום פרק "דבי שמעאל" (בבבא זרה סא,
א). ואם כן צריך לומר שלא לחניה ישראלית
החולקת חוץ לעיר את בנה יחיד בבית ביד מניקת
גויה אם אין ישראלית בעיד יצאות ונכנסות
המדי שם. ואפילו כפי קמון שכובה אוליך אסור
לחניהו יחיד. ועל תינוק ותינוקת שמשדח בבית
הגוי יחידים לפראותן, הורה רבינו יצחק דאסור
מכמה ענינים: שהם חשודים על שפיכות דמים,
ואפילו הם גוילים קמון עמישוכס למנות.
ירושלמי: גויה מניקה בנה של ישראל, דכתיב
(ישעיהו מט) "יהיו מלכים אומניך ושרותיהם
מניקותיך". תני יונק חתינוק תוולך מן הגויה
ומבהמה טמאה, ונביאין לו חלק מבד מקום. ואין
חרשין לא משום שקץ ולא משום טמאה.
ורמינהו יהודית מילדת ארמית וכו' -
והמשום לא עלה בדעתו להעמיד
המשנה בחנם. ומשום דהלי טעמא מפני שמילדת
בן לעבדה ורה. ורב יוסף אסיק דאפילו הכי בשכר
שרי משום איבה. סבר רב יוסף למימר אולודי
בשבת בשכר שרי - תימא: לרב יוסף דסלקא
דעתיה דשרי, ולאבי נמי דמשני דליכא איבה,
ממעני: הא איכא איבה שרי - הדין שרינן משום
איבה מילתא דאית ביה איסורא דאורייתא.
דאמרינן בפרק "שמעון שרצין" (שבת ק, ב):
הושיט ידו למעי בתמה ודלדל עובר בשבת
חייב משום ערמי דמינדי, ורב גמדיול, דהוי תוליד
דגוזי שו לימור: דהכא ביושבת על המשבר, שכבר
נעקר לצאת. אי נמי, כיון דכלו לו חרשיו פסק
ידוליו.
והרועים בהמה דקה - פירוש: בשלחן, דאי
בשל אחרים - הא אמרינן בפרק
קמא דבבא מציעא (ה, ב): אין אדם חוטא ולא לו.
ואם תאמר: מאי הא דאמורו רבנן ברועים,
שאנינן משום אל מדרבנן, הדין שרינן משום
לעדות אשה כדאיתא בסוף פרק קמא דראש
השנה (בב, א), ואילו בגולגול שום פסולין מן
התורה לכל עדות שבתורה לא אחמוו כולי האי?
וכן עשוש אסור בנפילת ותיאקו, וכלדלי עלמא
אמרינן הכא דאיתריבי בין השבת גופו והשבת
ממונו, דחייב להעלות ואסור להוריד: ואומר
רבינו יצחק: דדאי הנותנא, משום דלא פסילי אלא
דרבנן עשו חכמים חוקי כדי שיתנו לם לשוב,
ובית דין מכין ועונשין שלא מן התורה.
לא מעלין - ואפילו לרבי מאיר דאמר בפרק
קמא (ב, א): לאנוי גביתנה.
ולא

וכלה למימר, אי פגויה היא: "בעינא לאינסוב", אי אשת איש היא: "לא קא מוזהבמא באפי גבא". סבר רב יוסף למימר, הא
דתנא: הגוים ורועי בהמה דקה לא מעלין ולא מורדין, אסוקי בשכר שרי משום איבה; אמר ליה אבוי, וכול לומר לו: "קאי
ברי אאירא", אי נמי: "נקיטא לי וימנא לבי דואר". תני רבי אבהו קמיה דרבי יוחנן: הגוים ורועי בהמה דקה - לא מעלין
ולא

ולא מורדין, אבל המניין והמסורות והמשומדים -

מורדין ולא מעלין, אמר ליה, אני שונה: "לכל אבדת

אחיו" - לרבות את המשומר, ואת אבדת מורדין?

כמי מפקא משומר? ולשני ליה: פאן במשומר אוכל

נבילות לחיבתו, פאן במשומר אוכל נבילות להכעיס!

קסבר: אוכל נבילות להכעיס מין הוא. איתמר:

משומר, פליגי רב אחא ורבינא, חד אמר: לחיבתו -

משומר, להכעיס - מין הוי; וחד אמר: אפילו להכעיס

נמי משומר, אלא איהו מין? זה העובד עבודה זרה.

מיתיבי: אבל פרעוש אחד או יתוש אחד - הרי זה

משומר; והא הכא דלהכעיס הוא, וקתני: משומר!

התם פגי למיטעם טעמא דאיסורא. אמר מר:

מורדין אבל לא מעלין. השתא אחותי מחתינן, אסוקי

מיפגי? אמר רב יוסף בר חמא אמר רב ששת: לא

נצרכא, שאם היתה מעלה בבור - מגררה, דנקט

ליה עילא ואמר: לא תיחות חיותא עליה. רבה ורב

יוסף דאמרי תרין: לא נצרכא, שאם היתה אכן

על פי הכפר מכסה, אמר: לעבורי חיותא עליה.

רבינא אמר: שאם היה סולם מסלקו, אמר: פגינא

לאחותי ברי מאינרא. תנו רבנן: ישראל מל את הגוי

וגוי לא ימול ישראל, מפני שהשודין על שפיכות דמים, דברי רבי מאיר; והכחמים אמרים: גוי

מל את ישראל בזמן שאחרים עומדין על גבו, אבל בינו לבניו לא. ורבי מאיר אומר: אפילו

אחרים עומדים על גבו נמי לא, דיומינן דמצלי ליה סבינא ומשוי ליה פרות שפקב. - וסבר

רבי מאיר: גוי לא? ורמיניה: עיר שאין בה רופא ישראל ויש בה רופא כותי ורופא ארמאי -

ימול ארמאי ואל ימול כותי, דברי רבי מאיר; רבי יהודה אומר: ימול כותי ואל ימול ארמאי!

אפיך, רבי מאיר אומר: ימול כותי ולא ארמאי, רבי יהודה אומר: ארמאי ולא כותי. -

וסבר רבי יהודה: ארמאי שפיר דמיו? והתניא, רבי יהודה אומר: מנין למילא בגוי שהיא

פסולה? ששאמר: "אתה את בריתי תשמו!" אלא, לעולם לא תיפוך, והכא במאי שסקינן?

ברופא

מינן = כומדין לעבודה זרה בין גוים בין ישראלים. מסורות = מלשינים לשקר המוסרין

מזון חכריה בין גוים אנסיק, לחיבתו - כשאין חל בשד. אבל אינו מופקר להיות אסור

לחיה לפניו ליתא חיותו ראובל אסור, ואם עושין בו זה להכעיס, מין הוא - ודא נתא

ויהי רישא מינין בכמה דברים מציעו חילוק בין מין למשומר, כגון ספר תורה שכתבו מין

ישירא, והדבא. פרעוש ויתוש - אין אדם אוכל

לחיבתו. לפסוע טעמא דאיסורא - לא להכעיס,

אלא מתאוד טעמא טעמא, לפי שאין ישראל

טועמו מעולם. שאם חיתה מעלה בבור - עשויה

בפרקק ויכול לעלות - מגררה, והאי "לא

מעלין" קאמר - אין מניחין לעלות קאמר.

דנקט ליה עילא ואמר - כלומר, אית ליה

לאישמוטי מאיבה ולמימר ליה, דלא תיחות

חיותא ידירה עליה - דרך מעלה זו, ותמות בבור.

כענין לאעבידא עליה - צריך אינו להעביר

עוד צאני למפרעה, ודריב על שפת בור זה, וריא

אני שלא יפלו. לאפוקי לשום מורא - תולעת

שיש לו בערלתו, דלא, דאסור לרפאותו בתנם,

דהא אמרין: לא מעלין לו מורדין, דמצלי -

מטה חסוק, כדברמרמינן "מטה משפט" - מצלי

בדיו, כותי שפכה - שם שברית לו מן הגיד מן

התשרה למעלה עליו הנחש, ושבו אינו מוליד.

רופא - שידעו למול, "פול דאמי" - שאין מילת

לשם עבודה זרה, שהיא אין דרכם למול את

בניהם, ואל ימול כותי - שמל לשם ממות וזה

שמצאו בראש הר גריזים ועובדי לה עבודה,

כדאמר "השם חוששין" (חולין ו, א), ומלין את

בניהם לשם זונה זו. כותי - ולא ארמאי, מפני

לשטון על שפיכות דמים.

רופא

לאפוקי' לשום מורא דלא - בפירוש הקונטרס, דאסור לרפואת בתנם, אבל בשכר שרי משום איבה, וראיה בפרק "מי שאסור" (גיטין ע, א), דרב שמי בר אשי עבד לא להורגו אי לדרב

אחר ואיתרי, אלמא שרי לרפואת גוי, אלא דאי בשכר הוה, ועדי יש לומר: דהתם נמי בתנם הוה, ולהתחכם ברפואת יכול להיות מותר, וכן משמע מפני שלא היה בקי ברפואת

עשה לגוי ולא לישראל.

ברופא

רומא מוזכרת – לא מרע נפשית לשייחיה כרות שפכה. **אלא** לקולם **איפוך כראשנין**
מעיקרא – דלרבי יהודה כותי אסור וגוי מותר, ודג אין דרכו לטול מניו לשם עבודה זרה.
 ושפיתב דמס' לא מיישר, הואיל ואחרים עגבו. ודקשיא לך דרבי יהודה אררבי יהודה
 דפסלי מילתו גוי מנויחיה הכותב – הוה ארבי יהודה דגשיא איה. **מאי מעמא דרבי יהודה**
 בר פלוגתא דרבי יוסי, דפסלי כותי. **ל' חמול**

בְּרוּפֹא מוֹמְקָהָ, דְּכִי אָתָּא רַב דִּימִי אָמַר רַבִּי יוֹחֲנָן.
אִם הָיָה מוֹמְקָה לְרַבִּים - מוֹתָר. וְסָבַר רַבִּי יוֹהֲנָן
בּוֹתֵי שְׁפִיר דְּמִי? וְהִתְנִי: יִשְׂרָאֵל מָלְ אֶת הַבּוֹתֵי,
וְכּוֹתֵי לֹא יִמּוֹל יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי שְׁמָל לְשֵׁם הָרַ גְּרִידִים,
דְּכַרְבִּי רַבִּי יוֹהֲנָן; אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי: וְכִי הֵיכָן מְצִינֵי
מִלְּהָ מִן הַתּוֹרָה לְשִׁמְהָ? אֵלֶּא מָל וְחוֹלֵף עַד שֶׁתִּצְא
נִשְׁמָתוֹ! אֵלֶּא, לְעוֹלָם אִיפּוֹד בְּדֹאפְכִינֵי מַעֲרֵקָא, וְדָקָא
קִשְׂיָא דְּרַבִּי יוֹהֲנָן אֲדַרְבֵּי יוֹהֲנָן - הִתְיֵא דְּרַבִּי יוֹהֲנָן
הַנְּשִׂאֵי הָיָא; דְּתִנְיָא, רַבִּי יוֹהֲנָן הַנְּשִׂאֵי אֹמְרִי: מִנֵּין
לְמִלְּהָ בְּגוֹי שְׁהִיא פְסוּלָה? תִּלְמִיד לֹאִמְרִי: "וְאַתָּה
אֵת בְּרִיתִי תִשְׁמֹר". אָמַר רַב חֲסָדָא: מֵאֵי טַעְמָא
דְּרַבִּי יוֹהֲנָן? דְּכִתְבִּיב: "לָהּ" הַמּוֹל". - וְרַבִּי יוֹסִי?
"הַמּוֹל יִמּוֹל". וְאִידֵּךְ, הַכְּתִיב: "לָהּ" הַמּוֹל! - הִהוּא
בְּפִסְחָ תְּרִיב. וְאִידֵּךְ נִמִּי, הַכְּתִיב: "הַמּוֹל יִמּוֹל!" -
דְּבָרָה תּוֹרָה בְּלִשׁוֹן בְּנֵי אֲדָם. אֵימְרִי: מִנֵּין לְמִלְּהָ
בְּגוֹי שְׁהִיא פְסוּלָה? דְּרַב בַּר פַּפָּא מְשַׁמֵּיחַ דְּרַב אֲמִיר:
"וְאַתָּה אֵת בְּרִיתִי תִשְׁמֹר"; וְרַבִּי יוֹחֲנָן: "הַמּוֹל יִמּוֹל".
מֵאֵי בִינְיְהוּ? עֲרַבִי כּוֹחֵל וְנִבְנוּנֵי מְהוּל אִיבָא בִּינְיְהוּ,
מֵאֵן דָּאֲמַר "הַמּוֹל יִמּוֹל" - אִיבָא, וּמֵאֵן דָּאֲמַר "אֵת
בְּרִיתִי תִשְׁמֹר" - לִיבָא. - וְלִמָּאן דָּאֲמַר "הַמּוֹל יִמּוֹל"
אִיבָא? וְהִתְנֵן: "קֹדֶם שְׂאֵנִי נִתְּנָה מִן הָעֲרֵלִים" -
מוֹתָר בְּעֲרֵלִי יִשְׂרָאֵל וְאִסּוּר בְּמוֹלֵי אֹמֹתֵי הָעוֹלָם;
אֵלֶּמָּא, אָף עַל גַּב דְּמַחֲלִי כְּמָאן דְּלֹא מַחֲלִי דְּמֹו!
אֵלֶּא אִיבָא בִּינְיְהוּ: יִשְׂרָאֵל שְׁמֵתוֹ אֲחִיו מִחֲמַת מִלְּהָ
אֵת בְּרִיתִי תִשְׁמֹר" - אִיבָא, כְּמָאן דָּאֲמַר "הַמּוֹל יִמּוֹל"
יִמּוֹל" לִיבָא? וְהִתְנֵן: "קֹדֶם שְׂאֵנִי נִתְּנָה מִמּוֹלִים" - אִסּוּר
מִן הָעוֹלָם; אֵלֶּמָּא, אָף עַל גַּב דְּלֹא מַחֲלִי כְּמָאן דְּמַחֲלִי
כְּמָאן דָּאֲמַר "וְאַתָּה אֵת בְּרִיתִי תִשְׁמֹר" - לִיבָא, דְּאִשְׁשָׁה
"הַמּוֹל יִמּוֹל" - אִיבָא, דְּאִשְׁשָׁה כְּמָאן דְּמַחֲלִי דְּכִנְיָא. - וּמִי
כְּתִיב: "וַתִּקַּח צִפְרָה צֶרֶר" - קְרִי בִיה "וַתִּקַּח". - וְהַכְּתִיב:
דְּאִמְרָה לְאִינִישׁ אֲחֵרִינָא וְעַבְדִּי, וְאִיבְעִית אִיבָא: אֲתִיָּא אִיְהוּ
מִשְׁנָה מִתְּרַפָּאן מִקֵּין רִיפּוֹי כְּמוֹן, אֲבָל לֹא רִיפּוֹי נְפִשׁוֹת.
דְּכַרְבִּי רַבִּי מֵאִיר; וְחֲכָמִים אֹמְרִים; בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים מוֹתָר,
"רִיפּוֹי כְּמוֹן" וּמֵאִי "רִיפּוֹי נְפִשׁוֹת"? אִילְמָא "רִיפּוֹי כְּמוֹן"
לִיתְנֵי: מִתְּרַפָּאן מִקֵּין בְּשִׁכַר אֲבָל לֹא בְּחֵנִם! אֵלֶּא "רִיפּוֹי
נְפִשׁוֹת" - דְּכַר שֵׁישׁ בּוֹ סִבְנָה, וְהָאֲמַר רַב יוֹהֲנָן:
סִינֵן מִנְיְהוּ! אֵלֶּא "רִיפּוֹי כְּמוֹן" - בְּרַחְמָתוֹ, "רִיפּוֹי נְפִשׁוֹת"
:: אֲפִילוּ רִיבְדָא דְּכּוֹסִילְתָא לֹא מִתְסִינֵן מִנְיְהוּ. אָמַר רַב
שֶׁ אָמַר לוֹ סָם פְּלוֹנִי יִפֵּה לוֹ, סָם פְּלוֹנִי רַע לוֹ - מוֹתָר,

יחזו למלילה, לא מרע נפשיה בכל דבר שיחשעו
 לשמוע – הכה משמע ולרבי זורדה אף על גב דבעי
 יחימה: מאי שנא מגט, בדעינין לשמה ופסלין כתיבת
 לשון דגוי אדעתא דפרשק קעבדי ידע לומר: לא
 דמי, דלעולם גוי סתמא קא עביד, גבי מילה
 סתמא לשמה קא, כל זמן שאינו עשה לשם דר
 אריזא אם כן בגוי דסתמא קעבדי כשרה. אבל שם
 אשה סתמא לא לשמה, דסתם אשה לאו
 לגירושין עומדת, הלכך שם בגוי פסול. והלכך
 צריך שיפרש כותב הוגט בתחלת הכתיבה: "אני
 כותב לשם פלונית". והוא דרין בספר תורה צדק
 לשם פירוש בתחלת הכתיבה: "אני כותב לשם
 תורת ישראל, האיתרוכל לשם קדושה", דסתמא
 לאו לשמו קאי. וכן משמע פרק "הציוקין" (שם נד,
 ב:) "איתרוכל שלז לא כתבתי לשמן", משמע – לא
 פירשתי לשמן, ולא איתם כתב עד שיפרש שלא
 לשמן, היה לו לומר: "כתבתי שלז לשמן". גבי רבן
 משמע נמי בפרק "השולח" (שם מה, ב) רבן
 שמעון בן גמליאל שדחתי בציוקין ליקח פסרים
 מגוי, ומקשה: רבן שמעון בן גמליאל עביד לשמן
 בעי, כתיבה לשמן לא בעי, ומדפסלי כתיבה בגוי
 שמע מנה דסתמא לאו לשמה, אית סתמא לשמן,
 ליחבשר כמו במילה. ואם תאמר: כיון דסתמא
 אית לשמן, אם כן פרש: "השולח" (שם שם, ב) גבי
 ספרי דתורה תפילין ומחוות שבתא מין מוסר גוי
 וקרא אשה וקטן וכותי ושראן שומרן פסולים,
 שנאמר: "וקשרתם..." וכתבתם... כל שישנו
 בקשריה ישנו בכתיבה, למזל לי קרא: תיפוק ליה
 דגוי סתמא עביד וסתמא פסול! יש לומר: דתני גוי
 אגב אשה וקטן, דחכי נמי סתמא פסול, דבלא קרא
 פסול סתמא עביד לעבודה זרה.

דברה תורה כלשון בני אדם – אמר אברהם יצחק: **דבר** אמר אליה דבר הכה דברה תורה כלשון בני אדם, **דבר** להיות שאנו חולק על השב תשיב"י ועל "דוכח תוכיח" וכיצא בהן דרשנין לזו (בבא מעניאט א, א), ללא אשכנא חתא דפליג. **דבר** ארבע דברים אמר רבנן "מציאת האשה" (כתובות סו, ב) על "העט" תעביטנ"ך דברה תורה כלשון בני אדם, ורבי שמעון גופיה דריש בפרק קמא דראש השנה (א) "עשר תעשר" – עשרים עין דבר, דאשכנא עטא אמור התלמוד ערמיין קר ערמיין קר. **חבי** גרסינן: קומם שאני נהנה – ולא גרס ביה"ד, דאם כן הוי דבריש שאני נהם, ואין חן, בדאמרינן בנדרים (טו, טו) **חבי** "שאיני יודע".

איִלֶּמֶה אף על גב (רלא מְהִילֵי בִּמְאֹן דְּמִהִילֵי) –
 וּמִהִילֵי בִּמְאֹן דְּלֵא מִהִילֵי – דִּמּוּ –
 יִמְהֶה: מֵאִי קִפְרִיךְ בְּנִדְרֵיךְ לִמְאֹן דְּמִהִילֵי 'רְמֹול'
 יִמְהֶה: דְּחֶטֶם שְׂנָאֵי בְּנִדְרֵיךְ הִלְךְ בְּנִדְרֵיךְ אַחֲרֵי שֶׁ
 בְּנֵי אֲדָם. וְדָחַתָּם נִמְי, קִפְשִׁישׁ מִקְרָא – קִרְא לִמְהֶה
 לֵיז הֵא אִמְר בְּנִדְרֵיךְ הִלְךְ אַחֲרֵי שֶׁלֹּשׁ בְּנֵי אֲדָם־שׁ
 לִמְהֶה: וְדָחַתָּם מִפְּקִי לֵיהּ מִקְרָא כִּי לֵא תַחֲבֹרֵר בִּזְוָה
 שִׁלְשׁוֹן בְּנֵי אֲדָם אִם אִם אִם. וְהִפְסֹק. וְיִכְרַצַּנּוּ לִמְהֶה
 אִכִּיבֵא בִּפְרָק מְקֹאֵל בִּסְדֹסִים (ב, א): וְהֵא קִרְא קִשְׁמֻעַ
 לְךָ דְּאוֹר כֹּכְבִּים אוֹר הוּא, וְנִפְקֵא מִינֵה לְנוֹדֵר. אִי
 לְרִי וְהִבְגִּינוּ בְּכֹל מְהִילֵים. **איִלֶּמֶה** בִּיחֹדֵי אֶשְׁחָ –
 אִי (נִיטָן מַה, א) דִּישְׂרָאֵל מְשֻׁמֵּם לֵבֵירוֹ בְּנֵי קִשְׁרֵיהּ,
 דְּמִהִילֵי לְעִיל אֶל עַל עַב דְּלֵא מְהִילֵי בִּמְאֹן דְּמִהִילֵי
 גְּבִי קִשְׁרֵהּ חִבֵּי אֶמְרֶה: כֹּל שְׂאִינוּ בְּקִשְׁרֵיהּ, כְּלוּמֵר
 אֶשְׁחָ שְׂרֵהָ לְמֹל. דְּאֶל עַב דְּדִר רִבִּי יִחְזֹן הִלְכָה
 שְׂאִינָה בְּשִׁירָה לְמֹל צִיךְ לִפְרֵשׁ פִּקְרָא דְּקִדְּוִשִׁין
 לְהִלְכָה.

סבר

וְלֹא מְלוּחָה, לִמָּן דָּאָמַר "וְאַתָּה
לִיכֹא. - וְלִמָּן דָּאָמַר "הַמּוֹל"
בְּעַרְלֵי יִשְׂרָאֵל וּמוֹתֵר בְּמוֹלֵי אִימִי
דְּמֹו! אֵלֹא אִיכָא בִּינֵיהוּ: אִשָּׁה,
לֹאוּ בַת מִלָּה הִיא, וְלִמָּן דָּאָמַר
אִיכָא לִמָּן דָּאָמַר אִשָּׁה לֹא? וְהִ'
"וְתִכְרַת"! - קָרִי בִיה: "וְתִכְרַת",
וְאַתְחִלָּה, וְאַתָּא מֹשֶׁה וְאַנְמֹרְהָ,
וְאִין מִסְתַּפְּרִין מִן כָּל מְקוֹם,
אַבֵּל לֹא בִינוּ לִבְנוֹ. גִּמְרָא מֵאִי
- בִּשְׁכַר, "רִיפּוּ וְנִשְׁוֹת" - בְּחֻמֵּם
מְמוֹן" - דְּבַר שְׁאִין בּוּ סִנְיָה, "
אִפְּלִי רִיבְדָּא דְּכוּסִיטְלָא לֹא מִתְּ
- גּוֹפִיָה. וְהִינּוּ דָּאָמַר רַב יְהוֹדָה
חֲסֵדָא אָמַר מִר עוֹקְבָא: אַבֵּל אֵ

נמי, שפיר פריך קראי אהודי, דהתם נפיק מקרא תימיה, אמאי לא אמר: איכא בינייהו משומד לעו כאותה שהבאתי לעיל; מפני שאינו חפץ לקשור דמא ואומר רבינו יצחק; דמשומד לערלות מיהו שאינו מקיים מצות "קשרתם" – אינו בכלל "וכר" כרבי יוחנן – בהא הלכה כרב, דברייתא דרבי י

לחיי שעה לא חיישין - והא דאמרין ביזמא (פה, א.) מפקחין עליו את הגל בשבת לחוש לחיי שעה, אלמא חיישין דאיכא למימר דהכא והתם עבדין לטובה, דהתם אם לא תחוש מיתא, ודא אם תחוש לא יתראפ מן הגוי דאי ימות, ובאן ובאן שבקין הוראי למיעבד השפכי, ויטא ויתן עם המזנים - פירוש: להאריך נעמום בדברים, מפן שסכחור.

שאני

מירפא מומחה שמתרפא מן, בכל מקום מן המינין אסור להתרפאות שם חולי. ואם אתמור: דאד לקמן (כת, ב.) בשמעתין רבי אבהו קיבל סמא מן יעקב מינאהו לוי לומר: דאף במינים לא אסור אלא ברפואה שמוכר בה שם עבודה זרה ואומר שהעבודה זרה מהלכת לכך, ובתא ודאי אתי לאמנושפי ואסור, כי היתה בירושלמי דהכא: מעשה ברבי אלעזר בן דמא בן אחותו של רבי ישמעאל שהכרישו נחש, ובא יעקב איש כפר סכניא שמו לרפאות בשם רבי ישיהו, ואלו הניו רבי ישמעאל, וכן אם אמר הרפוא, אפילו איתו מין: קח ממים של עבודה זרה פלוגתא וא מעצים שלמי עבודה זרה - אסור, דאמרין פרק "כל שעה" (פסחים כה, א.) בכל מתרפאין חוץ ממעצר אשירה. ואמר רבני ינאק: במיין כגון שאנאי לו שאותם וזמין או אותם עצים מועילין ולא אחרים, כגון על ידי שם שטמעה, כל פנעמם יש כח בין שריש לשטמעה כדי לטרדם, כדאיתא לקמן פרק "רבי ישמעאל" (נה, א.) הדואת אית עבודה זרה, כדי דהו מינף עמלא ולא אית מיטרא, מיתחוי בחולמא ואמר: שחוטו לו גברא, שחוטו ליה ואתי מיטרא, אבל בשאינו תולה תועלת בהם יותר מאחרים, אלא שאומר לו: הבא לי מים או עצים - מותר להביא אף מעבודה זרה. ודכי איתא בירושלמי בפרק "שמונה שרצים": בכל מתרפאין, חוץ מעבודה זרה - עד שאמר לו: הב לי עלין מעבודה זרה, אבל אמר לו: הב לי עלין סתם - מבאי לו עלין של עבודה זרה, ודא דאמרין בירושלמי: רבי יונה הוה נמרמורין, ואיתיה ליה מן זכרות דהווי ולא שותה, איתין לרבי אבא ושתה, ורבי רבא: אמר לו חיל דיע רבי אבא בן רמי חזק לא הוה שתי, אבל רבא הוה: מתניתין נמי אמרה כן: אין מתרפאין בגלוי עריות - הנה מן מירי שאומר אותו דבר יעיל ולא אחר. **חזיא** דרבי דלית ליה אסותא - פירש הקונטס: שלב העובר על דברי חכמים ודאי

סבר - הגוי, שיויל קא משייל - האי ישראל, מדלא בעי לאיתסי מנאי לא סמיק עלי, ושילוי קא משייל לנסותי אם אומר לו אמר, ספק חי ספק מת - וחילי שאם לא ירפאנו רופא ספק יהיה ספק מיתא - אין מתרפאין מן, דגוי ודאי קיטל מיתא, ומוטב שנייה, אולי יהיה, ודאי מת מתרפאין - דיכא דירענין שאם לא ירפאנו מיתא, ואין אין כאן ישראל

לרפאות - מתרפאין מן, דגוי נמי עבדי ליה? הא בלאו הכי מיתא, ושטאן ירפאנו הגוי, חיי שקע - שהגוי ממחר להחיותו, ושטאן יא וימיה יחיה. אמר ירפאנו נבואו וארץ - בארבעה אנשים מצורעים כתיב: "אם אמרנו נבוא העיר ודורעב בעיר ומוטב שם, ואם ישבנו פה ומוטב, ועתה לבו נפלה לא מחנה ארם, אם אין יחיונו נהוה אמר ימיתנו ומוטב", ודא ודא חיי שקע - מיתה מידו, לא חיישין - הואיל וסופו למות כאן, יעקב איש כפר סכניא - מלמדנו ישיהו, כדאמרין בפרק קמא דין (א, א.) ספקא מת התורה - לקמיה מפרש ליה, עד שיתקנה נשמתו ב"מותר", ויצתה נשמתה בשבתה - ב"מותר", ופורץ גדר - עובר על דברי חכמים, ישבנו נחש כדלקמן, איהו נמי חזיא טרקה - ודיה יכול להתרפאות ולהוציל לחיות על ידי זה, ולחיות בלא נמי לא נחוש, שאילו נשכו דיה יכול להתרפאות ולחיות חזיא ורבנן ליה ליה אסותא כלא - שאם נשכו נחש בשביל שעבר על דברי חכמים - לא תעלה לו רפואה וימות. אם היה מתרפא מנשיכה - וסופו למות על ידי נשיכת חבירו, שעובר על דברי חכמים חייב מיתה. מאי הוה ליה - לדמא למימר מאי מקרא דיה רוצה להחיות בפרהסיא - שי חילול השם, שירא (ולחון) ולמדיין מבטו לחלל בקדושת השם. כל מכה שמחללין עליה את השבת - דהיינו מכת סכנה, אבל שאין בה סכנה מתרפאים, ולית ליה דרב יהודה דאפילו ריבא דכוסולתא לא מסי.

של

ורבי ישמעאל? הני מילי בצניעא, אבל בפרהסיא לא; דתנא, הוה רבי ישמעאל אומר: מנן שאם אומרם לו לאדם: "עבוד עבודה זרה ואל תהר", שיעבדו ואל יהרג? תלמוד לומר: "וחי בהם" - ולא שמימות בהם; וכול אפילו בפרהסיא? תלמוד לומר: "ולא תחללו את שם קדשי". אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: כל מכה שמחללין עליה את השבת - אין מתרפאין מן, ואיכא דאמר, אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: כל מכה

מיתה, ואם תאמר: איהו נמי לא חיי אסותא! שי לומר, דמעיקרא פריך הכי: איהו נמי חזיא טרקה, ולמה לא הניחו רבי ישמעאל להתרפאות, שהרי אם ישבנו פעם אחת יתרפא וגם ממנו ומסוק; ורבנן דלית ליה אסותא אותו ישבנו לא יתרפא עוד, ומוטב שימות בבשיבת נחש חי וזאי בלא פריצת גדר, ואל ימות חזיב בפריצת גדר. **ובל** אפילו בפרהסיא תלמוד לומר ואל תחללו את שם קדשי - ומיהו רבנן פליגי עליה דרבי ישמעאל בפרק "כן סורר" (נדרין עז, א.) ואמר בפרהסיא אפילו מצות קלה יתיר ואל יעבור, ובעצמה אין עבודה זרה לשאר מצות, בשאר מצות עבד עבודה זרה יתיר. ולרבי ישמעאל אין שום חילוק, בדעצמא בכל עיבור ואל יתיר, ופרהסיא בכלל יתיר ואל יעבור, ומעשה דבן דמא פריש הוה ולפיכך לא הניחו רבי ישמעאל, ולפי זה נוכל לומר דאד דעבד ליה יעקב מינאה לרבי אבהו לקמן בשמעתין (כת, א.) צנעא הוה. ובשאלות דרב אחאי (פרשת ורא) פוסק כרבנן דרבי ישמעאל, וכן מוכח בגמרא להלמודא פרק עני דבתובות (טז, א.) דאמר רבא: מי איכא מדי דאילו אתו עדים לקמן לאמלוכי אמרין ליה "ותומי שקר ואל תהרג", דאמרין: אין כל דבר שעמד בפני פיקוח נפש אלא עבודה זרה וגילוי עריות ונשיכת דמים. והיינו כרבנן, דרבי כרבי ישמעאל, אי בצנעא - אפילו צנעא הוה, ודא נמי, ואי בפרהסיא - אפילו שאר עבירות נמי לא. אבל שריא, דאמר גופיה אמר לקמן פרק "רבי ישמעאל" (נה, א.) הכול דהו כלא בן סכנה, כדאמר רבא: הוה ליה למפרך: ולרבי אבהו איכא למפרך אלא לא שטע מינה דליכא אלא דפליגי עליה דרב יהודה. לכך נראה לרבינו חזקיהו לא פליגי, ורבי יוחנן איירי בחולה, ובש בו סכנה מכה שמחללין עליה את השבת אין להתרפאות מן, כי לא מרעי בפשיטה בה כי אם ימות, דמצוי לאשתמושי ולומר מסוכן היה. וכי אין בו סכנה מותר להתרפאות אף בשאינו ממוחה. ודאי לא ימיתנו, דלא מצי לאשתמושי, ואי קטלי מרעי פשיטה, אבל ברביא כגון ריבא דכוסולתא מיהא אסור, שהגוי מזיק ואינו חושש, כי לא מרע נפשיה אם ימיתנו, שיאמר העולם בוראי במיד חוקו מפני שיש שונא. ואם תאמר: למה עשיתי מרד דידהו, אמאי לא אוקי לו מתניתין חולא, כדאמר רבא: פליגי בין אין בו סכנה ליה, ובכא סלקא דעתך מיעקרא: מן - אין בו סכנה, ורבי יהודה בריא דאמר דאירייה שווי לומר: דמשמע ליה דמתניתין מיירי בכל ענין, בין בבריא בין בחולה, ואי מוקפת ליה כדמעיקרא ריפי ממוק דשרי לא היא אלא בחולה ואין בו סכנה, אבל השתא דממוק בהמתו ונפשות גופו - איירי בכל ענין, בין בבריא בין בחולה שיש בו סכנה. אי נמי, תחא ליה לפרש מתניתין דהכא כדחאי נגדרים (לה, ב.) המודר נהנה מחבירו מרפאו ריפי נפשות אבל לא ריפי ממוק, ומפרש הוה מאי - בן ממוק בהמתו ונפשות גופו. והתם ליכא לשנויה: ממוק אין בו סכנה נפשות יש בו סכנה, משום דסבירא ליה דכל דבר של גוף חייב לרפאותו, וכל מה שאמר שאסור בבריא וחתם שיש בו סכנה איירי ברפוא שמוחה, אבל ממוחה מותר, כדאמר רבי יוחנן לעיל: אם היה ממוחה לרבינו מתי, ודל וזא נאנוסין לקחין מן הגוים, ולגבי הקוח כל הקושים ממוחים הם.

עבודה זרה. תנאים עממיים – פרק שני דף כח עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (סטיינזלץ) – תוספות

של חלל – בחלל גופו. מאי בניניה – היא היא, דקא קיימא לן בפרק שני דיומא (פר, א) דכל מכה של חלל מחללין עליה את השבתו גב הדי – מחללין שבת אף על פי שאינה של חלל. ללשונא קמא אין מתרפאין, אבל ללשונא בתרא מתרפאין, דהואיל ומתחזיא, אי חזי דמקלקל בה – לחזיך ליה לסמא ומעבריו. שצריכה אומר – שמשוכנת כל כך

מכה של חלל – פירש הקונטרס: שכנגד חלל הגוף. ובירושלמי מפרש: כל שדואו מה החלל ולפנים. **מכח** שעל גבי הדי – פירשו: היינו חולי שעלה שו מאליו, או שלא על ידי מכת חרב. אבל מכת חרב – אמרין בכל מקום דמחללין עליה את השבת, כדאמר שמואל בסמוך: האי פדעתא דמחללין עליה שבת דסכנה דהיא, ומפרשינא – מכת חרב.

איכא בניניה גב הדי – הוא הדין דהוא מצי לממרה איכא בניניהו פדעתא ומכה שדאי צריכה אומר.

כבי – פירש הקונטרס: עובד מושב השנים, וזנצני'ש. וקשה, דקאמר בסמוך: כיון דאקשיש. ועוד דבפרק "אלו תרופות" (חולין נט, ב) גבי אריא: "נותר כבי ושני", ואין דרך להיות דהזנצני'ש נותר. וכן בירושלמי (בבא קמא צב, ב) שיתין תיכלי מטו לכבא דקל בחריה שמע, ובסוף "המפקדי" (בבא מציעא מב, ב) גבי התוא תורא דלא חזי לה כל כבי ושני למיכלא לכך כרעא לפרש: "כב"ם הני שני בדילוח, שמשאלים בללא, ורש"י ב"ה אחרות. **תחלי** – בחלא – ושקדו שחלים בחומץ" קרשו'ן. רש מפרשים: לשום על המכה. **בטיליא** – פירש הקונטרס: חזק, כדאמרין לקמן עבודה זרה (א, ט) טיליא חרפא דמצרי זקיק. ומיהו מצניו טיליא אין חלש, דאמר פרק "מי שאחור" (נטיק ע, א) גריעת דכולהו טיליא חזרא.

שורייני
חש בצפדינא, אול לגבה דהתיא מטרינתיא, עבדה חמשא ומעלי שבתא, אומר לה: למחר מאי? אומר לה: לא צריכת. – אי צריכתא מאי? אומר: אשתבע לי דלא מגלית. אישתבע לה: "לא אלהא ישראל לא מגליתא". גליה ליה, למחר נפק דרשה בפירקא. והא אישתבע לה! – לא אלהא ד'ישראל לא מגליתא, אבל לעמיה ישראל מגליתא. – והאיכא חילול השם! – דגלי לה מעיקרא. אלא כמכה של חלל דמיא! אומר רב נחמן בר יצחק: שאני צפדינא, הואיל ומתחיל בפה וגומר בבני מעיים. מאי סימניה? רבי מרדכי בן כבי ומייתי דמא מבי דרי. ממיא הוי? מקרורי קרורי דחיופי, ומחמימי חמימי דשערי, ומשיוורי פסא דהרסקא. מאי עבדא ליה? אומר רבי אחא בריה דרבא: מי שאור ושמן וית ומלח, וקר בר רב איש אומר: משהא דאיווא בגרדא דאיווא. אומר אביי: אנה עבדי בוליה ולא איתפאי, עד דאמר לי הווא טיינא: אייתי קשייתא דויתא דלא מלו תילתא, וקלנתי אמרא חדתא ודביק ביה דדרי, עבדי הכי ואיתפאי. ורבי יוחנן היכי עבדי הכי? והאמר רבה בר בר חנה אומר רבי יוחנן: כל מכה שמחללין עליה את השבת – אין מתרפאין מה! – אדם חשוב שאני. – והא רבי אבהו דאדם חשוב הנה, ורמא ליה יעקב מניא סמא אשקיה, ואי לא רבי אמי ורבי אסי דלכתוהו לשקיה פסקיה לשקיה! – דרבי יוחנן רופא מומחה הוה. – דרבי אבהו גמי רופא מומחה הוה! – שאני רבי אבהו, דמוקמי ביה מיני בנפשיהו "תמות נפש עם פלשתיים". אומר שמואל: האי פדעתא – ספנתא היא, ומחללין עליה את השבת. מאי אסותא? למיפסק דמא – תחלי בתלא, לאסופי – גרדא דיכלא וגרדא דאסנא, או ניקרא סקילקלתא. אומר רב ספרא: האי עינבתא – פרונוקא דמלאכא דמותא היא. מאי אסותא? מינא דרובשא או פספסא בטיליא. אדחכי והכי, לימי עינבתא בת מינא וניגדר עילוי, חיוורתא לחיוורתא ואופכותא איאופכותא. אומר רבא: האי סימנא – פרונוקא דאשתא היא. מאי אסותא? למחיהו שיתין איאופכותא, וליקרעיהו שתי וערב. והני מילי דלא חיור רישיה, אכל חיור רישיה לית לן בה. רבי יעקב חש בפיקא

חלל אינה צריכה אומר" לא גרסין לה. אישתא צמריא – חולי חמה, בלע מלוודי. "צמריא" לשון שריפה ודגומא ובהלכס צאן לידר" (בבא קמא ס, א) "דצמרא צמודי". פן השפה – שפתים. כבי – וזנצני'ש. דאקשי – קשיין. לא ינעם בשבת – דכל רפואה אסור בחמים לעשותה בשבת אלא דליכא כונה, משום שחיקת סממן, במסכת שבת (נג, ב). **צפדינא** – חולי השנים, ובלעו מיניא. **מטרינתיא** – גזיה היתה. עבדה – היא רפואה חמשה שבועות ומעלי שבתא. **כבשכא** – מאי איעביד? דלא מצינא למייתי גבא מנפי תלמידי בני כלה. דרשה בפירקא – לימד הרפואה לכל. חילול השם – דאיהו סברא אישתבע ועבר אשבעותיה. גלי לה פקיעא – משעה שגילתה לו אמר לה: רעי שלא נשבעתי, ולא אמרתי "באלהא ד'ישראל" אלא "לא אלהא ד'ישראל". **אלא** – בדבעי לאסויי שבועתא, כמבה של חלל דמיא. ולקמיה פריך: כיון דחבי הוא, דחבי מיתס מגזי דהאמר רבי יוחנן: כל מכה שמחללין עליה ואת השבתו אין מתרפאין מה! והכא לא גרס לא עד לקמן. דחבי גרסין: אלא כמבה של חלל דמיא אמר רב נחמן בר יצחק שאני צפדינא, הואיל ומתחיל בפה וגומר בבני מעיים. **מאי סימנה** – למידע דהוא צפדינא. רבי מרדכי בן כבי ואמי רמא מבי דרי – בשעתן כלום לתוך פיו יוצא מבי שני דם. דרי = חן שורות השנים. **פקרורי קרורי דחיופי** – מנבל של חסין, ואכלו כשהוא צונן מאד בימי חורף. **כמא דהרסקא** = דג שסיגוהו בשומן הוציא ממנו עם הקמח. **מאי עבדא לי** – מטרינא דרבי יוחנן. **משהא דאיווא בגרדא דאסנא** – שכן איווא תמחוי באור, וסכתו על ידי אחד מכנפי האווז על שניו מנחזר. **טיינא** = שימנאל. **קשייתא דויתא** = גרעינין של זיתים. **דלא מלו תילתא** = שלא הביאו שלוש. **ולקמיה אמרא חדתא** – לבין באור מרא חדשה, פושיירי בלעו, ושרפן עליו. **ודביק בי דרי** – בשורות שנים מבפנים. **אדם חשוב הוה** – ומיסתפי מלכותא ארטיכלית. **לכתוהו לשקיה** – להעביר הכס שדואו חזק. **רבי אבהו קרוב מלכות כדאמרין בסנהדרין (יד, א) ובכתובות (יז, א) דנפקא אמתא דבי קיסר ומשרו ליה, ומצער למיני בקרא. שאני** – דהוא מטינתיא רבי יוחנן. **דרמא מומחה הוה** – דאמרין לעיל (עבודה זרה כז, א) אם היה מומחה לרבים מותר, דלא מרע אנפשיה פדעתא = פצע מכת חרב. **למיפסק דמא** = שפדעתא, אם יוצא יתר מריא. **תחלי בחלא** – ושקדו שחלים בחומץ, תחלי = קרשו'ן בלעו. **לאסופי** – להעלות בשר שתחיה המכה. **גרדא דיכלא** – עשב ששמו יכלא, כי ההוא דסוטה (א, א) קמי רופא גרידי דיכלי. **גרדא** – שגורד שרשיה, ונתון אותה גרדא עם גידת עץ הסנה, ועושה תחבושת. **דאסנא** = סנה. **ניקרא סקילקלתא** = תולעים שהתרגוללים מנקיין באשפה, "מאשפות ירים אביון" מתרגמין: מקלקלתא מרים חשוכא (תהלים קיג). **עינבתא** = אבעבוע הדומה לענבא, מלכ'ט בלעו. **פרונוקא דמלאכא ד'מיתותא הוה** – כלומר מוסכן הוא להמתא. **מינא דרובשא** – עשב הנקרא רוד"א בלעו, ושחוקים אותו עם הדבש. **כרפסא** – אפירא בלעו. **בטיליא** = אין חזק מאד. ומין אין הוא, כדאמרין לקמן (עבודה זרה ל, א) טיליא אשקיה דמצרי זקיק. **אדחכי** – בעוד שהוא מחזר אחר סממן חלי. **עינבתא בת מינא** – עינבתא מעבדי הנפץ, כל מינא – דומתהא, אם גדולה גדולה ואם קטנה קטנה. וניגדר עליה = יגלגל עליה. **חיוורתא לחיוורתא** – לאבעבוע לבן ענבה לבנה. **סימנא** – קלריג בלעו, נפח העומד באדם. **פרונוקא דאשתא הוה** – על ידי חולי ששמו תמה הוא בא, וסימן הוא לה. **שיתין איאופכילי** – מכת אצבע צרדה, מדביקה בגדולה ושומטה ומכה בצפרנה. ואי חיור רישיה – נתבשל להוציא הליחה, היא רפואת.

פדעתא, אם יוצא יתר מריא. **תחלי בחלא** – ושקדו שחלים בחומץ, תחלי = קרשו'ן בלעו. **לאסופי** – להעלות בשר שתחיה המכה. **גרדא דיכלא** – עשב ששמו יכלא, כי ההוא דסוטה (א, א) קמי רופא גרידי דיכלי. **גרדא** – שגורד שרשיה, ונתון אותה גרדא עם גידת עץ הסנה, ועושה תחבושת. **דאסנא** = סנה. **ניקרא סקילקלתא** = תולעים שהתרגוללים מנקיין באשפה, "מאשפות ירים אביון" מתרגמין: מקלקלתא מרים חשוכא (תהלים קיג). **עינבתא** = אבעבוע הדומה לענבא, מלכ'ט בלעו. **פרונוקא דמלאכא ד'מיתותא הוה** – כלומר מוסכן הוא להמתא. **מינא דרובשא** – עשב הנקרא רוד"א בלעו, ושחוקים אותו עם הדבש. **כרפסא** – אפירא בלעו. **בטיליא** = אין חזק מאד. ומין אין הוא, כדאמרין לקמן (עבודה זרה ל, א) טיליא אשקיה דמצרי זקיק. **אדחכי** – בעוד שהוא מחזר אחר סממן חלי. **עינבתא בת מינא** – עינבתא מעבדי הנפץ, כל מינא – דומתהא, אם גדולה גדולה ואם קטנה קטנה. וניגדר עליה = יגלגל עליה. **חיוורתא לחיוורתא** – לאבעבוע לבן ענבה לבנה. **סימנא** – קלריג בלעו, נפח העומד באדם. **פרונוקא דאשתא הוה** – על ידי חולי ששמו תמה הוא בא, וסימן הוא לה. **שיתין איאופכילי** – מכת אצבע צרדה, מדביקה בגדולה ושומטה ומכה בצפרנה. ואי חיור רישיה – נתבשל להוציא הליחה, היא רפואת.

בפיקא

שורייני דעינא בליבא תלו – פירש הקונטרס: מאור העין תלוי בטרפשי דליבא. ולי נראה: באונבנא דלבא תלו. כלומר ראיית העין תלוי בהבנת הלב. שורייני בשירן כמו (במדרב כד) "אשורנו ובהא קרוב", א"נ נמי שורייני בסמ"ך, מלשון "סידר נכסיד" (חולין קה, א). באונבנא בבית לשון הבנה, כדאמרנן ב"מרכבה" (מגילה כד, ב): באונבנא דליבא הוי חזי.

חמימי

- לעקרבא וקרירי ליבורא חילופא
- סכנתא – מכאן פירש רבינו יצחק דא
- דאמרנן בפרק קמא דתענית (ה, א): "ומאנאוו
- רעות רבות ורעות" כגון ליבורא ועקרבא. ששנעם
- צרות ולו שני אפשר לעשות לו לא חמימי ולא
- קרירי. ודלא בפירוש הקונטרס, שפירש ששנעו
- לו הרבה צרות. ולפירושו קשה: מה היה לו
- לחובר אליו יותר מהאחרות.
- שני

לא, לייתי תלת טרפא קרא דמייבשי בטולא, וליקלי ולבדר עוליה. ואי לא, לייתי משקרי חלוני. ואי לא, מייתי מוש קרא, ולינקוט בשקרי כדיתנא בקייא, ודעמר גופנא בסיתוא.
רבי אבהו חש באודניה, אורי ליה רבי ויחנן, ואמרי ליה בי מדרשא, מאי אורי ליה? כי הא דאמר אבין, אמרה לי אם: לא איברי פוליתא אלא לאודנא. ואמר רבא, אמר לי מניימי אסיא: פולחן שקיינו קשו לאודנא לכר מפאי דבוליתא. לייתי פוליתא דברחא קרחא, וליקריעיה שתי וערב ולינח אמולא דגנרא, והנהו מיא דנפקי מנייה לישדינהו באודניא, לא קרירי ולא חמימי אלא פשוני. ואי לא, לייתי תרפא דחיפושא גמלינתא, ולפישר ולפישרי ביה. ואי לא, למלייה לאודניה מושחא, וליעבר שב פתילתא דאספסתא, וליתי שופתא דתקוא, וליתוב פרקא בחד רישא וליתלי בהו נורא, ואידך רישא מוחבא באודנא, וליתוב אודניה להרא נורא, ויודהר מויקא, ונשקול תדא וגנח תדא. לישנא אחרנא: ואי לא, לייתי שב פתילתא ביקרא ושייף ליה מושחא דאספסתא, ונייתי חד רישא גנורא וחד רישא באודניה, ונשקול תדא וגנח תדא, ויודהר מויקא. ואי לא, לייתי אודנא דגנא דלא משקרי וגנח בה, ולתלייה לאודניה להרי נורא, ומיודהר מויקא. ואי לא, לייתי גופתא דקניא עתיקא בר מאה שנין ולימליחיה מילחא גללינתא, ולקלי ולדבך. וסימנך: רמיבא ליכשתא ויכשתא לרמיבא. אמר רבה בר וואר אמר רבי חנינא: מעלין אוננים בשבת. תני רב שמואל בר יהודה: בדי אכל לא בסם. איפא דאמרי: בסם אכל לא בדי. מאי טעמא? מוריף זריף. אמר רב וואר: בר מויבא אמר רב: עון שמדרה – מותר לכחלה בשבת. סבור מנייה: הני מיילי הוא דשחקי סמנין מאתמול, אכל מושח בשבת ואתני דרך רשות הרבים לא; אמר ליה ההוא מרדא ורבי יעקב שמייה? לדידי מפרשא מנייה דרב יהודה – אפילו מושח בשבת ואתני דרך רשות הרבים, מותר. רב יהודה שרא למיכחל עינא בשבת. אמר להו רב שמואל בר יהודה: מאן ציית ליהודה מחיל שבי? לסוף חש בעיניה, שלח ליה: שרי או אסיר? שלח ליה: לכנלי עלמא שרי, לדידך אסיר, וכי מדידי הוא? דמר שמואל היא! היא אמתא דהואי בי מר שמואל דקרחא עלינא בשפתא, צוחא וליפא דאשנא בה, פקעא עינא. דלמחר נפק מר שמואל ודרש: עון שמדרה – מותר בשבת בשבת, מאי טעמא? שורייני דעינא באונבנא דליבא תלו. גנון מאי? אמר רב יהודה: גנון רירא, דינא, דקמא, דימעתא, וקדיחא, ותחלת אוכלא; לאפוקי סוף אוכלא ופצויה עינא, דלא. אמר רב יהודה ויבנא, ודחוריה סילוא, וסמטא, ודבאי ליה עינא, ואתי עוליה אישטא – פולחן בי בני ספנתא. תמא לתמא וסילא לצינא, וחילופא ספנתא. חמימי לעקרבא וקרירי לויבורא, וחילופא ספנתא. חמימי לסילוא וקרירי לחספיתא

בפיקעא – פירשו: טבעת של בית רעי, ובלעז פינא. אורי ליה – רפואה. שב בני אחילא תולאנא – לשון שבע גרעינין אדומים תולעתא הנמוציא באהל שמבשכין בו, כדחנן חתם (שבת ז, א) הבורית והאהל. "תולאנא" לשון תולעתא שני. בחללא דבי צורא = תחיתוב בגד שנטולק מבית הצורא של חלוק בשעשין ליה פה. רבא בריא = פיקעא = של שיער בהמה. וטפשי = וטבול, אדרכי והכי בעוד שהוא מחזר אחר טמנים הללו. קשייחא דאסנא = גרעין של פרי הסנה, בטנים הגדילים בסנה ומלאין גרעינין. פיקעא להדי פיקעא = סדק של גרעינין נגד סדק שבבשרו. פיקעא עילא – הנראה מבחוץ למעלה, ויכול לדבך שם אותו אפר. פיקעא תתא – בפי הנבק מלמטה. דאפריחא דלא אפתח – חלב שעירה שלא ילדה. ולפישר – ימחוזה באור וינשחזהו בו, כדמרגמינן "נמסי" – פשר. מרשא דקריא ימיכשי בטולא – ענין דלועין דרעביש בעל, וקשייחא חלוני – נמיזין בלעז.

מין חלון. מוש קרא – שמן זית ושעור טרופין יחד. ולינקוט בשקרי דיתנא בקייא – ויתבסח בשחקש של פשתן בקיץ, שלא יתחמם יותר מדי. ודעמר גופנא – בגדים של שער צמר, חמים. שקייני – משקין. ברחא – שם צאן. ברחא קרחא – עז, שאינה מסורבל בצמר כרחל. אכללא – גחלים לוחשות. חיפושא = אשקרבא, ולבשון נקראו. קריקמא – מליתא = גסה. והוא הנטין. פתילא דאספסתא = עלה ארוך של שתה. ירק של חטין. שופתא דשומא = בית ירק של שום, וכן עלין הדיבשי שון נאחיה בדי. שופתא"ן לשון אחריות, כדאמרנן בגיטין (לב, א) שופתא דקופנא דמרא רפאי. בראק – כמו "נירא בראק", שער של לייצא. וניתלי' בהו נורא – יביעיר בןן האור. ונהר מויקא – יתן אונן ליהודי. ונשקול תדא וגנח מויקא – כשיטולו זו מן האון וזת את זו, עד שיכלו כולו. אודירא דגנא = מוכיח הצבועים בצבע שקורין פיילידי. דלא שפחא – אינו חבוט בשעם לנפשו. "משקן" לשון "שקל דנף" (יוריקא כז) – כטרפס דשקין. נחבט. גופתא דקניא בר מאה שנין = ששופרת של קנה ישר שנתלש היר מאה שנה. מלחא גללינתא = מלח של אבן הדומה לששיש, בלעז שלימאי. רפימא ליכשתא ויכשתא לרמיבא – כל הרפאות הללו אינן שוות לכל חולי האון, אלא אותן הרפאות שיש בהן דבר לה, כגון מיא דכוליתא ומשח קריא וכיוצא בהן – מעלין לאון כישה, שיש לה חולי ומוציאה לחת. רפואתא = קליר. לכנס במררין כגון גופתא דקניא ומילחא גללינתא – לאורנא רמיבא. ומצינא לחת. מעלין אוננים – גיד אוננים עמנים שירדן למטה, ומתפרקין הלחים וצריך לחלוקתן, וקרי סבתא דברב. אלא לא בסם – הואיל ואפשר בדי. מיורף זריף – עושה חבורה. ויש חילול שבת יותר. אבל קשירת סין אסין שם חילול דאורייתא. שפירא – שרצה לצאת, בארם המדר ויצא. אבל מישח ואיתני דרך רשות הרבים – דלאו סכנת נפשות, אלא סכנת עורוין. אפילו מישח ואיתני ב' – כדאמרנן לקמן: שורייני דעינא בליבא תלו, מאור העין מעוררין ואחוזין בטרפשי הלב. הכי גרסינן: מאן דציית ליה ליהודיה מחיל שבי – השומע דבריו ומקבלם ויחל שבת. לדידך אסיר – שאתה אסרת וערערת על דברי. וכי מדידי הוא – מדעתה הייתי אומר דבר זה, והמתית על ידי דבר שמואל היא – ממנו קבלתיה. וקרחא = אשלפיר, לשון "בקרדח אש" (שעיריז סד). חמימותא הכי גרסינן: מותר לכוחלה בשבת מאי טעמא שורייני דעינא באונבנא דליבא תלו. על איה חזי העין מחלחל שבת. רירא = נטפת עינו רירא, כגון קצירא. ריצא = אישפונט', לשון נעיצה ותחיבה. קרחא = בחולת החיולי. סוף אוכלא – שכבר נתפא, ומדיין קודמת מעט. ופצויה עינא – שבא לכוחלה להראי מראית עינו. ויבורא ודחוריה סילוא וסיפמא וכאב עינא ודאי עקא אישטא וכאב עינא – כלינא – כנס במררין באחת מכל אלה. סכנתא היא. תמא לתמא – צנן יפה לחולי חמה. וסילא = תרדיון, לויקא = לשחפת צוננת. וחילופא ספנתא – לפי שהצנן מוסיף עליו קור והתרדיון מחממן. חמימי לסילוא – צריך לשרות חמה בחמין. ודא דאמרנן לעיל: סילוא בי בני סכנתא – היכא דרחין כל גופי בי בני, שמחמם כל גופו.

עבודה זרה. אין מעמידן - פרק שני דף עט עמוד א - מתוך מהדורות "אבן ישראל" (שטיינזלץ) חסופות

שני לדג דם - הוא דאמרינן בנדרים (ב, נד) אין מקדין לא על העופות ולא על הדגים, היינו לאלתר.

אבל לא בינו לבינו - פירושו: במקום שאין גרילין בני אדם כל כך, כי החייא דרב חנא בשבילי דנהדרעא, אבל ביהודי ממש לא איצטריך, הדיפוק ליה אף כלא מסתפר

אסור להתחזק עמום משום שפיכות דמים. וכן יש לפרש לעיל (כו, א) גבי מניקה. **המסתפר** מגוי רואה במראה - יגויא ברוספתא פריק שלישי ובידושלמי דפריקין: רואה במראה מסתפר מן רואה במראה, חזן חזן יראא במראה, פירוש: לפי שאננם חשודים על שפיכות דמים. התירו של בית רבן גמליאל שיהו רואין במראה, פירוש: אף מן הכותי, מפני שהיו זקוקין למלכות. משמע שסור לאש לאות במראה. ונראה אין חשטעם משום "לא ילבש גבר שמלת אשה" דמתרגם: לא יחזן גבר בחיקוניו אתתא. הוא (דחתן) ודנתיא בפרק "שולא" (שבת קמט, א) אין רואין במראה בשבת, ומפרש שגמרא: שבתא על כהנתא, מפני שאדם עשוי לחשיד בה נימין מהדולדלות, ומשמע דוקא בשבת אתי בחול שרי - תהם באשה איירי, ואדם לאו דוקא, דאיש אסור בכל ענין. וכן משמע בירושלמי, דמפרש טעמא דאין רואין במראה, דפעמים שהאשה רואה גימא אחת לבנה ותולשה ובאה לידי חזיב חטאת, ומסיים בה: והאיש אף בחול אסור, שאינו דרך כבוד. שלושה דברים התירו רבנן: שבת, רואה רואן במראה, ושהיו מספרים קומי, ושלמדו לבגדים חמתן, ש' שהם זקוקין למלכות. ואן לדחות דהא דקאמרין אף בחול אסור קאי אהשרת נימין ללקט לבנות מתוך שחורות, דכתיב גמי מרמזין פה "ומצניע" שח צד, ב) דמלקט לבנות מתוך שחורות אפילו אחת בשבת חזיב ודבר זה אף בחול אסור משום "לא ילבש", הוא מדקא מייית עלה: התירו לבית רבי לראות במראה, משום שאין רואן דאסור בחול - אלא להתנאות, דעבר מלושם "לא ילבש גבר", אבל להסתפר ולגלגל מלושם במראה שלא יחבל בעצמו, וא משום מדווש עינים - דאי מותר, ובוחן לבות דהא יודע, והלכה למעשה דאסור להסתפר מגויי אלא אם כן רואה, ואפילו ברשות הרבים, מדקא אמר רב חנא: תיתי לי דעברי אוריבי מניא. ודוקא בתער דשכיח בהו חזיקא בקל, אבל במספרים לא שכיח בהו חזיקא - שרי, אם יש עמו אתר.

ין

דבי רבי ישמעאל: למה נקרא שמן קשואין? מפני שהן קשין לכל גופו של אדם פחריבות. ויאו' מסתפרין מהן בכל מקום. תנו רבנן: ישראל המסתפר מגוי' רואה במראה, וגוי' המסתפר מישראל פיון שהגיע לבלוריתו שומט את ידו. אמר רבי: ישראל המסתפר מגוי' רואה במראה. היכי דמי? אי ברשות הרבים - למה לי מראה, ואי ברשות היחיד - כי רואה מאי הוי? - לעולם ברשות היחיד, וכיון דאיכא מראה מהתני פאדם חשוב. רב חנא בן גינאי הוה מסתפר מגוי בשבילי דנהדרעא, אמר ליה: חנא, חנא, יאי קועיד לזונא? אמר: תיתי לי דעברי אדרכי מאיר. ואדרבנן לא עברי? אימר דאמרו רבנן - ברשות הרבים, ברשות היחיד מי אמיור? והוא סבר: שבילי דנהדרעא, פיון דשכיחי רבים ברשות הרבים דמו. וגוי' המסתפר מישראל, פיון שהגיע לבלוריתו שומט את ידו. וכמה? אמר רב מלכה אמר רב אדא בר אבהו: שלשה אצבעות לכל רוח ורוח, אמר רב חנינא בריה דרב אדא בר אבהו: רב מלכיו; בלורית, אפר מקלה, וגבינה - רב מלכיה. אמר רב פפא: מתניתין ומתניתא רב מלכיה, שמעתיא - רב מלכיו, וסימנא: מתניתא מלכיה. מאי בינייהו? איכא בינייהו שפחות. משנה

שומט את ידו, ואתי אידו לפרושי שיעורה. וכן גבינה, דקתי מתניתין: אלו דברים האסורים בו, אמרין: מפני מה אסור גבינות הגרים ופירש רב מלכיה. הוא דנקט תלמודא איכא בינייהו שפחות, ולא נקט שפחות ואפר מקלה, אמילתיה דרב מלכיה דאתנח ביה רב פפא סימן נקט.

חספניתא - סדקין שבפני האדם. מוניני - דגים קטנים. סיפורי - חקות הם מכתפיים. שני לים רב - אם הקו הם היום - אוכל דגים למחר. שני לדג דם - אבל ביום שלפני הקזה דגים. חנכ"ש - חלב, גבינה, בצלים, שחלים. וכי ספנה - מנא דאכל וני בחר הקזה ודא לפיכח חזן לעיר. לא נפנה למחרה על עיר. משום דקשי רוח - דברים הללו, ודחור

לחספניתא, וחילופא ספנתא. חלא לסיפורי ומוניני לתעניתא, וחילופא ספנתא. תחלי וסיפורא - ספנתא, אישתא וסיפורא - ספנתא, קאיב עינא וסיפורי - ספנתא. שני לדג - דם, שני לדם - דג, שליש לו - ספנתא. תנו רבנן: המקוין דם לא יאכל חנכ"ש, לא חלב ולא גבינה ולא בצלים ולא שחלים. אם אכל, אמר אביו: יתיי רביעתא דחלא ורביעתא דחמרא וינערבניהו בבהי דרדי ויגישתי, וכו' מפנה - לא מפנה אלא למחרה של עיר, משום דקשה ריחא. אמר רבי יוחנש בן לוי: מעלין אונקלי בשבת. מאי אונקלי? אמר רבי אבא: איסתומכא דליבא. מאי אוסתא? מייתי פמונא ברויאי, ויניאי, ואינאי, ויגיתרי, ואבדתא, לליבא - בחמרא, וסימנך: וינין ישמח לבב אנשי, לרוחא. במונא, וסימנך: וירתי אלהים מרחפת על פני המים; לכודא - בשיכרא, וסימנך: וכדה על שכמה. רב אחא בריה דרבא שחיק להו לכוולו בבהי דרדי, ושקול ליה מלא חמש אצבעותיה ושתיה ליה. רב אשי שחיק כל חד וחד לחודיה, ושקול מלא אצבעיה רבתי ומלא אצבעיה וזמרתיה. אמר רב פפא: אנא עברי לכל הני ולא אוסתא, עד דאמר לי ההוא מינעא: אייתי פתא חדתא ומלחיה מנא, ורמי ביה תרוורא דרובשא דחלי לה בי פוכבי ולמחר אישתא, עברי הכי ואסתא. תנו רבנן: ששה דברים מפראין את החולה מחליו ורפואתן רפואה, ואלו הן: קרוב, ותדרין, ומי סיסין ובישה, וקיבה, ותרת, ויתרת הכפדי ויש אומרים: אף דגים קטנים; ולא עוד, אלא שדגים קטנים מפרין ומרדין כל גופו של אדם. עשרה דברים מחזירין את החולה לחליו וחליו קשה, אלו הן: האוכל בשר שור, שומן, בשר צל, בשר ציפרים, וביצה צלוייה, ושחלים, ותגלחת, ומרחין, וגבינה, וכבד. ויש אומרים: אף אגוזים. ויש אומרים: אף קשואין. תנא

דבי רבי ישמעאל: למה נקרא שמן קשואין? מפני שהן קשין לכל גופו של אדם פחריבות. ויאו' מסתפרין מהן בכל מקום. תנו רבנן: ישראל המסתפר מגוי' רואה במראה, וגוי' המסתפר מישראל פיון שהגיע לבלוריתו שומט את ידו. אמר רבי: ישראל המסתפר מגוי' רואה במראה. היכי דמי? אי ברשות הרבים - למה לי מראה, ואי ברשות היחיד - כי רואה מאי הוי? - לעולם ברשות היחיד, וכיון דאיכא מראה מהתני פאדם חשוב. רב חנא בן גינאי הוה מסתפר מגוי בשבילי דנהדרעא, אמר ליה: חנא, חנא, יאי קועיד לזונא? אמר: תיתי לי דעברי אדרכי מאיר. ואדרבנן לא עברי? אימר דאמרו רבנן - ברשות הרבים, ברשות היחיד מי אמיור? והוא סבר: שבילי דנהדרעא, פיון דשכיחי רבים ברשות הרבים דמו. וגוי' המסתפר מישראל, פיון שהגיע לבלוריתו שומט את ידו. וכמה? אמר רב מלכה אמר רב אדא בר אבהו: שלשה אצבעות לכל רוח ורוח, אמר רב חנינא בריה דרב אדא בר אבהו: רב מלכיו; בלורית, אפר מקלה, וגבינה - רב מלכיה. אמר רב פפא: מתניתין ומתניתא רב מלכיה, שמעתיא - רב מלכיו, וסימנא: מתניתא מלכיה. מאי בינייהו? איכא בינייהו שפחות. משנה

שומט את ידו, ואתי אידו לפרושי שיעורה. וכן גבינה, דקתי מתניתין: אלו דברים האסורים בו, אמרין: מפני מה אסור גבינות הגרים ופירש רב מלכיה. הוא דנקט תלמודא איכא בינייהו שפחות, ולא נקט שפחות ואפר מקלה, אמילתיה דרב מלכיה דאתנח ביה רב פפא סימן נקט.

יין מנלן - תימנה מאי קאי בעי מנלן? הא מתניתין מיירי בסתם יינם, וגורד דרבנן היא שטור על יינם משום בנותיהן; ויש לומר: דרדאי עיקר גורד דסתם יינם (עבודה זרה לו, ב) משום בנותיהן הוא, מיהו לא היו אוסרים אותו בתנאה מטעם זה, מדיד דדוח אפיתו ושגמנם, אלא משום דאין נסך גמור שנתקן לפני עבודה זרה שאסור מן התורה משום דדמי ליה.

ועל יין נסך שואל התלמוד מנלן. ואם תאמר: ויין שנתקן למח לי קרא: מי נפיק מכלל שאר ובזה? ויש לומר: דאז הכי נמי, ודביחא ונסוך שני עניינים הם, ומרבח להו לאבדן אבדן פפר "רבי ישמעאל" (נא, א) מחבב כל כעין ובזחא, ומניסוך דזיקה ומתשברת בנגן שבר מקל לפניה. **ישתו** יין נסיכם - למאן דרדיש להו? אפי' בגוים יינא, ולמאן דרדיש ליה בנסיכין (נא, ב) בני טיטוס שאמר מקרא זה על ישראל, וכן בספרי: רבי יודנה ורבי תנחומי דחורושו כלפי אמות העולם וחד ודרשו כלפי ישראל, צריך לפרש שהיו אמות העולם מגניין ישראל על עבודה המבטח להן ויש שחשבו לעבודה זרה שלהם, "ויאכלו" ו"ישתו" קאי אמזבח, שאוכל מנחות ושותה נסיכים. **אתיא** שם שם מעגלה ערופה - תימנה: דרדאי' תקרובת עבודה זרה ממות ומת מעגלה ערופה, נלף מת גופה "שם" משם מעבדה זרה עצמה. כדאמרין פרק "נגמר הדין" (סנהדרין מז, ב) גבי הארז בגד למת, ודבא יליף דלא מיתסר בהמנה "שם" "שם" מעבדה זרה, ודכתיב בעבודה זרה "אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם" ויש לומר: דהתם משמשין ממשמשין ממש, דקרא ד"אבד תאבדון" בכלים ששנשמשו בהן לעבודה זרה דחבטו דמריה.

כפרה כתיב בה קדשים - תימנה: דפרק קמא דבריותו (א, ה) דרשינן: "וערפו שם" - שם תהא קברותהו ויש לומר: דאצטריך תרידיה, דאי משום דכתיב כפרה אמרינן לאחר עריפתו, מותרת. דאין כפרה שנתעשת במזבח ומועלין בה, ואם מ'וערפו שם' הוה אמנא אינה אסורה עד לאחר מיתה, לכך אצטריך כפרה כתיב בקדשים דמיתסר אף מחיים. וגם איצטריך לדמותה לקדשים לומר שאינה אלא כיה, וישרתה חסרות פוסל בה, כדאמרין בפרק קמא דחולין (יא, א). **אמר** רב אשי אתא לאשמעינן חומץ כר - הוה הדין דהוה מצי למימר דאשמעינן דוקא של איסור, עובדן אבדו יין, אבל של ישראל מותר, דלאו בר ניסוך הוא, אלא חרא נקט לאשמעינן מנה תרתי.

אי משום אנסוכי חמץ לאו בר ניסוך הוא - במאן דהוה נראה להיתר חומץ שלנו במגע גוי, וגם רבינו משולם התיר, ורבינו תם הקפיד עלי ואמר כי אין אנו בקיאין בטיב חומץ, כי מעשים בכל יום בדעות חלוקות, שם קורין אותו חומץ ויש קורין אותו יין, ובלשון (אם איתא ופירות) (בבא בתרא צא, א) נמי פליגי ברידיה וכלא ותעביה ונחרא. וגם על דהבסר שדחיר רבינו משולם במגע יין משום דמה שיוצא ממנו דאין מים, כדאמר פרק "לוי הגט" (יטקין טא, א) משעת כניסת מים לבוסר, וכן בפרק רביעי דמסכת שביעית (ששה, ד) דהבסר משביאי מים אוכל בו פתו בשדה, הקפיד רבינו תם, משום דאין אנו בקיאין מתי קריב בוסר, ודע רבנא שדחיר דאין נתבשלו היינו, וכי משבלי שייחיתו אינם מבושלים כל צרכיהן הכי נמי נאמר שלא ינהגו אותה השנה דין יין נסך? אלונתית

משנה שהיה מתחילתו יין - ביד הגוי, לאפוקי היכא דובין גוי חומץ מישראל דלא מיתסר בהנאה, דטעמא דאסור בהנאה משום דדלמא נסבית הוא, וחומץ לא מנסך, והינם דרדייני - בגמרא מפרש: ששוריהו במים ויוצא יין הנבלע בה, ועודות לבובין - שערקין כנגד הלב. דרכן לעשות כן לעבודה זרה, ומוציאין את הלב דרך הרב הקב, וחומץ משום ובחי ממים. משוך מותר - שאין עושין כן לעבודה זרה. והיוצא אסור - בהנאה, דעשיין תקרובת. לתרפות - לטעות עבודה זרה למרוק. אסור לשאת ולתת - ואדולו ומודה לעבודה זרה. ועוד, דובני מיד דאצטריך לעבודה זרה תקרובת. נודות גוים - של ער. וקנקניהם - חרס. חנוס כהן - הכהנין שני עבבים לקום. חרצנים ונוגים - שפלות של עבבים וגרעינין שבתוכן, לחים - הכל שנים עשר חדש. אסורין - אף בתנאה המפוריש = שמן של דגים, ואיסורין אסור תנאה - שם ערוב בו יין. ונבנות בית אונייני - שם הפה, אבל שאר גביות מותרין בתנאה, ובגמרא מפרש לה (לד, ב). **מפני מה אסור** - לרנבן קבעי לה, דאסור לה באכילה ולא בתנאה. והלא קיבת עולה חמורה - שהעולה אסורה בהנאה ומועלין בה. שרדתי יפה - שאינו קץ ומאס בה. שורפה - "הומי" בלעז, נופעת, ולא הודו לו - לאומריהם כן להיתירא לתתלה. אבל אסור לא נתנו ולא מועלין - וכל היכא דהכי חנן, שרי מדאורייתא אבל בנזק דגורו בה, והכי נמי: על דנתן מדרבנן, ואם נתנה אין בה מעילה, אלמא מדילת בה מעילה שומע מינה: יהא חבל הבוסר בקיבת העולה כפושא בעלמא הוא. בקיבת עזלי עבודה זרה - שנעשו לה תקרובת. וגבי עבודה זרה אפילו פרש אסור, דנחיא ליה בנפיה שיראת יפה כדאמרין בגמרא. השאר לדבר אחר - לא רצה לגלות דבר הכבוד, כדמפרש בגמרא טעמא. כי טובים דידך - לשון זכר. או דידך - לשון נקבה, והכי קאמר בהנא ישראל ישיגי זקודש בריך הוא מנשקות פיהו, כי כך אמר ליה טובים דידך מיקן. חבירו מלמד עליו - שחולט שוכר, וזכר, שיראת היא דקאמר לפני שכינה: לריש שמנך טובים וגו'. "עלמות אהובך" לא שייך למימר לנקבה. **נמרא** אין אסור - שנתנסך לעבודה זרה. כפרה כתיב בה - "כפר לעמך ישראל" (דברים כא). הלכך אסור בהנאה בקדשים. הכי גרסינן: אמר רב אשי הא אתא לאשמעינן חומץ שלנו

חומץ של ישראל שהפךדו אצל גוי אינו צריך אלא חותם אתו, והואיל לאשמעינן חומץ דלא מנסכי חומץ. משום איחולפי - לצורכו, להחליפו ברע ממנו. לא מרה ומיח' - לסתור חותמו של ישראל ולעשות חותם אחר מוויין. אין מבושל - שמשאלו מתחלתו יין ביד גוי ובשלו, אסור בתנאה משום תחילתו. הא **אתא** לאשמעינן - טעמא דהניג בשלו, הא בשלו ישראל בחיתו תו לא מיתסר בתנאה. וקמשמע לך דלא מנסכי גוים יין מבושל, הלכך יין מבושל מנסכי שחופקד לגוי אין צריך בו. איחולפי

חותם בתוך חותם; אי משום אינסוכי - לא מנסכי, ואי משום איחולפי - פיון דאיפא חותם, לא מרה ומיח'י. אמר רבי אילעא, שנינו: יין מבושל של גוים שהיה מתחלתו יין - אסור. פשיטא, משום דאיכשיל פקע ליה איסורא? אמר רב אשי, הא אתא לאשמעינן: יין מבושל שלנו ביד גוים אין צריך חותם בתוך חותם; אי משום אינסוכי - לא מנסכי, ואי משום

איחלופי – לשורות, אלוגותית – פושוין, אסור – שהרי תחלתו יין, אלוגותית כברייתא – שלא ייהן יין מתחלה ביד גוי, אלא לקחה עשויה מיד ישראל, מותרת – בהנאה, דתו לא מנסך ליה, עושין אנומולין – בשבת, שהוא לשותות, ואין עושין אלוגותית – שהוא לרפואה, להצטנן כשירוצאין מבית המרחץ, כדמפרש, ומים צלולים – שנשאבו ועמדו בכלי יום או

ימים לרדות צלולי, ושופץ העלונים בנחת
במסגרת. מוט - שני חלקי מים ואחד יין. אין כ
משום גילוי - שאין נחש שותה הימנו. אבלם -
מזון מוכב - אבל. אכל. של ארץ יגע גבו
וראסנו. הרי אמרו וכו' - ושמעין מחבא דאף
בשריה מותר. מוט ולא מוט - שאין בו מים
ורבא. פסחוס הנחש. דצרי ואמי - מבקע במים
וכמו פסחוס. א"א צריא דרטי, בקוע כמו
ד"מצרי ויקי' לקמן. פטי עיניה דרין - הראה לו
לנחש דבר שקרין ביין חל השבוע. גלי מוט -
מטל מים. ספר נפשו - למוח, ובא ושרתה לעין
כעל. ספר נפשה - מנהגו, כי חל חזו חיה
שחי. בי עקבורי - מקום. כבוכא - בלעז קובא.
כפרינקא - כיסוי של גבו קשרו על פתן.
פירוקא לספנתא - לדרב שיש בו סכנה אתה
בא לתרץ לסולתא ריתות שאנו מכניאן. ואנן
נסמךו אחני שנינו דלית? אלא ודא לא שזא
הכי ולא שזא הכי אסר. קיטפא - שם מרת יין
שבוער. אימת - אדם הישר על הנחש, ולא מסר
נפשה משום מוט. ואידו חיה ימים אבידיה. כפי
ארמלא - ישראל שחי, ואף על גב דלא בקיאי
בדלכות גילוי. סריכא - ומונהג דגברא בקיאי
ואתאי. אמנקרותא - נקיון. קפרי - ומכסין
המים של חפל בתן פסולת. חריפא - חריפה
מן יין חזק, ואין עומד מוט מתוק אלא בחזקין,
ומתוך חזקו אין נחש שותה. דמצרי ויקי -
מבקע גדות מחזקו. פרי ירנא - ער ומר. חילאי
מתוק - מתחמת השמש בתוך הערב, ושוכב אצל
הגוף. רב חפא חתני חלו - חלקי שלשה יתנת
שינה שלחן לשבת. חס חרף - מתחמת פלפלין
וסממנים התנחין בו. אפסיתין - אולישניא
בלעז. מין נאי - משקה משובת. "בארי",
לשון פריס, משובת. כמו: סוסיא באריג "בארי",
וכולן אין נחש שותה מהן. קרינא - חילאי,
מתוק, ובקפוזו - במדמיתו. חפרי מיניה הוא -
ודגושין רגילין בו. דאקריס - החמץ, ורא
חומץ דהני.

מזכר

חיוּת ד'שְׁקוּל מִיָּא וְרָמָא בְּכוּבָא עַד דְּרָמָא בְּכוּבָא, וְסָלִיק חֲמֵר
לֹא שְׁתִּי. אָמַר רַב אֵשֶׁר, וְאֵיתִיכֹא רַב מִשְׁרָשָׁא: פִּירוּקָא לְסַכְנֵי
מִשּׁוּם יוֹן נֶסְדֵּר, יוֹן מְבַשֵּׁל - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם גִּילּוֹי וְאֵין בּוֹ מִשּׁוּם
וְתוּהוּ גֵיִים גִּבְהָ, אֲתָא לְגִבְיָה דְּרַב חֲלָקְיָה בְּרַ מִזְבִּי; אָמַר לֵיהּ,
וְלֹא הוּא, לֹא שָׁנָא בִּימְכָא וְלֹא שָׁנָא בְּלִילְיָא - אֵימַת יִשָּׁן עֲלֵיהּ
מִבֵּי אֶרְמֻלְתָּא שְׁתִּי, אָמַר: סוֹרְכָא דִּיבְרָא נִקְרָא. שְׁמוּאֵל לֹא שְׁתִּי
מִיָּא: אָבֵל מִבֵּי אֶרְמָאָה שְׁתִּי, הָיִי דְאֵילִינָא לֹא קִפְדִּי, אֲמַנְקִירָא
אָבֵל מִבֵּי אֶרְמֻלְתָּא שְׁתִּי; שְׁמוּאֵל לֹא שְׁתִּי מִיָּא, לֹא מִבֵּי
יִינֻת הֵן וְאֵין בְּהֵן מִשּׁוּם גִּילּוֹי, וְאֵלּוּ הֵן: חֵד, מָר, מִתְּחֵלָה
חֻלְיָא. רַב הִמָּא מְתִנֵּי לְעִילְיָא: חֵד - חֲמֵר וְדִלְפִּילָן, מָר
קִירְיָא אֵין בּוֹ מִשּׁוּם גִּילּוֹי. מָר קִירְיָא: אָמַר רַבִּי אֲהֵרָה: מָר
גִּילּוֹי: מִיָּא טַעמָא: חֲמֵר מְדִינָה הוּא. אָמַר רַבָּא, הָיִי חֲמֵר

אלגנטיות כברירת מותרת – פירש רש"י: שלא היה תחלתו יין בידו וגו' אלא לקח עשויה ביד ישראל, ומותרת בהנאה דהו לא מנסך לה. ומכאן ראינו לתתיו תבשיל שנתערבו בו יין קודם בשלוחו אי נגע ביה גוי, דכין שנתערבו לו לא מנסך ליה גוי. והקשה רבינו תם, ודלשון "כברירת" לא משמע בן ועוד, בפרק קמא דחולין (ו, א) משמע שהוא קריי אלגנטיקעס שנתנו ליה גוי, דהנאי: הלכותו ו...

לחת לתוך אלונתית, ולא קאמר "לעשות אלונתית?" כלך פירש בינו הם: דאלונתית דרך הוא לעשות מתחלה בלא יין, ומכניסין אותה לקיום, ופשוטמפרק ממנה מעט מעט ומעריב בו היין, שאם יכניסו לקיום אותה עם היין מתקלקלת. והכי פירושה: אלונתית של גרים משבוכה מן החבית כדי לשתות, ולא ראה ישראל בשעה שמשכית, אסור; כי שבאנו תוך בה יין כברייתא, פירושה: כמו שארץ נעשית מתחלה בלא יין, ואחר כך מושר מן החבית - מותרת, דודאי לא עירב בו יין. ומכל מקום יש ראה לתורה, מדרגה בתוספתא: אלונתית של גרים אסורה מפני שתחלתו יין כלומר שתחלתו יין של גרי, משמע: היא אם תחלתו יין של ישראל - מותרת במגע גוי, שתעריב בה משקין אחרים. ואומר רבינו יצחק בן אברהם: דרוקא בתשמיש, לפי שאין היין ניכר בעין כלל, אבל בשבטתו, וזה שמואל או - בתרדל - שמוא יש לחשו למגע גוי לפי שהוא בעין יותר, וכן הדלה למעשה. יין מבושל אין בו משום יין נסך - כן הלכה, ומותר במגע גוי מדרשתו ליד שמואל. ואבטל.

האי חמורא דאקרים עד תלתא יומי – ולא גרס
 'תלתין יומין', דהכי נמי מצינו בו חילוק
 בשלשה ימים ראשונים בפרק 'המבזבז פירות'
 (בבא בתרא צו, א) דאקמר: כל שלשה ימים ודאי
 מכאן ואילך ספק.

השחלים

ה, הרי אמרו: יין מבושל אין בו משום גילוי. שמעיה דרב
יהודה חמרא מזוגא, אמר ליה, הרי אמרו: יין מזוג אין בו
:לא אסורין אלא דמזוג טובא, אבל מזוג ולא מזוג - שתי.
הא רבה בר רב הונא הוה קאזיל בארבא ויהוה נקוט חמרא
א דצורי ואתי, אמר ליה לשמעיה: סמי עיניה דדין, שקיל קלי
וה! - אחיאי מסר נפשיה, אמזוגא לא מסר נפשיה. - ואמזוגא
נאי הוה בי עקבורי, ואמרי ליה: בר הדא הוה בי עקבורי, הוו
מזוגא, פש להו חמרא בכובא וצורנהו בפונקא, וצורני לכהו
עלייה פונקא ושתי אמרי: דמזוג איהו שתי, דמזוג אצורני
? אמר רבא, הלכתא: יין מזוג - יש בו משום גילוי ויש בו
נפך. שמעיה דרב חלקיה בר טובי איגלא ההוא קיסתא דמזג
י אמרו: אימת זשן עליהן. והני מילי בימא, אבל בליליא לא.
לא אמרין. רב לא שתי מבי ארמאה, אמר: לא וחורי בגילוי;
מזג מבי ארמלתא, אמר: לית לה אימתא דגברא ולא מיפסא
מיחא קפדי. איבא דאמרי: רב לא שתי מזג מבי ארמאה,
מפאה ולא מבי ארמלתא. אמר רבי יהושע בן לוי: שלש
חד - טילא חריפא דמזגרי ויפה, מר - ירנא, מתוק -
אפסיתין, מתוק - מי פארי. אמר רבי שמעון בן לקיש:
יא חליא דאתי מעסיא. אמר רבא: ובמקומו יש בו משום
דאקרים, עד תלתא יומי - יש בו משום גילוי ומשום יין נפך.

עבודה זרה. אין מעמידן - פרק שני דב עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזלץ) חוספות רש"י

סמ י"ג אסור בהנאה - משום גזירת יין נסך. ומטמא פומתא משקין - מטמא טומאת אוכלין ומשקין כחורת משקין. טומאת שרץ. שאינו מטמא אדם וכלים אלא אוכלין ומשקין. שיעורן לקבל טומאה ברביעית הלוג ככל טומאת משקין. והתנן המפקיד פירותיו אצל הגוי הן כפירותיו - למעשרות ולשבועיות, דחשידי לחלופי. והבא נמי

דלמא חלפיה, והאי חזמא דגוי הוא! שיהיה לו קרן וזית - ומסר לו מפתח או עשה חותם. פירוד - מקום של בר קפרא הוא. ונפטר בר קפרא. שפולחן העץ - ששכן, שש תלמידיו חכמים. והו סלקא דעתך - שהוא עצמו ימצא שם? הוא שכיב ליה אלא שם יתו פירותיו - ימצאו פירות העץ שנשרו ממנו. אף כאן, הצריך לדברי חכמים ישאל את בני העיר, ששומעין ולמדן ממנו ומלמדיהם אותן לאחרים. מפתח או חותם רבי אליעזר מתיר - אף בשבתה. וחכמים אוסרין - לעשות כן, ואי עבד שרי בהנאה כדאמרין - לעיל. ותירוצו רבנן - דאי כרבי אליעזר, בתוהם אחד נמי שרי. אגמא אפומא דחביתא - כפה מורק על פי החבית. שריקא - טח נטיט, ודיבק סביבותי פי המורק לדופני החבית. דיקולא - כפה של על פי חבית והחבית מנופה, דהיינו שתי חותמות: מנופה חבית שדוקה בחבית ונתייבשה, וסל כפי עליה. ומיהדק - נכנס בדוקח פי הסל לבלוע את החבית. דתי חותם בתוך חותם, ולא טרח לזויף כולי. דאי - מיהדק - נטל לזימא, דהי כפי חותמה. נטל - של עור, מלא יין וקשור ומונח בתוך דיסקא של עור. פיו - של נוד. למפה - בתוך דיסקא. הוי חותם בתוך חותם - וטרח להפוך ולהתיר שרי דיסקא וקשר הנוד לחזור ולקשרה, כולי האי לא טרח. ואי בייה פומיה - של נוד לגוי, צריך וחותם כעין שקשורין נודות שלנו של שמן, שלאחר שקושרים אותו מכוניסין פי הנוד כשהוא קשור בתוהם, ועוד קושרים אותה פעם אחרת, אפילו אין דיסקא הוי חותם בתוך חותם. עין כושי - מקום כותים. בית שריקא - גוים חן, וסמוכין לעין כוש. ברתקא - עיר של כותים. כפר פרישאי - גוים, וזגורו - כותים. חבית

כתם י"גם - אסור בהנאה ומטמא טומאת משקין ברביעית, המפקיד יינו אצל גוי - אסור בשתיה ומותר בהנאה. והתנן: המפקיד פירותיו אצל גוי - הרי הן כפירותיו של גוי לשבועיות ולמעשר! - בגזן שייחד לו קרן וזית. - אי הכי, בשתיה נמי לישתתיה! דהא רבי יוחנן אקלע לפרוד, אמר: כלום יש משנת בר קפרא? תנא ליה רבי תנחום דמן פרוד: המפקיד יינו אצל גוי - מותר בשתיה; קרי עליה: "מקום שפולחן העץ שם יהיו", שם הוי סלקא דעתך? אלא שם יהו פירותיו! אמר רבי יודא, לא קשיא: דהא רבי אליעזר, הא רבנן דתנאי; אחר הלוקח ואחר השוכר בית בחצירו של גוי, ומלואיהו יין, ומפתח או חותם ביד ישראל - רבי אליעזר מתיר, וחכמים אוסרין. אמר רבי חייא בריה דרבי תיצי בר נחמני אמר רב חסדא אמר רב, ואמרי לה: אמר רב חסדא אמר ועירי, ואמרי לה: אמר רב חסדא, אמר לי אבא בר הומא, הכי אמר ועירי: הלכה כרבי אליעזר. אמר רבי אליעזר: הכל משתמר בחותם אחד, חוץ מן היין שאין משתמר בחותם אחד; ורבי יוחנן אמר: אפילו יין משתמר בחותם אחד. ולא פליגי: הא כרבי אליעזר, הא רבנן. איבא דאמרי, אמר רבי אלעזר: הכל משתמר בחותם בתוך חותם, חוץ מן היין שאין משתמר בחותם בתוך חותם. יוחנן אמר: אפילו יין משתמר בחותם בתוך חותם. ותירוציהו רבנן, מר סבר: פי פליגי רבנן עליה אבל בחותם בתוך חותם שרו; ומר סבר: אפילו חותם בתוך חותם אסרי. היכי דמי חותם בתוך חותם? אמר רבא: אגמא דפומא דחביתא שריקא וחתמא - לא מיהדק - לא הוי חותם בתוך חותם; נוד דרישקא, חתימות פיו למפה - הוי חותם בתוך חותם, פיו למעלה - לא הוי חותם בתוך חותם, וכי פייף פומיה לגוי וצריך וחתים - הוי חותם בתוך חותם. תנו רבנן, פראשונה הוי אומרים: יין של עין כושי אסור מפני בירת שריקא, ושל חתמא אסור מפני כפר פרישאי, ושל זגורו אסור מפני כפר פרישאי, ושל חתמא אסור מפני חתמא. מעיקרא מאי סבור, ומעיקרא סבור: אין בותי מקפיד על כמע גוי, לא שגמא פתוחות ולא שגמא סתומות, ולכפוף סבור: כי לא קפיד - אפתוחות, אסתומות מקפיד קפיד. וסתומות מותרות? ורמיניה:

השולח

המפקיד יינו אצל גוי אסור בשתיה ומותר בהנאה - ובסמוך משמע שהפקידו בחותם אחד. ותימה: מאי קסבר רבי יהודה בן בתיא? אי לא חישי לזיוף כרבי אליעזר

- אפילו בשתיה לשתרי, ואי חישי לזיוף כרבנן - אפילו בהנאה ליחסר שגמא נגע בו הגוי ונסכו ויש לומר: דרבי יהודה בן בתיא לסתמיה, דאמר לקמן בפרק "שמיטתא" (נט, ב):

יין של ישראל שנגע בו גוי מותר בהנאה, חדא דאין מנסכין יין אלא בפני עבודה זרה, ועוד שאומר לו "לא כל דימנא שטאסור יין לאנוסי", ואף על גב דחישי לזיוף דנגע ביה ושעתא מניה, לא הוזכר כל כך לחוש לאחלופי בשלו שיאסר גם בהנאה. כיון שכל עיקר יינם אינו אסור אלא מדרבנן.

דאמר רב הלכה כרבי אליעזר שמתין יין בחותם אחד - ולקמן פרק בתרא (סט, ב) נמי אמרין: אדינאן קיימא לן כרבי אליעזר. דלא חישי לזיופא. ויש להקשות דרב אדרב, דהא אמר רב לקמן (לט, א) חבית בחותם אחד, אסור. סימן חלכ, עבר, יין, תכלת, עשה, דרבא שרי אמר לעיל (כט, ב) גבי חומץ ויין מבושל אין צריך חותם בתוך חותם, משמע דאין צריך חותם בתוך חותם. ורבא דשקל וטרי לקמן בסמוך היכי דמי חותם בתוך חותם, משמע דסדריא ליה דלא סגי בחותם אחד, וכולה סוגיא דשמיטתא מיירי בחותם בתוך חותם! הידי חמור רבינו גר דההוא דרב דלקמן מיירי בישראל חשוד, ורגע מניי משמע שדא שטח שיאמננהו ליה מירתת לא כן. וכן ההיא דרב אשי דלעיל (כט, ב) נפקא מינה לענין ישראל חשוד. וכן רבא מפרש חותם בתוך חותם אליבא דרבנן, ואפילו אליבא דהרבא איבא דרבנן, כגון חשוד חשוד. וההיא דרבא בר רב הונא חתך לה לבישרא אתלתא קרנא - בשמיטתה ביד גוי, ולכתי סגי בחותם אחד. וקשה קצת פירושו רבינו חם, דנבואה היא להעמיד כל מלו הולכות בישראל חשוד, ואנן בגוים קיימין, ורב אשי לעיל חזקי חומץ ביד גוי אין צריך חותם בתוך חותם, השמעי: דאין ביד גוי צריך. ועוד, דבידורשלי משמע דהיא בגוי איירי, וגם רש"י (חולכות גירסא פרישהו) ורבא לכך נראה לפרש דהבא דהתם בגוי איירי, ויש לחלק בין שחלה לחבירו ואינו חוזר ורואה חותמו לחבירו, דאין צריך חותם בתוך חותם, אבל מרת שסבור האחר לא יכיר החותם, אבל מרת שמונחת ביד הגוי ועתיד לראות חותמו לחביר - אין בחותם אחד. דתע נשן הוא, שהרי רבי אליעזר חזקי בדבריו המפקיד יינו אצל גוי, ובסתמא אדם דעתו לחזור שם לחביר חותמו וסומנו, אבל רב אשי דלעיל חזקי בדבריו חומץ שלנו ביד גוי, משמע ששולחו ביד גוי. ורבא נמי אשכחן לקמן דאקמו: נוד דריקא ופיו למטה, ואיהו גופיה אמר בפרק בתרא (עבודה זרה, ט, ב) דהי משדר גולפי דרפניא סחף לזו אפמייהו וחתים לזו אבירציהו, ומלתיה דרב לקמן (לט, א) מיירי בשולח ביד גוי כפירוש רש"י וחלכות גדולות. ולא פליגי הא רבי אליעזר דא רבנן - פירושו:

לא פליגי אליבא דדוד תנא, אלא מר סבר כרבי אליעזר ומר סבר כרבנן. אין נמי, לא פליגי - וכולהו כרבי אליעזר קיימי דפסק רב כותיה, אלא מר מפרש מלתיה דרבי אליעזר ומר מפרש מלתיהו דרבנן, ואם תמנה: רבי אליעזר, היכי קאי כרבי אליעזר? דא רבי אליעזר גופיה אקמו בפרק קמא דנדה (נ, א) דאין הלכה כרבי אליעזר בכולהו סידרי (שהו אבירע) ויש לומר: דשאני הבא. דקאי רבי מאיר כותיה לקמן פרק "רבי ישמעאל" (סא, א) בברייתא. דאמר: הלוקח בית וכו', ובהאי גזונא משני תלמודא התם בפרק קמא דנדה (שהו אבירע ב). ותרתייהו כרבנן - ואם תמנה: אימור דרבי יוחנן סבר כרבי אליעזר, ומפתח וחותם דקטני בברייתא רוצה לומר תרייהו. ודשעתא הוי חותם בתוך חותם ויש לומר: דתלמודא משמע ליה דמפתח וחותם דקטני בברייתא - לא משום דבעין תרייהו, מדלא אקמו שתי מפתחות או שתי חותמות. אלא מפתח או חותם אקמו, וגם יש גרסים "מפתח או חותם".

סתומות מותרות - ואף על פי שאין כל סתומות שלא היו פתוחות מתחלה, מכל מקום כיון שדעתו לסלמן לחתקים למכור לישראל - מנטר קא נטר לזו שפיר, ואינו חפץ שיחשדוהו ישראל כלל.

מכות, בוגרת יש לה מכות ואין לה קנס. ואין לה בשת ופגם? רבנין דקסרין אמרין: תפתר, שפתתה או שפחלה לו. וסבר נתן בר הושעיה: במקום מכות ותשלומין – משלם ואינו לוקה. וילקה וישלם! "בדי רשעתו" – משום רשעה אחת אתה מחיבו, ואי אתה מחיבו משום שתי רשעיות. וילקה ולא ישלם! בעדים זוממין, כמה דתימר תפון בעדים זוממין – משלמין ואין לוקין, וכא משלם ואינו לוקה. אמר רבי יונה: טעמא דרבי נתן בר הושעיה: "בדי רשעתו" – את שפכותיו ויצאות בדי רשעתו, וצא זה שאומרים לו: 'עמד ושלם! מתניתא פליגא על רבי שמעון בן לקיש: 'האזכל תרומה מזיד – משלם את הקרן ואינו משלם את החמש'. על דעתה דנתן בר הושעיה דאמר משלם – ניהא; על דעתיה דרבי יוחנן דאמר: אם התרו בו – לוקה, ואם לא התרו בו – משלם. פתר לה מזיד בלא התראא. על דעתה דרבי שמעון בן לקיש לא שנוא, היא שונא, היא מזיד; היא התרו בו, היא לא התרו בו, פתר לה כרבי מאיר דאמר: 'לוקה ומשלם'. אמר רבי חנינה קמי רבי מנא: ואפלו

[דף י"ז ע"א]

וסבר רבי שמעון בן לקיש, כל מתניתא דרבי מאיר, קריה דרבי מאיר. והכתיב (ויקרא כב, יד): "ואיש פי יאכל קדש בשגגה ויספח חמשתו עליו!" אלא מספר סבר רבי שמעון בן לקיש: חמש קרבן. ואפלו תימר: חמש קרבן, קרן קרבן? אמר רבי יודן בר שלום: מתניתא אמרה: שחקרן קנס. דתנינן תפון: 'אינו משלם תרומה, אלא חלין מתקנין, והן נעשין תרומה'. אלו מפה שאכל היה משלם – ניהא. ועוד, מהדא דתני: 'אכל תרומה טמאה – משלם חלין טהורין, ואם שלם חלין טמאין – יצא'. ולא דמי עצים הוא חייב לו? הדא אמרה: שחקרן קנס. כמה דאת אמר: קרן קנס, ודכותה: חמש קנס. אלא רבי שמעון בן לקיש בדיעתה, כמה דו אמר תפון: הכל היה בכלל (שמות כ, יג): "לא תענה ברעך עד שקר"; יצא (דברים יט, יט): "ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו"; לא שישלם ממונ? וכא: הכל היה בכלל (ויקרא כב, י): "וכל זר לא יאכל קדש"; יצא (שם יד): "ואיש פי יאכל קדש בשגגה"; שישלם ממונ. והתני: 'מודין חכמים לרבי מאיר, בגונב תרומת חבירו ואכלה, שהוא לוקה ומשלם'; שכן האזכל תרומה לוקה. והתני: 'מודין חכמים לרבי מאיר, בגונב חלב חבירו ואכלו, שזוקה ומשלם'. שכן האזכל חלב לוקה. והתני: 'החוסם את הפרה – משלם ששת קבין לפרה, וארבעת קבין לחמור'. שכן החוסם פרתו לוקה. אמר רבי יוסה: שכן מחיבי מיתות, גנב תרומת הקדש ואכלה, שהוא לוקה ומשלם, מכל מקום הפסידו

[דף י"ז ע"ב]

ממון. אמר רבי מנא קמי רבי יוסה: מעתה הבא על אחותו קמנה - ילקח וישלם, שכן הבא על אחותו בוגרת - לוקה. חזר וזר: גבי אחותו חל עליו תשלומין ומיתה פאחת, ברם הקא: מכיון שחם - נתחייב מכות, ומבאן ואילך - בתשלומין. התיב רבי זעירא קמי רבי מנא: הרי המצית גדישו של חברו בשבת: על שבילת הראשון - חייב מיתה, מכן ואילך - בתשלומין. ולית אמר כן. אלא על כל שבילת ושבילת - יש בה התרית מיתה. וכא: על כל חסימה וחסימה - יש בה התרית מכות. רבי יוסה בירבי בון אמר: תרין אמורין: חד אמר: בחוסם בתרומה ובקדשים, וחורנה אמר: בחוסם על ידי שליח. שליח לוקה, והוא פטור. "דם יחשב לאיש ההוא" (ויקרא יז, ד) - ו'לא לשולחיו'. שוגג בתרומה, ומזיד בחמין, שוגג בתרומה, ומזיד בנזיר, שוגג בתרומה, ומזיד ביוסדהכפורים; אין תפלתנה בשני דברים - ניהא, ואין תפתר בדבר אחד - מחלקת רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש, תמן תנינן: 'אין בין שבת ליוסדהכפורים, אלא שזה ודונו בידי אדם, וזה ודונו בהפרת'. הא בתשלומין שניהן שוין. מתניתא דרבי נחוניא בן הקנה, דרבי נחוניא בן הקנה אומר:

[דף י"ח ע"א]

'יוסדהכפורים בשבת לתשלומין, רבי שמעון בן מנסיא אומר: מחייבי פרתות במחייבי מיתות בית דין'. מה ביניהון? רב אחא בשם רבי אבינה: נערה נדה ביניהון. רבי מנא אומר: אף אחות אשתו ביניהון. על דעתה דרבי נחוניא בן הקנה: מה שבת, אין לה הטר אחר אסורה - אף יוסדהכפורים אין לו הטר אחר אסור. ואלו, הואיל ויש להן הטר אחר אסור - משלם. על דעתה דרבי שמעון בן מנסיא: מה שבת יש בה פרת - אף יוסדהכפורים יש בו פרת. ואלו, הואיל ויש בהן פרת - אינו משלם. רבי יודה בר פזי בעא: מפות וכרת, מה אמרין בה אליו תנאי? אמר רבי יוסה: צריכה לרפנין. רבי יונה בעא: למה לא שמע לה מן הדא דתני רבי שמעון בן יוחי? דתני רבי שמעון בן יוחי: 'רבי טרפון אומר: נאמר פרת בשבת, ונאמר פרת ביוסדהכפורים; מה פרת שנאמר בשבת, אין מפות אצל פרת - אף פרת שנאמר ביוסדהכפורים, אין מפות אצל פרת! אמר רבי מנא קמי רבי יוסה: מה צריכה לה? פרי שמעון בן לקיש. ברם, פרי יוחנן, מה מפות אצל מיתה יש לו - כל שכן מפות אצל פרת! דאתפלגון: השוחט אותו ואת בנו לשם עבודה זרה - רבי יוחנן אמר: התרו בו משם (ויקרא כב, כח): "אתו ואת בנו" - לוקה. משם עבודה זרה, היה נסקל. רבי שמעון בן לקיש אמר: אפלו התרו משם "אתו ואת בנו" - אינו לוקה, מאחר שאלו התרו בו משם עבודה זרה היה נסקל. אמר לה: אפלו פרי יוחנן צריכה לו, תמן שני דברים, וכא דבר אחד. על דעתה דרבי שמעון בן לקיש, מה אבא בין אליו תנאי

לאלין רבנין? לאוין, לא פרתות. רבי יודן אמר: הבא על המזוזה ביניהון. רבי חנניה אמר: המצית גדיש חברו ביום טוב ביניהון. על דעתה דאלין תנאי: הואיל ואין בהן פרת – משלם. על דעתהון דרבנין: דאלו הואיל ויש בהן מכות, אינו משלם. מעתה: 'אלו נערות שיש להן קנס', דלא ברבנין? אמר רבי מתניה:

[דף י"ח ע"ב]

תפתר, דברי חבל: במזור שבא על המזוזה. ואשת אחיו לא יבמתו היא? אמר רבי מתניה: תפתר, שהיו לאחיו בנים וארם אשה ומת, ובא אחיו ואנסה.

הלכה ב: מתניתין: ואלו שאין להן קנס: הבא על הגיורת, ועל השבויה, ועל השפחה, שנפדו, או שנתגירו, או שנשתחררו, יתרות על שלש שנים ויום אחד. רבי יהודה אומר: שבויה שנפדית הרי היא בקדשתה, אף על פי שהיא גדולה.

גמרא: 'ואלו שאין להן קנס' וכו' – אמר רבי יוחנן: לא רבה אותה רבי יהודה אלא לקנס. תני רבי חיה: 'אף לכתבת מאתים'. רבי שמעון בן לקיש אמר: אף להאכילה תרומה. על דעתה דרבי שמעון בן לקיש – רבי יודה ורבי דוסא שניהן אומרים דבר אחד. דתנינן תמן: 'השבויה אוכלת בתרומה; דברי רבי דוסא'. אתא רבי חנינה בשם רבי שמעון בן לקיש: הלכה כרבי דוסא.

הלכה ג: מתניתין: הבא על בתו, ועל בת בתו, ועל בת אשתו, ועל בת בתה, ועל בת בנה – אין להן קנס, מפני שהוא מתחייב בנפשו, שמיתתו בידי בית דין, שכל המתחייב בנפשו – אינו משלם ממונו, שנאמר (שמות כא, כב): "ולא יהיה אסון עושה יעשה".

גמרא: 'הבא על בתו' וכו' – אלו אחר בא עליה, קנסה לאו לאביה הוא? תפתר, שבא עליה עד שלא מת אביה, ומת אביה. כרבי יוסה הגלילי, ברם, כרבי עקיבה יש לה קנס, וקנסה של עצמה. רבי ירמיה בשם רבי לעזר: מפושמע שנאמר: "ולא יהיה אסון" – איני יודע אם יהיה אסון, (שמות כא, כג): "ונתתה נפש תחת נפש" ומה תלמוד לומר: "אם יהיה אסון"? לרבות את המזיד בלא התריה. אמר רבי יוסה: ולאו מתניתא היא: 'שכל המתחייב בנפשו – אינו משלם ממונו'. דלא אתיא, אלא בשוגג. אמר:

[דף י"ט ע"א]

חזקיה עוד תני מתניתא (ויקרא כד) ומכה בהמה ושלמנה ומכה אדם יומת, מה מכה בהמה לא חלקתה בו בין בשוגג בין במזיד לתיב כמזון אף מכה אדם לא תחלק בו בין שוגג למזיד לפטר ממוז:

הלכה ד מתני' נערה שנתארסה או שנתגרשה רבי יוסי הגלילי אומר אין לה קנס רבי עקיבה אומר יש לה קנס וקנסה של עצמה:

גמ' מאי טעמא דרבי יוסי הגלילי (דברים כב) אשר לא אורשה הא אורשה אין לה קנס, ורבי עקיבא אשר לא אורשה, עד שלא נתארסה נותן לאביה, נתארסה נותן לעצמה, על דעתיה דרבי עקיבא, נערה נותן לאביה בוגרת נותן לעצמה, בתולה נותן לאביה מופת עין נותן לעצמה שנייא היא דכתיב נערה נערה ולא בוגרת בתולה בתולה ולא מופת עין לית כתיב אשר לא ארסה אשר לא ארסה מלמד הימנה לגזרה שזה מה תמן חמשיין אף הכא חמשיין ולית ליה לרבי יוסי חמשיין אית ליה כסף כסף מה כסף שזאמר להלן חמשיין אף כאן חמשיין בא עליה עד שלא נתארסה ונתארסה ונתגרשה) לית מילתא דרבי אחי אמרה שחזא נותן והתני (שם) תחת אשר ענה לרבות את היתומה לקנס דברי רבי יוסי הגלילי אמר רבי אחי תיפתר שבא עליה עד שלא אביה ומת אביה כבר נראה לתן לאביה הוא בא עליה עד שלא מת אביה ומת אביה הוא בא עליה עד שלא נתארסה ונתארסה רבי זעירא אמר רב חסדא בעא בא עליה עד שלא נשאת ומפיה דתימר תמן תחת בעלה היא הוא נותן לאביה וכן תחת בעלה היא הוא נותן לאביה:

[דף י"ט ע"ב]

הלכה ה מתני' המפתה נותן שלשה דברים והאונס ארבעה המפתה נותן בשת ופגם וקנס מוסף עליו האונס שהוא נותן את הצער והמפתה אינו נותן את הצער האונס נותן מיד והמפתה לכשיצא האונס שותה בעציצו והמפתה אם רצה להוציא יוציא:

גמ' ודלא פריכי שמעון דרבי שמעון פטר את האונס מן הצער למה זה דומה לחותף ובלת חבירו ועתידי להתכה למה זה דומה לקוצץ נמיעות חבירו ועתידי להתכן אמרו לו אינו דומה נבעלת באונס לנבעלת ברצון לא דומה נבעלת באשפה לנבעלת בחופה מה מקום רבי שמעון תחת אשר ענה אמרו בשם רב חסדא תיפתר בשבא עליה על הקוצים: והמפתה לכשיצא. אמר רב חסדא בשלא רצה לקים אבל אם רצה לקים אינו נותן כלום תני רבי ישמעאל (שמות כב) כסף ישקל כמחר

הכתובות מגיד שהוא עושה אותן עליו מזה ואין מזה אלא כתובה בזה דאף אמר (בראשית לא)
הרבו עלי מאד מזה ומתן ר' אלעזר שאל בנות אנוסה מהו שיהא להן בתנאי כתובה

[דף כ' ע"א]

פשיטא לי באנוסה דלית לה בנין דכרין במפתח דלית לה בנין נוקבין אין תימור תריהון צריכה לה
נשאל בנות אנוסה ובנות מפתח מהו שיש להן בתנאי כתובה הן דצריכה לי פרבנין הן דפשיטא
ליה פרבי יוסי בי רבי יהודה דתני רבי יוסי בי רבי יהודה אומר האונס נותן כתובת מנה:

הלכה ו מתני' ביצד הוא שותה בעציצו אפילו היא חגרת אפילו היא סומא אפילו היא מופת שחין
נמצא בה דבר זמה או שאינה ראויה לבוא בישראל אינו רשאי לקיימה שנאמר (דברים כב) ולו
תהיה לאשה אשה שהיא ראויה לו:

גמ' רבי ירמיה רבי חייא בשם רבי שמעון בן לקיש לא יאמר ולו תהיה לאשה זה המוציא שם רע
שאינו צריך כבר היא תחת ידו ומה תלמוד לומר ולו תהיה לאשה תלמוד הימניה לגזרה שנה מתדרש
ולו תהיה לאשה ולו תהיה מה לו תהיה שנאמר לחלן אשה שראויה לו אף לו תהיה שנאמר כאן אשה
הראויה לו אי מה לחלן אשה הראויה לו ומשלם קנס אף לו תהיה לאשה שנאמר כאן אשה הראויה
לו ומשלם קנס רבי זעירא עולא בשם רבי ישמעאל בשם רבי אלעזר לא יאמר ולו תהיה במוציא שם
רע שאינו צריך כבר היא תחת ידו מה תלמוד לומר ולו תהיה לאשה תלמוד הימניה לגזרה שנה
מתדרשה ולו תהיה ולו תהיה מה לו תהיה שנאמר לחלן

[דף כ' ע"ב]

גירש אומר לו שיהיה אף לו תהיה האמור כאן גירש אומר לו שיהיה תני ר' חייא אחד האונס ואחד
המוציא שם רע שגירשו כופין אותן לתחזיר אם היו כהנים סופגין את הארבעים כהדא דתני (דברים
כב) בעולת בעל להביא את המקבלת בעלה בבית אביה והיא ארוסה ותבא אחריו בחנק ולא סוף
דבר מכדרכה אלא אפילו שלא כדרכה רבי אבהו בשם ר' יוחנן לכן צריכה שלא כדרכה אפילו תימא
מכדרכה למה לי בעלה אפילו ביי דתנינן תמן באו עליה שנים הראשון בסקילה והשני בחנק נערה
מאורסה באו עליה עשרה שלא כדרכה ואחד כדרכה פולן בסקילה פולחון כדרכה הראשון בסקילה
והשני בחנק הערי בה עשרה בני אדם ואחד גמר את הביאה פולחון בסקילה פולחון גמרו את
הביאה הראשון בסקילה והשני בחנק ובפניה באו עליה עשרה שלא כדרכה ואחד כדרכה כולם

בקנים בולחון בכדרכה הראשון בקנים והשאר פטור בררה לה אחד מהן נפטרו בולן מלא תעשה אמרה אפשר

[דף כ"א ע"א]

בזרת וחזרת ובזרת היה נשוי את אחותה כבר נפטר מזה כבר נפטר מזה אין בופין את היבם:
הלכה ז מתני' יתומה שנתארסה ונתגרשה רבי לעזר אומר האונם חייב והמפתה פטור: גמ' אומר רבי יוחנן אתיא דר' אלעזר

[דף כ"א ע"ב]

בשיטת רבי עקיבה רבו כמה דרבי עקיבה אומר יש לה קנס וקנסה לעצמה כן אומר רבי אלעזר יש לה קנס וקנסה של עצמה מעתה אפלו במפתה רבי ירמיה בשם רבי אלעזר תיפתר שמחלה לו ויש אדם מוחל דבר שאינו שלו פתר לה ביתומה ותני דבית רבי כן היתומה רבי אלעזר אומר האונם חייב והמפתה פטור ויש אדם מוחל על דבר שאינו ברשותו נישמעינה מן הדא דמר רבי בון בר חייא בשם ר' זעירה קנס אין בו משעה הראשונה דתנינן תמן עמדה בדיו עד שלא מת אביה הרי הן של אב מת האב הרי הן של אחיו אם אומר את כן קנס כן הוא משעה הראשונה הרי הן של אחיו משעה הראשונה רבא בשם רב הסדא בבשת ופגם הדא מתניתא דרבי מנא אומר מהו האונם חייב בכל והמפתה פטור מן הכל רבי אבין אומר שמוי בעי מהו האונם חייב והמפתה פטור האונם חייב בכל והמפתה פטור מן הבשת ומן הפגם וחייב והמפתה פטור האונם חייב בכל והמפתה פטור מן הבשת ומן הפגם וחייב בקנס והא רבי עקיבה אומר האונם והמפתה פטור מן הכל והיא דרבי יוסי הגלילי היא:

[דף כ"ב ע"א]

הלכה ח מתני' ואי זהו הבשת הכל לפי המביש והמתביש פגם רואין אותה כאלו היא שפחה נמפרת בשוק כמה היתה יפה וכמה היא יפה קנס שנה בכל אדם וכל שיש לו קצבה מן התורה שנה בכל אדם:

גמ' לא דומה המביש את הגדול למבייש את הקטן לא דומה מתביש מן הגדול למתביש מן הקטן בשת הגדול מרבה ונזקו ממועט בשת הקטן ממועט ונזקו מרבה:

הלכה ט מתני' כל מקום שיש מִכָּר אין קָנָם וְכָל מְקוֹם שֶׁיֵּשׁ קָנָם אין מִכָּר קְטָנָה יש לה מִכָּר ואין לה קָנָם נֶעְרָה יש לה קָנָם ואין לה מִכָּר הַבּוֹגֶרֶת לא קָנָם ולא מִכָּר:

גמ' רבי חייה בשם רבי יוחנן דרבי מאיר היא ברם ברבנן יש מִכָּר וקָנָם בְּרַבִּי מאיר מבית יומה ועד שלשה שנים ויום אחד יש לה מִכָּר ואין לה קָנָם מבית שלשה שנים ויום אחד עד שתבגר יש לה קָנָם ואין לה מִכָּר בּוֹגֶרֶת לא מִכָּר ולא קָנָם בְּרַבִּי מִבֵּית יוֹמָה ועד ג' שנים ויום אחד מִכָּר וקָנָם בְּאַחַת מִבֵּית שלשה שנים ויום אחד עד שתביא שתי שְׁעֵרוֹת יש לה מִכָּר ואין לה קָנָם מִשְׁתַּבִּיא שְׁתֵּי שְׁעֵרוֹת ועד שתבגר יש לה קָנָם ואין לה מִכָּר בּוֹגֶרֶת לא מִכָּר ולא קָנָם תַּמּוֹן תַּנִּינֹן הָבָא על נֶעְרָה מְאֻרְסָה אִינוּ חַיִּיב עד שֶׁתֵּהָא נֶעְרָה בְּתוּלָה מְאֻרְסָה בְּבֵית אֲבִיהָ בָּאוּ עָלֶיהָ שְׁנַיִם הָרָאשׁוֹן בְּסָקִילָה וְהַשֵּׁנִי בְּחֶנֶק רַבִּי יִסָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן רַבִּי חִיְיָה בְּשֵׁם לְעֹזָר דְּרַבִּי מֵאִיר הִיא בְּרַבִּי מִכָּר וקָנָם בְּרַבִּי מִכָּר וקָנָם מֵאִיר מְעַמָּא דְּרַבִּי מֵאִיר נֶעַר חֹסֵר כְּתִיב בְּפֶרֶשֶׁה מִה מְקִימִין רַבִּינֵן נֶעַר רַבִּי אֲבָחוּ אָמַר בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ נֶעְרָה אַחַת שְׁלֹמֹה כְּתִיב בְּפֶרֶשֶׁה

[דף כ"ב ע"ב]

לְמַדָּה על כל הַפֶּרֶשֶׁה שֶׁהִיא גְדוּלָּה מְתִיב ר' מאיר לְרַבִּינֵן הָרִי הַמּוֹצִיא שֵׁם רַע הָרִי כְּתִיב בּוֹ נֶעַר וְהִיא גְדוּלָּה דְּאִין הַקְטָנָה נִסְמָלֶת מִה עֲבָדִין לֹא רַבִּנֵּן אָמַר רַבִּי אֲבִין תִּפְתָּר שָׂבָא עָלֶיהָ דִּרְדָּה וְזָכְרוּת יַעֲקֹב בַּר בָּא בְּעָא קוּמִי רַב הָבָא עָלָה קְטָנָה מִהוּ אָמַר לִיה בְּסָקִילָה הָבָא על הַבּוֹגֶרֶת מִהוּ אָמַר לִיה אֲנִי אֶקְרָא נֶעְרָה וְלֹא בּוֹגֶרֶת וְקָרָא נֶעְרָה וְלֹא קְטָנָה וְאָמַר לִיה וְלִית אֶת מוֹדָה לִי שֶׁהִיא בְּקָנָם] תַּחַת אֲשֶׁר עָנָה לְרַבּוֹת אֶת הַקְטָנָה לְקָנָם וְקָרָא תַּחַת אֲשֶׁר עָנָה לְרַבּוֹת אֶת הַבּוֹגֶרֶת לְקָנָם אָמַר רַב אֶף על גַּב דְּנִצְחִייה יַעֲקֹב בְּדִינָה הִלָּכָה הָבָא על הַקְטָנָה בְּסָקִילָה וְהִיא פְטוּרָה ר' אֲבִין בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל וְלָמָּה שָׁמַע לֹא מִן הָדָא (דברים כב) וּמֵת הָאִישׁ אֲשֶׁר שָׁכַב עִמָּהּ לְבָדוּ וְכִי אִין אֲנוּ יוֹדְעִין שְׁאִין לְנֶעְרָה חֲטָא מֵת מִה תִּלְמוּד לֹא מִן הַנֶּעְרָה לֹא תַעֲשֶׂה דְּכָר כִּי אִין לְנֶעְרָה חֲטָא מֵת לְהַבִּיא הָבָא על הַקְטָנָה מְאֻרְסָה בְּסָקִילָה וְהִיא פְטוּרָה:

הלכה י מתני' האומר פתיתי את בתו של פלוני משלם בשָׁת וּפְגָם על פי עֲצָמוֹ ואִינוּ מְשַׁלֵּם קָנָם האומר גִּנְבֹתִי מְשַׁלֵּם אֶתָּה קָרָן על פי עֲצָמוֹ ואִינוּ מְשַׁלֵּם לא תִשְׁלֹמִי כָּפָל וְלֹא תִשְׁלֹמִי אַרְבַּעַה וְחִמּוּשָׁה חֵמִית שׁוּרִי אֶת פְּלוֹנִי אוֹ שׁוּרוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי הָרִי זֶה מְשַׁלֵּם על פי עֲצָמוֹ חֵמִית שׁוּרִי עֲבָדוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי אִינוּ מְשַׁלֵּם על פי עֲצָמוֹ זֶה הַכָּלָל כָּל הַמְשַׁלֵּם יוֹתֵר על מִה שֶׁהִזִּיק אִינוּ מְשַׁלֵּם על פי עֲצָמוֹ:

גמ' רבי יצחק שאל מהו שישלם דמי העבד מפי עצמו מה צריכה ליה כל שלשים קנס או יותר מדמו קנס

[דף כ"ג ע"א]

אין תימור כל שלשים קנס אינו משלם אין תימור יותר מדמו קנס משלם תמן תנינן המית שורף את עבדי והוא אומר לא המית משביעך אני ואמר אמן פטור אומר רבי חגי קומי רבי יוסי תיפתר שהמית עבד מכה שחין אומר לו אאמור אומר לו אאמור דבתרה המית שורף את בני והוא אומר לא המית משביעך אני ואמר אמן חייב ופתרה במכה שחין ויהא פטור אומר רבי חגי קומי ר' יוסי תיפתר כמאן דאמר ונתן פדיון נפשו של מזיק אומר ליה ואין כמאן דמר ונתן פדיון נפשו של מזיק כלו קנס מהו שיאמרו לו צא ידי שמים נישמעניה מן הדא מעשה ברבן גמליאל שהפיל שן טבי עבדו אתא גבי דרבי יהושע אומר ליה טבי עבדי מצאתי עלה לשחררו אומר ליה ומה בידך ואין קנסות אלא בבית דין ובעדים ויאמרו לו צא ידי שמים הדא אמרה אומרים לו צא ידי שמים רבי גמליאל בי רבי אבינה בעא קומי ר' מנא רבן גמליאל כמאן דמר מתר לשחררו אומר ליה כל גרמה אמרה שאסור לשחררו די לא בן היו לו לשחרר משעה ראשונה:

פרק ד

הלכה א מתני' נערה שנתפתתה בשתתה ופגמה וקנסה לאביה והצער בתפוסה עמדה בבית דין עד שלא מת האב הרי הן של אב מת האב הרי הן של אחיו לא הספיקה לעמד בבית דין עד שמת האב הרי הן של עצמה:

גמ' מאן תנא נערה רבי מאיר ברם ברבנן אפילו קטנה והצער בתפוסה באנוסה ודלא ברבי שמעון דרבי שמעון פוטר את האונס מן הצער עד כדון דברים הבאים מחמת הביאה חבל בזה

[דף כ"ג ע"ב]

סימא את עיניה קטע את ידה שבר את רגלה למי הוא משלם לה או לאביה רבי יוחנן אומר נותן לאביה רבי שמעון בן לקיש אומר נותן לעצמה מסבר סבר רבי שמעון בן לקיש שפעשה ידה שלה עד שתבגר רבי יוחנן אומר מבגרת ואילך רבי אבין בשם רבי הילא עד שעת בוגרת פליגין אכל מבוגרה ואילך כל עמא מודי שהן של עצמה מתניתא מסייעא לדין ומתניתא מסייעא לדין ומתניתא מסייעא לר' יוחנן החובל בבתו ובנו של חבירו של בנו יתן מיד ושל בתו יעשה בהן סגולה אומר ר'

יידן אבוי דרבי יודה אבוי דרבי מתניה אית מתני רישא וסיפא מסינא לרבי שמעון בן לקיש החובל בבתו קמנה נזקה שלה ופטור מן הפשת ומן הפגם אחרים שחבלו בה נזקה שלה והשאר יעשה בהן סגולה ובשתה ופגמה של אביה מה חמית מימר בן תני רבי שמעון בן יוחי ונתן לנערה (דברים כב) ונתן לאבי הנערה הא כיצד עמדה בדין עד שלא מת אביה אשפחת אמר ונתן לאבי הנערה מת אביה אשפחת אמר ונתן לעצמה עמדה בדין עד שלא בגרה אשפחת אמר ונתן לאבי הנערה משבגרה אשפחת אמר ונתן לעצמה מנן אילין מליא רבי אבהו בשם רבי יוחנן (ויקרא כה) והתנחלתם אותם לבניכם לרשת אחוזה אותם לבניכם אין בנותיכם לבניכם בקנס

[דף כ"ד ע"א]

הפתיב מדבר תני רבי חייא אין להן לא בקנסי חבת לא בפתייה ולא בחכליה קנס אימתי הוא מתחייב רבי יונה אומר משעה ראשונה רבי יוסי אמר בפוף מתיב רבי יוסי לרבי יונה על דעתך דתימר משעה ראשונה והא תנינן עמדה בדין עד שלא מת האב הרי הן של אב מת האב הרי הן של אחיו אמר ליה מטינתה להחיא דתני רבי שמעון בן יוחי ונתן לנערה ונתן לאבי הנערה מתיב רבי יונה לרבי יוסי על דעתך דתימר בפוף והא תנינן עמדה בדין עד שלא בגרה הרי הן של האב משבגרה הרי הן של עצמה ובוגרת יש לה קנס אמר ליה מטינתא להחיא דתני רבי חייא דתני רבי חייא (דברים כב) תחת אשר ענה לרבות שהייתה נערה ובגרה ואתיא אילין פלוגנוותא בחלון פלוגנוותא דתנינן תמן גנב משל אביו טבח ומכר ואחר כך מת משלם תשלומי ארבעה וחמשה מתיב רבי חניי לר' יוסי על דעתך דתימר בעמידת בית דין תדבר תלוי ניתני גנב משל אביו טבח ומכר בחיי אביו לא הספיק לעמוד בדין עד שמת אביו משלם תשלומי כפל והן אמר ארבעה וחמשה ברם חכא כל עמא מודו שהן של עצמה לא צורכה דלא למי הוא נותן לעצמה נותן לאביה:

הלכה ב מתני' עמדה בבית דין עד שלא בגרה הרי הן של אב מת האב הרי הן של אחיו לא הספיקה לעמוד בבית דין עד שבגרה הרי הן של עצמה

[דף כ"ד ע"ב]

רבי שמעון אומר אם לא הספיקה לגבות עד שמת האב הרי הן של עצמה מעשה ידיה ומציאתה אף על פי שלא גבתה מת האב הרי הן של אחיו:

גמ' תני רבי שמעון בן יוחי (דברים כה) ונתן האיש השוכב עמה לאבי הנערה חמשים כסף מלמד שאין האב זוכה אלא בנתינה רבי שמעון אומר במגבה תדבר תלוי ורבי אומר בעמידת בית דין

מִסְכַּת סְנֵהֲדִין פֶּרֶק שְׁלֹשָׁה עָשָׂר

יג, א תנא, בְּנֵי רְשָׁעֵי יִשְׂרָאֵל – אֵין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, וְלֹא חֵיִין לְעוֹלָם הַבָּא, שְׁנֵאמַר (מִלָּאכִי ג, יט): "כִּי הִנֵּה הַיּוֹם בָּא בּוֹעֵר כְּתוּנּוֹר" וגו'; דְּבָרֵי רַבִּין גַּמְלִיאֵל. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: בָּאִין הֵן לְעוֹלָם הַבָּא, וְלֵהֲלֵן הוּא אוֹמֵר (תְּהִלִּים קטז, ו): "שִׁמְר פְּתָאִים ה'" וגו'. וְלֵהֲלֵן הוּא אוֹמֵר (דְּנִיָּאל ד, יא): "גְּדוּ אֵילָנָא וְקַצְצוּ עֲנַפּוֹהֵי בְרִם עֶקֶר שְׂרֻשׁוֹהֵי בְּאַרְעָא שְׂבָקוּ". אִמַּר רַבִּין גַּמְלִיאֵל: מַה אֲנִי מַקְיָם (מִלָּאכִי ג, יט): "אֲשֶׁר לֹא יַעֲזוּב לָהֶם שְׂרֵשׁ וְעֵנֶף". אִמַּר לוֹ: שְׂאִין הַמָּקוֹם מִנִּיחַ הַמִּצּוֹת וּשְׂרִיר מִצּוֹת לָהֶם וְלֵאבּוּתֵיהֶם בְּעוֹלָם. דְּבָר אַחֵר, "שְׂרֵשׁ" – זו נִשְׁמָה. "וְעֵנֶף" – זֶה הַגּוֹף. וּבְנֵי רְשָׁעֵי עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים לֹא חֵיִין וְלֹא נְדוּנִין. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כָּל רְשָׁעֵי עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים אֵין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, שְׁנֵאמַר (תְּהִלִּים ט, יח): "יִשׁוּבוּ רְשָׁעִים לְשֹׂאוֹלָה כָּל גּוֹיִם שְׂכַחֵי אֱלֹהִים"; "יִשׁוּבוּ רְשָׁעִים לְשֹׂאוֹלָה" – אֵלוּ רְשָׁעֵי יִשְׂרָאֵל. "כָּל גּוֹיִם שְׂכַחֵי אֱלֹהִים" – אֵלוּ רְשָׁעֵי עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים. אִמַּר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: אֵלוּ אִמַּר הַכְּתוּב "יִשׁוּבוּ רְשָׁעִים לְשֹׂאוֹלָה כָּל גּוֹיִם" וְשִׁתָּק, הִיָּה אוֹמֵר כְּדִבְרֵיהּ – אֵלוּ רְשָׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְרְשָׁעֵי עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים, עֲכָשׁוּ שְׂאֵמַר הַכְּתוּב "שְׂכַחֵי אֱלֹהִים", הָא יֵשׁ צְדִיקִים בְּעוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים שִׁישׁ לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא. בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: שְׁלֹשָׁה כְּתוּת הֵן, אַחַת לַחֵי הָעוֹלָם הַבָּא וְאַחַת לַחֲרָפוֹת לְדִרְאוֹן עוֹלָם, אַחַת לַחֵי עוֹלָם – אֵלוּ צְדִיקִים גְּמוּרִים. אַחַת לַחֲרָפוֹת לְדִרְאוֹן עוֹלָם – אֵלוּ רְשָׁעִים גְּמוּרִים. שְׁקוּלִים שְׂבָהֵן יוֹרְדִים לְגִיהֶנָּם וּמַצְפֻּצָפִים וְעוֹלִים וּמִתְרַפְּאִים, שְׁנֵאמַר (זְכַרְיָה יג, ט): "וְהִבַּאתִי אֶת הַשְּׁלִשִׁית בְּאֵשׁ" וגו'. וְעַלֵּיהֶם אִמְרָה חֲנָה (שְׁמוּאֵל א ב, ו): "ה' מָמִית וּמַחֲיָה". וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים: "וְרַב חֶסֶד" (שְׁמוֹת לד, ו) – מִטָּה כְּלָפִי חֶסֶד, וְעַלֵּיהֶם הוּא אוֹמֵר (תְּהִלִּים קטז, א): "אֶהְבֵּתִי כִּי יִשְׁמַע". וְעַלֵּיהֶם נֵאמַר כָּל הַפְּרָשָׁה כְּלָה. פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל בְּגוֹפֶן וּפּוֹשְׁעֵי עוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים בְּגוֹפֶן יוֹרְדִין לְגִיהֶנָּם וְנְדוּנִין בְּה

שְׁנֵים עָשָׂר חֲדָשׁ. לְאַחַר שְׁנֵים עָשָׂר חֲדָשׁ, נִפְשָׁן כָּלָה וְגוֹפֶן נִשְׂרָף, וְגִיהֶנָּם פּוֹלְטָתָן, וְנַעֲשִׂין אֶפְרָ. וְהָרוּחַ זוֹרָה אוֹתָן וּמַפְזֶרְתָן, וְנַעֲשִׂית אֶפְרָ תַּחַת רִגְלֵי הַצְּדִיקִים, שְׁנֵאמַר (מִלָּאכִי ג, כא): "וְעֵסוֹתָם רְשָׁעִים כִּי יִהְיוּ אֶפְרָ" [[וגו']]. אָבָל הַמְסוּרוֹת, וְהַאֲפִיקוֹרְסִין, וְהַכּוֹפְרִין בַּתּוֹרָה, וּפּוֹרְשֵׁים מִדְּרָכֵי צְבוּרָה, וְשְׂאִין מוֹדִים בַּתַּחֲתִית הַמֵּתִים, וְכָל מִי שְׂחָטָא וְהַחֲטִיא אֶת הָרַבִּים, כְּגוֹן יִרְבְּעָם וְאַחֲאָב, וְשִׁנְתָּנוּ חֲתָתָם בְּאַרְץ חֵיִים, וְשִׁפְשָׁטוּ יְדֵיהֶם בְּזָבוּל – גִּיהֶנָּם נִנְעֶלֶת בְּפִנְיָהֶם, וְנְדוּנִין בְּהַ לְדוּרֵי דוֹרוֹת, שְׁנֵאמַר (יִשְׁעִיָּה סו, כד): "וְיִצְאֻ וְרָאוּ בְּפִגְרֵי הָאֲנָשִׁים" וגו' – שְׂאוֹל כָּלָה וְהֵם אֵינָם כְּלִים, שְׁנֵאמַר (תְּהִלִּים מט, טו): "וְצוּרָם לְבָלוֹת שְׂאוֹל". וּמִי גֵרָם לָהֶם? שִׁפְשָׁטוּ יְדֵיהֶם בְּזָבוּל, שְׁנֵאמַר (שִׁם): "מְזָבוּל לוֹ". וְאֵין זָבוּל אֶלָּא בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שְׁנֵאמַר (מִלְכִּים א ח, יג): "כִּנְהַן בְּנִיתִי בֵּית זָבוּל לָךְ". דוֹר הַמְּבּוּל אֵין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, וְאֵין חֵיִין לְעוֹלָם הַבָּא, שְׁנֵאמַר (בְּרַאשִׁית ז, כב): "וַיִּמַּח אֶת כָּל הַיְּקוּם וְגו' הַשָּׁמַיִם" – בְּעוֹלָם הַזֶּה. "וַיִּמַּחוּ מִן הָאָרֶץ" – לְעוֹלָם הַבָּא. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתִירָא אוֹמֵר: "וַיִּאמֶר ה' לֹא יִדּוֹן רוּחִי בְּאָדָם" (בְּרַאשִׁית ו, ג) – לֹא יִדּוֹן וְלֹא רוּחִי בְּהֵן לְעוֹלָם. דְּבָר אַחֵר: "וַיִּאמֶר ה' לֹא יִדּוֹן"; אִמַּר הַמָּקוֹם: אֵינִי מַחֲזִיר רוּחִי לְנִדְנָה. רַבִּי מְנַחֵם בְּרַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: "לֹא יִדּוֹן" – אִמַּר הַמָּקוֹם, אֵינִי דִנֵּן, בְּשַׁעֲהַ שְׂאֵנִי מִשְׁלֵם שְׂכָר לַצְּדִיקִים, אָבָל רוּחִן שֶׁל רְשָׁעִים קָשָׁה לָהֶם יוֹתֵר מִן הַכֵּל, שְׁנֵאמַר (יִשְׁעִיָּה לג, יא): "רוּחֲכֶם אֲשֶׁ תֵּאכְלֶכֶם". דוֹר הַמְּגִדָּל אֵין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, וְאֵינָן חֵיִין לְעוֹלָם הַבָּא, שְׁנֵאמַר (בְּרַאשִׁית יא, ח): "וַיִּפֹּץ ה' אוֹתָם מִשָּׁם עַל פְּנֵי כָּל הָאָרֶץ" – בְּעוֹלָם הַזֶּה. "וַיַּחֲדְלוּ לְבָנוֹת" – לְעוֹלָם הַבָּא. אֲנָשֵׁי סְדוֹם אֵין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, וְאֵינָן חֵיִין לְעוֹלָם הַבָּא, שְׁנֵאמַר (בְּרַאשִׁית יג, יג): "וְאֲנָשֵׁי סְדוֹם רָעִים וְחַטָּאִים" וגו' – בְּעוֹלָם הַזֶּה. "לֵה" מֵאֵד" – לְעוֹלָם הַבָּא. דְּבָר אַחֵר: "רָעִים" – אִישׁ עַל חֲבֵרוֹ. "וְחַטָּאִים" – בְּגִלּוֹי עֲרִיּוֹת. "לֵה" – בְּעִבּוּדָה זָרָה. "מֵאֵד" – בְּשִׁפְכּוֹת

- אלו דור המדבר. אלו ואלו "והשתחוו לה' בהר הקדש בירושלים".

מַסְכַּת סְנֵהֲדָרִין פָּרָק אַרְבַּעָה עָשָׂר

יד, א עיר הנדחת לא היתה ולא עתידה להיות, ולא נכתבה אלא לומר דרש וטול שָׁכָר. רבי שמעון בר רבי אליעזר אומר: אין עושין שלוש עירות הנדחות בארץ ישראל. אבל עושין אחת או שתיים. רבי שמעון אומר: אף שתיים לא יעשו, אלא אחת ביהודה, ואחת בגליל, ובסמוך לספר אפלו אחת לא יעשו, כדי שלא יפוצו נכרים ויחריבו את ארץ ישראל, כשהוא קול - וביזתן והעיר מתרת. כשהן בסוף - וביזתן והעיר מתרת. אם שהו שלשים יום - הן בסוף וביזתן והעיר אסורה. לא שהו שלשים יום - הן בסוף וביזתן והעיר מתרת. לעולם מדיח בסקילה וביזתן והעיר אסורה. הדיחוק נשים ולא אנשים, קטנים ולא גדולים, יכול תהא עיר הנדחת? תלמוד לומר (דברים יג, יד): "את יושבי עירם" - אחר יושבי עירם מהלך הדבר, ואין הדבר מהלך אחר כל אלו, יכול אפלו נתכנסו לתוכה גרים ועבדים משחררין תהא נעשית עיר הנדחת? תלמוד לומר (שם): "את יושבי עירם" - אחר יושבי עירם מהלך, ואין הדבר מהלך אחר כל אלו. קטני בני אנשי עיר הנדחת שהדחו עמה - אין נהרגין. רבי אליעזר אומר: עמה נהרגין. אמר ליה רבי עקיבה: מה אני מקים (שם יג, יח): "ונתן לה רחמים ורחמך והרבך", אם לרחם על הגדולים, הרי כבר נאמר (שם יג, טז): "הפה תפה", אם לרחם על בהמתך, הרי כבר נאמר (שם): "ונתן לה רחמים", מה אני מקים "ונתן לה רחמים"? אלו קטנים שבתוכה. רבי אליעזר אומר: אף גדולים אין נהרגין, אלא על פי עדים והתראה, מה אני מקים "ונתן לה רחמים" וגו', שמא יאמרו בית דין, הרי אנו עושין עיר הנדחת, ולמחר יהו אחיהן וקורביהם קושרים שנאה בלבם עלינו, אלא כך אמר המקום, הרי אני ממלא אותן

דמים. מרגלים אין להם חלק לעולם הבא, ואין באים לארץ, שנאמר (במדבר יד, כג): "וכל מנאצי לא יראוה". קרח ועדתו אין להם חלק לעולם הבא, ואין חזין לעולם הבא, שנאמר (במדבר טז, לג): "ותכס עליהם הארץ" וגו' - בעולם הזה. ויאכדו מתוך הקהל - לעולם הבא; דברי רבי עקיבה. רבי יהודה בן בתירא אומר: באין הן, ועליהן הוא אומר (תהלים קיט, קעו): "תעיתי כשה אובד" וגו'. נאמר כאן אבדה, ונאמר להלן אבדה, מה אבדה האמור להלן - אבדה מתבקשת, אף אבדה האמורה כאן - אבדה מתבקשת. דור המדבר אין להם חלק לעולם הבא, שנאמר (במדבר יד, לה): "במדבר הזה יתמו" - בעולם הזה. "ושם ימותו" לעולם הבא. ואומר (תהלים צה, יא): "אשר נשבעתי באפי" וגו'; דברי רבי עקיבה. רבי אליעזר אומר: באין הן, ועליהם הוא אומר (תהלים נ, ה): "אספו לי חסידיו" וגו'. מה תלמוד לומר "באפי"? באפי נשבעתי, וחזור אני בי. רבי יהושע בן קרחה אומר: לא נאמרו דברים אלו אלא כלפי דורות. "אספו לי חסידיו", על שום שעשו לי גמילות חסד. "כורתי בריתי" - על שום שנכרתו על ידי. "עלי זבח" - על שום שעילו אותי, ונזבחו על ידי. רבי שמעון בן ננס אומר: באין הן, ועליהן הוא אומר (ישעיה נא): "ופדויי ה' ישובון" וגו'. עשרת השבטים אין להם חלק לעולם הבא, ואין חזין לעולם הבא, שנאמר (דברים כט): "ויתשם ה' מעל אדמתם באף ובחמה ובקצף גדול" - בעולם הזה. "וישליכם אל ארץ אחרת" - לעולם הבא. רבי שמעון בן ננס משם רבי יהודה איש כפר איכוס: "כיום הזה" - אם מעשיהם כיום הזה, אינן באין, אם לאו באין הן. ורבותינו אמרו: אלו ואלו יש להם חלק לעולם הבא, שנאמר (ישעיה כז, יג): "והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור" וגו'. "אשור" - אלו עשרת השבטים. "והנדחים בארץ מצרים"

רַחֲמִים וּמִטִּיל אָנִי אֶהְבֵּתִי בְלִבָּם, כְּלוּמֹר, שְׂאִין בְּלִבּוֹ עֲלֵיכֶם, דִּין אֲמַת דְּנַתָּם! וְלֹא מִתְאַבְּלִין אֶלָּא אוֹנָנִים, שְׂאִין אֲנִינוּת אֶלָּא בְּלִב. נְכָסִים שֶׁל צְדִיקִים - שְׁבִתוּכָה אוּבְדִין, וְשִׁבְחוּצָה לֵה פְּלִטִים. וְשֶׁל רָשָׁעִים - בֵּין מִתּוּכָה וּבֵין מִחוּצָה לֵה אוּבְדִין. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מוֹכִיחַ בְּדָבָר, לוֹט שְׁלֹא הָיָה בְּסֻדּוֹם אֶלָּא מִפְּנֵי נְכָסָיו, אָף הוּא יֵצֵא וְיִדְּיו עַל רֹאשׁוֹ, שְׁנֵאמַר (בְּרֵאשִׁית יט, כב): "מִהֵר הִמְלֵט שְׁמָה" - דִּיךְ שֶׁתִּמְלֹט אֶת נַפְשְׁךָ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ נְכָסֵי צְדִיקִים שְׁבִתוּכָה אוּבְדִין? מִפְּנֵי שְׁגָרְמוּ לְצְדִיקִים לְדוֹר בֵּין הָרָשָׁעִים. וְהָרִי דְבָרִים קֹל וְחֹמֶר! וּמָה אִם נְכָסִים שְׂאִינֶם, לֹא רוֹאִין, וְלֹא שׁוֹמְעִין, וְלֹא מְדַבְּרִים, עַל שְׁגָרְמוֹ לְצְדִיקִים לְדוֹר בֵּין הָרָשָׁעִים - אָמַר הַכֶּתוּב: יִשְׁרְפוּ! הַמַּטֵּה אֶת חֲבֵרוֹ מִדֶּרֶךְ חַיִּים לְדֶרֶךְ מוֹת, עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה שִׁיָּהָא בְּשִׁרְפָּה.

יד, ב קֹדֶשִׁי מְזַבֵּחַ יְמוֹתוֹ וְקֹדֶשִׁי בְּדֵק הַבֵּית יִפְדּוּ. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: "בְּהִמָּתָה" - פָּרֹט לְבָכוֹרוֹת וּלְמַעֲשֵׂר. "שְׁלָלָה" - פָּרֹט לְכֹסֶף הַקֹּדֶשׁוֹת וּלְכֹסֶף מַעֲשֵׂר שְׁנִי, מִחֲבֵר לְקֹרֶקַע - בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף מִתָּר, שְׁנֵאמַר "תִּקְבֹּץ" - פָּרֹט לְמַחֲבָרִים. בְּעִיר אַחֶרֶת בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף - אֶסּוּר. הַהוֹרֵג אֶת הָאָדָם, וְהַשׁוֹרֵף אֶת הַפְּסוּת, וְהַמַּעֲקָר אֶת הַבְּהֵמָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אֶת שְׁדָרְכוֹ לְשַׁפּוֹךְ - יִשְׁפֹךְ. אֶת שְׁדָרְכוֹ לְשַׁרֵּף - יִשְׁרֹף. לַעֲקֹר - יַעֲקֹר. אֵין מְמִיתִין אוֹתָן, וְלֹא דוֹקְרִין, לֹא בַּחֲצִים וְלֹא בְּרַמְחִים, וְלֹא בְּרֹאשׁוֹ שֶׁל חֵרֵב אֶלָּא בַּפִּיָּה, שְׁנֵאמַר (דְּבָרִים יג, טז): "לִפִּי חֲרֹב". וְהָיְתָה תֵּל עוֹלָם לֹא תִבְנֶה עוֹד" - לֹא תַעֲשֶׂה אֶפְלוֹ גִּנוֹת וּפְרִדָּסִים. "וְהָיְתָה" - תִּלְמוּד לומר "עוֹלָם", שֶׁכָּבֵר הָיְתָה בִּימֵי יְהוֹשֻׁעַ. רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֵּן קֶרְחָה אוֹמְרִים: הָרִי הוּא אוֹמֵר (יְהוֹשֻׁעַ ו, כו): "אֲרוּר הָאִישׁ [לִפְנֵי ה'] אֲשֶׁר יָקוּם וּבְנֶה אֶת הָעִיר הַזֹּאת אֶת יְרִיחוֹ, וְכִי אֵין אָנֹכִי יוֹדְעִין שְׁרִיחוֹ שְׁמָה? אֶלָּא שְׁלֹא יִבְנֶה אוֹתָהּ וְיִקְרָא אֶת שְׁמָה כְּעִיר אַחֶרֶת, שְׁלֹא יִבְנֶה עִיר אַחֶרֶת וְיִקְרָא

אֶת שְׁמָה יְרִיחוֹ. "בְּבִכּוֹרוֹ יִסְדְּנָה", וְכֵן הוּא אוֹמֵר (מְלָכִים א טז, לד): "בִּימֵיו בְּנֶה חֵיאל בֵּית הָאֱלִי אֶת יְרִיחוֹ". וְהֵלֵא חֵיאל מִשָּׁל יְהוֹשֻׁפֶט וְיְרִיחוֹ מִשָּׁל בְּנִימִין! וְלָמָּה נִתְּלָה בְּאַחְאָב? מִלְּמַד שֶׁתּוֹלִין חוֹבָה בַּחֵיב. כִּיּוֹצֵא בּוֹ (שׁוֹפְטִים יח, ל): "וְיִהְיוּנָתָן בֶּן גֵּרְשׁוֹם בֶּן מְנַשֶּׁה". וְכִי בֶן מְנַשֶּׁה הָיָה? וְהֵלֵא בֶן מְנַשֶּׁה הָיָה! וְלָמָּה נִתְּלָה דְבָר בְּמְנַשֶּׁה? מִלְּמַד שֶׁתּוֹלִין חוֹבָה בַּחֵיב. (מְלָכִים א טז, לד): "בְּאַבְיָרִם בְּכוֹרוֹ יִסְדָּה וּבְשָׁגוֹב צָעִירוֹ הֵצִיב דְּלִתְיָה"; בְּאַבְיָרִם בְּכוֹרוֹ לֹא הָיָה לוֹ מִמָּה שִׁילְמַד, שָׁגוֹב - רָשָׁע! הָיָה לוֹ מִמָּה שִׁילְמַד, הֵן בִּקְשׁוֹ לְרִבּוֹת אֶת מְמוֹנָם, מִנֵּין שְׁנִשְׁתַּלְחָה בֵּהֶן מֵאֲרָה וְהָיוּ מִתְמַעֲטִין וְהוֹלְכִין? תִּלְמוּד לומר (שׁוֹפְטִים): "כְּדַבֵּר ה' אֲשֶׁר דָּבַר בְּיַד יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן". רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִעֶזֶר אוֹמֵר: לֹא אוֹתָהּ בְּנֶה אֶלָּא אַחֶרֶת בְּנֶה. וּמִשְׁנִבְנֶתָה - הִתְרָה לִישֵׁב בָּהּ. וְכֵן הוּא אוֹמֵר (מְלָכִים ב ב, ה): "וַיִּגְשׁוּ בְנֵי הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר בִּירִיחוֹ אֶל אֱלִישָׁע", שְׂמָא יֵאמְרוּ בֵּית דִּין, הָרִי אָנֹכִי עוֹשִׂין עִיר הַנְּדָחָת, וּמִחֲרִיבִין אֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֶלָּא כָּשֶׁם שֶׁשְׂמַחָה לִפְנֵי הַמָּקוֹם בְּקִיּוּמָן שֶׁל צְדִיקִים, כֵּךְ שְׂמַחָה לִפְנֵי הַמָּקוֹם בְּאַבּוּדָם שֶׁל רָשָׁעִים, שְׁנֵאמַר (מַשְׁלֵי יא, ט): "כְּאַבֵּד רָשָׁעִים רָנָה!" עִיר הַנְּדָחָת וְיוֹשְׁבֶיהָ, שְׁרִירָהּ וּפְרוּתֶיהָ, בִּימוֹס וּמָה שְׁעָלֶיהָ, מְרַקּוּלִיס וּמָה שְׁעָלֶיהָ, וְכֹל דְּבָר שְׁחָל עָלָיו אֶסּוּר עֲבוּדָה זָרָה - כֹּלָן אֶסּוּרִין בְּהִנָּאָה.

יד, ג זָקֵן מִמֶּרָא שְׁהוּרָה וְעָשָׂה, הוּרָה וְלֹא עָשָׂה - פְּטוּר. הוּרָה עַל מְנַת לַעֲשׂוֹת, אָף עַל פִּי שְׁלֹא עָשָׂה - חֵיב.

יד, ד הַמִּנְבֵּא לַעֲקוֹר דְּבָר מְדַבְּרֵי תוֹרָה - חֵיב. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אִם תִּנְבֵּא לְקִיָּם מִקְצֵת וּלְבַטֵּל מִקְצֵת - פְּטוּר. וּבְעֲבוּדָה זָרָה, קִיָּמָה הַיּוֹם וּבִטְלָה לְמָחָר - חֵיב. הַמִּתְנַבֵּא מָה שְׁלֹא שְׁמַע, כְּצִדְקִיָּה בֶּן כְּנַעֲנָה, וְשְׁלֹא נֵאמַר לוֹ - כְּחִנְנִיָּה בֶּן עֲזוּרָה, שְׁהָיָה שׁוֹמֵעַ דְּבָרִים מִפִּי יְרִמְיָהוּ הַנְּבִיא, שְׁהָיָה מִתְנַבֵּא בְּשׁוֹק הָעֵלְיוֹן, וְחֹזֵר וּמִתְנַבֵּא בְּשׁוֹק הַתַּחְתּוֹן. הַכּוֹבֵשׁ אֶת

אג, העֲדִים שְׁאֲמָרוּ: "מַעֲיִדִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שְׁסָמָא אֶת עֵין עֶבְדוֹ וְאַחַר כֵּךְ הִפִּיל אֶת שִׁינוֹ, שֶׁכֵּן הָרַב אָמַר" וְאַחַר כֵּךְ נִמְצָאוּ זִמְמִין - מְשַׁלְמִין לַעֲבֹד. "הִפִּיל אֶת שִׁינוֹ וְאַחַר כֵּךְ סָמָא אֶת עֵינוֹ, שֶׁכֵּן הָעֲבָדִים אָמְרִים" וְנִמְצָאוּ זִמְמִין - מְשַׁלְמִין לָרַב. סָמָא שְׁתִּיחֵן כְּאַחַת וְהִפִּיל שִׁינוֹ כְּאַחַת, וּבָאוּ אֲחֵרִים וְאָמְרוּ: לֹא כִי אֵלָא שְׁתִּיחֵן זֶה אַחֵר זֶה, וְנִמְצָאוּ זִמְמִין - מְשַׁלְמִין לַעֲבֹד. סָמָא שְׁתִּיחֵן זֶה אַחֵר זֶה, וְהִפִּיל שְׁתִּיחֵן זֶה אַחֵר זֶה, וּבָאוּ אֲחֵרִים וְאָמְרוּ: "לֹא כִי, אֵלָא שְׁתִּיחֵן כְּאַחַת" וְנִמְצָאוּ זִמְמִין - מְשַׁלְמִין דְּמִי עֶבֶד הַסּוּמָא לָרַב. סָמָא אֶת עֵין עֶבְדוֹ וְהָרִי הוּא תַּחְתָּיו וּמִשְׁמָשׁוּ וְנִמְצָאוּ זִמְמִין - מְשַׁלְמִין דְּמִי עֶבֶד הַסּוּמָא לָרַב:

אד, העֲדִים שְׁאֲמָרוּ: "מַעֲיִדִין אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁגֵּרַשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְלֹא נָתַן לָהּ כְּתוּבָתָהּ שֶׁכֵּן הָאִשָּׁה אָמְרָה", וְנִמְצָאוּ זִמְמִין - מְשַׁלְמִין דְּמִי כְּתוּבָתָהּ לְאִישׁ. "גֵּרַשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְנָתַן לָהּ כְּתוּבָתָהּ שֶׁכֵּן הָאִישׁ אָמַר"; וְנִמְצָאוּ זִמְמִין - מְשַׁלְמִין דְּמִי כְּתוּבָהּ לְאִשָּׁה. "גֵּרַשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְלֹא נָתַן לָהּ כְּתוּבָתָהּ, וְהָרִי הִיא תַּחְתָּיו וּמִשְׁמָשְׁתּוֹ" וְנִמְצָאוּ זִמְמִין - אֵין אוֹמְרִין יִשְׁלְמוּ לָהּ כְּתוּבָתָהּ, אֵלָא טוֹבַת הַנָּאֵת כְּתוּבָהּ. וְכִי מָה הִיא טוֹבַת הַנָּאֵת כְּתוּבָהּ? אֵין אוֹמְרִין כִּמְהָ אֲדָם רוֹצֵה לִיתֵּן בְּכְתוּבָתָהּ שֶׁל זֶה, שְׂאֵם תְּמוֹת בְּחַיִּי בַּעֲלָהּ - בַּעֲלָהּ יוֹרְשָׁהּ, לְאַחַר מִיתַת בַּעֲלָהּ - יוֹרְשַׁת כְּתוּבָתָהּ, וְאֵין יוֹרְשִׁין אוֹתָהּ, לְפִיכָךְ הֵן מְשַׁלְמִים:

אה, העֲדִים שְׁאֲמָרוּ: "מַעֲיִדִים אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁגָּנַב חֲלָבוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ וְלֹא אָכְלוֹ, גָּנַב נִבְלָתוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ וְלֹא אָכְלָהּ" וְנִמְצָאוּ זִמְמִין - לוֹקִין וּמְשַׁלְמִין, שֶׁעַל מִנַּת כֵּן הָעִידוּהוּ עַל מִנַּת שִׁילָקָה וּיְשֻׁלָּם. גָּנַב חֲלָבוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ וְאָכְלוֹ. גָּנַב נִבְלָתוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ וְאָכְלָהּ - הָרִי זֶה לוֹקָה וְחַיִּב בְּתִשְׁלוּמִין, שֶׁבַעֲסָקִי מִמּוֹן הוּא אָמַר (שְׁמוֹת כ): "לֹא תַעֲנֶה בְּרַעְךָ עַד שֶׁקָּרָא". וְשֶׁבַעֲסָקִי מִכּוֹת

נְבוֹאָתוֹ - כִּיּוֹנָה בֶּן אֲמֵתִי, וְהַמּוֹתֵר עַל דְּבָרֵי נְבִיא - כְּחִבְרוֹ שֶׁל מִיכָה. וְנְבִיא שְׁעוֹבֵר עַל דְּבָרֵי עֲצָמוֹ - כַּעֲדוֹ. וְהַמְשִׁנָּה אֶת נְבוֹאָתוֹ, זֶר וְטָבוֹל יוֹם, וּמַחֲסֹר בְּגָדִים וּמַחֲסֹר כְּפוּרִים, וְשִׁלָּא רְחוּץ יָדַיִם וְרִגְלַיִם, וּפְרוּעֵי רֹאשׁ וּשְׁתוּיֵי יַיִן שֶׁשְׁמָשׁוּ - כָּלָן בְּמִיתָה. וּבִמְהָ הִיא מִיתָתָן? בִּיְדֵי שָׁמַיִם! וְכָל הַזִּמְמִין וְהַבּוֹעֲלִים - מַקְדִּימִין לְאוֹתָהּ הַמִּיתָה, אִם לְסְקִילָה - סְקִילָה, אִם לְשַׁרְפָּה - שַׁרְפָּה. בְּמָה דְּבָרִים אָמּוּרִים? שֶׁהוּא כִּיּוֹצֵא בֵּהֶן בְּאוֹתָהּ מִיתָה, כִּיּוֹצֵא בֵּהֶן בְּסְקִילָה הוּא וְהֵן בְּסְקִילָה, כִּיּוֹצֵא בֵּהֶן בְּשַׁרְפָּה הוּא וְהֵן בְּשַׁרְפָּה, כִּיּוֹצֵא בֵּהֶן בְּחֻנֵּק הוּא בְּשַׁרְפָּה וְהֵן בְּחֻנֵּק.

מִסְכַּת מִכּוֹת פָּרָק רִאשׁוֹן

אא, עַד זִמְמִים - אֵין נִמְכָּר בְּזִמְמוֹ. רַבִּי עֲקִיבָא אָמַר: אִף אֵין מְשַׁלֵּם עַל פִּי עֲצָמוֹ מִפְּנֵי שֶׁהוּא קָנָס, וְכָל דְּבָר שֶׁהוּא קָנָס - אֵין מְשַׁלֵּם עַל פִּי עֲצָמוֹ. הָעֲדִים שְׁאֲמָרוּ: "מַעֲיִדִים אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁלָּוָה מִפְּלוֹנִי אֶלֶף זָז, בְּיוֹם פְּלוֹנִי, בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי". וּבָאוּ אֲחֵרִים וְאָמְרוּ לֵהֵן: הֵיאָךְ אַתֶּם מַעֲיִדִים שְׁהָרִי הַמְלָוָה אוֹ הַלָּוָה הִיָּה עִמָּנוּ אוֹתוֹ הַיּוֹם בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי - אֵין אֵלּוֹ זִמְמִין, אֲבָל עֲדוּתָן בְּטִלָּה. אֲבָל אָמְרוּ לָהֶם: "הֵיאָךְ אַתֶּם מַעֲיִדִין שְׁהָרִי אַתֶּם הֵייתֶם עִמָּנוּ הַיּוֹם בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי" - הָרִי אֵלּוֹ זִמְמִין וּמְשַׁלְמִין עַל פִּיהֶם:

אב, הָיוּ חוֹתָמִים עַל הַשֹּׁטֵר בְּאַחַד בְּנִיטָן בְּשְׁמִיטָה, וּבָאוּ אֲחֵרִים וְאָמְרוּ לָהֶם: "הֵיאָךְ אַתֶּם חֲתוּמִין עַל הַשֹּׁטֵר זֶה"? שְׁהָרִי אַתֶּם הֵייתֶם עִמָּנוּ הַיּוֹם בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי - עֲדוּתָן כְּשִׁרָה, וְהַשֹּׁטֵר כְּשֹׁר. שְׁאֲנִי אָמַר, שְׂמָא אֵיחָר זָמְנוּ שֶׁל שֹׁטֵר וּכְתָבוּ. שֹׁטֵר שְׁזָמְנוּ בְּשִׁבְתָּ אוֹ בַּעֲשָׂרָה בְּתִשְׁרִי, רַבִּי יְהוּדָה מְכַשִּׁיר וְרַבִּי יוֹסִי פּוֹסֵל. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה שְׂבָא לְפָנֶיךָ וְהַכְשַׁרְתָּ. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי: אֲנִי לֹא הַכְשַׁרְתִּי, וְאִם הַכְשַׁרְתִּי - הַכְשַׁרְתִּי:

הוא אומר (דברים יט, יט): "וְעֵשִׁיתֶם לוֹ כְּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת"; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אֲמָרִים (שם כה, ב): "כִּדְּבֵי רִשְׁעָתוֹ". מֵת - אֵינוֹ מְשַׁלֵּם. לֹקֶה - אֵינוֹ מְשַׁלֵּם. מוֹדִים חֻכְמִים לְרַבִּי מֵאִיר שֶׁאֵם הַעֲדוּוֹהוּ שֶׁהוּא בֶן גְּרוּשָׁה אוֹ בֶן חֲלוּצָה נִתֵּן וּמִמָּזֵר - שֶׁהֵם לֹקִין אֶת הָאֲרָבָעִים:

א, מֵאִמְתִּי זֹמְמִין חֵיבִין לְשֹׁלֵם? מִשְׁתַּפָּרֵשׁ עֲדוּתָן בְּבֵית דִּין. נִמְצָא חֵיב לוֹ מִן הַדִּין - לְפִיכָן הוּא מְשַׁלֵּם שְׁנִים. נִמְצָא אֶחָד מֵהֶם קָרוֹב אוֹ פְּסוּל - עֲדוּתָן בְּטֹלָה. וּמִנֵּין אָפְלוּ מֵאָה? תִּלְמוּד לֹמֵר עֲדִים: מְעִידִים [אֲנִי] בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁהֵרֵג אֶת הַנֶּפֶשׁ, וּבָאוּ אֲחֵרִים וְהִזְמִימוּ - הַגִּדּוֹן פְּטוּר. כֵּת הָרֵאשׁוֹנָה חֵיבֵת וּבָאוּ אֲחֵרִים וְהִזְמִימוּ - הַגִּדּוֹן חֵיב. כֵּת הָרֵאשׁוֹנָה פְּטוּרָה וְכֵת הַשְּׁנִיָּה חֵיבֵת, כֵּת אַחַת נִכְסֶת וְכֵת אַחַת יוֹצֵאָה, אָפְלוּ הֵם מֵאָה - בְּלֵן פְּטוּרִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֲסֻטְסִית הִיא זֶה, וְאֵין נִהְרֶגֶת אֲלָא כֵּת הָרֵאשׁוֹנָה בְּלֻבָּד. אָמַר רַבִּי יוֹסִי בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּדִינֵי נִפְשׁוֹת, אֲבָל בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת - תִּתְקַנְּמוּ עֲדוֹת בִּשְׁאָר. וְרַבִּי אוֹמֵר: אִף בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת כֵּן, וְהוּא לֹא שִׁישׁ לָהֶן קָרוֹב אוֹ פְּסוּל - תִּתְקַנְּמוּ עֲדוֹת בִּשְׁאָר עֲדִים. וְרַבִּי דּוֹסֶתַי בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר: עֲדִים זֹמְמִין שֶׁבָּאוּ אֲחֵרִים וְהִזְמִימוּ - זֹמְמִינָהּ פְּטוּרִים. עַד זֹמֵם פְּסוּל מִכָּל עֲדוּת שֶׁבִּתְרוּהָ; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּזִמְנִי שֶׁהִזְמִימוּ לַעֲדוֹת נִפְשׁוֹת, אֲבָל לֹא הִזְמִימוּ אֲלָא לַעֲדוֹת מְמוֹן - אֵין פְּסוּל אֲלָא לְאוֹתוֹ הַעֲדוֹת בְּלֻבָּד:

מִסְקֶת מִכּוֹת פָּרָק שְׁנִי

ב, אֲשֶׁלֶּשׁ עָרִים הַפְּרִישׁ מֹשֶׁה בַּעֲבֹר הַיַּרְדֵּן. וְכִשְׁבָּאוּ לְאָרֶץ - הַפְּרִישׁוּ עוֹד שְׁלֹשׁ. וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן, לֹא הָיוּ אֵלּוּ וְאֵלּוּ קוֹלָטוֹת, עַד שֶׁכָּבְשׁוּ וְחָלְקוּ. מִשְׁכָּבְשׁוֹ וְחָלְקוֹ - נִתְחִיבָה הָאָרֶץ בַּמַּעֲשֶׂר וּבִשְׂבִיעִית, וְהָיוּ אֵלּוּ וְאֵלּוּ קוֹלָטוֹת:

ב, אֲשֶׁלֶּשׁ עָרִים הַפְּרִישׁ יְהוֹשֻׁעַ בְּאָרֶץ כְּנָעַן. וְהָיוּ מְכֻנּוֹת כְּנָגֵד שְׁלֹשׁ שְׁבָעִיבֵר הַיַּרְדֵּן כְּשִׁתִּי שׁוּרוֹת שְׁבָכָרָם. חֲבֵרוֹן בִּיהוּדָה - כְּנָגֵד בָּצֹר בַּמִּדְבָּר. שָׁכֶם בְּהַר אֲפָרַיִם - כְּנָגֵד רְמוֹת בְּגִלְעָד. קֹדֶשׁ בְּגִלְלִיל - כְּנָגֵד גּוֹלָן בְּבַשָּׁן. וְאֶף עַל פִּי שֶׁהַפְּרִישׁ שָׁכֶם בְּהַר אֲפָרַיִם, לֹא הִתְהַוָּה קוֹלָטוֹת. הַפְּרִישׁ קָרִית יִצְרֵאל תַּחְתֵּיהָ, עַד שֶׁכָּבְשׁוּ אֶת שָׁכֶם. וְאֶף עַל פִּי שֶׁהַפְּרִישׁוֹ קֹדֶשׁ בְּגִלְלִיל לֹא הִתְהַוָּה קוֹלָטוֹת. הַפְּרִישׁ גְּמָלָא תַּחְתֵּיהָ, עַד שֶׁכָּבְשׁוּ אֶת קֹדֶשׁ.

"וְשִׁלְשֵׁת" - שִׁיְהִיו מְשֻׁלְשׁוֹת, שִׁיְהִי מַחְבְּרוֹן לְדָרוֹם - כְּמַחְבְּרוֹן לְשָׁכֶם, וּמַחְבְּרוֹן לְשָׁכֶם - כְּמַשְׁכֵּם לְקֹדֶשׁ.

נִפְלָה אַחַת מֵהֶן - בּוֹנִין אוֹתָהּ בְּמִקְוָמָהּ. וּמִנֵּין אִף בְּמִקְוָם אַחֵר? תִּלְמוּד לֹמֵר: "שֵׁשׁ עָרִים", בָּאוּתוֹ הַשֶּׁבֶט. וּמִנֵּין אִף בְּשֶׁבֶט אַחֵר? תִּלְמוּד לֹמֵר: "תִּהְיֶינָה" - שִׁיְהִיו מְכֻנּוֹת וְקוֹלָטוֹת כְּרֵאשׁוֹנוֹת.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: כּוֹתְבִין: "מִקְלָט מִקְלָט" עַל פְּרִשְׁת דְּרָכִים כְּדִי שִׁיְהִי רוֹאֶה וְגוֹלָה לְעָרֵי מִקְלָט. מוֹסְרִין לוֹ שְׁנֵי תִלְמִידֵי חֻכְמִים, שְׁמָא יִהְיֶה בְּדֶרֶךְ. וְיִדְבְּרוּ אֵלָיו אֵל תִּנְהַג בְּאִישׁ מִזֶּה מִנְהַג שׁוֹפְכֵי דָמִים, כִּי בִשְׁגָגָה בָּא מַעֲשֶׂה לִידּוֹ. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: הוּא מְדַבֵּר עַל יָדֵי עֲצָמוֹ, שְׁנֵאמַר (דברים יט, ד): "זֶה דְּבַר הָרֹצֵחַ". אָמְרוּ לוֹ: הֲרֵבָה שְׁלִיחוֹת עוֹשֶׂה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: מְשׁוּחַ מִלְחָמָה - אֵין מַחְזִיר אֶת הָרוֹצֵחַ. אֲפִילוֹ הוּא נָזִיר - אֵין הוּא יוֹצֵא מִשֵּׁם לְעוֹלָם, אֲלָא מְגַלַּח כָּל שְׁעָרוֹ וּמְשַׁלַּח תַּחַת הַדּוֹד. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: מָה תִּלְמוּד לֹמֵר (בַּמִּדְבָּר לה, ו): "שְׁמָה שְׁמָה" שְׁלֹשׁ פְּעָמִים? שֵׁם תְּהֵא דִירָתוֹ, שֵׁם תְּהֵא מִיתָתוֹ, שֵׁם תְּהֵא קְבוּרָתוֹ.

וּבּוֹנִים לוֹ בֵּית וַיּוֹשֶׁב בְּתוֹכּוֹ, שְׁנֵאמַר (שם) "וַיֵּשֶׁב" - בָּהּ וְלֹא בַתְּחוּמָּהּ. מִצָּאוֹ גּוֹאֵל הָדָם בַּתְּחוּמָּה שֶׁל עִיר - הָרִי הוּא כְּאֶחָד מִכָּל הָאֲדָם, וְחֵיב עַל מַכָּתוֹ וְעַל קָלְלָתוֹ,

שְׁלֹשׁ - הָרִי שְׁתֵּים עָשָׂרָה. "הָאֵלָה" - הָרִי חֲמֵשׁ עָשָׂרָה¹ :

מַסֶּכֶת מִכּוֹת פָּרָק שְׁלִישִׁי

ג, א, הָאוֹכֵל מִן הַפֶּסַח כּוֹזֵת נָא, כּוֹזֵת שְׁלוֹק, כּוֹזֵת מִבָּשֶׁל - חֵיב. הוֹצִיא מִמֶּנּוּ כּוֹזֵת מִבֵּית לְבֵית, וּמִחֲבוּרָה לְחֲבוּרָה, בְּשַׁעַת אֲכִילָה - הָרִי זֶה חֵיב; שְׁנָאֹמֵר (שְׁמוֹת יב, מו): "לֹא

¹ זוּ לְשׁוֹן הַמִּקְרָא (דְּבָרִים יט): (א) כִּי יִכְרִית ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ אֶת אֶרֶץ וִירֻשָּׁתָם וַיִּשְׁכַּת בְּעָרֵיהֶם וּבְכַתִּיחֶם: (ב) שְׁלוֹשׁ עָרִים תִּבְדִּיל לָךְ בְּתוֹךְ אֶרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ לְרִשְׁתָּהּ: (ג) תִּכְיֶן לָךְ הַדֶּרֶךְ וְשִׁלְשֶׁת אֶת גְּבוּל אֶרֶץ אֲשֶׁר יִנְהִילָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ וְהָיָה לְנוֹם שְׁמָה כָּל רֹצֵחַ: (ד) וְזֶה דְּבַר הָרֹצֵחַ אֲשֶׁר יָנוֹם שְׁמָה וְחִי אֲשֶׁר יִכֶּה אֶת רַעְיוֹ בְּכָלִי דַעַת וְחוּא לֹא שֵׁנָא לֹא מִתְמַל שְׁלֶשֶׁם: (ה) וְאֲשֶׁר יִבֵּא אֶת רַעְיוֹ בִּיעַר לְחֹמֶט עֲצִים וְנִדְחָה יָדוֹ בְּגִרְזֹן לְכַרֵּת הָעֵץ וְנִשַּׁל הַפְּרֹזֶל מִן הָעֵץ וּמִצָּא אֶת רַעְיוֹ וּמָת הוּא יָנוֹם אֵל אַחַת הָעָרִים הָאֵלֶּה וְחִי: (ו) פֶּן יִרְדֹּף גֹּאֵל הַדָּם אַחֲרֵי הָרֹצֵחַ כִּי יַחֵם לְכָבוֹ וְהִשְׁיגוֹ כִּי יִרְבֶּה הַדֶּרֶךְ וְהַפְּדוֹ נֶפֶשׁ וְלֹא אֵין מִשְׁפָּט מוֹת כִּי לֹא שֵׁנָא הוּא לֹא מִתְמַל שְׁלֶשׁוֹם: (ז) עַל כֵּן אֲנִכִּי מִצְוָה לֵאמֹר שְׁלֹשׁ עָרִים תִּבְדִּיל לָךְ: (ח) וְאִם יִרְחִיב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת גְּבֻלְךָ בְּאֲשֶׁר נִשְׁפַּע לְאַבְתִּיךָ וְנָתַן לָךְ אֶת כָּל הָאֶרֶץ אֲשֶׁר דָּבַר לָתֵת לְאַבְתִּיךָ: (ט) כִּי תִשְׁמֹר אֶת כָּל הַמִּצְוֹת הַזֹּאת לַעֲשֹׂתָהּ אֲשֶׁר אֲנִכִּי מִצְוָה הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ וּלְלַכֵּת בְּדַרְכָּיו כָּל הַיָּמִים וַיִּסְפֹּת לָךְ עוֹד שְׁלֹשׁ עָרִים עַל הַשָּׁלֹשׁ הָאֵלֶּה:

וְחֵיב עַל נִזְקוֹ, בֵּין אִישׁ וּבֵין אִשָּׁה. וְהַהוּרְגוּ בְּמִזִּיד - נִהְרַג. בְּשׁוּגָג - גּוֹלָה לְעָרֵי מִקְלָט. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: לְעוֹלָם אֵין נִהְרָגִים עַד שְׂעֵמּוֹד לִפְנֵי הַדִּינִין, שְׁנָאֹמֵר (שָׁם לֵה, יב): "וְלֹא יָמוּת הָרֹצֵחַ עַד עֲמָדוֹ" וְגו'.

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: רְאוּהוּ בֵּית דִּין שֶׁהָרַג - הָרִי זֶה אֵינוֹ גּוֹלָה. רְאוּהוּ בֵּית דִּין גְּדוֹל שֶׁהָרַג - אֵין מִמִּיתִים אוֹתוֹ מִיָּד, אֲלֵא מוֹשִׁיבֵין דִּינָם אַחֲרִים וּמַעֲיָדִים בְּפִנְיֵהֶם, שְׁנָאֹמֵר: "וְלֹא יָמוּת הָרֹצֵחַ עַד עֲמָדוֹ" וְגו'. אוֹמֵר, בְּרוֹצֵחַ שְׂיָצָא חוּץ לְתַחוּם מַחוּץ לְגְבוּל עִיר מִקְלָטוֹ - הַכְּתוּב מְדַבֵּר, שְׁנָאֹמֵר (שָׁם): "וְרֹצֵחַ גּוֹאֵל הַדָּם אֶת הָרֹצֵחַ". אֵין לוֹ דָם, כָּכָל אָדָם.

רוֹצֵחַ שֶׁגָּלָה לְעִיר מִקְלָט, וְרָצוּ אַנְשֵׁי הָעִיר לְכַבְּדוֹ - יֹאמֵר לָהֶם: "רוֹצֵחַ אֲנִי". לֹא יֹאמֵר אֶת הַדָּבָר וַיִּשְׁנֶה, שְׁנָאֹמֵר: "וְזֶה דְּבַר הָרוֹצֵחַ" - אֵין לָךְ אֲלֵא דְּבַר הָרֹאשׁוֹן. הַהוּרַג בְּאוֹתָהּ הָעִיר - גּוֹלָה מִשְׁכּוֹנָה לְשִׁכּוֹנָה. וְכֵן לֹוי - גּוֹלָה מֵעִיר לְעִיר. רַבִּי אוֹמֵר: אוֹמֵר אֲנִי, שְׁתַּהֲא מַחֲצִית הָעִיר לוֹ כְּעִיר שְׁלֵמָה:

ב, ג, עִירוֹת הַלָּלוּ - אֵין בּוֹנִין אוֹתָן אֲלֵא בְּמָקוֹם שֵׁישׁ בּוֹ מִים. אֵין לָהֶם מִים - בּוֹרִין לָהֶם מִים. אֵין בּוֹנִין אוֹתָן אֲלֵא בְּמָקוֹם שֵׁישׁ שׁוֹק. אֵין לָהֶן שׁוֹק - עוֹשִׂין לָהֶם שׁוֹק. אֵין בּוֹנִין אוֹתָן אֲלֵא בְּמָקוֹם שֵׁישׁ אוֹכְלוּסִין. נִתְמַעְטוּ אוֹכְלוּסִין - מִבִּיאִין אַחֲרִים וּמוֹשִׁיבִין תַּחְתֵּיהֶם. נִתְמַעְטוּ דִּינִירֵיהֶן - מוֹסִיף עֲלֵיהֶן כֶּהֱנִים לְוִיִּם וְיִשְׂרָאֵלִים. אֵין עוֹשִׂין אוֹתָן בְּדִין וַיִּצְרֶה; דְּבָרֵי רַבִּי נִחְמִיָּה. וְחֻכָּמִים מִתִּירִין. אֵין מִפְּשִׁילִין בְּתוֹכָם חֻכָּלִים, וְאֵין עוֹשִׂין בְּתוֹכָם כָּלִי וְכוּכִית, שְׁלֹא לְהַרְגִּיל רָגֶל גּוֹאֵל הַדָּם לְשֵׁם.

שְׁלֹשׁ עָרִים הִפְרִישׁ מֹשֶׁה בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן. וּמִשְׁבָּאוֹ לְאֶרֶץ - הִפְרִישׁוּ עוֹד שְׁלֹשׁ אַחֲרוֹת, וּלְעֶתִיד לָבֵא - מִפְּרִישִׁין עוֹד שְׁלֹשׁ עַל שְׁלֹשׁ שְׁלֹשׁ, הָרִי תִשַּׁע. רַבִּי נְהוֹרָאִי אוֹמֵר: "שְׁלֹשׁ עַל שְׁלֹשׁ" - הָרִי שֵׁשׁ. "עוֹד

הַנֶּשֶׁה כּוֹזֵת - הָרִי זֶה חֵיב. אֲכַל כֹּלֹ וְאֵין בּוֹ כּוֹזֵת - חֵיב. רַבִּי יְהוּדָה פּוֹטֵר, עַד שֶׁיֵּהָא בּוֹ כּוֹזֵת. אֲכַל שְׁנֵי גִידִים מִשְׁנֵי בְּהֵמוֹת - סוֹפֵג שְׁמוֹנִים. וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵינוֹ סוֹפֵג אֶלָּא אַרְבָּעִים.

ג, הַשּׁוֹחֵט אוֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ - עַל הָרָאוּשׁוֹן - פְּטוּר, וְעַל הַשְּׁנִי - חֵיב. הֵבֵא עַל אֲחֻתּוֹ, עַל אֲחֻת אָבִיו, עַל אֲחֻת אִמּוֹ, עַל אֲחֻת אִשְׁתּוֹ, עַל אִשְׁת אָחִיו, עַל אִשְׁת אָחִי אָבִיו, וְעַל הַנֶּדֶה - הָרִי זֶה חֵיב. כִּשֶּׁם שֶׁהוּא לֹקֵחַ - כֵּךְ הִיא לֹקֵחַ. וְעוֹבֵר עַל כָּל שֵׁם וְשֵׁם שֵׁשׁ שָׁם. וְאִם הִיתָה לִכְהֵן גָּדוֹל: אֵלֻמְנָה וְגִירוּשָׁה, וְחֻלְלָה זֹנָה - חֵיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. אֵלֻמְנָה מִחֻמְשָׁה וְגִירוּשָׁה מִחֻמְשָׁה - לֹא יֵהָא חֵיב אֶלָּא עַל אַחַת:

ג, הָאוֹכֵל אֶבֶר מִן הַחֵי מִן הַבְּהֵמָה, מִן הַחֵיָה, מִן הָעוֹפּוֹת, טְהוֹרִים - כָּל שֶׁהֵן. וְטֵמְאִים - עַד שֶׁיֵּהָא בּוֹ כּוֹזֵת. אֲכַל בְּהֵמָה טְהוֹרָה, וְחֵיָה טְהוֹרָה, וְעוֹף טְהוֹר, בְּחִיָּהֵן - מִצְטָרְפִין. בְּמִיתָתָן - אֵין מִצְטָרְפִין. וְטֵמְאִים, בֵּין בְּחִיָּהֵם בֵּין בְּמִיתָתָם - הָרִי אֵלוֹ מִצְטָרְפִים. בְּהֵמָה טֵמְאָה, וְחֵיָה טֵמְאָה, וְעוֹפּוֹת טֵמְאִין, בְּחִיָּהֵן - מִצְטָרְפִים. בְּמִיתָתָן - אֵין מִצְטָרְפִין:

ג, הַמַּלְבִּישׁ אֶת חֲבֵרוֹ כִּלְאִים, וְהַמְטַמֵּא אֶת הַנָּזִיר, אֵף עַל פִּי שֶׁהַמַּלְבִּישׁ מִזִּיד, וְהַמְטַמֵּא מִזִּיד - חֵיב. הֵיוּ שְׁנֵיהֶם שׁוֹגְגִים - פְּטוּר. הַמְקִיף פֶּאֶת רֵאשׁוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ - שְׁנֵיהֶן חֵיבִין. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? שֶׁהֵיוּ שְׁנֵיהֶם מִזִּידִים, אֲכַל אִם הֵיוּ שְׁנֵיהֶם שׁוֹגְגִים - פְּטוּרִין. אֶחָד שׁוֹגֵג וְאֶחָד מִזִּיד, שׁוֹגֵג - פְּטוּר. מִזִּיד - חֵיב עָלָיו שְׁתֵּים, אֶחָד בְּרֵאשׁ הַצַּד מִכָּאן, וְאֶחָד בְּרֵאשׁ הַצַּד מִכָּאן. אֵינוֹ חֵיב, עַד שֶׁיִּקְיָפוּ בַתְּעַר. הַמְקִיף אֶת הָאִשָּׁה וְאֵת הַקָּטָן - פְּטוּר. הַמְשַׁחֵת פֶּאֶת זָקְנוֹ שֶׁל [חֲבֵרוֹ] - שְׁנֵיהֶם חֵיבִין. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּזִמְנָן שֶׁהֵיוּ שְׁנֵיהֶן מִזִּידִין! אֲכַל אִם הֵיוּ שְׁנֵיהֶם שׁוֹגְגִין - פְּטוּר. אֶחָד שׁוֹגֵג וְאֶחָד מִזִּיד: שׁוֹגֵג - פְּטוּר. וּמִזִּיד - חֵיב, וְחֵיב עָלָיו שְׁנֵים מִכָּאן וְשְׁנֵים מִכָּאן

תּוֹצִיא מִן הַבֵּית". אִם בִּשְׁלוֹ - עוֹבֵר עָלָיו מִשּׁוּם פְּסוּל קֹדֶשׁ. הַמְפִטֵּם אֶת הַקְטָרֶת בְּמִתְכַנְתָּהּ - הָרִי זֶה חֵיב, בֵּין שִׁפְטָמָה כְּלָה, בֵּין שִׁפְטָמָה חֲצִיָּה. אֲבָל אִם הִיא מִתְעַפֵּק לְהַתְלַמֵּד בָּהּ, אוֹ לְמוֹסְרָה לְרַבִּים, אִם חֹסֵר אַחַת מִכָּל סִמְנֵיהָ - אֵינוֹ חֵיב אֶלָּא מִשּׁוּם מוֹעֵל בַּלְבָּד. הַמְפִטֵּם שְׁמֵן הַמִּשְׁחָה - הָרִי זֶה חֵיב. וְהִסֵּף מִמֶּנּוּ - פְּטוּר. אֵינוֹ חֵיב אֶלָּא מִשּׁוּם מוֹעֵל [בַּלְבָּד].

הַלֵּכָה - הִסֵּף שְׁמֵן הַמִּשְׁחָה שֶׁעָשָׂה מִשֶּׁה בַּמִּדְבָּר - הָרִי זֶה חֵיב כָּרֶת. סָכוּ בְּרֵאשׁוֹ, בְּגוֹפוֹ, בְּאַחַד מִכָּל אֲבָרָיו, אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא שִׁפְשֵׁף - הָרִי זֶה חֵיב. וְכֵמָה יִסּוּף וְיֵהָא חֵיב כָּרֶת? אַחַד הִסֵּף, וְאַחַד הִנְסֵף. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּזִמְנָן שֶׁהֵיוּ שְׁנֵיהֶם מִזִּידִין, אֲכַל אִם הֵיוּ שְׁנֵיהֶם שׁוֹגְגִין - פְּטוּרִין. אֶחָד שׁוֹגֵג וְאֶחָד מִזִּיד: שׁוֹגֵג - פְּטוּר. מִזִּיד - חֵיב:

ג, הָאוֹכֵל אֶת הַטָּבַל, אֶפְלוֹ אֵין מַחְסֵר אֶלָּא תְּרוּמָה גְּדוּלָּה בַּלְבָּד, מַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וְאֶפְלוֹ מַעֲשֵׂר עֲנִי - הָרִי זֶה חֵיב:

ג, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כִּהֵן שֶׁהִיתָה בִּידוֹ תֹאנָה שֶׁל טָבַל, בִּשְׁנַת מַעֲשֵׂר שְׁנִי בִירוּשָׁלַיִם, בִּשְׁנַת מַעֲשֵׂר עֲנִי בְּגִבּוֹלִין, אוֹמֵר: "תְּרוּמָה בְּעֻקְצָה"; וְאִכְלָה. "מַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן בְּדִירוּמָה"; וְאִכְלָה. "מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּצִפּוֹנָה"; וְאִכְלָה - פְּטוּר! וְאִם הָיָה זֶר - חֵיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת, שֶׁאֵלוֹ מִתְחַלָּה אִכְלָה - לֹא הָיָה חֵיב אֶלָּא אַחַת. זֶר שֶׁאֲכַל בֶּשֶׂר בְּכוֹר, אֶפְלוֹ לְאַחֵר זְרִיקַת דָּמָיו - הָרִי זֶה לֹקֵחַ אֶת הָאֲרֻבָּעִים. מַעֲשֵׂר שְׁנִי וְהַבְּכוּרִים - מִצְטָרְפִין חוּץ לַחוּמָה לְסָפּוֹג עֲלֵיהֶן אֶת הָאֲרֻבָּעִים; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: אֵין מִצְטָרְפִין:

ג, הַמְבַשֵּׁל בֶּשֶׂר בַּחֲלָב - הָרִי זֶה חֵיב. כֵּמָה יִבְשְׁלוּ וְיֵהָא חֵיב? כַּחֲצִי זֵית בֶּשֶׂר, וְכַחֲצִי זֵית חֲלָב, כְּדִי שִׁיחוּ זֶה וְזֶה כּוֹזֵת. וְכִשֶּׁם שֶׁחֵיבִין עַל בִּשּׁוּלוֹ - כֵּךְ חֵיבִים עַל אֲכִילָתוֹ, כֵּמָה יִתְבַשֵּׁל וְיֵהָא חֵיב? כְּדִי שִׁיחָה נֶאֱכַל מִשּׁוּם בִּשּׁוּל. הָאוֹכֵל מִגִּיד

עֲנִיבִים לַחִין וַיְבָשִׁים, אָכַל מִמֶּנּוּ שְׁנֵי חֲרָצִימִים וְזִגְיָן, אוֹ שֶׁשְּׁחַט מִמֶּנּוּ כְּזִית זֵינ וְשֵׁתָה - חֵיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת:

ד,ב המעלה כזית משתי הלחם לעבודה, או בחוץ - הרי זה חייב! שְׁנָאֵמַר (ויקרא ב, יב): "קִרְבֵּן רֵאשִׁית תִּקְרִיבוּ" וגו'; אֶחָד הַמִּזְבֵּחַ וְאַחַד הַכֶּבֶשׂ. וְלִכְךָ, הַמַּעֲלָה מִבֶּשֶׂר הַחֲטָאִת, מִבֶּשֶׂר אֶשֶׁם, מִבֶּשֶׂר קָדְשִׁי קָדָשִׁים, מִבֶּשֶׂר קָדְשִׁים קָלִים, מִמּוֹתֵר הָעֶמֶר, מִשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, וּמִלֶּחֶם הַפָּנִים, מִשִּׁירֵי מִנְחֹת, מִשְׁאֹר, וּמִדְּבֶשׂ - עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה; שְׁנָאֵמַר (שם ב, יא): "כִּי כָל שְׂאֵר וְכָל דְּבֶשׂ לֹא תִקְטִירוּ". רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: חֲטָאִת, עוֹלָה, שְׁלָמִים - אֵינוֹ חֵיב אֲלָא אַחַת. אָבֵל אָמַר: "חֲטָאִת עוֹלָה וּשְׁלָמִים" - חֵיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת:

ד,ג המקדיש בעל מום למזבח - עובר משם חמשה לאוין: משם כל תשחט, כל תקדיש, כל תזרק דמו, כל תקטיר חלב, כל תקטיר מקצתו, שְׁנָאֵמַר (שם כב, כא): "תָּמִים יִהְיֶה לְרִצּוֹן כָּל מוֹם לֹא יִהְיֶה בוֹ". רַבִּי יוֹסִי בֶּן רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִף מִשּׁוֹם כָּל תִּקְבֵּל דָּמוֹ, הַקִּדִּישׁ וְלֹא שְׁחִטוּ - אֵינוֹ חֵיב אֲלָא אַחַת. הַקִּדִּישׁ וּשְׁחִטוֹ, וְזָרַק אֶת דָּמוֹ - חֵיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. הַמִּקְדִּישׁ רוֹבֵעַ, וְנִרְבָּע, וּמִקְצָה, וְנִעֲבָד, אֶתְנָן וּמַחִיר - עוֹבֵר מִשּׁוֹם [כָּל] שְׁמוֹת הַלָּלוּ, וְהִרִי הֵן כְּבַעֲלֵי מוֹמִין שֶׁקֹּדֶם הִקְדָּשָׁן אֶת מוֹמָן, וְאֵין יוֹצֵא לְחִלִּין אֲלָא עַל מוֹם קְבוּעַ בְּלִבּוֹ:

ד,ד הממיר במקדשים, וְהַנּוֹדֵר בַּמִּקְדָּשׁ, וְהַעוֹבֵד בַּמִּקְדָּשׁ, אוֹ שֶׁשְּׁחָטָן חוּץ לְזִמְנָן, אוֹ שֶׁשְּׁחָטָן חוּץ לְמִקְוֶה - עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. יֵשׁ תּוֹלֵשׁ שְׁתֵּי שְׁעוֹרוֹת וְעוֹבֵר מִשּׁוֹם אֲרֻבָּעָה דְּבָרִים: מִשּׁוֹם נִזִּיר, מִשּׁוֹם מִצְוֶרַע, מִשּׁוֹם יוֹם טוֹב, וּמִשּׁוֹם הַמִּקְנִי. הַחוֹבֵר אֶת הָאֵדָם, וְאֶת הַבְּהֵמָה, אֶת הַחֲמִיָּה, וְאֶת הָעוֹפּוֹת, בֵּין גְּדוֹלִים וּבֵין קְטַנִּים, בֵּין זָכָרִים וּבֵין נְקִיבוֹת, אֶחָד חוֹבֵר מִרְבָּה, וְאַחַד חוֹבֵר מֵעֵט - עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה, שְׁנָאֵמַר (דברים יח, יא): "וְחוֹבֵר חֲבֵר". אֶחָד חוֹבֵר אֶת הַנֶּחֱשׁ,

וְאַחַד מִלְמָטָה. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אִם נִטְלוּ כָּל כְּאֶחָד - אֵינוֹ חֵיב אֲלָא אַחַת. מִגְּבִיָּה וְנוֹטֵל - חֵיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. וְאֵינוֹ חֵיב עַד שִׁיטְלֵנוּ בְּתַעֲר. נוֹטְלוּ בְּרֵהִיטְנִי וּבְמִסְפָּרִים - פֶּטוּר. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִשּׁוֹם רַבִּי אֶלְעָזָר: לִקְטוֹ בְּמִלְקָט - הִרִי זֶה חֵיב:

ג,ח הקורח קרחה בראשו של חברו - שְׁנִיָּהּ חֵיבִין. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּזִמְן שֶׁהִיוּ שְׁנִיָּהּ מְזִידִין! אָבֵל אִם הִיוּ שְׁנִיָּהּ שׁוֹגְגִין - פֶּטוּרִין. אֶחָד שׁוֹגֵג וְאַחַד מְזִיד: שׁוֹגֵג - פֶּטוּר. וּמְזִיד - חֵיב. הַקּוֹרֵחַ קִרְחָה עַל חֲמִשָּׁה מֵתִים - חֵיב עַל כָּל מֵת וּמֵת. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: אֵינוֹ חֵיב אֲלָא אַחַת. חֲמֵשׁ קִרְחוֹת עַל מֵת אֶחָד - חֵיב עַל כָּל קִרְחָה וְקִרְחָה. וְאֵינוֹ חֵיב עַד שִׁיקְרַח עַל מֵת. וְכַמָּה יִקְרַח וְיִהְיֶה חֵיב? כָּדִי שִׁירָאָה מִשּׁוֹם קִרְחָה!

השורט שריטה בכשרו של חברו - שְׁנִיָּהּ חֵיבִין. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּזִמְן שֶׁהִיוּ שְׁנִיָּהּ מְזִידִין, אָבֵל אִם הִיוּ שׁוֹגְגִין - פֶּטוּרִין. אֶחָד שׁוֹגֵג וְאַחַד מְזִיד: שׁוֹגֵג - פֶּטוּר. וּמְזִיד - חֵיב. הַשּׁוֹרֵט שְׁרִיטָה עַל חֲמִשָּׁה מֵתִים - חֵיב עַל כָּל מֵת וּמֵת. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: אֵינוֹ חֵיב אֲלָא אַחַת. חֲמִשָּׁה שְׁרִיטוֹת עַל מֵת אֶחָד - חֵיב עַל כָּל שְׁרִיטָה וּשְׁרִיטָה. וְאֵינוֹ חֵיב עַד שִׁישְׁרֵט עַל מֵת, וְכַמָּה יִשְׁרֵט וְיִהְיֶה חֵיב? כָּדִי שִׁירָאָה מִשּׁוֹם שְׁרִיטָה:

מִסְכַּת מִכּוֹת פָּרָק רַבִּיעִי

ד,א החוסם את הפתח והמזוג את הכלאים - פֶּטוּר. אֵין לָךְ שֶׁהוּא חֵיב אֲלָא הַנּוֹהֵג וְהַמְנַהֵיג בְּלִבּוֹ. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: נִזִּיר שֶׁהֵנִיחַ פִּיו עַל פִּי חֲבִית שֶׁל זֵינ, וְשִׁתְּאָה בְּלָה בְּהִתְרָאָה אַחַת - אֵינוֹ חֵיב אֲלָא אַחַת. מִתְרִין בוֹ וְשׁוֹתָה - חֵיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. וְכֵן הִזָּה רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: נוֹטֵל אֶשְׁכּוֹל שֶׁל עֲנָבִים. אָכְלוּ כָּל כֹּהֵן בְּהִתְרָאָה אַחַת - אֵינוֹ חֵיב אֲלָא אַחַת. מִתְרִין בוֹ וְאוֹכֵל, מִתְרִין בוֹ וְאוֹכֵל - חֵיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. אָכַל מִמֶּנּוּ

ואַחַד חוֹבֵר אֶת הָעֶקֶר, הַמְסַרס אֶת הָאָדָם, וְאֶת הַבְּהֵמָה, וְאֶת הַחַיָּה, וְאֶת הָעוֹף, בֵּין גְּדוֹלִים בֵּין קְטָנִים, בֵּין זָכָרִים וּבֵין נְקִבּוֹת - הָרִי זֶה חֵיב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מְסַרס אֶת הַזָּכָרִים - חֵיב. וְאֶת הַנְּקִבּוֹת - פְּטוּר:

ד, הָעוֹשֶׂה עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, הַמַּחֲתֵף, הַמַּעֲמִיד, הַסֵּךְ, הַמְקַנֵּחַ, וְהַמְגָרִיד - עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. הַנוֹתֵץ אֶבֶן אַחַת מִן הַהֵיכָל, וּמִן הָאוֹלָם, וּמִן הַמִּזְבֵּחַ - עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה, שְׁנֵאמַר (שם יב, ג): "וְנִתְּצָתָם אֶת מִזְבְּחוֹתָם וְגו' לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן לַה' אֱלֹהֵיכֶם". רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר: הַמוֹחֵק אוֹת אַחַת מִן הַשָּׁם - עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה, שְׁנֵאמַר: "וְאִבַּדְתֶּם אֶת שְׁמִם מִן הַמָּקוֹם הַהוּא לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן לַה'". הַמֵּאֲחֹר בַּמְקַדְשִׁין, הַמְמִיר בַּמְקַדְשִׁים, וְהַמְשִׁיר חֻמֵּץ בַּפֶּסַח, וְהַמְקִים כְּלָאִים - עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. אָבֵל אֵין לוֹקָה עֲלֵיהֶן אֶת הָאַרְבָּעִים, לִפִּי שְׁאִין בָּהֶם מַעֲשֶׂה. זֶה הַכֹּלֵל! כָּל שֵׁשׁ בּוֹ מַעֲשֶׂה - לוֹקָה, וְכָל שְׁאִין בּוֹ מַעֲשֶׂה - אֵינוֹ לוֹקָה, חוּץ מִן הַמְמִיר וְהַנִּשְׁבָּע, וְהַמְקַלֵּל אֶת חֲבֵרוֹ בַּשָּׁם:

ד, הַנוֹטֵל אִם עַל הַבָּנִים, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסִי הַגִּלְלִי: כָּל עוֹבְרֵי לֹא תַעֲשֶׂה שְׁעָבְרוּ עַל מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, שֵׁשׁ בָּהֶם קוֹם עֲשֶׂה, אִם קִיָּמוּ אֶת מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה שְׂבָה - פְּטוּרִין, וְאִם לֹאוּ - חֵיבִין. עֹבֵר עֲבָרָה שֵׁשׁ בָּהֶם שְׁנֵי לֹאוֹן, אֵין אוֹמְדִין אוֹתוֹ אִמֵּד אֶחָד עַל שְׁנֵיהֶם, אֶלֶּא לוֹקָה מִלְּקוֹת וּמִתְרַפָּא, וְחוּזֵר וְלוֹקָה. אֲמִדוּהוּ שְׁאִין יָכוֹל לְקַבֵּל אֶלֶּא אַרְבָּעִים - אֵין מוֹסִיפִין לוֹ אֶפְלוֹ אֶחָד, אָבֵל גּוֹרְעִין מִמֶּנּוּ. אִם אֲמִדוּהוּ שְׁאִין יָכוֹל לְקַבֵּל אֶלֶּא עֶשְׂרִים, אֵין מוֹסִיפִין אֶפְלוֹ אֶחָד, אָבֵל גּוֹרְעִין מִמֶּנּוּ שְׁנַיִם. אֲמִדוּהוּ שְׁאִין יָכוֹל לְקַבֵּל אֶלֶּא שְׁלֹשׁ, אֶפְלוֹ עוֹמֵד וּמִפְרִיץ - אֵין מוֹסִיף לוֹ אֶפְלוֹ אֶחָד, לִפְיָךְ, אִם הוֹסִיף לוֹ חֲזָן רְצוּעָה אַחַת וְמֵת - גּוֹלָה עַל יָדוֹ:

ד, אֵין אוֹמְדִין אוֹתוֹ יוֹתֵר מֵאַרְבָּעִים; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: בְּמָה דְּבָרִים

אֲמוּרִים? בְּעִדּוֹת וּבַהֲתַרְאָה אַחַת, אָבֵל בְּשֵׁתִי עֲדִיּוֹת וּבְשֵׁתִי הֲתַרְאוֹת - אוֹמְדִין אוֹתוֹ אֶפְלוֹ בְּחַמְשִׁים, וְאֶפְלוֹ בְּמֵאָה, לִפְיָךְ אִם קִלְקַל אַחַת מֵהֶן - מִלְּקִין אוֹתוֹ. אֲמִדוּהוּ שְׁאִם לוֹקָה יִקְלַקֵּל - הֵן מִלְּקִין אוֹתוֹ. שְׁאִם יֵצֵא מִבֵּית דִּין וְקִלְקַל - הֵם מִלְּקִין אוֹתוֹ. קִלְקַל עַד שְׁלֹא לָקָה - מִלְּקִין אוֹתוֹ, שְׁנֵאמַר: "הִכָּה תִּכָּה וְנִקְלָה". אִם מִשְׁלָקָה קִלְקַל - אֵין מִלְּקִין אוֹתוֹ. וּבְמָה הִיא קִלְקֻלָּתָהּ? אֶחָד הָאִישׁ וְאֶחָד הָאִשָּׁה בְּרָעִי; דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסִי. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הָאִישׁ בְּרָעִי וְהָאִשָּׁה בְּמִים. וְחַכְמִים אוֹמְרִים: אֶחָד הָאִישׁ וְאֶחָד הָאִשָּׁה בֵּין בְּרָעִי בֵּין בְּמִים.

ד, ח, מִכּוֹת בְּשִׁלְשָׁה. אֶחָד מִכָּה וְאֶחָד מוֹנֶה וְאֶחָד קוֹרָא - לֹא יִהְיֶה מִתְחַלְפִּין עֲלֵיו. רְצוּעָה לֹא הִיתָה אֲרָכָה, אֶלֶּא קְצָרָה, שְׁלֹא תִגִּיעַ לְצִפּוֹר נִפְשׁוֹ וְיָמָת. אֵלוֹ הֵן הַלּוֹקִין: כָּל עוֹבְרֵי 'לֹא תַעֲשֶׂה' שְׁעָבְרוּ עַל מִצְוֹת 'לֹא תַעֲשֶׂה' שֵׁשׁ בָּהֶם קוֹם עֲשֶׂה, וְאֵף עַל פִּי שְׁחִיבִין מִיתָה בִּידֵי שְׁמַיִם, כָּרַת בִּידֵי שְׁמַיִם - מִלְּקִין אוֹתוֹ. מִיתַת בֵּית דִּין - אֵין מִלְּקִין, שְׁנֵאמַר: "כְּדֵי רִשְׁעָתוֹ"; מֵת - אֵינוֹ לוֹקָה. מִשְׁלֵם - אֵינוֹ לוֹקָה:

מִסְכַּת שְׁבוּעוֹת פָּרָק רֵאשׁוֹן

א, א, אֵין אֵין בָּהֶם יָדִיעָה בַּתְּחִלָּה, בֵּין שֵׁשׁ בָּהֶם יָדִיעָה בַּתְּחִלָּה בֵּין שֵׁשׁ בָּהֶם יָדִיעָה בְּסוֹף, שְׁעִירֵי רִגְלִים וְשְׁעִירֵי רֵאשִׁי חֲדָשִׁים מְכַפְּרִין; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שְׁמַעוֹן חוֹלְקִין בְּשְׁעִיר, עַל שְׁאִין בָּהֶם יָדִיעָה - לֹא בַּתְּחִלָּה וְלֹא בְּסוֹף. וְטַהוֹר שְׁאֵכֵל טָמֵא. שְׁעִירֵי רִגְלִים וְשְׁעִירֵי רֵאשִׁי חֲדָשִׁים מְכַפְּרִין; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: שְׁעִירֵי רִגְלִים מְכַפְּרִין, אָבֵל לֹא שְׁעִירֵי רֵאשִׁי חֲדָשִׁים. וּמוֹדָה רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּשְׁעִיר שְׁלֹא קָרַב בְּרִגְלָה - שִׁיקָרַב בְּרֵאשׁ חֲדָשׁ. לֹא קָרַב בְּרֵאשׁ חֲדָשׁ - יָקָרַב בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים. לֹא קָרַב בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים - יָקָרַב לְרִגְלָה הַבָּא, שְׁמִתְחִלָּה לֹא הִקְדָּשׁוּ קָרְבָּנוֹת

הצבור, אלא על מנת שיקרב על מזבח החיצון.

היה רבי שמעון אומר: שלשים ושנים שעירים קרבין לצבור בכל שנה ושנה. שלשים ואחד בחוץ, ונאכלין. ואחד בפנים ואינו נאכל, ושעיר המשתלח. שנים עשר בשנים עשר חדשי השנה, שבעה בפסח ושמונה בחדג, שנים ביום הכפורים. אחד בראש השנה ושנים בעצרת. אחד בגלל לחם הפנים ואחד בגלל היום. ואם כפר הראשון על מה שני מכפר? על הטמאה שארעה בין זה לזה, ואמרינן כך ישראל צריכין להביא שני שעירין בכל יום, אלא שחס הקדוש-ברוך-הוא על נכסין של ישראל:

א, היה רבי שמעון אומר: קשה טמאת מקדש וקדשיו מכל עברות שבתורה, שכל עברות שבתורה מתכפרות בשעיר אחת, וטמאת מקדש וקדשיו מתכפרת בשלשים ושנים שעירין. כל עברות שבתורה מתכפרות פעם אחת בשנה, וטמאת מקדש וקדשיו מתכפרת בכל חדש וחדש, שנאמר (ויקרא ה, יא): "לכן חי אני ואם ה' אלהים אם לא יען את מקדשי טמאת" וגו'. קשין הן שקוצין ותועבות שעשית, וטמאת מקדש וקדשיו - קשה מכלן:

א, מעשה בשני אחים כהנים, שהיו שוין ורצין ועולין בכבש, וקדם אחד מהם את חברו לתוף ארבע אמות. נטל אחד מהן את הסכין ותקע בלבו. בא רבי צדוק ועמד על מעלות האולם בהר הבית, ואמר: שמעוני! אחינו בית ישראל, הרי הוא אומר (דברים כא, א): "כי ימצא חלל באדמה" וגו'. אנו מהיכן נמוד. מן ההיכל או מן העזרות? געו כל ישראל בבכייה אחריו. ואחר כך בא אביו של תינוק, אמר להם: אני כפרתכם! מפרפר הוא בני, וסכין לא נטמא. מלמד שטמאת סכין היתה קשה עליהן משפיכות דמים. וכן הוא אומר (מלכים ב כא, טו): "וגם דם נקי שפך מנשה"; מכאן אמרו, בעון

שפיכות דמים - שכנה נעלת, ובית המקדש מטמא:

א, כל המטמאין שבתורה, בין שנטמאו טמאה קלה, ובין שנטמאו טמאה חמורה - חיבין על טמאת מקדש וקדשיו, שנאמר (ויקרא ה, ב): "בכל דבר טמא" - לרבות כל המטמאין שבתורה. "או נפש" - למה נאמר? לפי ששלש מצות אמורות בפרשה. שתיים מפרשות ואחת סתומה, תלמוד סתומה מן המפרשה. מה מפרשה שבע, אף סתומה שבע, אפלו אמר לעדים: "בואו והעידוני שלא נטמאתי". ואמרו לו: "שבועה שאין אנו יודעין לך עדות". יכול יהו חיבין? תלמוד לומר: "או נפש", דהסיען הפתוב מכלל הטמאות ובא לו לכלל שבועות.

"או נפש" לרבות כל הנפשות - אף נפש נשיא ומשיח. רבי ירמיה אומר: דבר למד מענינו, שנאמר (ויקרא ה, ז): "ואם לא תגיע ידו די שה". ואומר "ואם לא תשיג ידו לשתי" וגו'; במי שבא לכלל עני הפתוב מדבר, יצא נשיא ומשיח שאין באין לכלל עני, שקדשתן עולמית.

"בכל דבר טמא", מה תלמוד לומר "בכל דבר"? רבי עקיבא אומר: להביא את הנגע - שאין טמאה יורדת להן, אלא בדבר שרבי עקיבא לא היה דורש כלל ופרט, והיה דורש רבויין ומעוטין, שכן למד מנחום איש גש זו.

רבי נתן אומר: להביא את הכלים, שאין טמאה יורדת להן אלא במחשבה. אמר ליה: מה ראו כלים למחשבה, שרבי שמעון לא היה דורש רבויין ומעוטין, והיה דורש כלל ופרט וכלל, "או נפש אשר תגע בכל דבר טמא" - כלל. "או בנבלת חיה טמאה" וגו' פרט. "או כי יגע בטמאת אדם" וגו' - כלל, כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט, כשהוא אומר: "לכל טמאתו אשר יטמא בה", חזר וכלל, אם כלל הראשון אמרינן, לאו! אלא כלל ופרט

וּכְלָל אִי אַתָּה דִּין אֵלָא כַּעֲיֵן הַפֶּרֶט, לֹאמַר
לָךְ, מַה הַפֶּרֶט מְפָרֵשׁ טְמָאוֹת הַמְּפָרָשׁוֹת מִן
הַתּוֹרָה, יֵצֵא עֵדֶר גְּמִלִין וְעֵדֶר רַחֲלִין
וּמְכוּנוֹת חֵיה וְעוֹף שְׁשֻׁכְנֹו – טְמָאוֹת, דְּאִין
מְפָרֵשׁ מִן הַתּוֹרָה. רַבִּי נִתָּן אוֹמֵר: טְמָאֵת
גְּאִיּוֹת וְלֹא טְמָאֵת קִדְשָׁה, יֵצֵא הַשּׁוֹרֶף אֶת
הַפֶּרֶה וּפְרִים, הַמְּשַׁלַּח אֶת הַשְּׁעִיר שֶׁהֵן
טְמָאוֹת קִדּוּשׁוֹת. אִין לִי אֵלָא בְּהֵמָה חֵיה
וְעוֹף טְהוֹרִין, בְּהֵמָה חֵיה וְעוֹף טְמֵאִין,
מִנִּין? תִּלְמוּד לֹאמַר: "אוּ בְּנִבְלַת שְׂרָץ
טְמֵא". אָמַר רַבִּי יֵאֻשִׁיָּה: וְכִי יֵשׁ בְּשְׂרָץ
טְמֵא וְטְהוֹר? אֵלָא כְּשֵׁם שֶׁחִלְקָתָהּ בֵּין שְׂרָץ
טְמֵא לְטְהוֹר, כִּךְ בֵּין בְּהֵמָה וְחֵיה לֹא תַחֲלֹק
בֵּין טְמֵאִין לְטְהוֹרִין. אִין לִי אֵלָא בְּכֻלָּן,
בְּכֻזִּית מִנִּין? תִּלְמוּד לֹאמַר "בְּנִבְלַת חֵיה
טְמֵאָה", מַה תִּלְמוּד לֹאמַר "טְמֵאָה"?
לְהַבִּיא אֶת כּוּזִית. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: מַה רָאוּ
לֹאמַר בְּבִהֵמָה חֵיה בְּכֻזִּית טְמֵא, וּבְשְׂרָץ
בְּכַעֲדָשָׁה, אֵלָא בְּהֵמָה וְחֵיה תַּחֲלַת בְּרִיתָן
כּוּזִית. שְׂרָץ תַּחֲלַת בְּרִיתָן כַּעֲדָשָׁה:

א, הַ נְטֵמָא וְנַעֲלָמָה מִמֶּנּוּ טְמֵאָה, זָכַר אֶת
הַמִּקְדָּשׁ וְנַעֲלָם מִמֶּנּוּ זֶה וְזֶה, וְהַשְׁתַּחֲוָה, אוּ
שְׁשָׁה כְּדִי הַשְׁתַּחֲוָה, אוּ שְׁנִדְבֵק עִם חֲבֵרוֹ
כְּדִי הַשְׁתַּחֲוָה, אוּ שְׁנִכְנַס לְתוֹסַפַּת הָעֲזָרָה,
וְשָׁהָה כְּדִי הַשְׁתַּחֲוָה – חֵיב עַל כָּל אַחַת
וְאַחַת; דְּבָרֵי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל, שֶׁהִיא רַבִּי
יִשְׁמַעְאֵל אוֹמֵר: "וְנַעֲלָם מִמֶּנּוּ וְנַעֲלָם
מִמֶּנּוּ" – שְׁתֵּי פְעָמִים! לְחֵיב עַל הָעֵלֶם דְּבָר
טְמֵאָה, וְעַל הָעֵלֶם מִקְדָּשׁ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
וּרְבִי עֲקִיבָא אוֹמְרִים: אֵינוּ חֵיב אֵלָא עַל
הָעֵלֶם טְמֵאָה בְּלִבָּה.

וַיִּדְבֹּר י-הוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

וּמִלִּיל יי עם מֹשֶׁה לְמִימַר:

פִּינְחָס בֶּן-אֱלֶעָזָר בֶּן-אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן הַגִּישׁ אֶת-חֲמַתִּי מֵעַל בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּקִנְיָאֹו אֶת-קִנְיָאֹתִי בְּתוֹכְכֶם וְלֹא-כִלִּיתִי אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּקִנְיָאֹתִי:

פִּינְחָס בֶּן אֱלֶעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן כֹּהֵן אֶתִּיב ית חֲמַתִּי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדִקְנִי ית קִנְיָאֹתִי בִּינִיחוֹן וְלֹא וְשִׂיבִיתִי ית בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְיָאֹתִי:

פִּינְחָס בֶּן אֱלֶעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן – לִפִּי שְׁהִיו הַשִּׁבְטִים מִבְּזִים אוֹתוֹ: הֲרָאִיתֶם בֶּן פּוּטִי זֶה, שֶׁשֵּׁטֶם אָבִי אִמּוֹ עֲגָלִים לַעֲבֹדֶת אֱלִילִים, וְהִרְגַּ נְשִׂיא שִׁבְט מִיִּשְׂרָאֵל! לִפְיָךְ בֶּא הַכְּתוּב וַיִּחַסּוּ אַחֵר אֶהֱרֹן. בְּקִנְיָאֹו אֶת קִנְיָאֹתִי – בְּנִקְמוֹ אֶת נִקְמַתִּי, בְּקִצְפוֹ אֶת הַקִּצְף שֶׁהָיָה לִי לִקְצָף. כָּל לְשׁוֹן 'קִנְיָאֹה' הוּא הַמִּתְחַרָּה לְנֶלֶם נִקְמַת דְּבָר, אִינוּפְרִינִימִינ' ט ם בְּלַע"ז.

לִכֹּן אֶמַר הַנְּנִי נָתַן לוֹ אֶת-בְּרִיתִי שְׁלֹום:

בְּכִין אִימַר הָאֵנָּה גִּזַּר לִיָּה ית קִנְיָמִי שְׁלֹם:

אֶת בְּרִיתִי שְׁלֹום – שֶׁתִּהְיֶה לוֹ לְבְרִית שְׁלֹום, כְּאֵדֶם הַמִּתְחַזֵּק טוֹבָה וְחַנוּת לְמִי שֶׁעוֹשֶׂה עִמּוֹ טוֹבָה. אֵף כֵּאֵן, פִּרְשׁ לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלֹום־תִּיו.

וְהָיְתָה לוֹ וּלְזֶרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֵנָּה עוֹלָם תָּמִיד אֲשֶׁר קִנְיָאֹ לֹא-לֵהִיו וַיִּכְפַּר עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

וְהָיָה לִיָּה וּלְבִנְיָהּ בְּתִרְוָהּ קִנְיָמִי כְּהֵנָּה עוֹלָם תָּמִיד דְּקִנְיָ קָדֶם אֶ-לֵהִיָּה וְכִפַּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

וְהָיְתָה לוֹ – בְּרִיתִי זֹאת. בְּרִית כְּהֵנָּה עוֹלָם – שְׂאֵף עַל פִּי שֶׁכָּבַר נִתְּנָה כְּהֵנָּה לְזֶרְעוֹ שֶׁל אֶהֱרֹן, לֹא נִתְּנָה אֶלֶּא לְאֶהֱרֹן, וּלְכִנְיָו שֶׁנִּמְשָׁחוּ עִמּוֹ, וּלְתוֹלְדוֹתֵיהֶם שֶׁיִּזְלְדוּ אַחֵר הַמִּשְׁחָתָן; אֲבָל פִּינְחָס, שֶׁנּוֹלַד קָדֶם לָכֵן וְלֹא נִמְשַׁח, לֹא בֶּא לְכַלֵּל כְּהֵנָּה עַד כֵּאֵן. וְכֵן שְׁנִינּוּ בְּזִבְחֵיהֶם: לֹא נִתְּפָהּ פִּינְחָס עַד שֶׁהִרְגוּ לְזִמְרִי. לֹא-לֵהִיו – בְּשִׁבִּיל אֶ-לֵהִיו, כְּמוֹ: "הַמִּקְנָא אֶתָּה לִי"; ; "קִנְיָאֹתִי לְצִיּוֹן", בְּשִׁבִּיל צִיּוֹן.

וְשֵׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמִּנְכָּה אֲשֶׁר הִכָּה אֶת-הַמְּדִינָתִּי זִמְרִי בֶּן-סִלּוֹא נְשִׂיא בֵּית-אָב לְשִׁמְעוֹנִי:

וְשֵׁם גּוֹבְרָא בֶּר יִשְׂרָאֵל קִטִּילָא דְאַתְקִטִּיל עִם מְדִינִיתָא זִמְרִי בֶּר סִלּוֹא רַב בֵּית בֶּא לְבֵית שִׁמְעוֹן:

וְשֵׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל וְגוֹמַר – בְּמָקוֹם שֶׁיִּחַס אֶת הַצִּדִּיק לְשִׁבְתָּ, יִחַס אֶת הַרְשָׁע לְגִנְאִי. נְשִׂיא בֵּית אָב לְשִׁמְעוֹנִי – לְאַחַד מִמִּשְׁתַּת בְּתִי אֲבוֹת שְׁהִיו לְשִׁבְט שִׁמְעוֹן. דְּבָר אַחֵר: לְהוֹדִיעַ שֶׁכַּחוּ שֶׁל פִּינְחָס, שְׂאֵף עַל פִּי שֶׁזֶּה הָיָה נְשִׂיא, לֹא מִנַּע אֶת עֲצָמוֹ מִלְקַנָּא לְחִלּוּל הַשֵּׁם; לְכַךְ הוֹדִיעָה הַכְּתוּב מִי הוּא הַמִּכָּה.

וְשֵׁם הָאִשָּׁה הַמִּנְכָּה הַמְּדִינָתִּי כְּנָזִי בַת-צוּר רֹאשׁ אֲמֹת בֵּית-אָב בְּמִדְיָן הוּא:

וְשֵׁם אֲתָתָא דְאַתְקִטִּילַת מְדִינִיתָא כְּנָזִי בַת צוּר רֹישׁ אוּמִי בֵּית אָבָא בְּמִדְיָן הוּא:

וְשֵׁם הָאִשָּׁה הַמִּנְכָּה וְגוֹמַר – לְהוֹדִיעָה שֶׁנֶּאֱמַר שֶׁל מְדִינִים, שֶׁהִפְקִירוּ בַת מֶלֶךְ לְזִנּוּת כְּדִי לְחַטֵּיא אֶת יִשְׂרָאֵל. רֹאשׁ אֲמֹת – אֶחָד מִמִּשְׁתַּת מַלְכֵי מִדְיָן, "אֶת אוּי וְאֶת רָקֶם וְאֶת צוּר" וְגוֹמַר, וְהוּא הָיָה חָשׁוּב מִכָּלֶם, שֶׁנֶּאֱמַר "רֹאשׁ אֲמֹת", וּלְפִי שֶׁנֶּחֱג בְּזִיּוֹן בְּעֲצָמוֹ לְהִפְקִיר בְּתוֹ מִנְּאוֹ שְׁלִישִׁי. בֵּית אָב – חֲמִשָּׁה בְּתִי אֲבוֹת הָיוּ לְמִדְיָן, "עֵיפָה וְעֶפְרַיִם וְחִנּוֹךְ וְאַבְדִּיעַ וְאַלְדֵּעָה", וְזֶה הָיָה מֶלֶךְ לְאַחַד מֵהֶם.

וַיִּדְבֹּר י-הוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

וּמִלִּיל יי עם מֹשֶׁה לְמִימַר:

צַרּוֹר אֶת-הַמְּדִינִים וְהַפִּיתֶם אוֹתָם:

אֲעִיק לְמִדְיָנָאִי וְתִקְטִיל יִתְהוּן:

צַרּוֹר – כְּמוֹ "נְכוּר", "שְׁמוֹר", לְשׁוֹן הָיָה; עֲלִיכֶם לְאִיב אוֹתָם.

כִּי צַרְרִים הֵם לָכֶם בְּנִכְלִיהֶם אֲשֶׁר-נִכְלְוּ לָכֶם עַל-דְּבַר-פְּעוֹר וְעַל-דְּבָר כְּנָזִי בַת-נְשִׂיא מִדְיָן אֲחֵתָם הַמִּנְכָּה בְּיוֹם-הַמִּגְפָּה עַל-דְּבַר-פְּעוֹר:

אֲרִי מְעִיקִין אֲנוֹן לְכוֹן בְּנִכְלִיהוֹן דְּנִכְלְוּ לְכוֹן עַל עֵיסַק פְּעוֹר וְעַל עֵיסַק כְּנָזִי בַת רַבָּא דְּמִדְיָן אֲחֵתָהוֹן דְּאַתְקִטִּילַת בְּיוֹמָא דְּמוֹתָנָא עַל עֵיסַק פְּעוֹר:

כִּי צַרְרִים הֵם לָכֶם וְגוֹמַר עַל דְּבַר פְּעוֹר – שֶׁהִפְקִירוּ בְּנוֹתֵיהֶם לְזִנּוּת כְּדִי לְהַטְעוֹתְכֶם אַחֵר פְּעוֹר. וְאֶת מוֹאֵב לֹא צָנָה לְהַשְׁמִיד, מִכְּנֵי רוֹת שֶׁהָיְתָה עֲתִידָה לְצַאת מֵהֶם, כְּדִאֲמַרִּינוּ בְּכָבָא קָמָא.

וַיְהִי אַחֲרֵי הַמִּגְפָּה וַיֹּאמֶר י-הוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל אֱלֶעָזָר בֶּן-אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן לֵאמֹר:

וַיְהִי בְּתֵר מוֹתָנָא וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה וּלְאֱלֶעָזָר בֶּר אֶהֱרֹן כְּהֵנָּה לְמִימַר:

וַיְהִי אַחֲרֵי הַמִּגְפָּה וְגוֹמַר – מִשָּׁל לְרוּעָה שֶׁנִּכְנְסוּ זִאֲבִים לְתוֹךְ עֲדָרוֹ וְהִרְגוּ בָּהֶן, וְהוּא מוֹנֶה אוֹתָן לִידַע מִנֵּן הַנּוֹתְרוֹת. דְּבָר אַחֵר: כְּשִׁנְיָאוֹ מִמְּצָרִים וְנִמְסְרוּ לְמֹשֶׁה, נִמְסְרוּ לוֹ בְּמִנְיָן; עֲכָשׁוּ כְּשֶׁקָּרַב לְמוֹת וְלִהְיוֹת צֶאֱנוּ, מִתְחַזְּרִים בְּמִנְיָן.

שְׂאוּ אֶת-רֹאשׁ פְּלִיעֶזֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְעַלֵּה לְבֵית אֲבֹתָם כְּלִי-צֶא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל:

קִבִּילוּ ית חוֹשְׁבוֹן כָּל כְּנִשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִבְּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלִילָא לְבֵית אֲבֵהֶתָהוֹן כָּל נָפִיק חִילָא בְּיִשְׂרָאֵל:

לבית אבותם – על שבט הקב יתחסו ולא אחר האם.

וידבר משה ואֵלֶעֶזֶר הַכֹּהֵן אֹתָם בְּעֶרְכַּת מוֹאָב
עַל־יָרְדֵן יִרְחוּ לֵאמֹר:
ומליל משה ואֵלֶעֶזר כִּהְנָא אָמְרוּ לַמַּמְנֵי יִתְהוֹן בְּמִישְׁרֵיָא
דְּמוֹאָב עַל יַרְדְּנָא דִּירִיחוּ לַמִּימַר:

וידבר משה ואֵלֶעֶזר הַכֹּהֵן אֹתָם – דִּבְרוּ עִמָּם עַל זֹאת, שְׂצוּנָה הַמָּקוֹם לַמְנוּתָם. לֵאמֹר – אָמְרוּ לָהֶם: צְרִיכִים אַתֶּם לַהֲמָנוּת.

מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כְּאִשְׁרֵי צִוְּהָ י־הוֹיָה אֶת־
מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַיִּצְאָיִם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:
מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כְּאִשְׁרֵי צִוְּהָ וְגוֹמֵר – שְׁיִהְיֶה מִנְיָנָם "מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה", שְׁנַאֲמַר: "כָּל הַעֹבֵר עַל הַפְּקָדִים" וְגוֹמֵר.

שְׁנֵי
רְאוּבֵן בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל בְּנֵי רְאוּבֵן תְּנוּךְ מִשְׁפַּחַת
הַתְּנוּכִי לַפְּלֹיָא מִשְׁפַּחַת הַפְּלֹאִי:
רְאוּבֵן בְּכוֹרָא דִּישְׂרָאֵל בְּנֵי רְאוּבֵן תְּנוּךְ זַרְעִית תְּנוּךְ
לַפְּלֹיָא זַרְעִית פְּלֹיָא:

מִשְׁפַּחַת הַתְּנוּכִי – לְפִי שְׁהָיוּ הָאֲמוֹת מְבִזִּין אוֹתָם וְאוֹמְרִים: מָה אֵלֹו מִתְנַסִּין עַל שְׁבָטֵיהֶם סְבוּרִין הֵם שְׁלֹא שְׁלֹטוּ הַמִּצְרַיִם בְּאֲמוּתֵיהֶם אִם
בְּגוֹפָם הָיוּ מוֹשְׁלִים, קַל וְחֹמֶר בְּנִשְׁוֹתֵיהֶם. לְפִיכָךְ הִטִּיל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁמוֹ עֲלֵיהֶם, ה"א מִצַּד זֶה וַיּוֹ"ד מִצַּד זֶה, לֹאמֹר: מַעֲיֵד אֲנִי עֲלֵיהֶם
שֶׁהֵם בְּנֵי אֲבוֹתֵיהֶם. וְזֶה הוּא שְׁמִפְרָשׁ עַל יְדֵי דָוִד: "שְׁבָטִי יֵה עֲדוּת לְיִשְׂרָאֵל"; הַשֵּׁם הַזֶּה מַעֲיֵד עֲלֵיהֶם לְשְׁבָטֵיהֶם. לְפִיכָךְ בְּכֻלָּם כְּתִיב הַתְּנוּכִי,
הַפְּלֹאִי. אֲכַל בְּ"יִמְנָה" לֹא הִצְרִיךְ לֹמַר "מִשְׁפַּחַת הַיִּמְנִי", לְפִי שֶׁהַשֵּׁם קְבוּעַ בּו, יו"ד בְּרֹאשׁ וְה"א בְּסוֹף.

לְחֻצְרוֹן מִשְׁפַּחַת הַחֻצְרוֹנִי לְכַרְמֵי מִשְׁפַּחַת הַכַּרְמִי:
לְחֻצְרוֹן זַרְעִית חֻצְרוֹן לְכַרְמֵי זַרְעִית כַּרְמִי:

אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת הָרְאוּבֵנִי וַיִּהְיוּ פְּקָדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה
וְאַרְבָּעִים אֵלֶּה וּשְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים:
אֵלֶּיז זַרְעִית רְאוּבֵן וְהוּוּ מִנְיָנֵיהוֹן אַרְבַּעִין וּתְלָתָא אֵלֶּפִין
וּשְׁבַע מֵאָה וּתְלָתִין:

וּבְנֵי פְלֹיָא אֵלִיאָב:
וּבְנֵי פְלֹיָא אֵלִיאָב:

וּבְנֵי אֵלִיאָב גְּמוּאֵל וְדָתָן וְאַבִּירָם הוּא דָתָן וְאַבִּירָם
מֵעֲרַעֲרֵי כְּנַשְׁתָּא דְאַתְּכַנְיִשׁוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אֶהְרֹן בְּכַנְשַׁתָּא
דְּקִרַח בְּעֻזְת־קִרַח בְּהֻצָּתָם עַל־י־הוֹיָה:
וּבְנֵי אֵלִיאָב גְּמוּאֵל וְדָתָן וְאַבִּירָם הוּא דָתָן וְאַבִּירָם
מֵעֲרַעֲרֵי כְּנַשְׁתָּא דְאַתְּכַנְיִשׁוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אֶהְרֹון בְּכַנְשַׁתָּא
דְּקִרַח בְּעֻזְת־קִרַח בְּהֻצָּתָם עַל־י־הוֹיָה:

אִשְׁרֵי הַצֹּ – אֵת יִשְׂרָאֵל עַל מֹשֶׁה. בְּהֻצָּתָם – אֵת הָעָם עַל ה'י. הַצֹּ – הַשִּׁיאוּ אֶת יִשְׂרָאֵל לָרִיב עַל מֹשֶׁה, לִישׁוֹן הַפְּעִילוֹ.

וּתְפַתַּח הָאֶרֶץ אֶת־פִּיָּהּ וּתְבַלַּע אֹתָם וְאֶת־קִרַח
בְּמוֹת הָעֵדָה בְּאֹכַל הָאֵשׁ אֵת חֲמֹשִׁים וּמֵאוֹתָם:
אִישׁ וַיִּהְיוּ לְגַס:
וּתְפַתַּח הָאֶרֶץ אֶת־פִּיָּהּ וּתְבַלַּע אֹתָם וְאֶת־קִרַח
דְּכַנְשַׁתָּא כַּד אֹכְלַת אִישְׁתָּא יֵת מֵאֲתָן וְחֲמִשִּׁין גּוּבְרָא
וְהוּוּ לֵאָת:

וַיִּהְיוּ לְגַס – לְאוֹת וּלְזַכְרוֹן, לַמַּעַן אֲשֶׁר לֹא יִקְרַב אִישׁ זָר לְחַלֵּק עוֹד עַל הַכֹּהֵנָה.

וּבְנֵי־קִרַח לֹא־מָתוּ:
וּבְנֵי קִרַח לֹא מָתוּ:

וּבְנֵי קִרַח לֹא מָתוּ – הֵם הָיוּ בְּעֻצָּה תַּחֲלָה, וּבִשְׁעַת הַמַּחֲלָקַת הִרְהוּרוֹ תְּשׁוּבָה בְּלָפָם. לְפִיכָךְ נִתְבַּצֵּר לָהֶם מָקוֹם גְּבוּהָ בְּגִיהָזָם וַיִּשְׁבּוּ שָׁם.

בְּנֵי שְׁמַעוֹן לַמִּשְׁפַּחַת הַגְּמוּאֵלִי
לִימִין מִשְׁפַּחַת הַיִּמִּינִי לִיכִין מִשְׁפַּחַת הַיִּמִּינִי:
בְּנֵי שְׁמַעוֹן לַזַּרְעִיתֵיהוֹן לַגְּמוּאֵל זַרְעִית גְּמוּאֵל לִימִין
זַרְעִית יִמִּין לִיכִין זַרְעִית יִכִּין:

לְזֶרַח מִשְׁפַּחַת הַזִּרְחִי לְשֹׁאוֹל מִשְׁפַּחַת הַשְּׁאוּלִי:
לְזֶרַח זַרְעִית זֶרַח לְשֹׁאוֹל זַרְעִית שְׁאוּל:

לְזֶרַח – הוּא "זֶחֶר", לִישׁוֹן זֶחֶר. אֲכַל מִשְׁפַּחַת אֶהֱד בְּטָלָה; וְכֵן חֲמֵשׁ מִשְׁבָּט בְּנֵי־יִמִּין, שְׁהָרִי בְּעֶשְׂרֵה בָּנִים יָרַד לַמִּצְרַיִם, וְכֵאֵן לֹא מָנָה אֵלָּא
חֲמִשָּׁה. וְכֵן אֲצִפֹּן לְגִד; הָרִי שְׁבַע מִשְׁפָּחוֹת. וּמִצְאָתִי בְּגִמְרָא יְרוּשְׁלָמִית, שְׁכֻשְׁמַת אֶהְרֹן נִסְתַּלְקוּ עֲנָנֵי כְבוֹד, וּכְאוּ הַכְּנַעֲנִים לְהִלָּחֵם בְּיִשְׂרָאֵל,
וְנִתְּנוּ לֵב לְחֹזֵר לַמִּצְרַיִם, וְחִזְרוּ לְאַחֲזִירֵיהֶם שְׁמוּנָה מִסְּעוֹת מִדֶּרֶךְ הַקֶּהר לְמוֹסְרָה; שְׁנַאֲמַר: "וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נִסְעוּ מִבְּאֲרוֹת בְּנֵי יַעֲקֹב מוֹסְרָה, שָׁם מֵת
אֶהְרֹן". וְהֵלֵא בְּהֶר הַקֶּהר מֵת, וּמִמוֹסְרָה עַד הָר הַקֶּהר שְׁמוּנָה מִסְּעוֹת יֵשׁ לְמִפְרָע אֵלָּא שְׁחִזְרוּ לְאַחֲזִירֵיהֶם, וְרָדְפוּ בְּנֵי לֹוי אַחֲרֵיהֶם לְהַחֲזִירָם,
וְהִרְגוּ מֵהֶם שְׁבַע מִשְׁפָּחוֹת, וּמִבְּנֵי לֹוי נָפְלוּ אַרְבַּע מִשְׁפָּחוֹת: מִשְׁפַּחַת שְׁמַעִי, וְעִזִּיאֵלִי, וּמִבְּנֵי יִצְהָר לֹא נִמְנוּ כֵּאֵן אֵלָּא מִשְׁפַּחַת הַקֶּרְחִי; וְהִרְבִּיעִית
לֹא יִדְעָתִי מֵהָיָא. וְרַבִּי תַנְחוּמָא דְרַשׁ שְׁמָתוֹ בְּמַגְפָּה בְּדִבְרֵי בִלְעָם. אֲכַל לְפִי הַחֲסָרוֹן שְׁחָסַר מִשְׁבָּט שְׁמַעוֹן בְּמִנְיָן זֶה מִמִּנְיָן הִרְאִישׁוֹן שְׁבַמְדָּבָר
סִינִי, נִרְאֶה שְׁכָל עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה אֵלֶּה נָפְלוּ מִשְׁבָּטוֹ שֶׁל שְׁמַעוֹן.

אלה משפחת השמעני שנים ועשרים אלה ומאתים:	אליו זרעית שמעון עשרין ותריין אלפין ומאתן:
בני גד למשפחתם לצפון משפחת הצפוני לחגי משפחת התגי לשוני משפחת השוני:	בני גד לזרעיתהון לצפון זרעית צפון לחגי זרעית חגי לשוני זרעית שוני:
לאזני משפחת האזני לערי משפחת הערי:	לאזני זרעית אזני לערי זרעית ערי:
לאזני – אומר אני שזו משפחת אצבון, ואיני יודע למה נקראת משפחתו על שמו.	
לארוד משפחת הארודי לאראלי משפחת האראלי:	לארוד זרעית ארוד לאראלי זרעית אראלי:
אלה משפחת בניגד לפקדיהם ארבעים אלה וחמש מאות:	אליו זרעית בני גד למנניהון ארבעין אלפין וחמיש מאה:
בני יהודה ער ואונן נמת ער ואונן בארץ פנעו:	בני יהודה ער ואונן ומית ער ואונן בארעא דכנעו:
ניהני בני יהודה למשפחתם לשלה משפחת השלני לפרץ משפחת הפרצי לזרח משפחת הזרחי:	נהו בני יהודה לזרעיתהון לשלה זרעית שלה לפרץ זרעית פרץ לזרח זרעית זרח:
ניהני בני פרץ לחצרן משפחת החצרני לחמול משפחת החמולי:	נהו בני פרץ לחצרון זרעית חצרון לחמול זרעית חמול:
אלה משפחת יהודה לפקדיהם ששה ושבעים אלה וחמש מאות:	אליו זרעית יהודה למנניהון שבעין ושתי אלפין וחמיש מאה:
בני יששכר למשפחתם תולע משפחת התולעי לפנה משפחת הפוני:	בני יששכר לזרעיתהון תולע זרעית תולע לפנה זרעית פנה:
לישוב משפחת הישבי לשמרן משפחת השמרני:	לישוב זרעית ישוב לשמרון זרעית שמרון:
לישוב – הוא יוב האמור ביורדי מצרים. כי כל המשפחות נקראו על שם יורדי מצרים, והנולדו משם והלאה – לא נקראו המשפחות על שמם; חוץ ממשפחות אפרים ומנשה, שנולדו כלם במצרים, וארץ נעמן בני בלע בן בנימין. ומצאתי ביסודו של רבי משה הדרשו, שינדה אמן למצרים כשהיתה מעברת מהם, לכך נחלקו למשפחות; כחצרון וחמול שהיו בני בנים ליהודה, וסכר ומלכיאל שהיו בני בנים של אשר. ואם אגדה היא – הרי טוב; ואם לאו, אומר אני שהיו לבלע בני בנים הרבה, ומשנים הללו – ארץ נעמן – יצאה מכל אחד משפחה רבה; ונקראו תולדות שאר הבנים על שם בלע, ותולדות השנים הללו נקראו על שמם. וכן אני אומר בבני מכיר, שנחלקו לשני משפחות, אחת נקראת על שמו, ואחת נקראת על שם גלעד בנו. חמש משפחות חסרו מבניו של בנימין. כאן נתקיימה מקצת נבואת אמו, שקראתו "בן אוני", בן אנינותי; ובפילגש בגבעה נתקיימה פלה. זו מצאתי ביסודו של רבי משה הדרשו.	
אלה משפחת יששכר לפקדיהם ארבעה וששים אלה ושלוש מאות:	אליו זרעית יששכר למנניהון שתין וארבעא אלפין ותלת מאה:
בני זבולן למשפחתם לסרד משפחת הסרדי לאלון משפחת האלני ליחלאל משפחת היחלאל:	בני זבולון לזרעיתהון לסרד זרעית סרד לאילון זרעית אילון ליחלאל זרעית יחלאל:
אלה משפחת הזבולני לפקדיהם ששים אלה וחמש מאות:	אליו זרעית זבולון למנניהון שתין אלפין וחמיש מאה:
בני יוסף למשפחתם מנשה ואפרים:	בני יוסף לזרעיתהון מנשה ואפרים:
בני מנשה למכיר משפחת המכירי ומכיר הוליד את-גלעד לגלעד משפחת הגלעדי:	בני מנשה למכיר זרעית מכיר ומכיר אוליד ית גלעד לגלעד זרעית גלעד:

אלה בני גלעד איעזר משפחת האייעזרי לחלק משפחת הקלקי:	אליו בני גלעד איעזר זרעית איעזר לחלק זרעית חלק:
ואשריאל משפחת האשראלי ושכם משפחת השכמי:	ואשריאל זרעית אשריאל ושכם זרעית שכם:
ושמידע משפחת השמידעי וחפר משפחת החפרי:	ושמידע זרעית שמידע וחפר זרעית חפר:
וצלפחד בן-חפר לא-היו לו בנים כי אם-בנות ושם בנות צלפחד מחלה ונצה חגלה מלכה ותרצה:	וצלפחד בר חפר לא היו ליה בנים א-להיו בנן ושום בנת צלפחד מחלה ונצה חגלה מלכה ותרצה:
אלה משפחת מנשה ופקדיהם שנים וחמשים אלה ושבע מאות:	אליו זרעית מנשה ומנניהון חמשים ותריין אלפין ושבע מאה:
אלה בני-אפרים למשפחתם לשותלח משפחת השתלחי לבקר משפחת הבכרי למסן משפחת התחגי:	אליו בני אפרים לזרעיתהון לשותלח זרעית שותלח לבקר זרעית בכר למסן זרעית מסן:
ואלה בני שותלח לערן משפחת הערגי:	ואליו בני שותלח לערן זרעית ערן:
ואלה בני שותלח וגומר – שאר בני שותלח, נקראו תולדותיהם על שם שותלח; ומערן יצאה משפחה רבה, ונקראת על שמו; ונחשבו בני שותלח לשתי משפחות. צא ונחשב, ותמצא בפרשה זו חמשים ושבע משפחות, ומבני לוי שמנה, הרי ששים וחמש. וזהו שנאמר: "כי אתם המעט" וגומר, ה"א מעט; חמש אתם חסרים ממשפחות כל העמים, שהן שבעים. אף זה הבנתי מיסודו של רבי משה הדורשן, אף הערכתי לפרש ולהוסיף בדבריו.	ואלה בני שותלח וגומר – שאר בני שותלח, נקראו תולדותיהם על שם שותלח; ומערן יצאה משפחה רבה, ונקראת על שמו; ונחשבו בני שותלח לשתי משפחות. צא ונחשב, ותמצא בפרשה זו חמשים ושבע משפחות, ומבני לוי שמנה, הרי ששים וחמש. וזהו שנאמר: "כי אתם המעט" וגומר, ה"א מעט; חמש אתם חסרים ממשפחות כל העמים, שהן שבעים. אף זה הבנתי מיסודו של רבי משה הדורשן, אף הערכתי לפרש ולהוסיף בדבריו.
אלה משפחת בני-אפרים לפקדיהם שנים ושלשים אלה וחמש מאות אלה בני-יוסף למשפחתם:	אליו זרעית בני אפרים למנניהון תלתין ותריין אלפין וחמיש מאה אליו בני יוסף לזרעיתהון:
בני בנימן למשפחתם לבלע משפחת הבלעי לאשבל משפחת האשבלי לאחרם משפחת האחירמי:	בני בנימן לזרעיתהון לבלע זרעית בלע לאשבל זרעית אשבל לאחרם זרעית אחירם:
לאחירם – הוא 'אחי', שיגרד למצרים; ולפי שנקרא על שם יוסף, שהיה אחיו ורם ממנו, נקרא 'אחירם'.	
לשפופם משפחת השופמי לחופם משפחת החופמי:	לשפופם זרעית שפופם לחופם זרעית חופם:
לשפופם – הוא 'מפים', על שם שהיה יוסף שפופ בין האמות.	
ויהיו בני-בלע ארד ונעמן משפחת הארדי לנעמן משפחת הנעמי:	והיו בני בלע ארד ונעמן זרעית ארד לנעמן זרעית נעמן:
אלה בני-בנימן למשפחתם ופקדיהם חמשה וארבעים אלה ושש מאות:	אליו בני בנימן לזרעיתהון ומנניהון ארבעין וחמשה אלפין ושש מאה:
אלה בני-דן למשפחתם לשותם משפחת השותמי אלה משפחת דן למשפחתם:	אליו בני דן לזרעיתהון לשותם זרעית שותם אליו זרעית דן לזרעיתהון:
לשותם – הוא 'חשים'.	
כל-משפחת השותמי לפקדיהם ארבעה ושלשים אלה וארבע מאות:	כל זרעית שותם למנניהון שתין וארבעא אלפין וארבע מאה:
בני אשר למשפחתם לימנה משפחת הימנה לישוי משפחת הישוי לבריעה משפחת הבריעי:	בני אשר לזרעיתהון לימנה זרעית ימנה לישוי זרעית ישוי לבריעה זרעית בריעה:

לִבְנֵי בְרִיעָה לַחֲבֵר מִשְׁפַּחַת הַחֲבָרִי לַמִּלְכִּיָּאל מִשְׁפַּחַת הַמִּלְכִּיָּאֵלִי:	לִבְנֵי בְרִיעָה לַחֲבֵר זָרְעִית חֲבֵר לַמִּלְכִּיָּאל זָרְעִית מִלְכִּיָּאל:
וְשֵׁם בֵּת-אֲשֶׁר שָׁרַח:	וְשֵׁם בֵּת אֲשֶׁר שָׁרַח:
וְשֵׁם בֵּת אֲשֶׁר שָׁרַח – לְפִי שְׁהִיתָה קִימַת בְּחַיִּים, מִנְּאֻהָ כָּאֵן.	
אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת בְּנֵי-אֲשֶׁר לִפְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְחֲמִשִּׁים אֵלֶּה וְאַרְבַּע מֵאוֹת:	אֵלֶּיךָ זָרְעִית בְּנֵי אֲשֶׁר לַמִּנְגִּיָּהוֹן חֲמִשִּׁין וְתִלְתָּא אֶלְפִין וְאַרְבַּע מֵאָה:
בְּנֵי נִפְתָּלִי לַמִּשְׁפָּחָתָם לִיחְצָאֵל מִשְׁפַּחַת הַיַּחְצָאֵלִי לַגּוֹנִי מִשְׁפַּחַת הַגּוֹנִי:	בְּנֵי נִפְתָּלִי לַזָּרְעִיתָהוֹן לִיחְצָאֵל זָרְעִית יַחְצָאֵל לַגּוֹנִי זָרְעִית גּוֹנִי:
לִזְאֵר מִשְׁפַּחַת הַיִּזְאָרִי לְשִׁלֹם מִשְׁפַּחַת הַשְּׁלֹמִי:	לִזְאֵר זָרְעִית זֶאֶר לְשִׁלֹם זָרְעִית שְׁלֹם:
אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת נִפְתָּלִי לַמִּשְׁפָּחָתָם וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֵלֶּה וְאַרְבַּע מֵאוֹת:	אֵלֶּיךָ זָרְעִית נִפְתָּלִי לַזָּרְעִיתָהוֹן וּמִנְגִּיָּהוֹן אַרְבָּעִין וְחֲמִשָּׁא אֶלְפִין וְאַרְבַּע מֵאָה:
אֵלֶּה פְּקוּדֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁש־מֵאוֹת אֵלֶּה וְאַלְפֵה שָׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים:	אֵלֶּיךָ מִנְגִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁית מֵאָה וְחֵד אֶלְפִין שָׁבַע מֵאָה וְתִלְתִּין:

שלישי

וַיַּדְבֵּר י-הוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:
לֹאֵלֶּה תַחֲלַק הָאָרֶץ בְּנַחֲלָה בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת:	לֹאֵלֶּיךָ תַתְּפִּילִיג אֶרְעָא בְּאַחְסָנָא בְּמִנְיָן שְׁמֵהוֹן:
לֹאֵלֶּה תַחֲלַק הָאָרֶץ – וְלֹא לַפְּחוּתִים מִבֶּן עֶשְׂרִים; אֵף עַל פִּי שְׂבָאוֹ לְכָלל עֶשְׂרִים בְּטָרְם חֲלוּק הָאָרֶץ, שְׁהָרִי שָׁבַע שָׁנִים כָּכָשׁוֹ וְשָׁבַע חֲלָקוֹ, לֹא נָטְלוֹ חֲלָק בְּאָרֶץ אֵלָּא אֵלֹו 'שֹׁשׁ מֵאוֹת אֵלֶּה וְאַלְפֵה' וְגוֹמֵר; וְאֵם הָיוּ לְאַחַד מֵהֶם שְׁשָׁה בָנִים, לֹא נָטְלוֹ אֵלָּא חֲלָק אֲבִיהֶם לְבִדּוֹ.	
לָרֹב תִּרְבֶּה נַחֲלָתוֹ וְלַמְעַט תִּמְעַט נַחֲלָתוֹ אִישׁ לְפִי פְקֻדָּיו יִתֵּן נַחֲלָתוֹ:	לְסִגִּיאֵי תַסְגּוֹן אַחְסָנָתָהוֹן וְלַזָּעִירִי תַזְעָרוֹן אַחְסָנָתָהוֹן גִּבֵּר לְפּוֹם מִנְיָנוּהִי תַתִּיהִיב אַחְסָנָתִיהִי:
לָרֹב תִּרְבֶּה נַחֲלָתוֹ – לְשִׁבְטֵי שְׁהִיָּה מִרְבָּה בְּאוּכְלוּסִין, נִתְּנוּ חֲלָק רֹב. וְאֵף עַל פִּי שְׁלֹא הָיוּ הַחֲלָקִים שְׁוִים, שְׁהָרִי הִפִּל לְפִי רַבּוּי הַשְּׂבִיט חֲלָקוֹ הַחֲלָקִים, לֹא עָשׂוֹ אֵלָּא עַל יְדֵי גּוֹרֵל; וְהַגּוֹרֵל הָיָה עַל פִּי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, כְּמוֹ שֶׁמִּפְּרָשׁ בְּבִבְא בְּתֵרָא: אֲלַעְזָר הִפָּהוּ הָיָה מְלָכָשׁ בְּאוּרִים וְתַמִּים, וְאוֹמֵר בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ: אִם שְׂבִיט פְּלוֹנִי עוֹלָה, תַּחֲוּם פְּלוֹנִי עוֹלָה עִמּוֹ. וְהַשְּׂבִיטִים הָיוּ פְּתוּבִים בְּשָׁנִים עֹשֶׂר פְּתִקוֹן, וּשְׁנִים עֹשֶׂר גְּבוּלִין בְּשָׁנִים עֹשֶׂר פְּתִקוֹן. וּבְלֹוֹם בְּשִׁלְפִי, וְהַנְּשִׂאִי מִכְּנִים יָדוֹ לַתּוֹכָהּ, וְנוֹטֵל שְׁנֵי פְתִקוֹן; עוֹלָה בְּיָדוֹ פְּתִק שֶׁל שֵׁם שְׂבִיטוֹ, וּפְתִק שֶׁל גְּבוּל הַמִּפְּרָשׁ לוֹ. וְהַגּוֹרֵל עֲצָמוֹ הָיָה צוּנֹם וְאוֹמֵר: אֲנִי הַגּוֹרֵל עֲלִיתִי לְגְבוּל פְּלוֹנִי לְשִׁבְטֵי פְּלוֹנִי, שְׁנַאֲמַר: "עַל פִּי הַגּוֹרֵל". וְלֹא נִתְחַלְקָה הָאָרֶץ בְּמִדָּה, לְפִי שִׁישׁ גְּבוּל מִשְׁבַּח מִחֲבֵרֹו, אֵלָּא בְּשׁוּמָא, בֵּית כֹּר רַע כְּנָגֵד בֵּית סָאָה טוֹב, הִפִּל לְפִי הַדָּמִים.	

אֲדָ-בְּגוֹרֵל יִתְחַלַּק אֶת-הָאָרֶץ לְשְׁמוֹת מִטּוֹת-אַבְתָּם יִנְחָלוּ: בְּרִם עֵדָבָא תַתְּפִּילִיג אֶרְעָא לְשְׁמָתָה שְׂבִיטֵי אַבְתָּתָהוֹן יַחְסָנוּן:	לְשְׁמוֹת מִטּוֹת אַבְתָּם – אֵלֹו יוֹצְאֵי מִצְרַיִם. שְׁנָה הַפְּתוּב נַחֲלָה זֹו מִכָּל הַנְּחִלּוֹת שְׁבִתוֹרָה; שְׁפָל הַנְּחִלּוֹת – הַחַיִּים יוֹרְשִׁים אֶת הַמְּתִים, וְכָאֵן מְתִים יוֹרְשִׁים אֶת הַחַיִּים. כִּי־צַד שְׁנֵי אַחִים מִיוֹצְאֵי מִצְרַיִם שְׁהָיוּ לָהֶם בָּנִים בְּבָאֵי הָאָרֶץ, לָזָה אַחַד וְלָזָה שְׁלֹשָׁה, הָאֶחָד נָטַל חֲלָק אַחַד, וְהַשְּׁלֹשָׁה נָטְלוֹ שְׁלֹשָׁה; שְׁנַאֲמַר: "לֹאֵלֶּה תַחֲלַק הָאָרֶץ". חֲזָרָה נַחֲלָתָן אֵצֶל אֲבִי אַבְתָּהוֹן וְחֲלָקוֹ הִפִּל בְּשָׁנָה, וְזֵהוּ שְׁנַאֲמַר: "לְשְׁמוֹת מִטּוֹת אַבְתָּם יִנְחָלוּ"; שְׁאֲחַר שְׁנָטְלוֹ הַבָּנִים, חֲלָקוֹהָ לְפִי הָעֲבוֹת שִׁי־צָאוּ מִמִּצְרַיִם. וְאֵלֹו מִתְחַלְּה חֲלָקוֹהָ לַמִּנְיָן יוֹצְאֵי מִצְרַיִם, לֹא הָיוּ נוֹטְלִין אֵלֹו הָאֶרְבָּעָה אֵלָּא שְׁנֵי חֲלָקִים; עֲכָשׁוֹ נָטְלוֹ אַרְבָּעָה חֲלָקִים. אֲדָ בְּגוֹרֵל – יִצְאוּ יְהוֹשֻׁעַ וְכָלָב; וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "וְיִתְּנוּ לְכָלָב אֶת חֲבֵרֹון כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה"; וְאוֹמֵר: "עַל פִּי ה' נִתְּנוּ לוֹ אֶת הָעִיר אֲשֶׁר שָׁאֵל". מִטּוֹת אַבְתָּם – יִצְאוּ גָרִים וְעַבְדִּים.
---	--

עַל-פִּי הַגּוֹרֵל תַּחֲלַק נַחֲלָתוֹ בֵּין רֹב לַמְעַט:	עַל פּוֹם עֵדָבָא תַתְּפִּילִיג אַחְסָנָתָהוֹן בֵּין סִגִּיאֵי לַזָּעִירִי:
עַל פִּי הַגּוֹרֵל – הַגּוֹרֵל הָיָה מְדַבֵּר, כְּמוֹ שֶׁפִּרְשִׁיתִי. מַגִּיד שְׁנִתְחַלְקָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ.	
וְאַלְהָ פְּקוּדֵי הַלּוֹי לַמִּשְׁפָּחָתָם לַגֵּרָשׁוֹן מִשְׁפַּחַת הַגֵּרָשׁוֹי לַקֹּהֶת מִשְׁפַּחַת הַקֹּהֲתִי לְמִרְיִי מִשְׁפַּחַת הַמִּרְיִי:	וְאֵלֶּיךָ מִנְיָנִי לִינְאִי לַזָּרְעִיתָהוֹן לַגֵּרָשׁוֹן זָרְעִית גֵּרָשׁוֹן לַקֹּהֶת זָרְעִית קֹהֶת לְמִרְיִי זָרְעִית מִרְיִי:

אלה משפחת לוי משפחת הלבני משפחת החברני משפחת המחלי משפחת המושלי משפחת הקרחי וקתת הולד את-עמרם:	אליו זרעית לוי זרעית לבני זרעית חברון זרעית מחלי זרעית מושלי זרעית קרח וקתת אוליד ית עמרם:
--	---

אלה משפחת לוי – חסר כאן משפחות השמעי והעזיאל, וקצת מן היצחקי.

ושם אשת עמרם יוכבד בת-לוי אשר ילדה אתה ללוי במצרים ותלד לעמרם את-אהרן ואת- משה ואת מרים אחתם:	ושם אמת עמרם יוכבד בת לוי דיילדת יתה ללוי במצרים וילידת לעמרם ית אהרן וית משה וית מרים אחתהון:
---	--

אשר ילדה אתה ללוי במצרים – לדתה במצרים ואין הורתה במצרים; כשנכנסו לתוך החומה ילדתה. והיא השלימה מגן שבעים, שהרי
בפרטן אי אתה מוצא אלא ששים ותשע.

ויולד לאהרן את-נזב ואת-אביהוא את-אלעזר ואת-איתמר:	ואתיליד לאהרן ית נזב וית אביהוא ית אלעזר וית איתמר:
--	--

ונמת נזב ואביהוא בהקריבם אש-זרה לפני י-הוה:	ומית נזב ואביהוא בקרוביהון אישתא נוכריתא קדם יי:
---	--

ויהיו פקדיהם שלשה ועשרים אלה פל-זכר מבן-חדש ומעלה פי לא התפקדו בתוך בני ישראל פי לא-נתן להם נחלה בתוך בני ישראל:	והיו מניניהון עשרין ותלתא אלפין כל זכורא מבר ירחא ולעילא ארי לא אתמניאו בגו בני ישראל ארי לא אתיהיבת להון אחסנא בגו בני ישראל:
--	--

פי לא התפקדו בתוך בני ישראל – להיות נמנין בני עשרים שנה; מה טעם פי לא נתן להם נחלה. והנמנין מבן עשרים שנה היו בני נחלה,
שנאמר: "איש לפי פקדיו יתן נחלתו".

אלה פקודי משה ואלעזר הפקדו אשר פקדו את- בני ישראל בערבת מואב על ירדן ירחו:	אליו מניני משה ואלעזר פקדא דמנו ית בני ישראל במישריא דמואב על ירדנא דיריחו:
---	--

ובאלה לא-היה איש מפקודי משה ואהרן הפקדו אשר פקדו את-בני ישראל במדבר סיני:	ובאליו לא היה גבר ממניני משה ואהרן פקדא דמנו ית בני ישראל במדברא דסיני:
--	--

ובאלה לא היה איש וגומר – אכל על הנשים לא נגזרה גזרת המרגלים, לפי שהיו מחבבות את הארץ. האנשים אומרים: "נתנה ראש
ונשובה מצרימה", והנשים אומרות: "תנה לנו אחזה". לכך נסמכה פרשת בנות צלפחד לכאן.

כי-אמר י-הוה להם מות ימתו במדבר ולא-נותר מהם איש פי אם-פלב בן-יפנה ויהושע בן-נון:	ארי אמר יי להון ממת ימותון במדברא ולא אשתאר מנהון אנש א-להיו פלב בר יפונה ויהושע בר נון:
--	---

ותקרבנה בנות צלפחד בן-חפר בן-גלעד בן- מכיר בן-מנשה למשפחת מנשה בן-יוסף ואלה שמות בנותיו מחלה נעה וחגלה ומלכה ותרצה:	וקריבא בנת צלפחד בר חפר בר גלעד בר מכיר בר מנשה לזרעית מנשה בר יוסף ואליו שמחת בנתיא מחלה נעה וחגלה ומלכה ותרצה:
---	--

למשפחת מנשה בן יוסף – למה נאמר בן מנשה אלא לומר לה: יוסף חבב את הארץ, שנאמר: "והעלתם את עצמתי"
וגומר, ובנותיו חבבו את הארץ, שנאמר: "תנה לנו אחזה". וללמדך שהיו כלם צדיקים; שכל מי שמעשיו ומעשה אבותיו סתומים, ופרט
לה כתוב באחד מהם ליחוסו לשבת, הרי זה צדיק בן צדיק; ואם יחוסו לגנאי, כגון: "בא ישמעאל בן נתניה בן אלישמע", בידוע שכל
הנזכרים עמו רשעים היו. מחלה נעה וגומר – ולהלן הוא אומר: "ותהינה מחלה תרצה" מגיד שכלן שקולות זו כזו, לפיכך שנה את סדרן.

ותעמדנה לפני משה ולפני אלעזר הפקדו ולפני הנשיאם וכל-העדה פתח אהל-מועד לאמר:	וקמא קדם משה וקדם אלעזר פקדא וקדם רברביא וכל בנשתא בתרע משפון זמנא למימר:
--	--

לפני משה ולפני אלעזר – מגיד שלא עמדו לפניהם אלא בשנת הארבעים אחר שמת אהרן. לפני משה – ואחר כך לפני אלעזר אפשר אם
משה לא ידע, אלעזר יודע אלא סרס המקרא ונדרשוהו, דברי רבי יאשיה. אבא חנן משום רבי אליעזר אומר: בבית המדרש היו יושבים,
ועמדו לפני כלם.

אָבִינוֹ מֵת בַּמִּדְבָּר וְהוּא לֹא־הָיָה בְּתוֹךְ הָעֵלָה הַנוֹעָדִים עַל־יְהוָה בַּעֲדַת־קִרְחַת כִּי־בַחֲטָאוֹ מָתוּ וּבָנִים לֹא־הָיוּ לוֹ:	אָבוֹנָא מִית בַּמִּדְבָּרָא וְהוּא לֹא הָנָה בְּגוֹ כְּנִשְׁתָּא דְאַזְדַּמְנוּ עַל יְיָ בְּכְנִשְׁתָּא דְקִרְחַת אַרִי בְחוּבִיָּה מִית וּבָנִין לֹא הָווּ לִיה:
--	--

וְהוּא לֹא הָיָה וְגוֹמֵר – לְפִי שֶׁהָיוּ בָּאוֹת לוֹמֵר בַּחֲטָאוֹ מֵת, נִזְקָקוּ לוֹמֵר: לֹא בַחֲטָא מִתְלוֹנְנִים וְלֹא בַעֲדַת קִרְחַת, שֶׁהָיוּ עַל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֲלֵא בַחֲטָאוֹ לְבַדּוֹ מֵת וְלֹא הִחֲטִיא אֶת אֲחֵרִים עִמּוֹ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: מְקוֹשֶׁשׁ עֲצִים הָיָה, וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: מִן הַמַּעֲפִילִים הָיָה.

לָמָּה יִגְרַע שֵׁם־אָבִינוֹ מִתּוֹךְ מִשְׁפַּחְתּוֹ כִּי אֵין לוֹ בֶּן תְּנַהֲלֵנוּ אַחֲזָה בְּתוֹךְ אֲחֵי אָבִינוּ:	לָמָּה יִתְמַנֶּע שְׁמָא דְאַבוֹנָא מִגּוֹ זִרְעִיתִיה אַרִי לִית לִיה בֶּר הַב לְנָא אַחְסָנָא בְּגוֹ אֲחֵי אָבוֹנָא:
---	--

לָמָּה יִגְרַע שֵׁם אָבִינוּ – אֲנוּ בַּמָּקוֹם בֶּן עוֹמְדוֹת, וְאִם אֵין הַנִּקְבוֹת הַשּׁוֹבוֹת זֶרַע, תִּתְיַבֵּם אִמְנוּ לִיכֶם. כִּי אֵין לוֹ בֶּן – הָא אִם הָיָה לוֹ בֶּן, לֹא הָיוּ תוֹבְעוֹת כְּלוּם מַגִּיד שְׁחֻמְנִיּוֹת הָיוּ.

וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת־מִשְׁפָּטָן לִפְנֵי יְהוָה:	וַיִּקְרַיב מֹשֶׁה יֵת דִּינְהוֹן לְקָדָם יְיָ:
---	---

וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת מִשְׁפָּטָן – נִתְעַלְמָה הַלֵּכָה מִמֶּנּוּ. וְכָאן נִפְרַע עַל שְׁנֵטל עֲטֶרֶה לוֹמֵר: "וַהֲדָבָר אֲשֶׁר יִקְשֶׁה מִכֶּם תִּקְרְבוּן אֵלַי". דָּבָר אַחֵר: רִאיוֹנָה הָיְתָה פְּרִשָּׁה זֹאת לְהַכְתֵּב עַל יְדֵי מֹשֶׁה, אֲלֵא שֶׁזָּכּוּ בְּנוֹת צִלְפָּחֶד וְנִכְתְּבָה עַל יָדָן.

רַבִּיעִי	פְּרִשְׁת הַנִּחְלֹת
-----------	----------------------

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמִימַר:
-------------------------------------	---------------------------------

כֹּן בְּנוֹת צִלְפָּחֶד דְּבָרְתָּ נָתַן תַּתָּן לָהֶם אַחֲזַת נַחֲלָה בְּתוֹךְ אֲחֵי אֲבִיהֶם וְהַעֲבַרְתָּ אֶת־נַחֲלַת אֲבִיהֶן לָהֶן:	יָאוֹת בְּנֵת צִלְפָּחֶד מִמְלָלָן מִתָּן תַּתָּן לַהוֹן אַחֲזִידַת אַחְסָנָא בְּגוֹ אֲחֵי אָבוֹהוֹן וְתַעֲבֵר יֵת אַחְסָנַת אָבוֹהוֹן לַהוֹן:
--	--

כֹּן בְּנוֹת צִלְפָּחֶד דְּבָרְתָּ – כְּתִרְגוּמוֹ, "יָאוֹת", כִּךְ כְּתוּבָה פְּרִשָּׁה זֹאת לִפְנֵי בְּמֵרוֹם. מַגִּיד שֶׁרָאֲתָה עֵינֶיךָ מַה שֶׁלֹּא רָאִיתָ עֵינֶיךָ שֶׁל מֹשֶׁה. כֹּן בְּנוֹת צִלְפָּחֶד דְּבָרְתָּ – יָפָה תְּבַעוּ; אֲשֶׁרִי אָדָם שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹדֶה לְדַבְּרֵיו. נָתַן תַּתָּן – שְׁנֵי חֲלָקִים: חֵלֶק אֲבִיהֶן, שֶׁהָיָה מִיּוֹצְאֵי מִצְרַיִם, וְחֵלֶקוֹ עִם אֲחֵיו בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל – לְשׁוֹן עֲבָרָה הוּא, בְּמִי שֶׁאֵינוֹ מֵנִים בֶּן לִירֵשׁוֹ. דָּבָר אַחֵר: עַל שֵׁם שֶׁהִבַּת מַעֲבַרְתָּ נַחֲלָה מִשְׁבֵּט לְשִׁבְטָהּ, שֶׁבָּנָה וּבָעֲלָה יוֹרְשֵׁין אוֹתָהּ; שֶׁ"לֹא תִסָּב נַחֲלָה" לֹא נִצְטָנָה אֲלֵא לְאוֹתוֹ הַדּוֹר בְּלָבָד. וְכֵן: "וְהַעֲבַרְתָּם אֶת נַחֲלָתוֹ לְבָתוֹ"; בְּכֵלֶן הוּא אוֹמֵר "וְנִתְּמָם", וּבִבְתָּ הוּא אוֹמֵר "וְהַעֲבַרְתָּם".

וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּדְבָּר לֵאמֹר אִישׁ כִּי־יָמוּת וּבֶן אֵין לוֹ וְהַעֲבַרְתָּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְבָתוֹ:	וְעַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּמְלִיל לְמִימַר גָּבֵר אַרִי יָמוּת וּבֶר לִית לִיה וְתַעֲבֵרוּן יֵת אַחְסָנִתִּיה לְבִרְתִּיה:
---	--

וְאִם־אֵין לוֹ בֵּת וְנִתְּמָם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְאֲחָיו:	וְאִם לִית לִיה בֵּרְתָא וְתַתָּנוֹן יֵת אַחְסָנִתִּיה לְאֲחוּהִי:
--	--

וְאִם־אֵין לוֹ אֲחִים וְנִתְּמָם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְאֲחֵי אָבִיו:	וְאִם לִית לִיה אֲחִין וְתַתָּנוֹן יֵת אַחְסָנִתִּיה לְאֲחֵי אָבוּהִי:
--	--

וְאִם־אֵין אֲחִים לְאָבִיו וְנִתְּמָם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְשֹׂאֲרֵי הַקָּרֵב אֵלָיו מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וַיִּרְשׁ אֹתָהּ וְהָיְתָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחֶקֶת מִשְׁפָּט כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:	וְאִם לִית אֲחִין לְאָבוּהִי וְתַתָּנוֹן יֵת אַחְסָנִתִּיה לְקָרִיבִיהָ דְקָרִיב לִיה מִזִּרְעִיתִיה וַיִּירַת יִתָּה וְתָהִי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְגִזְרֵת דִּין כְּמָא דְפַקִּיד יְיָ יֵת מֹשֶׁה:
--	--

לְשֹׂאֲרֵי הַקָּרֵב אֵלָיו מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ – וְאֵין מִשְׁפָּחָה קְרוּיָה אֲלֵא מִצַּד הָאֵב.

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲלֶה אֶל־הָר הָעֵבְרִים תִּהְיֶה וּרְאֵה אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:	וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה סֵק לְטוּרָא דְעֵבְרָאִי הָדִין וְחֲזִי יֵת אֶרְעָא דִּיהִבִּית לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
---	---

עֲלֶה אֶל הָר הָעֵבְרִים – לָמָּה נִסְמְכָה לְכָאן בֵּינוֹן שֶׁאֲמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: "נָתַן תַּתָּן לָהֶם", אָמַר: אוֹתִי צִוָּה הַמָּקוֹם לְהִנְחִיל שְׁמָא הַתִּרָה הַגִּזְרָה וְאִפְסָם לְאָרֶץ אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: גִּזְרָתִי בַּמָּקוֹמָה עוֹמְדָת. דָּבָר אַחֵר: בֵּינוֹן שֶׁנִּכְנַס מֹשֶׁה לְנַחֲלַת בְּנֵי גֵד וּבְנֵי רְאוּבֵן, שָׁמַח וְאָמַר: כְּמִדְּמָה לִי שֶׁהִתֵּר נִדְרִי. מִשָּׁל לְמַלְךְ שֶׁגִּזֵּר עַל בְּנוֹ שֶׁלֹּא יִכְנַס לְפֶתַח פְּלִטִין שְׁלוֹ. נִכְנַס לְשַׁעַר, וְהוּא אַחֲרָיו. לְחֶצֶר, וְהוּא אַחֲרָיו. לְטָרְקִלִין, וְהוּא אַחֲרָיו. בֵּינוֹן שֶׁבָּא לְהַכְנִס לְקִיטוֹן, אָמַר לוֹ: בְּנִי, מִכָּאן וְאֵילָף אֹתָהּ אֲסוּר לְהַכְנִס.

וּרְאִיתָה אֹתָהּ וְנִאֲסַפְתָּ אֶל־עַמִּיךָ גַּם־אֹתָהּ כַּאֲשֶׁר נִאֲסַף אֶתְרוֹ אֲחִידָה:	וְתַחֲזִי יִתָּה וְתַתְּכַנִּישׁ לְעַמְּךָ אִפָּה אֶת כְּמָא דְאַתְכַּנִּישׁ אֶתְרוֹ אֲחוּךָ:
--	---

כַּאֲשֶׁר נֹאסַף אֶהְרֹן אֶחִיד – מִכָּאֵן שְׁנִתְאַנָּה מִשָּׁה לְמִיתָתוֹ שֶׁל אֶהְרֹן. דָּבָר אַחֵר: אֵין אֶתָּה טוֹב מִמֶּנּוּ. "עַל אֲשֶׁר לֹא קִדְשָׁתָם": הָא אִם קִדְשָׁתָם אוֹתִי, עֲדִין לֹא הִגִּיעַ זְמַנְכֶם לְהַפְטֹר מִן הָעוֹלָם. בְּכָל מְקוֹם שֶׁכָּתַב מִיתָתָם כְּתַב סְרַחוּנָם, לְפִי שְׁגָזְרָה גִזְרָה עַל דּוֹר הַמִּדְבָּר לְמוֹת בַּמִּדְבָּר בַּעֲוֹן שְׁלֹא הִאֱמִינוּ; לְכֹד בְּקוֹשׁ מִשָּׁה שֶׁיִּכְתַּב סְרַחָנוּ, שְׁלֹא יֵאמְרוּ: אֵף הוּא מִן הַמַּמְרִים הֵיזָה. מְשָׁל לִשְׁתֵּי נָשִׁים שְׁלוּקוֹת בְּבֵית דִּין, אַחַת קִלְקְלָה וְאַחַת אָכְלָה פְּגִי שְׁבִיעִית וְכוּלִּיָּהּ. אֵף כָּאן, בְּכָל מְקוֹם שֶׁהִזְכִּיר מִיתָתוֹ הִזְכִּיר סְרַחוּנּוֹ, לְהוֹדִיעַ שְׁלֹא הִזָּתָה בָּהֶם אֵלָּא זוּ בַלְבֵּד.	
כַּאֲשֶׁר מְרִיתֶם פִּי בַּמִּדְבָּר-צֹן בְּמַרְיֵבֶת הָעֵדָה לְהַקְדִּישָׁנִי בַּמִּים לְעִינֵיהֶם הֵם מִי-מַרְיֵבֶת קִדְשׁ מִדְבָּר-צֹן:	כִּמָּא דְסַרְיֵבֶתוֹן עַל מִימְרֵי בַּמִּדְבָּרָא דְצִין בְּמַצוֹת כְּנֻשָׁתָא לְקִדְשׁוֹתֵי בְּמִיָּא לְעִינֵיהוֹן אֲנוּן מִי מַצוֹת רְקַם מִדְבָּרָא דְצִין:
הֵם מִי מַרְיֵבֶת קִדְשׁ – הֵם לְבָדֶם, אֵין בָּהֶם עוֹן אַחֵר. דָּבָר אַחֵר: הֵם שֶׁהִמְרוּ בְּמַרְה, הֵם הָיוּ שֶׁהִמְרוּ בֵּינָם סוּף, הֵם עֲצָמָם שֶׁהִמְרוּ בַּמִּדְבָּר צֹן.	
וַיִּדְבֹּר מֹשֶׁה אֶל-יְ-הוָה לֵאמֹר:	וּמַלְּיִל מֹשֶׁה קָדָם יְיָ לְמִימְרֵי:
וַיִּדְבֹּר מֹשֶׁה אֶל ה' וגו' – לְהוֹדִיעַ שֶׁכָּחַן שֶׁל צְדִיקִים: כְּשֶׁנִּפְטְרִים מִן הָעוֹלָם, מְנִיחִים צָרְפֵן וְעוֹסְקִין בְּצָרְכֵי צְבוּר. לֵאמֹר – אֲמַר לוֹ: הִשְׁיִכְנִי אִם אֶתָּה מִמֶּנָּה לָהֶם פְּרָנָס אִם לֹאוּ.	
יִפְקֹד יְ-הוָה אֶ-לֹהֵי הָרוּחַת לְכָל-בָּשָׂר אִישׁ עַל-הָעֵדָה:	יִמְנִי יְיָ אֵלָּה רּוּחָא לְכָל בָּשָׂרָא גּוּבְרָא עַל כְּנֻשָׁתָא:
יִפְקֹד ה' – כִּיּוֹן שֶׁשָּׁמַע מֹשֶׁה שֶׁאֲמַר לוֹ הַמְּקוֹם: תֵּן נִחֻלַּת צִלְפָּחֵד לְבִנּוֹתָיו, אָמַר: הִגִּיעַ שְׁעָה שֶׁאֲתַבַּע צָרְכִי, שְׁיִירְשׁוּ בְּנֵי אֶת גְּדֻלָּתִי. אָמַר לוֹ הַקְדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: לֹא כֹף עֲלֵתָה בְּמַחְשָׁבָה לִפְנֵי; כִּדָּאִי הוּא יְהוֹשֻׁעַ לְטַל שְׂכָר שְׁמוּשׁוֹ, שְׁלֹא מִשׁ מִתּוֹךְ הָאֵהֶל. וְזֶהוּ שֶׁאֲמַר שְׁלֹמֹה: "נוֹצַר תִּתְּנָה יֹאכַל פְּרִיָּה". אֶ-לֹהֵי הָרוּחַת – לָמָּה נֹאמַר אֲמַר לִפְנֵיו: רַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, גְּלוּי לִפְנֵיהֶּ דַּעְתּוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְאֵינוֹ דּוֹמִין זֶה לַזֶּה. מִנֵּה עֲלֵיהֶם מְנַהִיג שְׂיָהָא סוֹבֵל כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי דַּעְתּוֹ.	
אֲשֶׁר-יֵצֵא לִפְנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יָבֹא לִפְנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם וְאֲשֶׁר יָבִיאֵם וְלֹא תִהְיֶה עֲצָת יְ-הוָה כִּצָּאֹן אֲשֶׁר אֵין-לָהֶם רָעָה:	דִּיפּוֹק גְּזַמְיָהוֹן וְדִייעוֹל גְּזַמְיָהוֹן וְדִיפִיקָנוֹן וְדִיעִילָנוֹן וְלֹא תִהִי כְּנֻשָׁתָא דִּי כְּעֵנָא דְלִית לְהוֹן רָעִי:
אֲשֶׁר יֵצֵא לִפְנֵיהֶם – לֹא כְּדֶרֶךְ מַלְכֵי הָאֻמוֹת, שְׂיִושְׁבִּים בְּבִתְיָהֶם וּמְשַׁלְחִין אֶת חֵילוֹתֵיהֶם לְמַלְחָמָה; אֵלָּא כְּמוֹ שֶׁעֲשִׂיתִי אֲנִי, שְׁנִלְחַמְתִּי בְּסִיחּוֹן וְעוֹג, שֶׁנֹּאמַר: "אֵל תִּירָא אֹתוֹ", וּכְדֶרֶךְ שֶׁעָשָׂה יְהוֹשֻׁעַ, שֶׁנֹּאמַר: "נִלְחָה יְהוֹשֻׁעַ אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ הִלָּנוּ אֶתָּה" וגו'. וְכֵן כְּדוֹד הוּא אוֹמַר: "כִּי הוּא יוֹצֵא וְכֵאֲ לִפְנֵיהֶם", יוֹצֵא בְּרֹאשׁ וְנִכְנָס בְּרֹאשׁ. וְאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם – בְּזִכְיוֹתָיו. וְאֲשֶׁר יָבִיאֵם – בְּזִכְיוֹתָיו. דָּבָר אַחֵר: וְאֲשֶׁר יָבִיאֵם, שְׁלֹא תַעֲשֶׂה לוֹ כְּדֶרֶךְ שֶׁאֲתָה עוֹשֶׂה לִי, שְׁאִינִי מְכַנִּיסָן לְאָרֶץ.	
וַיֹּאמֶר יְ-הוָה אֶל-מֹשֶׁה קַח-לָךְ אֶת-יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוֹן אִישׁ אֲשֶׁר-רוּחַ בּוֹ וְסַמַּכְתָּ אֶת-יָדְךָ עָלָיו:	וְאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה סַב לָךְ יֵת יְהוֹשֻׁעַ בֶּר נּוֹן גִּבֹּר דְרוּת נְבוֹאָה בֵּיה וְתַסְמוֹךְ יֵת יָדְךָ עָלֵיהִי:
קַח לָךְ – קִסְנוֹ בְּדַבְרִים: אֲשֶׁרִיד שְׁזַכִּיתָ לְהִנְהִיג בְּנֵיו שֶׁל מְקוֹם. לָךְ – אֶת שְׁבָדוּק לָךְ, אֶת זֶה שֶׁאֲתָה מְכִיר. אֲשֶׁר רוּחַ בּוֹ – כַּאֲשֶׁר שְׁאַלְתָּ, שְׂיִוְכַל לְהִלָּךְ כְּגַד רוּחוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד. וְסַמַּכְתָּ אֶת יָדְךָ עָלָיו – תֵּן לוֹ מִתְרַגְּמָן שֶׁיִּדְרֹשׁ בְּסִיפָּה, שְׁלֹא יֵאמְרוּ עָלָיו: לֹא הֵיזָה לוֹ לְהָרִים רֹאשׁ בִּימֵי מֹשֶׁה.	
וְהַעֲמַדְתָּ אוֹתוֹ לִפְנֵי אֱלֹעֶזֶר הַכֹּהֵן וּלְפָנֵי כָל-הָעֵדָה וְצוּיָתָה אוֹתוֹ לְעִינֵיהֶם:	וְתַקִּים יִתִּיה גְּזַם אֱלֵעֶזֶר כֶּהֱנָא וּקְדָם כָּל כְּנֻשָׁתָא וְתַפְקִיד יִתִּיה לְעִינֵיהוֹן:
וְצוּיָתָה אוֹתוֹ – עַל יִשְׂרָאֵל: דַּע שֶׁטְרַחְנִין הֵם, סְרַכְנִים הֵם; עַל מִנַּת שֶׁתִּקְבַּל עֲלֵיהֶּ.	
וְנִתְּנָתָה מִהוֹדֶךָ עָלָיו לְמַעַן יִשְׁמְעוּ כָל-עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	וְתַתִּין מַזִּינוֹךְ עֲלוֹהֵי בְדִיל דִּיקְבָּלוֹן מַנִּיָּה כָּל כְּנֻשָׁתָא דְבְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
וְנִתְּנָתָה מִהוֹדֶךָ עָלָיו – זֶה קְרוּן עוֹר פָּנִים. מִהוֹדֶךָ – וְלֹא כָּל הוֹדֶךָ. נִמְצָאנוּ לְמַדִּין: פְּגִי מֹשֶׁה כְּסָמָה, פְּגִי יְהוֹשֻׁעַ כְּלִכְנָה. לְמַעַן יִשְׁמְעוּ כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – שְׂיִהִיו נוֹהֲגִין בּוֹ כְּבוֹד וַיִּרְאָה כְּדֶרֶךְ שְׁנוֹהֲגִין בָּהּ.	
וּלְפָנֵי אֱלֹעֶזֶר הַכֹּהֵן יַעֲמֹד וְשָׂאֵל לוֹ בְּמִשְׁפָּט הָאוּרִים לִפְנֵי יְ-הוָה עַל-פִּיו יֵצֵאוּ וְעַל-פִּיו יָבֹאוּ הוּא וְכָל-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אוֹתוֹ וְכָל-הָעֵדָה:	וּקְדָם אֱלֵעֶזֶר כֶּהֱנָא יָקוּם וַיִּשְׂאֵל לִיה בְּדִין אוּרִיָּא גְזַם יְיָ עַל מִימְרֵיהָ יְהוֹן נִפְקִין וְעַל מִימְרֵיהָ יְהוֹן עָאֲלִין הוּא וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲמִיָּה וְכָל כְּנֻשָׁתָא:
וּלְפָנֵי אֱלֵעֶזֶר הַכֹּהֵן יַעֲמֹד – הָרִי שֶׁאֲלַתָּה שֶׁשְׁאַלְתָּ, שְׁאִין הַכְּבוֹד הֵזָה זֶה מִבֵּית אֲבִיךָ; שְׁאֵף יְהוֹשֻׁעַ יְהֵא צְרִיד לְאֱלֵעֶזֶר. וְשָׂאֵל לוֹ – כְּשִׁינְצְטְרֹד לְצֵאת לְמַלְחָמָה. עַל פִּיו – שֶׁל אֱלֵעֶזֶר. וְכָל הָעֵדָה – סְנֶהְדְּרִין.	
וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְ-הוָה אוֹתוֹ וַיִּקַּח אֶת-יְהוֹשֻׁעַ וַיַּעֲמֵדָהוּ לִפְנֵי אֱלֹעֶזֶר הַכֹּהֵן וּלְפָנֵי כָל-הָעֵדָה:	וַעֲבַד מֹשֶׁה כִּמָּא דְּפַקִּיד יְיָ יִתִּיה וְדָבָר יֵת יְהוֹשֻׁעַ וְאַקִּימִיהָ גְזַם אֱלֵעֶזֶר כֶּהֱנָא וּקְדָם כָּל כְּנֻשָׁתָא:

וַיִּקַּח אֶת יְהוֹשֻׁעַ – לָקַחוּ בְּדִבְרֵיהֶם, וְהוֹדִיעוּ מִתּוֹן שָׂכָר פְּרָנְסֵי יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָם הַבָּא.

וַיִּסְמְךָ אֶת־יִגְדֵּיו עָלָיו וַיַּצְנֵהוּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְ-הוָה וַיִּסְמְךָ יְת יְדוּהִי עָלוּהִי וּפְקָדִיהָ כָּמָא דְּמַלְלִיל יִי בִידָא בְּיַד־מִשָּׁה:

וַיִּסְמְךָ אֶת יִגְדֵּיו – בָּעֵינַן יָפָה, יוֹתֵר וְיוֹתֵר מִמָּה שְׁנֻצָּטָנָה; שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר לוֹ: "וַיִּסְמְכֶתָ אֶת יִגְדְּךָ"; וְהוּא עָשָׂה בְּשִׁמְתֵי יִגְדֵּיו, וַעֲשָׂאוּ כִּכְלִי מָלֵא וְגָדוּשׁ, וּמָלְאוּ חֻכְמָתוֹ בָּעֵינַן יָפָה. כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה' – אַף לְעֵינַן הַהוּא, גִּתּוֹן מִהוֹדוֹ עָלָיו.

חמישי פְּרִשְׁת הַמוֹסָפִים

וַיִּדְבֶּר יְ-הוָה אֶל־מִשָּׁה לֵאמֹר: וּמַלְלִיל יִי עִם מִשָּׁה לְמִימַר:

צו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קִרְבָּנִי לַחֲמִי לְאִשֵּׁי רֵיחַ גִּיתְחִי תִשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ: פָּקִיד יְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לַהוֹן יְת קוֹרְבָנִי לַחִים סְדוֹר לְקוֹרְבָנִי לְאֶתְקַבְּלָא בְּרַעְנָא תִּטְרוֹן לְקַרְבָּא קִדְמִי בְּזַמְנִיהָ:

צו אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – מָה אָמַר לְמַעַלָּה "יִפְקֹד ה'". אָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: עַד שְׁאַתָּה מְצַנְנִי עַל בְּנֵי, צִנָּה אֶת בְּנֵי עָלִי. מִשָּׁל לְבַת מָלֶךְ שֶׁהִיָּתָה נִפְטָרַת מִן הָעוֹלָם וְהִיָּתָה מִפְקָדָת לְכַעֲלָה עַל בְּנֵיהָ וְכוּלִּיהָ: כְּדֹאִיתָא בְּסִפְרֵי. קִרְבָּנִי – זֶה הַדָּם. לַחֲמִי – אֵלּוּ אֲמִירִין, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "וְהַקְטִירֶם הִכָּהֵן הַמִּזְבֵּחַ לַחֵם אִשָּׁה". לְאִשֵּׁי – הַגִּיתְחִין לְאִשֵּׁי מִזְבְּחִי. תִּשְׁמְרוּ – שִׁיְהִיו כְּהֻנִּים וְלוֹוִים וְיִשְׂרָאֵלִים עוֹמְדִין עַל גְּבִיּוֹ; מִכָּאן לְמַדּוֹ וְתַקְנּוּ מַעֲמָדוֹת. בְּמוֹעֲדוֹ – בְּכָל יוֹם הוּא מוֹעֵד הַתְּמִידִים.

וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאִשָּׁה אֲשֶׁר תִּקְרִיבוּ לִי־הוָה וְתִימַר לַהוֹן דִּין קוֹרְבָנָא דְּתִקְרַבּוֹן קָדָם יִי אֲמִירִין בְּנֵי כְּבָשִׁים בְּגִי־שָׁנָה תְּמִימָם שָׁנִים לִיּוֹם עֲלָה תְּמִיד: שָׁנָא שְׁלָמִין תִּרְיוֹן לִיּוֹמָא עֲלֵתָא תְּדִירָא:

וְאָמַרְתָּ לָהֶם – אֲזַקְרָהּ לְבֵית דִּין. שָׁנִים לִיּוֹם – כְּפִשּׁוּטוֹ. וַעֲקָרוּ בָּא לְלַמֵּד שִׁיְהִיו נִשְׁחָטִין כְּגֵד הַיּוֹם, תְּמִיד שֶׁל שָׁחַר בַּמַּעֲרָב, וְשֶׁל בֵּין הָעֶרְבִים בַּמִּזְרָח שֶׁל טַבְּעוֹת.

אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַּבֹּקֶר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבִים: יְת אֲמָרָא חַד תַּעֲבִיד בְּצַפְרָא וְיְת אֲמָרָא תַּנִּינָא תַּעֲבִיד בֵּין שְׁמִשָּׁא:

אֵת הַכֶּבֶשׂ אֶחָד – אַף עַל פִּי שֶׁכָּבֵר נֹאמַר בְּפִרְשַׁת 'וְאֵתָה תַּצְנָה': "וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה" וְגוֹמֵר, הִיא הִיָּתָה אֲזַקְרָה לִימֵי הַמְּלוּאִים, וְכָאן צִנָּה לְדוֹרוֹת.

וַעֲשִׂירִית הָאִיפָה סֵלֶת לְמִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן וְחַד מִן עֵשְׂרָא בְּתֵלֶת סָאִין סוּלְתָא לְמִנְחָתָא דְּפִילָא כְּתִית רְבִיעִת הֶהָיוּ: בְּמִשַׁח כְּתִישָׁא רְבָעוֹת הֵינָא:

סֵלֶת לְמִנְחָה – מִנְחַת נִסְכִּים.

עֲלֵת תְּמִיד הַעֲשִׂיָה בְּהַר סִינִי לְרֵיחַ גִּיתְחֵי אִשָּׁה לִי־הוָה: עֲלֵת תְּדִירָא דְּאֶתְעַבִּידַת בְּטוֹרָא דְּסִינִי לְאֶתְקַבְּלָא בְּרַעְנָא קוֹרְבָנָא קָדָם יִי:

הַעֲשִׂיָה בְּהַר סִינִי – כְּאוֹתָן שְׁנַעֲשׂוּ בִימֵי הַמְּלוּאִים. דִּבֶּר אַחֵר: הַעֲשִׂיָה בְּהַר סִינִי, מִקִּישׁ עוֹלַת תְּמִיד לְעוֹלַת הַר סִינִי, אוֹתָהּ שֶׁקִּרְבָּה לִפְנֵי מִתּוֹרָה, שֶׁכְּתוּב בָּהּ: "וַיִּשָּׂם בְּאַגְנֹת"; מִלְּמַד שֶׁטַּעוֹנָה כְּלִי.

וְנִסְכּוֹ רְבִיעִת הֵלֶין לְכֶבֶשׂ הָאֶחָד בְּקֹדֶשׁ הַסֹּד גִּסְדָּ וְנִסְכִּיהָ רְבָעוֹת הֵינָא לְאֲמָרָא חַד בְּקוֹדֶשׁא יְתַנְסֹף גִּסְדָּ שָׂכָר לִי־הוָה: דַּחְמַר עֲתִיק קָדָם יִי:

וְנִסְכּוֹ – גִּין. בְּקֹדֶשׁ הַסֹּד – עַל הַמִּזְבֵּחַ יְתַנְסְכוּ. גִּסְדָּ שָׂכָר – גִּין הַמִּשְׁכָּר, פֶּרֶט לִיָּין מִגִּתּוֹ.

וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבִים כְּמִנְחָת הַבֹּקֶר וְכִנְסָכּוֹ תַּעֲשֶׂה אִשָּׁה רֵיחַ גִּיתְחֵי לִי־הוָה: וְיְת אֲמָרָא תַּנִּינָא תַּעֲבִיד בֵּין שְׁמִשָּׁא כְּמִנְחַת צַפְרָא וְכִנְסָפִיהָ תַּעֲבִיד קוֹרְבָנִי דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְנָא קָדָם יִי:

רֵיחַ גִּיתְחֵי – גִּתְחֵי רֵיחַ לִפְנֵי, שְׁאַמְרָתִי וְנַעֲשֶׂה רְצוֹנִי.

וּבִיּוֹם הַשַּׁבָּת שְׁגִי־כְּבָשִׁים בְּגִי־שָׁנָה תְּמִימָם וּשְׁגִי עֲשׂוֹנִים סֵלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן וְנִסְכּוֹ: וּבִיּוֹמָא דְּשַׁבְּתָא תִּרְיוֹן אֲמִירִין בְּנֵי שָׁנָא שְׁלָמִין וְתִרְיוֹן עֲשׂוֹנִין סוּלְתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח וְנִסְכִּיהָ:

עֲלֵת שַׁבָּת בְּשַׁבְּתוֹ עַל־עֲלֵת הַתְּמִיד וְנִסְכָּה: עֲלֵת שַׁבָּא תַּתְעַבִּיד בְּשַׁבָּא עַל עֲלֵת תְּדִירָא וְנִסְכָּה:

עולת שבת בשבתו – ולא עולת שבת בשבת אחרת. הרי שלא הקריב בשבת זו, שומע אני יקריב שנים לשבת הבאה תלמוד לומר **בשבתו**; מגיד שאם עבר יומו, בטל קרבנו. **על עולת התמיד** – אלו מוספין, לבד אותן שני כבשים של עולת התמיד. ומגיד שאין קרבין אלא בין שני התמידין. וכן בכל המוספין נאמר "על עולת התמיד" לתלמוד זה.

ובראשלי חדשיכם תקריבו עליה לי-הנה פרים בגיבוקר שנים ואיל אחד כבשים בגי-שנה שבועה תמימם:	וברישי ירחיכון תקרבון עלתא קדם יי תורי בני תורי תרין ודכר חד אמרין בני שנה שבועא שלמין:
--	--

ושלשה עשרונים סלת מנחה בלולה בשמן לפר האחד ושני עשרונים סלת מנחה בלולה בשמן לאיל האחד:	ותלתא עשרונין סולתא מנחתא דפילא במשח לתורא חד ותרין עשרונין סולתא מנחתא דפילא במשח לדכרא חד:
---	---

ושלשה עשרונים – כמשפט נספי פר, שכן הן קצובין בפרשת נסכים.

ועשרון עשרון סלת מנחה בלולה בשמן לכבש האחד עליה ריח נחת אשה לי-הנה:	ועשרונא עשרונא סולתא מנחתא דפילא במשח לאמרא חד עלתא לאתקבלא ברענא קורבנא קדם יי:
--	---

ונספיהם חצי ההין יהיה לפר ושלישת ההין לאיל ורביעת ההין לכבש יין זאת עלת חדש בתדשו לתדשי השנה:	ונספיהון פלגות הינא יהי לתורא ותלתות הינא לדכרא ורבעות הינא לאמרא חמרא דא עלת ריש ירחא באתחדותיה פן לכל רישי ירחי שתא:
--	---

זאת עלת חדש בתדשו – שאם עבר יומו, בטל קרבנו, ושוב אין לו תשלומין.

ושעיר עזים אחד לחטאת לי-הנה על-עלת התמיד יעשה ונספיו:	וצפיר בר עזין חד לחטתא קדם יי על עלת תדירא יתעביד ונספיה:
--	--

ושעיר עזים וגומר – כל שעירי המוספין באין לכפר על טמאת מקדש וקדשיו, הכל כמו שמפרש במסכת שביעות. ונשתנה שעיר ראש חדש, שנאמר בו: **לה'**, ללמדך שמכפר על שאין בו ידיעה לא בתחלה ולא בסוף, שאין מכיר בחטא אלא הקדוש ברוך הוא בלבד; ושאר השעירין למדין ממנו. ומדרשו באגדה, אמר הקדוש ברוך הוא: הביאו כפרה עלי על שמעטתי את היום. **על עולת התמיד יעשה** – כל הקרבן הזה. ונספיו – אין ונסכו מוסב על השעיר, שאין נסכים לחטאת.

שישי

ובתדש הראשון בארבעה עשר יום לתדש פסח לי-הנה:	ובירחא קדמאה בארבעת עשרא יומא לירחא פסחא קדם יי:
---	---

ובחמשה עשר יום לתדש הנה חג שבועת ימים מצות יאכל:	ובחמישת עשרא יומא לירחא הדין חגא שבועא יומין פטירא יתאכיל:
---	---

ביום הראשון מקרא-קדש כל-מלאכת עבדה לא תעשו:	ביומא קדמאה מערע קדיש כל עבדת פולחן לא תעבדון:
--	---

כל מלאכת עבדה – אפלו מלאכה הצריכה לכם, כגון דבר האבד המתר בחלו של מועד, אסורה ביום טוב.

והקרבתם אשה עליה לי-הנה פרים בגיבוקר שנים ואיל אחד ושבועה כבשים בגי שנה תמימם יהיו לכם:	ותקרבון קורבנא עלתא קדם יי תורי בני תורי תרין ודכר חד ושבועא אמרין בני שנה שלמין יהון לכון:
--	--

פרים – כנגד אברהם, שנאמר: "ואל הבקר רץ אברהם". **אילים** – כנגד אילו של יצחק. **כבשים** – כנגד יעקב, "והכבשים הפריד יעקב". ביסודו של רבי משה הדרשן ראיתי זאת.

ומנחתם סלת בלולה בשמן שלשה עשרונים לפר ושני עשרונים לאיל תעשו:	ומנחתהון סולתא דפילא במשח תלתא עשרונין לתורא ותרין עשרונין לדכרא תעבדון:
---	---

עֲשׂוּן עֲשׂוּן תַּעֲשֶׂה לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד לַשְּׁבַעַת הַכִּבְשִׁים:	עֲשׂוּנָא עֲשׂוּנָא תַעֲבִיד לֵאמָרָא חַד כּוֹן לַשְּׁבַעַא אַמְרִין:
וְשַׁעִיר חַטָּאת אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם:	וַצִּפִּירָא דְחַטָּתָא חַד לְכַפְּרָא עֲלִיכוּן:
מִלִּבְדֹּעַלֹת הַבָּקָר אֲשֶׁר לְעֹלֹת הַתִּמְיֵד תַּעֲשׂוּ אֶת־אֵלֶּה:	כּוֹר מַעַלְתֹּא צַפְרָא דְהִיא עֹלֹת תְּדִירָא תַעֲבִידוּן יְתֹ אֵלִין:
כָּאֵלֶּה תַעֲשׂוּ לַיּוֹם שְׁבַעַת יָמִים לַחֵם אִשָּׁה רִית־נִיחַח לִי־הִנֵּה עַל־עֹלֹת הַתִּמְיֵד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ:	כָּאֵלִין תַעֲבִידוּן לַיּוֹמָא שְׁבַעַא יוֹמִין לַחִים קוֹרְכּוֹן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְנָא קְדָם יְיָ עַל עֹלֹת תְּדִירָא יתַעֲבִיד וְנִסְכִּיה:
כָּאֵלֶּה תַעֲשׂוּ לַיּוֹם – שְׁלֹא יִהְיוּ פוֹחַתִּין וְהוֹלְכִין כִּפְרֵי הַסֶּגֶג.	
וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרֵא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מִלְאכַת עֲבָדָה לֹא תַעֲשׂוּ:	וּבַיּוֹמָא שְׁבִיעֵאָה מַעֲרַע קְדִישׁ יִהִי לְכוּן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחָן לֹא תַעֲבִידוּן:
וּבַיּוֹם הַבְּפוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה לִי־הִנֵּה בַשְּׁבַעַתִּיכֶם מִקְרֵא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מִלְאכַת עֲבָדָה לֹא תַעֲשׂוּ:	וּבַיּוֹמָא דְּבִכּוּרִיא בְּקִרְבִּיכוּן מִנְחָתָא חֲדָתָא קְדָם יְיָ בַּעֲצֵרְתְּכוּן מַעֲרַע קְדִישׁ יִהִי לְכוּן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחָן לֹא תַעֲבִידוּן:
וּבַיּוֹם הַבְּפוּרִים – סֶגֶג הַשְּׁבוּעוֹת קְרוּי "בִּכּוּרֵי קֶצִיר חֲטִיִּם", עַל שֵׁם שְׁתֵּי הַלֶּחֶם, שֶׁהֵם רֵאשׁוֹנִים לְמִנְחַת חֲטִיִּם הַבָּאָה מִן הַחֲדָשׁ.	
וְהַקְרַבְתֶּם עֹלָה לַרִּיחַ נִיחַח לִי־הִנֵּה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם אֵיל אֶחָד שְׁבַעַה כִּבְשִׁים בְּנֵי שָׁנָה:	וְתִקְרְבוּן עֹלְתָא לֵאחַתְּקַבֵּלָא בְּרַעְנָא קְדָם יְיָ תוֹרֵי בְּנֵי תוֹרֵי תְּרִין דְּכּוֹר חַד שְׁבַעַא אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָא:
וּמִנְחָתָם סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לִפָּר הָאֶחָד שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לְאֵיל הָאֶחָד:	וּמִנְחָתְהוֹן סוּלְתָא דְּפִילָא בַּמִּשַׁח תִּלְתָּא עֲשׂוּנִין לְתוֹרָא חַד תְּרִין עֲשׂוּנִין לְדְּכָרָא חַד:
עֲשׂוּן עֲשׂוּן לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד לַשְּׁבַעַת הַכִּבְשִׁים:	עֲשׂוּנָא עֲשׂוּנָא לֵאמָרָא חַד כּוֹן לַשְּׁבַעַא אַמְרִין:
שַׁעִיר עֲזִים אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם:	צִפִּיר בֶּר עֲזִין חַד לְכַפְּרָא עֲלִיכוּן:
מִלִּבְדֹּעַלֹת הַתִּמְיֵד וּמִנְחָתוֹ תַעֲשׂוּ תַמִּימִם יִהְיוּ־לָכֶם וְנִסְפִיהֶם:	כּוֹר מַעַלְתֹּא תְּדִירָא וּמִנְחָתִיהָ תַעֲבִידוּן שְׁלָמִין יִהּוּן לְכוּן וְנִסְפִיהוּן:
תַּמִּימִם יִהְיוּ לָכֶם וְנִסְפִיהֶם – אֵף הַנִּסְכִּים יִהְיוּ תַמִּימִם. לְמַדּוּ רַבּוֹתֵינוּ מִכָּאן, שֶׁהֵינָּן שֹׁהַעֲלֶה קִמְחִין – פָּסוּל לְנִסְכִּים.	
וּבַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי בָּאֶחָד לַחֲדָשׁ מִקְרֵא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מִלְאכַת עֲבָדָה לֹא תַעֲשׂוּ יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם:	וּבִכְרָחָא שְׁבִיעֵאָה בְּחַד לִכְרָחָא מַעֲרַע קְדִישׁ יִהִי לְכוּן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחָן לֹא תַעֲבִידוּן יוֹם יִכְבָּא יִהִי לְכוּן:
וַעֲשִׂיתֶם עֹלָה לַרִּיחַ נִיחַח לִי־הִנֵּה פָּר בֶּן־בָּקָר אֶחָד אֵיל אֶחָד כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה שְׁבַעַה תַמִּימִם:	וּתַעֲבִידוּן עֹלְתָא לֵאחַתְּקַבֵּלָא בְּרַעְנָא קְדָם יְיָ תוֹר בֶּר תוֹרֵי חַד דְּכּוֹר חַד אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָא שְׁבַעַא שְׁלָמִין:
וּמִנְחָתָם סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לִפָּר שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לְאֵיל:	וּמִנְחָתְהוֹן סוּלְתָא דְּפִילָא בַּמִּשַׁח תִּלְתָּא עֲשׂוּנִין לְתוֹרָא תְּרִין עֲשׂוּנִין לְדְּכָרָא:
וַעֲשׂוּן אֶחָד לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד לַשְּׁבַעַת הַכִּבְשִׁים:	וַעֲשׂוּנָא חַד לֵאמָרָא חַד כּוֹן לַשְּׁבַעַא אַמְרִין:
וְשַׁעִיר־עֲזִים אֶחָד חַטָּאת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם:	וַצִּפִּיר בֶּר עֲזִין חַד חַטָּתָא לְכַפְּרָא עֲלִיכוּן:
מִלִּבְדֹּעַלֹת הַחֲדָשׁ וּמִנְחָתָהּ וְעֹלֹת הַתִּמְיֵד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְפִיהֶם כַּמִּשְׁפָּטָם לַרִּיחַ נִיחַח אִשָּׁה לִי־הִנֵּה:	כּוֹר מַעַלְתֹּא יִכְרָחָא וּמִנְחָתָהּ וְעֹלֹת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְפִיהוּן כְּדַחְזֵי לַהּוּן לֵאחַתְּקַבֵּלָא בְּרַעְנָא קוֹרְכָנָא קְדָם יְיָ:

מַלְבֵּד עֹלֶת הַחֹדֶשׁ – מוספי ראש חודש, שהוא ביום ראש השנה.

וּבַעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה מְקַרְא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת־נַפְשֵׁיכֶם כָּל־מְלֹאכָה לֹא תַעֲשׂוּ:

וּבַעֲשָׂרָא לִירְחָא שְׁבִיעָאָה הַדִּין מַעֲרַע קַדִּישׁ יְהִי לְכוּן וְתַעֲנוּן יֵת נַפְשָׁתְכוּן כָּל עֲבִידָא לֹא תַעֲבִדוּן:

וְהַקְרַבְתֶּם עֹלָה לִי-הִנֵּה רִיחַ פָּר בּוֹ-בֹקֶר אֶחָד אֵיל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שְׁבַעַה תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם:

וּתְקַרְבוּן עֲלֵתָא קָדָם יְיָ לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְנוֹא תוֹר בַּר תוֹרִי חַד דְּכַר חַד אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָא שְׁבַעַא שְׁלָמִין יִהוּן לְכוּן:

וּמִנְחָתָם סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לִפָּר שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לְאֵיל הָאֶחָד:

וּמִנְחָתְהוֹן סוּלְתָא דְּפִילָא בַּמֶּשַׁח תִּלְתָּא עֶשְׂרֹנִין לְתוֹרָא תְּרִין עֶשְׂרֹנִין לְדַכְרָא חַד:

וְעֶשְׂרוֹן עֶשְׂרוֹן לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד לְשַׁבְּעַת הַכְּבָשִׂים:

עֶשְׂרוֹנָא עֶשְׂרוֹנָא לְאַמְרָא חַד כּוֹן לְשַׁבְּעָה אַמְרִין:

שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד חֲטָאת מַלְבֵּד חֲטָאת הַכֹּפָרִים וְעֹלֶת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְפֵיהֶם:

צִפִּיר בַּר עֲזִין חַד חֲטָתָא בָּר מַחֲטָת כְּפוּרִיא וְעֹלֶת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְפֵיהוּן:

מַלְבֵּד חֲטָאת הַכֹּפָרִים – שְׁעִיר הַנִּעְשָׂה בַּפָּנִים הָאֵמּוּר ב'אַחֲרֵי מוֹת', שְׁגָם הוּא חֲטָאת. וְעֹלֶת הַתְּמִיד – וּמַלְבֵּד עוֹלֶת הַתְּמִיד, תַּעֲשׂוּ עוֹלוֹת הַלָּלוּ. וְנִסְפֵיהֶם – מוֹסֵב עַל הַמוֹסְפִין הַכְּתוּבִין תַּעֲשׂוּ, וְהוּא לְשׁוֹן צוּוּי: "מַלְבֵּד עוֹלֶת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ תַּעֲשׂוּ אֵת אֵלֶּה וְנִסְפֵיהֶם". וְכוּן כָּל וְנִסְפֵיהֶם הָאֵמּוּרִים בְּכָל הַמוֹעֲדוֹת, חוּץ מִשָּׁל קֶרְבָּנוֹת הַחֵג, שֶׁכָּל "וְנִסְפָּה", "וְנִסְפֵיהֶם", "וְנִסְפֵיהָ" שְׁבָהָם – מוֹסְבִים עַל הַתְּמִיד, וְאֵינָן לְשׁוֹן צוּוּי; שְׁהֵרִי נִסְפֵיהֶם שֶׁל מוֹסְפִין כְּתוּבִין לַעֲצֹמֶן בְּכָל יוֹם וְיוֹם.

שְׁבִיעִי

וּבַחֲמִישֶׁת עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי מְקַרְא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֹאכָת עֲבָדָה לֹא תַעֲשׂוּ וְחַגְתֶּם חֵג לִי-הִנֵּה שְׁבַעַת יָמִים:

וּבַחֲמִישֶׁת עָשָׂרָא יוֹמָא לִירְחָא שְׁבִיעָאָה מַעֲרַע קַדִּישׁ יְהִי לְכוּן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחֵן לֹא תַעֲבִדוּן וְתִיחְגוּן חֵגָא קָדָם יְיָ שְׁבַעַא יוֹמִין:

וְהַקְרַבְתֶּם עֹלָה אִשָּׁה רִיחַ גִּיחַח לִי-הִנֵּה פָרִים בְּנֵי־בֹקֶר שְׁלֹשָׁה עֶשָׂר אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבַּעַה עֶשָׂר תְּמִימִם יִהְיוּ:

וּתְקַרְבוּן עֲלֵתָא קוֹרְבָן דְּמַתְקַבְּלָא בְּרַעְנוֹא קָדָם יְיָ תוֹרִי בְּנֵי תוֹרִי תִלְתַּת עֶשָׂר דְּכָרִין תְּרִין אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָא אַרְבַּעַת עֶשָׂר שְׁלָמִין יִהוּן:

וּמִנְחָתָם סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לִפָּר הָאֶחָד לְשְׁלֹשָׁה עֶשָׂר פָּרִים שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לְאֵיל הָאֶחָד לְשְׁנֵי הָאֵילִם:

וּמִנְחָתְהוֹן סוּלְתָא דְּפִילָא בַּמֶּשַׁח תִּלְתָּא עֶשְׂרֹנִין לְתוֹרָא חַד לְתִלְתַּת עֶשָׂר תוֹרִין תְּרִין עֶשְׂרֹנִין לְדַכְרָא חַד לְתְּרִין דְּכָרִין:

וְעֶשְׂרוֹן עֶשְׂרוֹן לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד לְאַרְבַּעַה עֶשָׂר כְּבָשִׂים:

וְעֶשְׂרוֹנָא עֶשְׂרוֹנָא לְאַמְרָא חַד כּוֹן לְאַרְבַּעַת עֶשָׂר אַמְרִין:

וּשְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד חֲטָאת מַלְבֵּד עֹלֶת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְפָּה:

וּצִפִּיר בַּר עֲזִין חַד חֲטָתָא בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא מִנְחָתָהּ וְנִסְפָּה:

וּבַיּוֹם הַשְּׁנִי פָרִים בְּנֵי־בֹקֶר שְׁנָיִם עֶשָׂר אֵילִם שְׁנָיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבַּעַה עֶשָׂר תְּמִימִם:

וּבַיּוֹמָא תַנְיָנָא תוֹרִי בְּנֵי תוֹרִי תְּרִי עֶשָׂר דְּכָרִין תְּרִין אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָא אַרְבַּעַת עֶשָׂר שְׁלָמִין:

וּמִנְחָתָם וְנִסְפֵיהֶם לְפָרִים לְאֵילִם וּלְכְּבָשִׂים בַּמִּסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:

וּמִנְחָתְהוֹן וְנִסְפֵיהוּן לְתוֹרִי לְדַכְרִי וּלְאַמְרִי בַּמִּנְיָנִיהוּן כְּדַחְזִי:

וּמִנְחָתָם וְנִסְפֵיהֶם לְפָרִים – פָּרִי הַחֵג שְׁבָעִים הֵם, כְּנֶגֶד שְׁבָעִים אַמּוֹת, שְׁמֵת־מַעֲטִים וְהוֹלְכִים; סִימֵן כְּלִיָּהּ הוּא לָהֶם, וּבִימֵי הַמִּקְדָּשׁ הָיוּ מִגִּגִּים עֲלֵיהֶם מִן הַיִּסּוּרִין. וְהַכְּבָשִׂים כְּנֶגֶד יִשְׂרָאֵל, שְׁנִקְרָאוּ "שֶׁה פְּזוּרָה". וְהֵם קְבוּעִים, וּמִנְיָנָם תַּשְׁעִים וּשְׁמוֹנֶה, לְכָלֹת מֵהֶם תַּשְׁעִים וּשְׁמוֹנֶה קָלָלוֹת שְׁכַמְשָׁנָה תוֹרָה. בַּשְּׁנִי נֶאֱמַר "וְנִסְפֵיהֶם", עַל שְׁנֵי תְּמִידֵי הַיּוֹם; וְלֹא שָׁנָה הַלְשׁוֹן אֵלָּא לְדַרְשׁ, כִּמּוֹ שְׁאֵמְרוּ רַבּוּתֵינוּ זְכוּרָנָם לְכַרְכָּה: בַּשְּׁנִי "וְנִסְפֵיהֶם", בַּשְּׁנִי "וְנִסְפֵיהָ", בַּשְּׁבִיעִי "כַּמִּשְׁפָּט"; "מ"ם יו"ד מ"ם, הָרִי כָּאן "מִים", רִמְזוּ לְנִסּוּף הַמִּים מִן הַתּוֹרָה בְּחֵג.

וּשְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד חֹטֵאת מִלֵּבֶל עַל־תְּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֶּיהֶם:	וּצְפִיר בָּר עֶזֶן חֵד חֹטֵאת בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֶּיהוּן:
וּבֵיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי פָּרִים עֲשֵׂת־עֶשֶׂר אֵילָם שְׁנָיִם כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבַּעַת עֶשֶׂר תְּמִימִם:	וּבֵיּוֹמָא תְּלִיתָאָה תּוֹרִי חֵד עֶשֶׂר דְּכָרִין תְּרִין אַמְרִין בְּנֵי שְׁנָא אַרְבַּעַת עֶשֶׂר שְׁלֵמִין:
וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לְפָרִים לְאֵילָם וְלִכְבָּשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:	וּמִנְחָתְהוּן וְנִסְכֵּיהוּן לְתוֹרִי לְדְכָרִי וּלְאַמְרִי בְּמִנְיָנִיהוּן כְּדַחְזִי:
וּשְׁעִיר חֹטֵאת אֶחָד מִלֵּבֶל עַל־תְּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	וּצְפִירָא דְחֹטֵאת חֵד בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:
וּבֵיּוֹם הָרְבִיעִי פָּרִים עֶשְׂרֵה אֵילָם שְׁנָיִם כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבַּעַת עֶשֶׂר תְּמִימִם:	וּבֵיּוֹמָא רְבִיעָאָה תּוֹרִי עֶשְׂרָא דְכָרִין תְּרִין אַמְרִין בְּנֵי שְׁנָא אַרְבַּעַת עֶשֶׂר שְׁלֵמִין:
מִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לְפָרִים לְאֵילָם וְלִכְבָּשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:	מִנְחָתְהוּן וְנִסְכֵּיהוּן לְתוֹרִי לְדְכָרִי וּלְאַמְרִי בְּמִנְיָנִיהוּן כְּדַחְזִי:
וּשְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד חֹטֵאת מִלֵּבֶל עַל־תְּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	וּצְפִיר בָּר עֶזֶן חֵד חֹטֵאת בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:
וּבֵיּוֹם הַחֲמִישִׁי פָּרִים תְּשֻׁעָה אֵילָם שְׁנָיִם כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבַּעַת עֶשֶׂר תְּמִימִם:	וּבֵיּוֹמָא חֲמִישָׁאָה תּוֹרִי תְשֻׁעָא דְכָרִין תְּרִין אַמְרִין בְּנֵי שְׁנָא אַרְבַּעַת עֶשֶׂר שְׁלֵמִין:
וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לְפָרִים לְאֵילָם וְלִכְבָּשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:	וּמִנְחָתְהוּן וְנִסְכֵּיהוּן לְתוֹרִי לְדְכָרִי וּלְאַמְרִי בְּמִנְיָנִיהוּן כְּדַחְזִי:
וּשְׁעִיר חֹטֵאת אֶחָד מִלֵּבֶל עַל־תְּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	וּצְפִירָא דְחֹטֵאת חֵד בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:
וּבֵיּוֹם הַשְּׁשִׁי פָּרִים שְׁמֹנֶה אֵילָם שְׁנָיִם כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבַּעַת עֶשֶׂר תְּמִימִם:	וּבֵיּוֹמָא שְׁתִּיתָאָה תּוֹרִי תְּמֹנֵא דְכָרִין תְּרִין אַמְרִין בְּנֵי שְׁנָא אַרְבַּעַת עֶשֶׂר שְׁלֵמִין:
וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לְפָרִים לְאֵילָם וְלִכְבָּשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:	וּמִנְחָתְהוּן וְנִסְכֵּיהוּן לְתוֹרִי לְדְכָרִי וּלְאַמְרִי בְּמִנְיָנִיהוּן כְּדַחְזִי:
וּשְׁעִיר חֹטֵאת אֶחָד מִלֵּבֶל עַל־תְּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּיהָ:	וּצְפִירָא דְחֹטֵאת חֵד בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהָ:
וּבֵיּוֹם הַשְּׁבִיעִי פָּרִים שִׁבְעָה אֵילָם שְׁנָיִם כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבַּעַת עֶשֶׂר תְּמִימִם:	וּבֵיּוֹמָא שְׁבִיעָאָה תּוֹרִי שִׁבְעָא דְכָרִין תְּרִין אַמְרִין בְּנֵי שְׁנָא אַרְבַּעַת עֶשֶׂר שְׁלֵמִין:
וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לְפָרִים לְאֵילָם וְלִכְבָּשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:	וּמִנְחָתְהוּן וְנִסְכֵּיהוּן לְתוֹרִי לְדְכָרִי וּלְאַמְרִי בְּמִנְיָנִיהוּן כְּדַחְזִי לְהוּן:
וּשְׁעִיר חֹטֵאת אֶחָד מִלֵּבֶל עַל־תְּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	וּצְפִירָא דְחֹטֵאת חֵד בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:
בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָּכֶם כָּל־מְלָאכָת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:	בְּיוֹמָא תְּמִינָאָה כְּנִישִׁין תִּהוּן לְכוּן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחַן לֹא תַעֲבֹדוּן:

עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָּכֶם – עֲצוּרִים בַּעֲשֻׁת מְלָאכָה. דְּכָר אַחֵר: עֲצֶרֶת, עֲצָרוּ מִלְּצֹאֲת; מְלָמֵד שֶׁטָּעוּן לִינָה. וּמְדַרְשׁוּ בְּאַגְדָּה, לִפִּי שְׁכַל יְמוֹת הָרַגֵּל הַקָּרִיבוּ כִּנְגֵד שְׁבָעִים אֲמוֹת; וּכְשָׁבְאוּן לְלֶכֶת, אָמַר לָהֶם הַמָּקוֹם: בְּבִקְשָׁה מָכֶם, עָשׂוּ לִי סֻעָדָה קֹטְנָה, כְּדִי שְׂאֵהָנָה מָכֶם,

וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה אֵשׁה רִיחַ נִיחַח לַי-הוָה פֶּר אֶחָד אֵיל אֶחָד כִּבְשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה שְׁבַעַה תְּמִימִם:	וּתְקַרְבוּ עֹלָתָא קוּרְבָן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְוָא קָדָם יי תֹר חַד דְּכַר חַד אִמְרִין בְּנֵי שָׁנָא שְׁבַעַא שְׁלֵמִין:
--	---

פֶּר אֶחָד אֵיל אֶחָד – אלו כִּנְגֵד יִשְׂרָאֵל,; הִתְעַכְּבוּ לִי מַעַט עוֹד. וְלִשׁוֹן חֲכָה הוּא זֶה, כִּבְנִים הַנִּפְטָרִים מֵאֲבִיהֶם וְהוּא אוֹמֵר לָהֶם: קִשָּׁה עָלִי פְרַדְתֶּכֶם, עֲקְבוּ עוֹד יוֹם אֶחָד. מִשָּׁל לְמַלְךְ שְׁעֵשָׂה סַעֲדָה וְכוּלִיָּהּ כְּדַאִיתָא בְּמַסְכַּת סָפָה. וּבְמַדְרָשׁ רַבִּי תַנְחוּמָא: לְמַדָּה תוֹרָה דְּרָךְ אֶרֶץ, שְׁמִי שִׁישׁ לוֹ אֶבְסָנַאי, יוֹם רֵאשׁוֹן מֵאֲכִילוֹ פְטוּמוֹת, לְמַחֵר יֵאָכִילְנּוּ דָגִים, לְמַחֵר יֵאָכִילְנּוּ בְּשָׂר בְּהֵמָה, לְמַחֵר מֵאֲכִילוֹ קִטְנִיּוֹת, לְמַחֵר מֵאֲכִילוֹ יֵרֶק; פּוֹחַת וְהוֹלֵךְ, כְּפָרִי הַחֵג.

מִנְחָתָם וְנִסְכֵיהֶם לְפָר לְאֵיל וְלִכְבָשִׁים בְּמַסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:	מִנְחָתְהוֹן וְנִסְכֵיהוֹן לְתוֹרָא לְדַכְרָא וּלְאִמְרֵי בְּמִנְגִּיָּהוֹן כְּדַחְזִי:
--	---

וְשִׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלֵּבד עֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	וְצִפִּירָא דְחַטָּאתָא חַד בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:
---	--

אֱלֹהִי תַעֲשׂוּ לִי-הוָה בְּמוֹעֲדֵיכֶם לֵבַד מִנְדְּרֵיכֶם וְנִדְבַתִּיכֶם לְעֹלְתֵיכֶם וּלְמִנְחָתֵיכֶם וּלְנִסְפֵיכֶם וּלְשִׁלְמֵיכֶם:	אֱלִין תַּעֲבָדוּן קָדָם יי בְּמוֹעֲדֵיכוֹן בָּר מִנְדְּרֵיכוֹן וְנִדְבַתִּיכוֹן לְעֹלּוֹתִיכוֹן וּלְמִנְחוֹתִיכוֹן וּלְנִסְפֵיכוֹן וּלְנִכְסַת קוּדְשִׁיכוֹן:
---	---

אֱלֹהִי תַעֲשׂוּ לִי-הוָה בְּמוֹעֲדֵיכֶם – דְּבָר הַקָּצוּב לְחוּבָה. לֵבַד מִנְדְּרֵיכֶם – אִם בָּאתֶם לְדֹר קַרְבָּנוֹת בְּרָגֵל, מִצָּנָה הִיא בִּידְכֶם. אוֹ נְדָרִים אוֹ נִדְבוֹת שְׁנִדְרְתֶּם כָּל הַשָּׁנָה – הַקְרִיבוּם בְּרָגֵל, שְׁמָא יִקְשֶׁה לוֹ לְחֹזֵר וּלְעֹלּוֹת לִירוּשָׁלַיִם וּלְהַקְרִיב נְדָרָיו, וְנִמְצָא עוֹבֵר בְּכָל תַּאֲחָר.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּכָל אֲשֶׁר-צִוָּה י-הוָה אֶת-מֹשֶׁה:	וַאֲמַר מֹשֶׁה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּכָל דְּפַקִּיד יי יְת מֹשֶׁה:
---	--

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – לְהַפְסִיק הָעֲנָן, דְּבָרֵי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל. לְפִי שְׁעַד כָּאֵן דְּבָרָיו שֶׁל מְקוֹם, וּפְרִשְׁת נְדָרִים מִתְחַלַּת בְּדַבּוּרוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, הֲצִרָף לְהַפְסִיק תַּחֲלָה, וְלוֹמַר שְׁחֹזַר מֹשֶׁה וַאֲמַר פְּרִשָּׁה זֶה לְיִשְׂרָאֵל; שְׂאֵם לֹא כֵן, יֵשׁ בְּמִשְׁמַע שְׁלֹא אָמַר לָהֶם זֶה, אֲלֹא בְּפְרִשְׁת נְדָרִים הִתְחִיל דְּבָרָיו.

ב בשביעי בעשרים ואחד לחודש היה דבר-
 י-הוה ביד-תני הנביא לאמר: אמר-נא אל-
זרבבל בן-שלמיהאל פחת יהודה ואל-יהושע בן-
 יהוצדק הפקדן הגדול ואל-שארית העם לאמר:
אמי בכם הנשאֹר אשר ראה את-הבית הזה
בכבודו הראשון ומה אתם ראים אתו עתה הלא
 כמהו כִּאֵין בעיניכם: ועתה חזק זרבבל נאם-
י-הוה וחזק יהושע בן-יהוצדק הפקדן הגדול וחזק
 כל-עם הארץ נאם-י-הוה ועשו כפי-אני אתכם
 נאם י-הוה צ-באות: את-הדָּבָר אשר-פרתי
אתכם בצאתכם ממצרים ורוחי עמדת בתוכם
אל-תיראו: כי כה אמר י-הוה צ-באות עוד אחת
 מעט היא ואני מרעיש את-השמים ואת-הארץ
 ואת-הים ואת-החרבה: והרעשתי את-כל-הגוֹלִים
ובאו חמדת כל-הגוֹלִים ומלאתי את-הבית הזה
כבוד אמר י-הוה צ-באות: אלי הפסֹף ולי הנהב
נאם י-הוה צ-באות: גדול יהיה כבוד הבית הזה
האחרון מן-הראשון אמר י-הוה צ-באות
ובמקום הזה אתן שלום נאם י-הוה צ-באות:
בעשרים וארבעה לתשיעי בשנת שתיים
לדריגוש היה דבר-י-הוה אל-תני הנביא לאמר:
כֹּה אמר י-הוה צ-באות שאל-נא את-הפִּהגִים
 תורה לאמר: יֵהוּן וישא-איש בשר-קֹדֶשׁ בכנף
 בגדו ונגע בכנפו אל-הללם ואל-הנזיד וא-ל-
 הַיִּין ואל-שמן ואל-כל-מאכל היקדש ויענו
 הפִּהגִים ויאמרו לא: ויאמר תני אם-יגע טמא-
גפֹש בכל-אלה היטמא ויענו הפִּהגִים ויאמרו
יטמא: וייען תני ויאמר כן העם-הַזֶּה וכן-הגוֹי
הזה לפני נאם-י-הוה וכן כל-מעשה ידיהם
ואשר יקריבו שם טמא הוא: ועתה שימו-נא
לבבכם מן-היום הזה ומעלה מטֶרֶם שום-אֶבֶן
אל-אֶבֶן בהיכל י-הוה: ומהיותם בא אל-ערמת
עשרים והיתה עשרה בא א-ל-היִקֵּב לחשף
חמשים פורה והיתה עשרים: הפיתי אתכם
בשדפון ובירקון ובברד את כל-מעשה ידיכם
ואין-אתכם אלי נאם-י-הוה: שימו-נא לבבכם
מן-היום הזה ומעלה מיום עשרים וארבעה
לתשיעי למן-היום אשר-יסד היכל-י-הוה שימו

לבבכם: העוד הנרע במגורה ועד-הגֶּפֶן והתאנה
והרמון ועץ הזית לא נשא מן-היום הזה אֶבֶר:
ויהי דבר-י-הוה שנית אל-תני בעשרים
וארבעה לחודש לאמר: אֹמֵר אל-זרבבל פחת-
יהודה לאמר אני מרעיש את-השמים ואת-
הארץ: ונהפכתי פסא ממלכות והשמדתי חזק
ממלכות הגוֹלִים והפכתי מרפֹּבָה ורכִבִּיה וירדו
סוסים ורכביהם איש בתרב אחיו: ביום ההוא
נאם-י-הוה צ-באות אֶקְחֶךָ זרבבל בן-שלמיהאל
עבדי נאם-י-הוה ושמתיד בחותם כפי-כף בתרתי
נאם י-הוה צ-באות:

זכריה

א בחודש השמיני בשנת שתיים לדריגוש היה
דבר-י-הוה אל-זכריה בן-ברכיה בן-עדו הנביא
לאמר: קִצְף י-הוה על-אבותיכם קִצְף: ואמרת
אלהם כֹּה אמר י-הוה צ-באות שובו אלי נאם
 י-הוה צ-באות ואשוב אליכם אמר י-הוה
צ-באות: אל-תהיו כאבותיכם אשר קראו-אליהם
הנביאים הראשנים לאמר כֹּה אמר י-הוה
צ-באות שובו נא מדרכיכם הרעים ומעלליכם
הרעים ולא שמעו ולא-הקשיבו אלי נאם-י-הוה:
אבותיכם איה-הם והנבאים הלעולם יחיו: אֵדָה
דברי וחלי אשר צויתלי את-עבדי הנביאים הלא
השיגו אבותיכם וישובו ויאמרו כֹּה אמר י-הוה
צ-באות לעשות לנו כדרכינו וכמעללינו
כן עשה אתנו: ביום עשרים וארבעה לעשתי-
עשר חודש הוא-חֹדֶשׁ שָׁבֹט בשנת שתיים לדריגוש
היה דבר-י-הוה אל-זכריה בן-ברכיה בן-עדו
הנביא לאמר: רֵאִיתִי הלילה והנה-איש רכב
 על-סוס אֶדָם והוא עֹמֵד בין ההדסים אשר
 במצלה ואחריו סוסים אֶדָמִים שָׂרָקִים ולבגים:
ויאמר מה-אלה אֶדָגִי ויאמר אלי המלאך הדבר
כי אני אראך מה-תָּמָה אלה: ויען האיש העמד
בין-ההדסים ויאמר אלה אשר שלח י-הוה
להתהלך בארץ: ויענו את-מלאך י-הוה העמד
בין ההדסים ויאמרו התהלכנו בארץ והנה כל-
הארץ יִשְׁבֶּת ושקטת: ויען מלאך-י-הוה ויאמר
י-הוה צ-באות עד-מתי אתה לא-תרתם את-

ירושלם ואת ערי יהודה אשר זעממה זה שבעים
שנה: ^יוינען י-הוה את-המלאך הדבר בי דברים
טובים דברים נחמים: ^יויאמר אלי המלאך הדבר
בי קרא לאמר פה אמר י-הוה צ-באות קנאתי
לירושלם ולציון קנאה גדולה: ^יוהאף גדול אני
קצף על-הגוים השאננים אשר אני קצפתי מעט
והמה עזרו לרעה: ^ילכן פה-אמר י-הוה שבת
לירושלם ברחמים ביתי יבנה ביה נאם י-הוה
צ-באות וקו ינטה על-ירושלם: ^יעוד ו קרא
לאמר פה אמר י-הוה צ-באות עוד תפוצנה ערי
מטוב ונתם י-הוה עוד את-ציון ובחר עוד
בירושלם:

ב ^אוהאשא את-עיני וארא והנה ארבע קרנות:
^בויאמר אלי-המלאך הדבר בי מה-אלה ויאמר אלי
אלה הקרנות אשר נרו את-יהודה את-ישראל
וירושלם: ^גויראני י-הוה ארבעה חרשים: ^דויאמר
מה אלה באים לעשות ויאמר לאמר אלה הקרנות
אשר-נרו את-יהודה כפי-איש לא-נשא ראשו
ויבאו אלה להתריד אתם לידות את-קרנות הגוים
הנשאים קרן אל-ארץ יהודה לזרותה: ^הוהאשא
עיני וארא והנה-איש ובידו תכל מדה: ^וויאמר
אנה אתה הלך ויאמר אלי למד את-ירושלם
לראות פמה-רחבה וכמה ארפה: ^זוהנה המלאך
הדבר בי יצא ומלאך אחר יצא לקראתו: ^חויאמר
אלו רץ דבר אל-הנער הלז לאמר פרזות תשב
ירושלם מרב אדם ובהמה בתוכה: ^טוהאני אהיה
לה נאם-י-הוה חומת אש סביב ולכבוד אהיה
בתוכה: ^יהוי הוי וגסו מארץ צפון נאם-י-הוה כי
פארבע רוחות השמים פרשתי אתכם נאם-
י-הוה: ^{יא}הוי ציון המלטי יושבת בת-בבל: ^{יב}כי
פה אמר י-הוה צ-באות אחר כבוד שלחני אל-
הגוים השללים אתכם פי הנגע בכם נגע בבבת
עיני: ^{יג}כי הנני מגיף את-ידי עליהם והיו שלל
לעבדיהם וידעתם פי-י-הוה צ-באות שלחני:
^{יד}רגי ושחתי בת-ציון פי הנני-בא ושכנתי בתוך
נאם-י-הוה: ^{טו}ונלוו גוים רבים אלי-הוה ביום
ההוא והיו לי לעם ושכנתי בתוך וידעת פי-
י-הוה צ-באות שלחני אליך: ^{טז}ונחל י-הוה את-

יהודה חלקו על אדמת הקדש ובחר עוד
בירושלם: ^{יז}הס כל-בשר מפני י-הוה כי נעור
ממעון קדשו:

ג ^אויראני את-יהושע הכהן הגדול עמד לפני
מלאך י-הוה והשטן עמד עלימינו לשטנו:
^בויאמר י-הוה אל-השטן יגער י-הוה בך השטן
ויגער י-הוה בך הבחר בירושלם הלא זה עוד
מצל מאש: ^גויהושע הנה לבש בגדים צואים
ועמד לפני המלאך: ^דוינען ויאמר אלי-העמדים
לפניו לאמר הסירו הבגדים הצואים מעלי ויאמר
אליו ראה העברתי מעלי עונך והלבש אתך
מחלצות: ^הויאמר ישימו צניף טהור על-ראשו
וישימו הצניף הטהור על-ראשו וילבשו בגדים
ומלאך י-הוה עמד: ^ווינעל מלאך י-הוה ביהושע
לאמר: ^זפה-אמר י-הוה צ-באות אם-בדרכי תלך
ונאם את-משמרת תשמר וגם-אתה תצין את-
ביתי וגם תשמר את-חצרי ונתתי לך מהלכים בין
העמדים האלה: ^חשמע-נא יהושע ו הכהן הגדול
אתה ורעיהו הישבים לפניך פי-אנשי מופת המה
פי-הנני מביא את-עבדי צמח: ^טכי ו הנה האבן
אשר נתתי לפני יהושע על-אבן אחת שבעה
עינים הנני מפתח פתחה נאם י-הוה צ-באות
ומשתי את-עון הארץ-ההיא ביום אחד: ^יביום
ההוא נאם י-הוה צ-באות תקראו איש לרעהו
אל-תחת גפן ואל-תחת תאנה:

ד ^אוישב המלאך הדבר בי ויעירני פאיש אשר-
נעור משנתו: ^בויאמר אלי מה אתה ראה ויאמר
ראיתי והנה מנורת זקב פלה וגלה על-ראשה
ושבעה נרותיה עליה שבעה ושבעה מוצקות
לנרות אשר על-ראשה: ^גושנים זיתים עליה
אחד מימין הגלה ואחד על-שמאלה: ^דויאען
ויאמר אלי-המלאך הדבר בי לאמר מה-אלה אדני:
^הוינען המלאך הדבר בי ויאמר אלי הלא ידעת
מה-המה אלה ואמר לא אדני: ^ווינען ויאמר אלי
לאמר זה דבר-י-הוה אל-זרפבל לאמר לא בחיל
ולא בכח פי אם-ברוחי אמר י-הוה צ-באות: ^זמי-
אתה הר-הגדול לפני זרפבל למישור והוציא את-

הָאָבוֹהָבִים הָרֵאשִׁימָה תִּשְׁאָלוּת תָּנוּ חֵן לָהּ: וַיְהִי דְבַר
יְ-הוָה אֵלַי לֵאמֹר: יָדִי זָרְבָּל יִסְדּוּ הַבַּיִת הַזֶּה
וַיִּדְּיוּ תְּבַצְעֶנָּה וַיִּדְּעָתָּ פִּי-יְ-הוָה צְ-בָאוֹת שְׁלַחְנִי
אֲלֵיכֶם: כִּי מִי בֹז לַיּוֹם קִטְנוֹת וְשִׁמְחוּ וְרָאוּ אֶת-
הָאָבוֹהָבִים הַבְּדִיל בֵּיד זָרְבָּל שְׂבַע־אֵלֶּה עֵינֵי יְ-הוָה
הִמָּה מִשּׁוֹטְטִים בְּכָל-הָאָרֶץ: וַאֲנִי וַאֲמַר אֲלֵיו
מִה-שְׁנֵי הַיָּתִים הָאֵלֶּה עַל-יָמִין הַמְּנוּרָה וְעַל-
שְׂמֹאלָהּ: וַאֲנִי וַאֲמַר שְׁנֵי וַאֲמַר אֲלֵיו מִה-שְׁנֵי
שְׂבָלֵי הַיָּתִים אֲשֶׁר בֵּיד שְׁנֵי צִנְתָּרוֹת הַזֶּהֱב
הַמְּרִיקִים מֵעֲלֵיהֶם הַזֶּהֱב: וַאֲמַר אֲלֵי לֵאמֹר
הֲלוֹא יָדַעְתָּ מִה-אֵלֶּה וַאֲמַר לֹא אֲדַגִּי: וַאֲמַר
אֵלֶּה שְׁנֵי בְּנֵי-הַיָּצָהָר הַעֲמִידִים עַל-אֲדוֹן כָּל-
הָאָרֶץ:

ה' וַאֲשׁוּב וְאֶשָּׂא עֵינֵי וְאֶרְאֶה וְהִנֵּה מִגְלָה עָפָה:
וַאֲמַר אֲלֵי מִה אַתָּה רֹאֶה וַאֲמַר אֲנִי רֹאֶה מִגְלָה
עָפָה אֶרְכָּה עֲשָׂרִים בָּאֲמָה וְרַחֲבָה עֶשֶׂר בָּאֲמָה:
וַאֲמַר אֲלֵי זֹאת הָאֵלֶּה הַיּוֹצֵאת עַל-פָּנַי כָּל-
הָאָרֶץ כִּי כָל-הַגִּבּוֹר מִזֶּה כְּמוֹהַ נִקְּה וְכָל-הַנּוֹשֵׁב
מִזֶּה כְּמוֹהַ נִקְּה: הַיּוֹצֵאתִיהָ נָאִם יְ-הוָה צְ-בָאוֹת
וּבָאֵה אֶל-בֵּית הַגִּבּוֹר וְאֶל-בֵּית הַנּוֹשֵׁב בְּשָׁמַי
לִשְׁקֹר וּלְנֶה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ וְכָלְתּוּ וְאֶת-עַצְמֵי וְאֶת-
אֲבָנָיו: וַאֲמַר אֲלֵי הַמְּלָאךְ הַדִּבֵּר בִּי וַאֲמַר אֲלֵי שָׂא
נָא עֵינֶיךָ וְרֹאֶה מִה הַיּוֹצֵאת הַזֹּאת: וַאֲמַר מִה-
הִיא וַאֲמַר זֹאת הָאִיפָה הַיּוֹצֵאת וַאֲמַר זֹאת
עֵינִים בְּכָל-הָאָרֶץ: וְהִנֵּה כֶּפֶר עֹפֶרֶת נִשְׂאֶת וְזֹאת
אִשָּׁה אַחַת יוֹשֶׁבֶת בְּתוֹךְ הָאִיפָה: וַאֲמַר זֹאת
הַרְשָׁעָה וַיִּשְׁלַךְ אֶתָּה אֶל-תּוֹךְ הָאִיפָה וַיִּשְׁלַךְ אֶת-
אָבוֹהָבִים הַעוֹפֶרֶת אֶל-פִּיהָ: וַאֲשָׂא עֵינֵי וְאֶרְאֶה וְהִנֵּה
שְׁתֵּים נָשִׁים יוֹצֵאוֹת וְרוּחַ בְּכַנְפֵיהֶם וְלִהְנֶה כְּנָפִים
כְּכַנְפֵי הַחֲסִידָה וַתִּשְׁאֲנֶה אֶת-הָאִיפָה בֵּין הָאָרֶץ
וּבֵין הַשָּׁמַיִם: וַאֲמַר אֶל-הַמְּלָאךְ הַדִּבֵּר בִּי אֲנִי
הִמָּה מוֹלֶכֶת אֶת-הָאִיפָה: וַאֲמַר אֲלֵי לְבָנוֹת-לָהּ
בֵּית בְּאָרֶץ שְׁנַעַר וְהוֹכֵן וְהַגִּיתָה שֵׁם עַל-מְכַנְתָּהּ:

וַאֲשָׁב וְאֶשָּׂא עֵינֵי וְאֶרְאֶה וְהִנֵּה אֶרְבַּע מַרְכָּבוֹת
יוֹצֵאוֹת מִבֵּין שְׁנֵי הַהָרִים וְהַהָרִים הָרִי נִחֲשֶׁת:
בְּמַרְכָּבָה הָרֵאשִׁימָה סוֹסִים אַדְמִיִּים וּבְמַרְכָּבָה
הַשְּׁנִית סוֹסִים שְׁחָרִים: וּבְמַרְכָּבָה הַשְּׁלִישִׁית

סוֹסִים לְבָנִים וּבְמַרְכָּבָה הָרְבִּעִית סוֹסִים בְּרָדִים
אֲמַצִּים: וַאֲנִי וַאֲמַר אֶל-הַמְּלָאךְ הַדִּבֵּר בִּי מִה-
אֵלֶּה אֲדַגִּי: וַאֲנִי וַאֲמַר אֲלֵי אֵלֶּה אֶרְבַּע
רוּחוֹת הַשָּׁמַיִם יוֹצֵאוֹת מִהַתְּנַצֵּב עַל-אֲדוֹן כָּל-
הָאָרֶץ: וְאֶשְׂרֶ-בָּהּ הַסוֹסִים הַשְּׁחָרִים וְצִאִים אֶל-
אָרֶץ צָפוֹן וְלִלְבָנִים יֵצְאוּ אֶל-אֲחֵרֵיהֶם וְלִבְרָדִים
יֵצְאוּ אֶל-אָרֶץ הַתִּימָן: וְהָאֲמַצִּים יֵצְאוּ וַיִּבְקְשׁוּ
לְלַכֵּת לְהַתְּהַלֵּךְ בְּאָרֶץ וַאֲמַר לָכוּ הַתְּהַלְכוּ בְּאָרֶץ
וַתְּהַלְכֶנָּה בְּאָרֶץ: וַאֲנִי וַאֲמַר אֲלֵי לֵאמֹר
רֹאֶה הַיּוֹצֵאִים אֶל-אָרֶץ צָפוֹן הַגִּיתוּ אֶת-רוּחֵי
בְּאָרֶץ צָפוֹן: וַיְהִי דְבַר-יְ-הוָה אֲלֵי לֵאמֹר: לְקוֹחַ
מֵאֵת הַגּוֹלָה מִחִלְדֵּי וּמֵאֵת טוֹבִיָּה וּמֵאֵת יִדְעִיָּה
וּבָאֵת אַתָּה בַּיּוֹם הַהוּא וּבָאֵת בֵּית יֹאשִׁיָּה בֶן-
צְפַנְיָה אֲשֶׁר-בָּאוּ מִבָּבֶל: וְלִקְחָתָּ כֶּסֶף-וְזָהָב
וְעָשִׂיתָ עֲטָרוֹת וְשִׁמְתָּ בְּרֹאשׁ יְהוֹשָׁע בֶּן-יְהוֹצָדָק
הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל: וַאֲמַרְתָּ אֲלֵיו לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְ-הוָה
צְ-בָאוֹת לֵאמֹר הִנֵּה-אִישׁ צָמַח שָׁמוֹ וּמִתְּחַתּוֹ
יֵצְמַח וּבְנָה אֶת-הַיִּכָּל יְ-הוָה: וְהָיָה יְבָנָה אֶת-
הַיִּכָּל יְ-הוָה וְהָיָה יִשְׂאָא הוֹד וַיָּשֶׁב וּמָשַׁל עַל-
כְּסֵאוֹ וְהָיָה כֹהֵן עַל-כְּסֵאוֹ וְעָצַת שְׁלוֹם תִּהְיֶה בֵּין
שְׁנֵיהֶם: וְהָעֲטָרוֹת תִּהְיֶה לְחֹלֶם וּלְטוֹבִיָּה וְלִידְעִיָּה
וּלְחֵן בֶּן-צְפַנְיָה לְזַכָּרוֹן בְּהַיִּכָּל יְ-הוָה:
וְיִרְחוּקִים יָבֹאוּ וּבְנֵי בְּהַיִּכָּל יְ-הוָה וַיִּדְעָתָם כִּי-
יְ-הוָה צְ-בָאוֹת שְׁלַחְנִי אֲלֵיכֶם וְהָיָה אִם-שָׁמוֹעַ
תִּשְׁמָעוּן בְּקוֹל יְ-הוָה אֶל-לֵהֵיכֶם:

וַיְהִי בַשָּׁנָה אֶרְבַּע לְדָרְיוֹשׁ הַמֶּלֶךְ הָיָה דְבַר-
יְ-הוָה אֶל-זְכַרְיָה בְּאֶרְבָּעָה לַחֹדֶשׁ הַתְּשִׁיעִי
בְּכֶסֶלוֹ: וַיִּשְׁלַח בֵּית-אֵל שְׂרָאָצַר וְרָגָם מֶלֶךְ
וְאֲנָשָׁיו לְחַלּוֹת אֶת-פָּנַי יְ-הוָה: לֵאמֹר אֶל-
הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר לְבֵית-יְ-הוָה צְ-בָאוֹת וְאֶל-
הַנְּבִיאִים לֵאמֹר הֲאֵבָכָה בְּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי הַזֶּה
כָּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי זֶה כְּמָה שָׁנִים: וַיְהִי דְבַר-יְ-הוָה
צְ-בָאוֹת אֲלֵי לֵאמֹר: אֲמַר אֶל-כָּל-עַם הָאָרֶץ
וְאֶל-הַכֹּהֲנִים לֵאמֹר כִּי-צִמְתֶּם וְסָפֹד בְּחִמְיָשִׁי
וּבִשְׂבִיעִי וְזֶה שְׂבָעִים שָׁנָה הָצוּם צִמְתִּנִּי אֲנִי: וְכִי
תֹאכְלוּ וְכִי תִשְׁתּוּ הֲלוֹא אֲתֶם הָאֲכָלִים וְאֲתֶם
הַשְּׁתִּים: הֲלוֹא אֶת-הַדְּבָרִים אֲשֶׁר קָרָא יְ-הוָה
בְּיַד הַנְּבִיאִים הָרֵאשִׁימָה בְּהִיּוֹת יְרוּשָׁלַם יִשְׁבֶּת

ושלֹחַ וְעָרִיךְ סְבִיבָתֶיהָ וְהִגָּב וְהַשְׁפֵּלָה יֵשֵׁב:
וַיְהִי דְבַר-יְ-הוָה אֶל-זִכְרִיָּה לֵאמֹר: כָּה אָמַר
יְ-הוָה צ-בָאוֹת לֵאמֹר מִשְׁפָּט אָמַת שְׁפָטוּ וַחֲסֹד
וְרַחֲמִים עֲשׂוּ אִישׁ אֶת-אֲחִיו: וְאֶלְמַנָּה וַיְתוֹם גָּר
וְעָנִי אֶל-תַּעֲשֹׂקוֹ וְרַעַת אִישׁ אֲחִיו אֶל-תַּחֲשֹׁבוֹ
בְּלִבְבְּכֶם: וַיִּמָּאֲנוּ לְהַקְשִׁיב וַיִּתְּנוּ כֶּתֶף סִרְתָּ
וְאֶזְנֵיהֶם הִכְבִּידוּ מִשְׁמוּעַ: וּלְכֶם שָׁמוּ שְׁמִיר
מִשְׁמוּעַ אֶת-הַתּוֹרָה וְאֶת-הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁלַח
יְ-הוָה צ-בָאוֹת בְּרוּחוֹ בְּיַד הַנְּבִיאִים הָרֹאשִׁגִּים
וַיְהִי קֶצֶף גָּדוֹל מֵאֵת יְ-הוָה צ-בָאוֹת: וַיְהִי
כְּאֶשֶׁר-קָרָא וְלֹא שָׁמְעוּ כֹן יִקְרָאוּ וְלֹא אֲשַׁמְעַ
אָמַר יְ-הוָה צ-בָאוֹת: וְאֶסְעֹרֶם עַל כָּל-הַגּוֹיִם
אֲשֶׁר לֹא-יִדְעוּם וְהָאָרֶץ נִשְׁמָה אַחֲרֵיהֶם מֵעֵבֶר
וּמִשָּׁב וַיַּעֲשִׂימוּ אֶרֶץ-חֲמֻדָּה לְשִׁמָּה:

ח וַיְהִי דְבַר-יְ-הוָה צ-בָאוֹת לֵאמֹר: כָּה אָמַר
יְ-הוָה צ-בָאוֹת קִנְיָתִי לְצִיּוֹן קִנְיָתָה גְדוֹלָה וְחֻמָּה
גְּדוֹלָה קִנְיָתִי לָהּ: כָּה אָמַר יְ-הוָה שְׁבִתִי אֶל-צִיּוֹן
וְשִׁכְנֹתִי בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַם וְנִקְרָאָה יְרוּשָׁלַם עִיר
הָאֱמֶת וְהָרִי-הַהוּא צ-בָאוֹת תֵּר הַקֹּדֶשׁ: כָּה אָמַר
יְ-הוָה צ-בָאוֹת עַד יֵשְׁבוּ זִקְנִים וְזִקְנוֹת בְּרַחֲבוֹת
יְרוּשָׁלַם וְאִישׁ מִשְׁעֲנֹתוֹ בִּידוֹ מֵרֵב יָמִים:
וּרְחֻבוֹת הָעִיר יִמָּלְאוּ יְלָדִים וַיְלָדוּת מִשְׁחָקִים
בְּרַחֲבֹתֶיהָ: כָּה אָמַר יְ-הוָה צ-בָאוֹת כִּי יִפְלֹא
בְּעֵינֵי שְׂאֲרֵית הָעָם הַזֶּה בְּיָמִים הָהֵם גַּם-בְּעֵינֵי
יִפְלֹא נֶאֱמַר יְ-הוָה צ-בָאוֹת: כָּה אָמַר יְ-הוָה
צ-בָאוֹת הַנְּנִי מוֹשִׁיעַ אֶת-עַמִּי מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
וּמֵאֶרֶץ מִבְּוֹא הַשָּׁמַשׁ: וְהִבֵּאתִי אֹתָם וְשִׁכְנֹוּ
בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַם וְהָיוּ-לִי לְעָם וְאֲנִי אֶהְיֶה לָהֶם
לֹא-לֵהִיִּם בְּאֱמֶת וּבִצְדָקָה: כָּה אָמַר יְ-הוָה
צ-בָאוֹת תַּחֲזֹקְנָה יְדֵיכֶם הַשְׁמַעִים בְּיָמִים הָאֵלֶּה
אֵת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מִפִּי הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר בִּיּוֹם יִסֹּד
בֵּית-יְ-הוָה צ-בָאוֹת הַהִיכֹל לְהַבְנוֹת: כִּי לִפְנֵי
הַיָּמִים הָהֵם שֹׁכֵר הָאָדָם לֹא גָהִה וְשֹׁכֵר הַבְּהֵמָה
אֵינְנָה וְלִיוֹצֵא וְלִבָּא אִין-שְׁלוֹם מִן-הָצָר וְאֲשַׁלַּח
אֶת-כָּל-הָאָדָם אִישׁ בְּרַעְיוֹ: וְעָתָה לֹא כְיָמִים
הָרֹאשִׁגִּים אֲנִי לְשְׂאֲרֵית הָעָם הַזֶּה נֶאֱמַר יְ-הוָה
צ-בָאוֹת: כִּי-יִזְרַע הַשְּׁלוֹם הַגָּפֹן תִּתֵּן פְּרִיָּהּ
וְהָאָרֶץ תִּתֵּן אֶת-יְבוּלָהּ וְהַשָּׁמַיִם יִתְּנוּ טַלָּם

וְהַנְחִלְתִּי אֶת-שְׂאֲרֵית הָעָם הַזֶּה אֶת-כָּל-אֵלֶּה:
וְהָיָה כְּאֶשֶׁר הָיִיתֶם קָלִלָה בְּגוֹיִם בֵּית יְהוּדָה
וּבֵית יִשְׂרָאֵל כֹּן אוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם וְהָיִיתֶם בְּרָכָה אֶל-
תִּירָאוּ תַחֲזֹקְנָה יְדֵיכֶם: כִּי כָה אָמַר יְ-הוָה
צ-בָאוֹת כְּאֶשֶׁר זָמַמְתִּי לְהַרְעַ לְכֶם בְּהַקְצִיף
אֲבֹתֵיכֶם אֹתִי אָמַר יְ-הוָה צ-בָאוֹת וְלֹא נִחַמְתִּי:
כֹּן שָׁבִתִי זָמַמְתִּי בְיָמִים הָאֵלֶּה לְהִיטִיב אֶת-
יְרוּשָׁלַם וְאֶת-בֵּית יְהוּדָה אֶל-תִּירָאוֹ: כָּה אָלֶּה
הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ דְבָרוּ אָמַת אִישׁ אֶת-רַעְיוֹ
אָמַת וּמִשְׁפָּט שְׁלוֹם שְׁפָטוּ בְּשַׁעֲרֵיכֶם: וְאִישׁ
אֶת-רַעַת רַעְיוֹ אֶל-תַּחֲשֹׁבוֹ בְּלִבְבְּכֶם וּשְׁבַעַת
שָׁקָר אֶל-תַּאֲהָבוּ כִּי אֶת-כָּל-אֵלֶּה אֲשֶׁר שָׁנֵאתִי
נֶאֱמַר-יְ-הוָה: וַיְהִי דְבַר-יְ-הוָה צ-בָאוֹת אֵלַי
לֵאמֹר: כָּה אָמַר יְ-הוָה צ-בָאוֹת צוֹם הָרְבִיעִי
וְצוֹם הַחֲמִישִׁי וְצוֹם הַשְּׁבִיעִי וְצוֹם הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה
לְבֵית-יְהוּדָה לְשָׁשׂוֹן וּלְשִׁמְחָה וּלְמַעֲדִים טוֹבִים
וְהָאֱמֶת וְהַשְּׁלוֹם אֶהְיֶה: כָּה אָמַר יְ-הוָה צ-בָאוֹת
עַד אֲשֶׁר יָבֹאוּ עַמִּים וַיִּשְׁבִּי עָרִים רַבּוֹת: כָּה וְהָלְכוּ
יוֹשְׁבֵי אֶחָת אֶל-אֶחָת לֵאמֹר גִּלְכָּה הָלוֹךְ לַחֲלוֹת
אֶת-פְּגִי יְ-הוָה וּלְבַקֵּשׁ אֶת-יְ-הוָה צ-בָאוֹת אֵלֶּכָּה
גַּם-אֲנִי: וּבָאוּ עַמִּים רַבִּים וְגוֹיִם עַצוּמִים לְבַקֵּשׁ
אֶת-יְ-הוָה צ-בָאוֹת בִּירוּשָׁלַם וּלְחַלּוֹת אֶת-פְּגִי
יְ-הוָה: כָּה אָמַר יְ-הוָה צ-בָאוֹת בְּיָמִים הָהֵם הָהֵמָּה
אֲשֶׁר יַחֲזִיקוּ עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים מִכָּל לְשֹׁנוֹת הַגּוֹיִם
וְהַחֲזִיקוּ בְּכֹנֶף אִישׁ יְהוּדִי לֵאמֹר גִּלְכָּה עִמָּכֶם כִּי
שָׁמַעְנוּ אֶ-לֵהִים עִמָּכֶם:

ט מִשָּׂא דְבַר-יְ-הוָה בְּאֶרֶץ מִדְבָּר וּדְמָשֶׁק מִנְחָתוֹ
כִּי לִי-הוּא עֵין אָדָם וְכָל שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל: וְגַם-
חֲמַת תִּגְבַּל-בָּהּ צָר וְצִידוֹן כִּי חֲכָמָה מְאֹד: וַתִּבֶּן
צָר מְצוֹר לָהּ וַתַּצְבֵּר-כֶּסֶף כַּעֲפֹר וַתְּרוֹץ כְּטִיט
חוֹצוֹת: הִנֵּה אֲ-דָנִי יוֹרֶשְׁנָה וְהִכָּה בָיִם חִילָה
וְהִיא בָאֵשׁ תֵּאָכֵל: וַתֵּרָא אֲשַׁקְלוֹן וַתִּירָא וְעֵזָה
וַתַּחֲלִל מְאֹד וְעַקְרוֹן כִּי-הִבִּישׁ מִבְּטָה וְאַבְדַּ מְלֶךְ
מֵעֵזָה וְאֲשַׁקְלוֹן לֹא תִשָּׁב: וַיָּשָׁב מִמִּזְרַב בְּאֲשַׁדּוּד
וְהִכְרַתִּי גֵאוֹן פְּלִשְׁתִּים: וְהִסְרֹתִי דָּמִיו מִפִּי
וְשִׁקְצִיו מִבִּין שִׁנָּיו וְנִשְׁאָר גַּם-הוּא לֹא-לֵהִינּוּ
וְהִיָּה כְּאֵלֶּף בִּיהוּדָה וְעַקְרוֹן כִּיבוּסִי: וַתִּחַגְּתִי
לְבֵיתִי מִצָּבָה מֵעֵבֶר וּמִשָּׁב וְלֹא-יַעֲבֹר עָלֵיהֶם עוֹד

נגש כי עתה ראיתי בעיני: גילי מאד בת-ציון
הריעלי בת ירושלם הגה מלכך יבוא לך צדיק
ונושע הוא עני ורכב עלי-חמור ועל-עזר בן-
אתנות: והכרתי-רכב מאפרים וסוס מירושלם
ונכרתה קשת מלחמה ודבר שלום לגוים ומשלו
מים עד-לם ומנהר עד-אפסי-ארץ: גם-את
בדם-בריתך שלחתי אסיריך מבור אין מים בו:
שובו לבצרון אסירי התקנה גם-היום מגיד
משנה אשיב לך: כי-זרכתי לי יהודה קשת
מלאתי אפרים ועוררתי בנך ציון על-בניך יגו
ושמתיך כתרב גבור: וי-הנה עליהם יראה ויצא
כברק חצו וא-דגי י-הנה בשופר יתקע והלך
בסערות תימן: וי-הנה צ-באות יגו עליהם ואכלו
וכבשו אבני-קלע ושתו המו כמו-יין ומלאו
כמזרק פזויות מזבח: והושיעם י-הנה א-להיהם
ביום ההוא כצאן עמו כי אבני-גזר מתנוססות
על-אדמתו: כי מה-טובו ומה-יפיו דגן בחורים
ותירוש ינובב בתלות:

י שאלו מי-הנה מטר בעת מלקוש י-הנה עשה
חזינים ומטר-גשם יתן להם לאיש עשב בשדה:
כי התרפים דברו-און והקוסמים חזו שקר
וחלמות השוא ידברו הקל ינחמון על-כן נסעו
כמו-צאן יענו כי-אין רעה: על-הרעים תרה אפי
ועל-העתודים אפקוד כי-פקד י-הנה צ-באות
את-עדרו את-בית יהודה ושם אותם פסוס הודו
במלחמה: ממנו פנה ממנו יתד ממנו קשת
מלחמה ממנו יצא כל-נוגש יתדו: והיו כגברים
בוסים בטיט חוצות במלחמה ונלחמו כי י-הנה
עמם והבישו רכבי סוסים: וגברתי | את-בית
יהודה ואת-בית יוסף אושיע והושבותים כי
רמתים והיו כאשר לא-זנחתים פי אני י-הנה
א-להיהם ואענם: והיו כגבור אפרים ושמת לבם
כמו-יין ובניהם יראו ושמתו יגל לבם בי-הנה:
אשרקה להם ואקבצם כי פדיתים ורבו כמו רבו:
ואזרעם בעמים ובמרתקים יזכרוני וחני את-
בניהם ושבו: והשבותים מארץ מצרים ומאשור
אקבצם ואל-ארץ גלעד ולבנון אביאם ולא ימצא
להם: ועבר בים צרה והכה בים גלים והבישו

כל מצולות יאר והורד גאון אשור ושבת מצרים
יסור: וגברתים בי-הנה ובשמו יתהלכו גאם
י-הנה:

יא פתח לבנון דלתיו ותאכל אש בארזי: הילל
ברוש כי-נפל ארז אשר אדרים שדדו הילילו
אלוני בשן כי ירד נער הבציר: קול יללת הרעים
כי שדדה אדרתם קול שאגת פפירים כי שדד
גאון הירדן: פה אמר י-הנה א-להי רעה את-
צאן ההרגה: אשר קניהו יהרגו ולא יאשמו
ומכריהו יאמר ברוך י-הנה ואעשר ורעיהם לא
יחמול עליהו: כי לא אחמול עוד עלי-שבי
הארץ נאם-י-הנה והנה אנכי ממציא את-האדם
איש ביד-רעהו ובנד מלכו וכתתו את-הארץ ולא
אציל מידם: וארעה את-צאן ההרגה לכן עניי
הצאן ואקח-לי שני מקלות לאחד קראתי נעם
ולאחד קראתי חבלים וארעה את-הצאן: ואכתד
את-שלשת הרעים בנרח אחד ותקצר נפשי בלם
וגם-נפשם בחלה בי: ואמר לא ארעה אתכם
המטה תמות והנכתדת תפחד והנשארות תאכלנה
אשה את-בשר רעותה: ואקח את-מקלי את-נעם
ואגדע אתו להפיר את-בריתי אשר פרתי את-
כל-העמים: ותפר ביום ההוא וידעו כן עניי
הצאן השמרים אתי כי דבר-י-הנה הוא: ואמר
אליהם אם-טוב בעיניכם הבו שכרי ואם-
לא חדלו וישקלו את-שכרי שלשים פסף:
ויאמר י-הנה אלי השליכהו א-ל-היוצר אדר
היקר אשר יקרתי מעליהם ואקחה שלשים
הפסף ואשליך אתו בית י-הנה א-ל-היוצר:
ואגדע את-מקלי השני את החבלים להפר את-
האחזה בין יהודה ובין ישראל: ויאמר י-הנה
אלי עוד קח-לך פלי רעה אולי: כי הגה-אנכי
מקים רעה בארץ הנכתדות לא-יפקד הנער לא-
יבלש והנשברת לא ירפא הנצבה לא יכלכל
ובשר הבריאח יאכל ופרסיהו יפרק: והוי רעי
האליל עזבי הצאן תרב על-זרועו ועל-עין ימינו
זרעו יבוש תיבש ועין ימינו פכה תכהה:

יב משא דבר-י-הנה על-ישראל נאם-י-הנה נטה

שָׁמַיִם וְיִסַּד אֶרֶץ וַיַּצַּר רוּחַ-אֲדָם בְּקֶרְבוֹ: בהֵנָּה
אָנֹכִי שָׁם אֶת-יְרוּשָׁלַם סֶף-רָעַל לְכָל-הָעַמִּים
סָבִיב וְגַם עַל-יְהוּדָה יִהְיֶה בַּמָּצוֹר עַל-יְרוּשָׁלַם:
גוְהָיָה בַּיּוֹם-הַהוּא אָשִׁים אֶת-יְרוּשָׁלַם אֶבֶן
מַעֲמֶסָה לְכָל-הָעַמִּים כָּל-עַמֻּסְיָה שָׂרוּט יִשְׁרָטוּ
וְנֹאֲסָפוּ עָלֶיהָ כָּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ: דבַּיּוֹם הַהוּא נֹאֲסִי-
י-הוּא אֶפְהָ כָּל-סוֹס בַּתְּמָהוֹן וְרָכְבוֹ בַּשָּׁעֶזֶן וְעַל-
בֵּית יְהוּדָה אֶפְקַח אֶת-עֵינָי וְכָל סוֹס הָעַמִּים אֶפְהָ
בַּעֲוֹנוֹן: הוְאָמְרוּ אֵלַיִי יְהוּדָה בְּלִבָּם אִמְצָה לִי
יִשְׁבִּי יְרוּשָׁלַם בִּי-הִנֵּה צָ-בָאוֹת אֶ-לֵהֵיכֶם: ובַּיּוֹם
הַהוּא אָשִׁים אֶת-אֵלַיִי יְהוּדָה כְּכִיּוֹר אִישׁ בְּעַצְמֵם
וְכַלפִּיד אִישׁ בְּעַמִּיר וְאָכְלוּ עַל-יָמִין וְעַל-שְׁמֹאל
אֶת-כָּל-הָעַמִּים סָבִיב וַיִּשְׁבָּה יְרוּשָׁלַם עוֹד
תַּחֲתֶיהָ בִּירוּשָׁלַם: זוְהוֹשַׁע י-הִנֵּה אֶת-אֶהֱלִי
יְהוּדָה בְּרֹאשׁוֹנָה לַמָּעַן לֹא-תִגְדַּל תַּפְאֶרֶת בֵּית-
דָּוִיד וְתַפְאֶרֶת יֹשֵׁב יְרוּשָׁלַם עַל-יְהוּדָה: חבַּיּוֹם
הַהוּא יִגָּן י-הוּא בְּעַד יוֹשֵׁב יְרוּשָׁלַם וְהָיָה הַנִּכְשָׁל
בֵּהֶם בַּיּוֹם הַהוּא כְּדֹגִיד וּבֵית דָּוִיד כָּא-לֵהֵימָּה
כְּמִלְאָךְ י-הוּא לַפְּנִיָּה: טוְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא אֲבִקֵּשׁ
לְהַשְׁמִיד אֶת-כָּל-הַגּוֹלִם הַבָּאִים עַל-יְרוּשָׁלַם:
וַיִּשְׁפָּכְתִּי עַל-בֵּית דָּוִיד וְעַל יוֹשֵׁב יְרוּשָׁלַם רוּחַ
חַן וְתַחֲנוּנִים וְהִבִּיטוּ אֵלַי אֶת אֲשֶׁר-דִּקְרוּ וְסָפְדוּ
עָלָיו כְּמִסְפֵּד עַל-הַיָּחִיד וְהָמָר עָלָיו כְּהָמָר עַל-
הַבְּכוֹר: יבַּיּוֹם הַהוּא יִגְדַּל הַמִּסְפֵּד בִּירוּשָׁלַם
כְּמִסְפֵּד הַדֹּד-רֵמוֹן בְּבִקְעַת מִגְדּוֹן: יאוְסָפְדָה הָאָרֶץ
מִשְׁפָּחוֹת מִשְׁפָּחוֹת לְבָד מִשְׁפָּחַת בֵּית-דָּוִיד לְבָד
וּנְשֵׁיהֶם לְבָד מִשְׁפָּחַת בֵּית-נָתָן לְבָד וּנְשֵׁיהֶם

לְבָד: יבמִשְׁפָּחַת בֵּית-לֹוִי לְבָד וּנְשֵׁיהֶם לְבָד
מִשְׁפָּחַת הַשֹּׁמֵעַ לְבָד וּנְשֵׁיהֶם לְבָד: יגכָּל
הַמִּשְׁפָּחוֹת הַנִּשְׁאָרוֹת מִשְׁפָּחַת מִשְׁפָּחַת לְבָד
וּנְשֵׁיהֶם לְבָד:

יג אבַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה מְקוֹר נִפְתָּח לְבֵית דָּוִיד
וְלִישְׁבֵּי יְרוּשָׁלַם לַחֲטָאֹת וּלְנִדָּה: יוְהָיָה בַּיּוֹם
הַהוּא נֹאֲסִי י-הוּא צָ-בָאוֹת אֶכְרִית אֶת-שְׂמוֹת
הַעֲצָבִים מִן-הָאָרֶץ וְלֹא יִזְכְּרוּ עוֹד וְגַם אֶת-
הַנְּבִיאִים וְאֶת-רוּחַ הַטְּמָאָה אֶעֱבִיר מִן-הָאָרֶץ:
יוְהָיָה כִּי-יִנְבֵּא אִישׁ עוֹד וְאָמְרוּ אֵלָיו אָבִיו וְאִמּוֹ
יִלְדָיו לֹא תַחֲלֶה כִּי שָׁקֵר דִּבַּרְתָּ בְּשֵׁם י-הוּא
וְדִקְרָהוּ אֲבִיהוּ וְאִמּוֹ יִלְדָיו בַּהֲנִבְאֹו: יוְהָיָה י-הוּא
הַהוּא יִבְשׁוּ הַנְּבִיאִים אִישׁ מִחֲזִינוֹ בַּהֲנִבְאֹו וְלֹא
יִלְבָּשׁוּ אֶדְרֶת שֹׁעַר לַמָּעַן כְּחֹשׁ: יוְאָמַר לֹא נָבִיא
אֲנֹכִי אִישׁ-עֹבֵד אֲדָמָה אֲנֹכִי כִּי אָדָם הַקִּנְנִי
מִנְעוּרַי: יוְאָמַר אֵלָיו מֶה הַמְּכּוֹת הָאֵלֶּה בֵּין יָדֶיךָ
וְאָמַר אֲשֶׁר הִפְתִּיתִי בֵּית מֵאֲהָבִי: יחֲרַב עוֹרִי עַל-
רַעִי וְעַל-גִּבּוֹר עֲמִיתִי נֹאֲסִי י-הוּא צָ-בָאוֹת הָךְ אֶת-
הָרָעָה וְתַפּוּצִינָה הַצָּאֵן וְהַשְׁבַּתִּי יָדִי עַל-הַצֹּעְרִים:
יוְהָיָה בְּכָל-הָאָרֶץ נֹאֲסִי י-הוּא פִּי-שָׁנִים בָּה
יִפְרָתוּ יִגְוְעוּ וְהַשְׁלִישִׁית יִנָּתֵר בָּה: יוְהִבְאֵתִי אֶת-
הַשְׁלִישִׁית בָּאֵשׁ וַצְרָפְתִּים כִּצְרָף אֶת-הַפֶּסֶף
וּבַחֲנֻתִים כְּבָתָן אֶת-הַזֶּהָב הוּא י-הוּא בְּשָׁמַי וְאֲנִי
אֶעֱנֶה אֹתוֹ אֶמְרָתִי עֲמִי הוּא וְהוּא יֹאמַר י-הוּא
א-לֵהֵי:

הַלְבוֹת מְכִירָה פֶּרֶק כז

כז, אַ הַמּוֹכֵר אֶת הַסְּפִינָה מִכֹּרֶת אֶת הַתֶּרֶן, וְאֵת הַנֶּסֶם, וְאֵת הָעִינִין שְׁלָה, וְאֵת כָּל הַמְּשׁוּטִין הַמִּנְהִיגִין אוֹתָהּ, וְאֵת הַכֶּכֶשׁ וְהַאֲסָפָה שְׁעוֹלִין בָּהֶן לַסְּפִינָה וְיִזְרִידִין עָלֶיהָ, וְאֵת בֵּית הַמַּיִם שְׁבַתוּכָה.

כז, בַּ אֲבָל לֹא מִכֹּרֶת אֶת הַבְּצִיטָה, וְהִיא הַסְּפִינָה הַקְּטָנָה שְׁחֹלְכִים בָּהּ עַל הַמַּיִם הַקְּרוֹבִים לִיבִשָּׁה; וְלֹא מִכֹּרֶת אֶת הַדּוֹגִית, וְהִיא הַסְּפִינָה הַקְּטָנָה שְׁצָדִין בָּהּ הַמַּלְחִים אֶת הַדָּגִים; וְלֹא מִכֹּרֶת אֶת הָעֶבְדִּים הָעוֹשִׂין בָּהּ, וְלֹא אֶת הַמְּרַצּוֹפִין, וְלֹא אֶת הַסְּחֹרָה שְׁבַתוּכָה. וּבִזְמַן שְׁאֹמֵר לוֹ הִיא וְכָל מִזֶּה שְׁבַתוּכָה, חֲרִי כֹלֵן מְכוֹרִין.

כז, גַּ הַמּוֹכֵר אֶת הַקָּרוֹן לֹא מִכֹּרֶת אֶת הַפְּרִדּוֹת, בְּזִמְנָן שְׁאִינֵן קְשׁוּרוֹת עִמּוֹ; מִכֹּרֶת אֶת הַפְּרִדּוֹת, לֹא מִכֹּרֶת אֶת הַקָּרוֹן. מִכֹּרֶת אֶת הַצֶּמֶד, לֹא מִכֹּרֶת אֶת הַבָּקָר; מִכֹּרֶת אֶת הַבָּקָר, לֹא מִכֹּרֶת אֶת הַצֶּמֶד, וְאֲפִלּוּ בַּמָּקוֹם שְׁקוֹרִין מִקְצָתָן לְצֶמֶד בָּקָר.

כז, דַּ הַמּוֹכֵר אֶת הָעֵל, מִכֹּרֶת אֶת הַפֶּרָה; מִכֹּרֶת אֶת הַפֶּרָה, לֹא מִכֹּרֶת אֶת הָעֵל. מִכֹּרֶת אֶת הָעֵגְלָה, מִכֹּרֶת אֶת הַבָּקָר; מִכֹּרֶת אֶת הַבָּקָר, לֹא מִכֹּרֶת אֶת הָעֵגְלָה. וְאִין חֲדָמִים רְאִיָּה, בְּכָל אֵלּוֹ הַדְּבָרִים וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן.

כז, הַ וְכֵן הַמּוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר מִכֹּרֶת אֶת הַמְּרִדָּעַת וְאֵת הָאֵבֶת, אֵף עַל פִּי שְׁאִינֵן עָלָיו; אֲבָל לֹא מִכֹּרֶת אֶת הַשֶּׁק, וְלֹא אֶת מְרַבֶּת הַנָּשִׁים, אֲפִלּוּ הָיוּ עָלָיו בְּשַׁעַת הַמִּמְכָּר. וְאִין חֲדָמִים רְאִיָּה שְׂאֵם טָעָה בְּכִדִּי שְׁחִדָּעַת נֹטָה, יֵשׁ לוֹ הַזְנִיָּה אוֹ בְּטוֹל מִקַּח בְּדִין כָּל מוֹכֵר וְלוֹקָח; וְאֵם טָעָה בְּכִדִּי שְׁאִין חִדָּעַת נֹטָה, לֹא בְּטֹל הַמִּקַּח, שְׂוֹ מִתְנָה נָתַן לוֹ, וְאִין לוֹ אֵלּא הַחֲמוֹר בְּלֹא שְׁקִים. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בָּזֶה, אִין מְכִיִּאִין בּוֹ רְאִיָּה מִן חֲדָמִים.

כז, וַ הַמּוֹכֵר אֶת הַשְּׁפָחָה מִכֹּרֶת כָּלִים שְׁעָלֶיהָ,

אֲפִלּוּ הֵם מִאֶחָ; אֲבָל לֹא מִכֹּרֶת אֶת הַשִּׁירִים, וְלֹא אֶת הַנְּזָמִים, וְלֹא אֶת הַטְּבָעוֹת, וְלֹא אֶת הַקְּטָלָאוֹת שְׁבַצְיָאָרָה. וְאֵם אֹמֵר לוֹ שְׁפָחָה וְכָל מִזֶּה שְׁעָלֶיהָ אֲנִי מוֹכֵר לָךְ אֵף עַל פִּי שְׁיֵשׁ עָלֶיהָ כָּלִים שְׁלִמָּאָה מְנָה, חֲרִי כֹלֵן מְכוֹרִין.

כז, זַ הָאֹמֵר לַחֲבֵרוֹ שְׁפָחָה מְעַבְרַת אֲנִי מוֹכֵר לָךְ, פָּרָה מְעַבְרַת אֲנִי מוֹכֵר לָךְ, פָּרָה מְעַבְרַת אֲנִי מוֹכֵר לָךְ, פָּרָה מְנִיקָה אֲנִי מוֹכֵר לָךְ לֹא מִכֹּרֶת אֶת הַיֶּלֶד; חֲמוֹר מְנִיקָה אֲנִי מוֹכֵר לָךְ מִכֹּרֶת אֶת הַפִּיָּה, שְׁאִין אָדָם קוֹנֶה חֲמוֹר לַחֲלָבָה.

כז, חַ הָאֹמֵר לַחֲבֵרוֹ רֹאשׁ עֶבֶד זֶה, אוֹ רֹאשׁ חֲמוֹר זֶה מְכוֹר לָךְ חֲרִי זֶה מִכֹּרֶת אֶת הַצִּיֹּ; וְכֵן חֲדִין בְּכָל אֶבֶר שְׁחַנְשָׁמָה תְּלוּיָה בּוֹ. אֹמֵר לוֹ יָד עֶבֶד זֶה, אוֹ יָד חֲמוֹר זֶה מְכוֹר לָךְ מְשִׁמְנִין בִּינֵיהֶם; וְכֵן חֲדִין בְּכָל אֶבֶר שְׁאִין חַנְשָׁמָה תְּלוּיָה בּוֹ. אֹמֵר לוֹ רֹאשׁ פָּרָה זֶה אֲנִי מוֹכֵר לָךְ לֹא מִכֹּרֶת אֵלּא אֶת הָרֹאשׁ בְּלָבָד, שְׁחֲרִי רֹאשָׁה נִמְכָּר תְּמִיד בַּמְּטַבָּחִים.

כז, טַ מִכֹּרֶת אֶת הָרֹאשׁ בְּבַחֲמָה גִּשָּׁה, לֹא מִכֹּרֶת אֶת הַרְגָּלִים; מִכֹּרֶת אֶת הַרְגָּלִים, לֹא מִכֹּרֶת אֶת הָרֹאשׁ. מִכֹּרֶת אֶת הַקֶּנֶה, לֹא מִכֹּרֶת אֶת הַכְּבֵד; מִכֹּרֶת אֶת הַכְּבֵד, לֹא מִכֹּרֶת אֶת הַקֶּנֶה. אֲבָל בְּבַחֲמָה דִּקָּה הַמּוֹכֵר אֶת הָרֹאשׁ, מִכֹּרֶת אֶת הַרְגָּלִים; מִכֹּרֶת אֶת הַרְגָּלִים, לֹא מִכֹּרֶת אֶת הָרֹאשׁ. מִכֹּרֶת אֶת הַקֶּנֶה, מִכֹּרֶת אֶת הַכְּבֵד; מִכֹּרֶת אֶת הַכְּבֵד, לֹא מִכֹּרֶת אֶת הַקֶּנֶה.

כז, יַ הַמּוֹכֵר אֶת הַבּוֹר, לֹא מִכֹּרֶת אֶת מִימּוֹ; מִכֹּרֶת אֶשְׁפָּה, מִכֹּרֶת אֶת זְבֻלָּה. מִכֹּרֶת בּוֹרָת, מִכֹּרֶת אֶת הַדְּבוּרִים; מִכֹּרֶת שׁוֹבֵד, מִכֹּרֶת אֶת הַיּוֹנִים.

כז, יַזַּ אֵל יִלּוֹז מְעִינִיָּה הָעִיקָר הַגְּדוֹל בְּדְבָרִים אֵלּוֹ שְׁחֹא מְנַחֵג הַמְּדִינָה, וְהַשְּׁמוֹת הַיְּדוּעִים בִּיחֻד לְכָל דָּבָר וְדָבָר. וּבַמָּקוֹם שְׁאִין מְנַחֵג, וְלֹא שֵׁם שְׁחֵבֵל אוֹמְרִים אוֹתוֹ בִּיחֻד בְּלֹא שְׁתוּף הוֹלְכִין אַחֵר אֵלּוֹ הַכְּלָלוֹת שְׁבַאֲרוּ חֲכָמִים, כְּמוֹ שְׁבַאֲרֵנוּ.

הַלְכוֹת מִכִּירָה פֶּרֶק כח

כח, א האומר לחברו בית בור עפר אני מוכר לך, והיו בתוך השדה גאיות קטנים עמוקים עשרה טפחים, אף על פי שאין בהן מים, או סלעים גבוהים עשרה טפחים אין נמדדין בכלל הבית בור: שאין אדם רוצה לתן את מעותיו במקום אחד, ויראה לו בשנים או בשלושה מקומות. ולזקק אלו הגאיות והסלעים בכלל הבית בור, בלא דמים. היו פחות מכאן, נמדדין עמה.

כח, ב במה דברים אמורים, בשלא היה בהן אלא בית ארבעת קבין, והיו הארבעת קבין מבלעין בתוך חמשת קבין ומבלעין ברבה שלשדה. אבל אם היה יתר על בית ארבעת קבין, או שהיו מפזרין הרבה, או אינן מבלעין אף על פי שאין בהן עשרה, אין נמדדין עמה. כח, ג היו מבלעין רבן במעוטה, או מעוטן ברבה, או שהיו מחלקין כמו חוט שורה, או כמו עגול, או כמו משלש, או שהיו בצדדין, או שהיו דרך עקלתון כל אלו ספק; והמוציא מחברו, עליו הראיה. וכן אם היה עפר מלמעלה וסלע מלמטה, או סלע מלמעלה ועפר מלמטה חרי זה ספק.

כח, ד היה בה סלע יחידי אפלו בית רבע לכור, אין נמדד עמה; ואם היה סמוך למצר אפלו כל שהוא, אין זה נמדד עמה. הפסיק עפר בין סלע למצר, חרי זה ספק.

כח, ה אמר לו בבית בור עפר אני מוכר לך אפלו היו בה גאיות עמוקות עשרה טפחים או יתר, או סלעים גבוהים עשרה טפחים או יתר חרי אלו נמדדין עמה.

כח, ו האומר לחברו בית בור עפר אני מוכר לך מדה בחבל אם פחת כל שהוא, ינכה לו מן הדמים; ואם הותיר כל שהוא, יחזיר לו.

כח, ז אמר לו בית בור עפר אני מוכר לך חרי

זה כמי שפרש ואמר בית בור עפר, בין חסר בין יתר; ואם פחת מן המדה אחד מארבעה ועשרים, שהוא רבע לכל סאה, או הותיר כד רבע לכל סאה הגיעו. יתר על כן, יחשב עמו על כל הרבעים כלן שחסרו או שהוסיפו; וכל שפחת מבית בור, ינכה לו מן הדמים, וכל שהוסיף על בית בור, יחזיר לו.

כח, ח ומה הוא מחזיר לו, אם היתה התוספת פחותה מתשעת קבין מחזיר לו דמים בשעת המכירה, ליפות פוח המוכר; ואם היתה התוספת סמוכה לשדה אחרת שלמוכר, מחזיר לו אותה התוספת קרקע, שהרי סומך אותה לשאר שדותיו, ואינו מפסיד כלום.

כח, ט היתה התוספת יתרה על תשעת קבין, נותנין רבע לכל סאה וסאה; והנשאר יתר על כל הרבעים אם יש בו תשעת קבין נותן לו כל הרבעים כלן עם היתר מן הקרקע, ונותנה לו בשעה שלקחה ממנו.

כח, י במה דברים אמורים, בשחיתה בזול בשעת ממכר והוקירה בשעת החזרת היתר. אבל אם היתה ביקר והוזלה אומרין לזקק אם רצית לתן לו דמי התוספת בלה, תן לו דמים לפי הממכר, ואם רצית לתן לו קרקע, תן לו כפי מה ששווה עתה.

כח, יא ודין חצי קב בגנה, בדין תשעת קבין בשדה: שאם הותיר בגנה פחות מחצי קב על הרבעים, אינו מחזיר לו אלא דמים; הותיר חצי קב, מחזיר לו את כל הרבעים עם היתר, דמים או קרקע, בשער הזול שלעת החזרה.

כח, יב מכר שדה ונעשת גנה ביד לזקק, או גנה ונעשת שדה ביד לזקק חרי זה ספק אם מחשב לו בדין שהיתה בעת המכר, או בדין שהיא עתה.

כח, יג האומר לחברו בית בור עפר אני מוכר לך מדה בחבל בין חסר בין יתר, או שאמר לו בית בור עפר אני מוכר לך בין חסר בין יתר

מִדָּה בַּחֲבֵל הֵלֵךְ אַחֵר הַפְּחוֹת שְׂפִלְשׁוֹנוֹת, וְאֵין לוֹ אֵלָא כְּדִין אִם חָסֵר אִם יָתֵר.

כח, יד מִכָּר לוֹ בֵּית כּוֹר, וְאָמַר לוֹ בְּסִימָנִיו וּבְמִצְרָיו פָּחַת שְׁתּוֹת אוֹ הוֹתִיר שְׁתּוֹת, הִגִּיעָו; פָּחַת יָתֵר עַל שְׁתּוֹת, יִנָּכֵה לוֹ מִן הַדְּמִים; הוֹסִיף יָתֵר עַל שְׁתּוֹת, יִתֵּן לוֹ דְּמִים אוֹ קֶרֶקַע, הַפֵּל לְפִי הַשִּׁיּוֹר. אִם הָיָה הַנְּשָׂאֵר בְּשָׂדֶה פְּחוֹת מִתְּשַׁעַת קִבִּין, וּבִגְנֹנָה פְּחוֹת מִחֲצִי קֶבֶד, וְלֹא הָיָה סָמוּךְ לְשָׂדֶה הַמּוֹכֵר מִחֲזִיר לוֹ דְּמִים.

כח, טו הַמּוֹכֵר לַחֲבֵרוֹ שָׂדֶה שְׁחֵלֻקָּה יוֹדֵעַ אוֹתָהּ וְאֵת מִצְרֶיהָ, וּבָכָר הַרְגֵּל בָּהּ אֶפְלוֹ אָמַר לוֹ יֵשׁ בְּמִשְׁיַחְתָּהּ מֵאֲתִים, וְנִמְצְאָת מֵאֵה וְחֲמִשִּׁים הִגִּיעָתוֹ, שְׁחֲרִי יֹדֵעָה וְקָבֵל עָלֶיו. וְזֶה שְׁחֲזָפִיר לוֹ חֲשָׁבוֹן, כְּלוּמַר שֶׁהָיָא יָפָה כְּמוֹ שָׂדֶה אַחֶרֶת שִׁישׁ בְּמִשְׁיַחְתָּהּ מֵאֲתִים.

כח, טז הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ בֵּית כּוֹר פְּלוֹנִי אֲנִי מוֹכֵר לָךְ אִם עַל פִּי שְׂאִין בְּמִשְׁיַחְתּוֹ אֵלָא לְתֶךָ, הִגִּיעָו: שְׁלֹא מִכָּר לוֹ אֵלָא מְקוֹם הַנִּקְרָא בֵּית כּוֹר. לְפִיכָךְ צָרִיךְ הַמּוֹכֵר לְהַבִּיא רְאִיָּה שֶׁהָיָא נִקְרָא בֵּית כּוֹר.

כח, יז וְכֵן הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ כָּרֶם שְׁלִי בְּמִקוֹם פְּלוֹנִי אֲנִי מוֹכֵר לָךְ אִם עַל פִּי שְׂאִין בּוֹ גִּפְנִים, הִגִּיעָו: וְהָיָא, שִׁיחֵיו קוֹרְאִין אוֹתוֹ כָּרֶם. וְכֵן הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ פָּרִדִּים אֲנִי מוֹכֵר לָךְ אֶפְלוֹ אֵין בּוֹ רְמוֹנִים, הִגִּיעָו: וְהָיָא, שִׁינִקְרָא פָּרִדִּים. וְכֵן כָּל בִּיּוֹצֵא בִּזְחָה.

כח, יח וְכָל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, בְּמִקוֹם שְׂאִין מִנְהֵג כְּמוֹ שְׂבִאֲרָנוֹ; אֲבָל בְּמִקוֹם שִׁישׁ מִנְהֵג הֵלֵךְ אַחֵר מִנְהֵג הַמְּדִינָה, וְאַחֵר לְשׁוֹן רַב אֲנָשִׁי הַמְּקוֹם הִידְוֵעָה לָהֶן.

הַלְבוֹת מְכִירָה פֶּרֶק כּט

כט, א שְׁלוּשָׁה אֵין מְקַחֵן מְקָח וְאֵין מְמַכְרֵן מְמַכֵּר, דִּין תּוֹרָה: הַחֲרָשׁ, וְהַשּׁוֹטֵה, וְהַקָּטָן. אֲבָל חֲכָמִים תִּקְּנוּ שִׁיחֵיָהּ הַחֲרָשׁ וְהַקָּטָן נֹשֵׂא וְנוֹתֵן בְּמַטְלָטְלִין וּמַעֲשִׂיו קְיָמִין, מַשּׁוּם כְּדִי

חֲזִיו.

כט, ב הַחֲרָשׁ פִּיצֵד נֹשֵׂא וְנוֹתֵן: חֲרָשׁ שְׂאִינוֹ לֹא שׁוֹמֵעַ וְלֹא מְדַבֵּר, אוֹ שְׁמַדְבֵּר וְאִינוֹ שׁוֹמֵעַ כְּלוּם מוֹכֵר וְלוֹקַח בְּרַמְיָזָה בְּמַטְלָטְלִין, אֲבָל לֹא בְּקֶרֶקַע. אִם בְּמַטְלָטְלִין, לֹא יִתְקַיְּמוּ מַעֲשָׂיו, עַד שְׁבוֹדֶקֶין אוֹתוֹ בְּדִיקוֹת רַבּוֹת, וּמִתְיַשְׁבִּין בְּדַבָּר.

כט, ג אִלֵּם שְׁשׁוֹמֵעַ וְאִינוֹ מְדַבֵּר, אוֹ מִי שְׁנִשְׁתַּתֵּק מִקְחוֹ מְקָחוֹ, וּמְמַכְרוֹ מְמַכֵּר, וּמִתְנוֹתָיו קִימוֹת בְּכָל, בֵּין בְּמַטְלָטְלִין בֵּין בְּקֶרֶקַע: וְהָיָא שִׁיבְדָק כְּדָרָךְ שְׁבוֹדֶקֶין לְגָטִין, אוֹ יִכְתֹּב בְּכֶתֶב יָדוֹ.

כט, ד הַשּׁוֹטֵה אֵין מְקַחֵן מְקָח, וְאֵין מְמַכְרוֹ מְמַכֵּר, וְאֵין מִתְנָה מִמִּתְנוֹתָיו קִימָת. וּבֵית דִּין מַעֲמִידִים אֶפְטָרוֹפּוֹס לְשׁוֹטִים, כְּדָרָךְ שְׁמַעֲמִידִין לְקִטְנִים.

כט, ה מִי שֶׁהָיָא עֵת שׁוֹטֵה וְעֵת שְׁפוּי, כְּגוֹן אֵלֶּה הַנִּכְפִּין בְּעֵת שֶׁהָיָא שְׁפוּי, כָּל מַעֲשָׂיו קִימִין, וְזוֹכָה לְעֶצְמוֹ וְלְאַחֲרִים, כְּכָל בֶּן דַּעַת. וְצָרִיכִין הַעֲדִים לַחֲקֹר הַדְּבָר הַיָּטִב, שֶׁמָּא בְּסוּף שְׁפִיּוֹתוֹ וּבִתְחִלַּת שְׁטִיּוֹתוֹ עָשָׂה מַה שֶׁעָשָׂה.

כט, ו קָטָן עַד שִׁשׁ שָׁנִים, אֵין הִקְנִיתוֹ לְאַחֲרִים כְּלוּם. וּמַשֵּׁשׁ שָׁנִים עַד שְׁיִגְדִּיל, בּוֹדֶקֶין אוֹתוֹ: אִם יוֹדֵעַ בְּטִיב מַשָּׂא וּמִתֵּן מְקַחֵן מְקָח, וּמְמַכְרוֹ מְמַכֵּר, וּמִתְנָתוֹ מִתְנָה, בֵּין בְּדַבָּר מְרֻבָּה בֵּין בְּדַבָּר מוֹעָט, בֵּין מִתְנַת כְּרִיא בֵּין מִתְנַת שְׂכִיב מֶרַע. וְדַבָּר זֶה מְדַבְּרִי חֲכָמִים כְּמוֹ שְׂבִאֲרָנוֹ, כְּדִי שְׁלֹא יִבְטֹל וְלֹא יִמָּצֵא מִי שִׁימְכֵר לוֹ וְלֹא יִקַּח מִמֶּנּוּ. וְהַפֵּל בְּמַטְלָטְלִין; אֲבָל בְּקֶרֶקַע אִינוֹ מוֹכֵר וְלֹא נוֹתֵן, עַד שְׁיִגְדִּיל.

כט, ז בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּקָטָן שְׂאִין לוֹ אֶפְטָרוֹפּוֹס; אֲבָל אִם הָיָה לוֹ אֶפְטָרוֹפּוֹס אֵין מַעֲשָׂיו כְּלוּם אֶפְלוֹ בְּמַטְלָטְלִין, אֵלָא מִדַּעַת הָאֶפְטָרוֹפּוֹס: שְׂאֵם רָצָה לְקַיֵּם מְקַחֵן וּמְמַכְרוֹ וּמִתְנָתוֹ בְּמַטְלָטְלִין, מְקַיֵּם.

כט, ח בּוֹדֶקֶין אֶת הַקָּטָן לִידַע אִם יוֹדֵעַ טִיב

מִשָּׂא וּמִתֵּן אוֹ אִינוּ יוֹדֵעַ, עַד שִׁיגְדִיל: לְפִי שְׂיִישׁ
שָׁם קָטָן נָכוֹן, שֶׁהוּא יוֹדֵעַ וְהוּא בֶּן שִׁבְעִי וְיִישׁ
אַחֵר שֶׁאֵפְלוּ הוּא בֶּן שְׁלוֹשׁ עֶשְׂרֵה, אִינוּ יוֹדֵעַ
בְּטִיב מִשָּׂא וּמִתֵּן.

כַּט, ט קָטָן הַיּוֹדֵעַ בְּטִיב מִשָּׂא וּמִתֵּן שָׂאִין לוֹ
אֶפְטֵרוֹפּוֹם, שֶׁנִּשְׂא וְנָתַן בַּמַּטְלָטְלִין, וְטָעָה דִּינוּ
בְּדִין הַגְּדוֹל: פְּחוּת מִשְׁתּוֹת, מַחִילָה; שְׁתּוֹת,
תַּחֲזֹר הַחֲזָנִיה; יֵתֵר עַל שְׁתּוֹת, בָּטֵל הַמִּקָּח בָּמוֹ
שֶׁבִּאֲרָנוּ.

כַּט, י אֲנִי אוֹמֵר שָׂאִין מִקָּח הַקָּטָן וּמִמִּכְרָו קִימִין
בַּמַּטְלָטְלִין, אֵלֶּא בְּשִׁמּוֹשׁ אוֹ הַמְּשִׁיף. אֲבָל אִם
נָתַן מַעוֹת עַל הַמִּקָּח, וְחֹזֵר בּוֹ אִינוּ מְקַבֵּל מִי
שֶׁפָּרַע; וְאַחֲרֵים שֶׁחֲזָרוּ בּוֹ, עוֹמְדִין בְּמִי שֶׁפָּרַע.
כַּט, יא וְכֵן אִם קָנָה מִיֵּד הַקָּטָן, אוֹ הַשְּׂכִיר מִקּוֹם
הַמַּטְלָטְלִין, וְחֹזֵר בּוֹ לֹא קָנָה חִלּוּקָה: שָׂאִין
מוֹצִיאִין מִיֵּד הַקָּטָן בְּדִין, וְאִין הַקָּטָן מִיֵּד הַקָּטָן
כְּלוּם שֶׁהַקָּטָן בִּשְׁטֵר, וְאִין הָעֵדִים חוֹתְמִין אֵלֶּא
עַל שְׁטֵר אָדָם גְּדוֹל.

כַּט, יב וְכֵן קָטָן שֶׁקָּנָה מַטְלָטְלִין מֵאַחֲרֵים, וְקָנוּ
מִיֵּד, אוֹ שֶׁכָּר מֵהֶם הַמִּקּוֹם לֹא קָנָה עַד
שִׁימּוֹשׁ, לְפִי שֶׁאִינוּ זֹכְרֵם בְּדִרְכֵּים שְׂזוּכִין בְּחֵן
הַגְּדוֹלִים. רְאִיָּה לְדַבֵּר שָׂאִין חֲצֵרוֹ שֶׁלְקָטָן וְלֹא
אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁלֹּא קוֹנִין לוֹ, מִפְּנֵי שֶׁנִּתְרַבּוּ מִדִּין
שְׁלִיחוֹת וְלֹא מִדִּין יָדוֹ כְּמוֹ שִׁיתִּבְּאֵר, וְלֹא יִהְיֶה
הַקָּטָן אוֹ שְׁכִירוֹת הַמִּקּוֹם, גְּדוֹל מִחֲצֵרוֹ. אֲבָל
הַקָּטָן שֶׁנִּתְרַבּת חֲצֵרָהּ מִיֵּדָה, תִּקְנָה
הַמַּטְלָטְלִין מֵאַחֲרֵים, אִם קָנוּ מִיֵּד, אוֹ
בְּשְׁכִירוֹת מִקּוֹם.

כַּט, יג וְרָאָה לִי שֶׁקָּטָן שֶׁקָּנָה קָרְקַע, וְנָתַן דְּמִים,
וְהַחֲזִיק תַּעֲמוֹד בִּידוֹ, אָפָּה עַל פִּי שָׂאִין מִמִּכְרָו
בַּקָּרְקַע כְּלוּם: שֶׁהַקָּטָן כְּמִי שֶׁאִינוּ לְפָנֵינוּ הוּא;
וְזָכִין לְאָדָם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו, וְאִין חֲבִין לוֹ אֵלֶּא
בְּפָנָיו.

כַּט, יד קָטָן שֶׁהִגְדִּיל, וְהִבִּיא חֲזָכָה שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת
אַחֵר שְׁלוֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה, וְהִבִּית אַחֵר שְׁתֵּים
עֶשְׂרֵה שָׁנָה אָפָּה עַל פִּי שֶׁאִינוּ יוֹדֵעַ בְּטִיב מִשָּׂא

וּמִתֵּן מִקָּחוֹ מִקָּח, וּמִמִּכְרָו מִמִּכְרָ, וּמִתְּנָתוֹ
מִתְּנָה בַּמַּטְלָטְלִין; אֲבָל בַּקָּרְקַע, אִין מַעֲשִׂיו
קִימִין, עַד שִׁיְהִיָּה יוֹדֵעַ בְּטִיב מִשָּׂא וּמִתֵּן, אַחֵר
שִׁיגְדִיל.

כַּט, טו בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בַּקָּרְקַע שֶׁלֹּא. אֲבָל
קָרְקַע שְׂיִירֵשׁ מֵאֲבוֹתָיו, אוֹ מִשָּׂאֵר מוֹרִישָׁיו אִין
מִמִּכְרָו מִמִּכְרָ, עַד שִׁיְהִיָּה בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה, אָפָּה
עַל פִּי שֶׁהִבִּיא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת, וְאָפָּה עַל פִּי שִׁיּוֹדֵעַ
בְּטִיב מִשָּׂא וּמִתֵּן: שָׂמָּה יִמְכֹּר בְּזוּלָה, מִפְּנֵי
שֶׁדַּעְתּוֹ נֹטָה אַחֵר הַמַּעוֹת; וְעַדִּין לֹא נִתְּיִשְׁבָּה
דַּעְתּוֹ בְּדִרְכֵי הָעוֹלָם.

כַּט, טז מִתְּנָתוֹ כִּשְׁהוּא פְּחוּת מִפֶּן עֶשְׂרִים בֵּין
מִתְּנָת בְּרִיא בֵּין מִתְּנָת שְׂכִיב מִרַּע, הָרִי זֹו
קִימָת: שֶׁאֵלֶּוּ לֹא הִגִּיעָה לוֹ הַנִּיָּה גְּדוֹלָה, לֹא נָתַן;
וְהוּא דָּבָר שֶׁאִינוּ מִצּוֹי תְּמִיד. וְאִמְרוּ חֲכָמִים
תִּתְּקִים מִתְּנָתוֹ, כִּדִּי שִׁיְהִיָּה דְּבָרָיו נִשְׁמָעִין.

כַּט, יז בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים שֶׁהוּא מוֹכֵר בַּקָּרְקַע
אָבִיו כִּשְׁהוּא בֶּן עֶשְׂרִים, כִּשְׁהִבִּיא שְׁתֵּי
שְׁעָרוֹת, אוֹ כִּשְׁנָלְדוֹ לוֹ סִימְנֵי סָרִיס. אֲבָל אִם
לֹא הִבִּיא, וְלֹא נַעֲשֶׂה סָרִיס עַדִּין קָטָן הוּא, וְאִין
מִמִּכְרָו בַּקָּרְקַע מִמִּכְרָ וְאֵפְלוּ בְּנִכְסָיו, עַד
שִׁיגִיעַ לְרֵב שְׁנוֹתָיו.

כַּט, יח מִי שֶׁמָּכַר בֵּין בְּנִכְסָיו בֵּין בְּנִכְסֵי אָבִיו,
וּמָת, וּבָאוּ קְרוֹבָיו וְעִרְעְרוּ שְׁחִיָּה קָטָן בַּעַת
שְׁמִכָּר, וּבִקְשׁוּ לְבַדְקוֹ אִין שׁוֹמְעִין לָהֶם לְנֹלֹז;
וְעוֹד, שֶׁחֲסִימָנִים עֲשׂוּיִין לְהַשְׁתַּנּוֹת בְּמִיתָה.
וְחִזְקָה חֵיא שָׂאִין הָעֵדִים חוֹתְמִין עַל הַשְּׁטֵר,
אֵלֶּא אִם בֶּן יָדְעוּ בְּיָדָיו שֶׁחֲמוּכָר גְּדוֹל.

כַּט, יט פְּחוּת מִפֶּן עֶשְׂרִים שְׁמִכָּר קָרְקַע אָבִיו
חֹזֵר וּמוֹצִיא מִיֵּד חִלּוּקָה, בֵּין קֶדֶם עֶשְׂרִים בֵּין
לְאַחֵר עֶשְׂרִים; וּמוֹצִיא מִן חִלּוּקָה כָּל הַפְּרוֹת
שָׂאֲבָל. וְאִם הוֹצִיא הוֹצָאוֹת, אוֹ שֶׁנִּטַּע וְזָרַע
שָׂמִין לוֹ, וּמַחֲזִיר אֶת הַשָּׂאֵר.

כַּט, כ כְּדִין זֶה הוֹרֵי רְבוּתִי. וְאֲנִי אוֹמֵר שֶׁאֵפְלוּ
קָטָן שֶׁמָּכַר קָרְקַע מִנְכְּסֵי אָבִיו, וּכְשֶׁנַּעֲשֶׂה בֶּן
עֶשְׂרִים לֹא מַחָה אִינוּ יָכוֹל לְחֹזֵר: שֶׁכִּיּוֹן שֶׁלְקָח

הַמַּעוֹת, וְנִשְׁתַּמֵּשׁ הַלֹּקַח בְּקִרְקַע זֶה בְּפָנָיו
כַּשֵּׁהוּא בֶּן עֶשְׂרִים וְלֹא מִחָה נִתְקַיְמָה בִּיד
הַלֹּקַח, שְׁחָרִי רָצָה בְּמִמְכָּרוֹ.

כט, בא הַשְּׂבֹר מִקָּחוֹ מִקָּחוֹ, וּמִמְכָּרוֹ מִמְכָּר,
וּמִתְנֻתָּיו קִימִיו. וְאֵם הִגִּיעַ לְשִׁכְרוֹתָיו שְׁלִלֹט,
וְהוּא הַשְּׂבֹר שֶׁעוֹשֶׂה וְאִינוֹ יוֹדֵעַ מַה יַּעֲשֶׂה אִין
מַעֲשָׂיו בָּלוֹם, וְחָרִי הוּא פְּשׁוּטָה אוֹ פְּקֻטָּן פְּחוּת
מִבֶּן שֵׁשׁ.

הַלְבוֹת מְכִירָה פֶּרֶק ל

ל, א הַמּוֹכֵר שְׂמֹכֵר קִרְקַע אוֹ מַטְלָטְלִין, וְזָכָה
בָּהֶן לַלֹּקַח שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ יָד הַלֹּקַח עַל הַעֲלִיזָה:
אם רָצָה לָקַח, אִין הַמּוֹכֵר יִכּוֹל לַחְזֹר בּוֹ; וְאֵם
לֹא רָצָה, תַּחֲזֹר לְבַעֲלֶיהָ. לְפִיכָּךְ כּוֹתֵבִין שְׂטֵר
לְמוֹכֵר, אֵף עַל פִּי שְׂאִין הַלֹּקַח עִמּוֹ; וְלַעוֹלָם
הַלֹּקַח נֹתֵן שְׂכָר הַסּוֹפֵר, וְאִפְלוֹ מֹכֵר שִׁדְּהוֹ
מִפָּנֵי רַעְתָּהּ.

ל, ב וְכֵן הָעֶבֶד שְׂמֹכֵר אוֹ קָנָה אוֹ נָתַן מִתְּנָה,
אוֹ נִתְּנָה לוֹ יָד הָאֲדוֹן עַל הַעֲלִיזָה: אֵם רָצָה
לְקַיֵּם מַעֲשָׂיו, חָרִי אֵלֹו קִימִיו וְקָנָה; וְאֵם לֹא
רָצָה, בְּטָלוֹ כָּל מַעֲשָׂיו. וּבִדְבָרִים בְּלִבָּד הוּא
שְׂמֻקָּיִם הָאֲדוֹן אוֹ מִבְטָל, וְאִינוֹ צָרִיךְ לְקַנּוֹת
מִמֶּנּוּ בָלוֹם.

ל, ג וְכֵן הָאִשָּׁה שְׂמֹכֵרָה אוֹ נִתְּנָה מִתְּנָה, בִּין
בְּנִכְסֵי בַּעֲלָהּ, בִּין בְּנִכְסֵי צֹאן בְּרָזֶל שְׁהַכְּנִיסָה
לוֹ, בִּין בְּדָבָרִים שְׁיִחָד לָהּ בְּכַתְּבָתָהּ, בִּין
בְּנִכְסֵי מְלוּגָה, בִּין בְּקִרְקַעוֹת, בִּין בְּמַטְלָטְלִין,
וְכֵן אֵם לָקַחָהּ אוֹ נָתַן לָהּ מִתְּנָה יָד הַבַּעַל עַל
הַעֲלִיזָה: רָצָה, לְקַיֵּם; רָצָה, לְבַטֵּל הַכֵּל.

הַלְבוֹת זְכִיָּה וּמִתְּנָה

עֲנִין אֵלֹו הַחֲלָבוֹת לִידַע דִּין זָכָה מִן הַחֶפְקָר הֵיאָף יִקְנָה וּבִמָּה יִקְנָה, וְדִין נֹתֵן מִתְּנָה וּמִקְבָּל וְאִינוֹ מִתְּנָה חוֹזְרֵת וְאִינוֹ אִינָה
חוֹזְרֵת. וּבְאֹר כָּל הַדִּינִין אֵלֹו בְּפָרָקִים אֵלֹו.

הַלְבוֹת זְכִיָּה וּמִתְּנָה פֶּרֶק א

א, א הַחֶפְקָר כָּל הַמְּחֻזָּק בּוֹ, זָכָה. וְכֵן הַמְּדַבְּרֹת
וְהַנְּהָרִים הַגְּדוֹלִים, כָּל שֶׁבָּהֶן הַחֶפְקָר, וְכָל הַקּוֹדֵם
בּוֹ זָכָה, כְּגוֹן הָעֶשְׂבִּים וְהָעֵצִים וְהַפְּרוֹת

ל, ד אֲבָל הַבַּעַל שְׂמֹכֵר אוֹ שְׁנָתָן בִּין קִרְקַע
שְׁהַכְּנִיסָה לוֹ אִשְׁתּוֹ בְּכַתְּבָתָהּ, אוֹ קִרְקַע
שְׁהַכְּנִים לָהּ שׁוֹם מִשְׁלוֹ, אוֹ קִרְקַע שְׁיִחָד לָהּ
בְּכַתְּבָתָהּ אֵף עַל פִּי שְׁקָנָה מִיָּד הָאִשָּׁה אַחֵר כִּךְ
שְׂקִימָה מַעֲשָׂיו, חָרִי כָּל מַה שֶׁעוֹשֶׂה בְטָל: מִפָּנֵי
שְׁהִיָּא אוֹמְרָת, נִחַת רוּחַ עֲשִׂיתִי לְבַעֲלִי.

ל, ה מֹכֵר אוֹ נָתַן נִכְסֵי מְלוּגָה, בִּין מְקִרְקַעִין בִּין
מַטְלָטְלִין יָד הָאִשָּׁה עַל הַעֲלִיזָה: רָצָתָה לְבַטֵּל,
מִבְטָלָתָה; וְאֵם קִימָה מַעֲשָׂיו, קָנָה הַלֹּקָחִים.

ל, ו בַּעַל שְׂמֹכֵר מַטְלָטְלִין שְׁלִנְכְּסֵי צֹאן בְּרָזֶל,
אוֹ מַטְלָטְלִין שְׁנָתָן לָהּ מִשְׁלוֹ אֵף עַל פִּי שְׁאִינוֹ
רְשָׁאִי, אֵם עָבַר וּמֹכֵר אוֹ נָתַן קָנָה הַלְקוּחָתָהּ,
וְאִין הָאִשָּׁה יִכּוֹלָה לְהוֹצִיא מִיָּדָהּ. וְכֵן יֵשׁ לוֹ
לְבַעַל לְמֹכֵר כָּל נִכְסָיו, אֵף עַל פִּי שְׁחָן תַּחַת
שְׁעָבוֹד הַכְּתֻבָּה; וְאֵם תְּבוּאָה לְטָרֵף, טוֹרֶפֶת,
אֵלֹא אֵם בֶּן כְּתֻבָּה לַלֹּקַח תַּחֲלָה, וְקָנָה מִיָּדָהּ.

ל, ז הָאִשָּׁה שְׂמֹכֵרָה אוֹ נִתְּנָה נִכְסֵי צֹאן בְּרָזֶל
לְבַעֲלָהּ, לֹא קָנָה; וְיֵשׁ לָהּ לַחְזֹר וּלְהוֹצִיא מִיָּדָהּ,
כְּמוֹ שֶׁבְּאֲרָנֵי בְּהִלְבוֹת אִישׁוֹת.

ל, ח בֵּית דִּין שְׂמֹכְרוֹ אוֹ שְׁלִקְחוֹ בְּנִכְסֵי יְתוּמִים,
בִּין בְּקִרְקַע בִּין בְּמַטְלָטְלִין, וְכֵן הָאֶפְטָרוּפִין,
בִּין שְׂמֻנּוֹ אוֹתָם בֵּית דִּין בִּין שְׂמֻנָּה אוֹתָן אָבִי
יְתוּמִים מִקְּחָן מִקָּחוֹ, וּמִמְכָּרָן מִמְכָּר. אֲבָל
מִתְּנָתָם אִינָה בָלוֹם, שְׂאִין אָדָם נֹתֵן דָּבָר
שְׁאִינוֹ שְׁלוֹ.

ל, ט הַמּוֹכֵר אוֹ הַנּוֹתֵן בַּשָּׁבֶת, וְאִין צָרִיךְ לוֹמַר
כִּיּוֹם טוֹב אֵף עַל פִּי שְׂמֻכִּין אוֹתוֹ, מַעֲשָׂיו
קִימִיו. וְכֵן כָּל מִי שְׁקָנָה מִיָּדוֹ בַּשָּׁבֶת חֲקִנָּין קָיָם,
וְכוֹתֵבִין לְאַחֵר הַשָּׁבֶת וְנֹתְנִין.

שְׁלִפְרוֹת אִילָנוֹת שְׁלִיעֵר וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן.
א, ב הַצֵּד דָּגִים מִן הַיָּמִים וְהַנְּהָרוֹת, אוֹ שְׂצֵד
עוֹפוֹת אוֹ מִינֵי חֵיהַ הוֹאִיל וְאִין לָהֶם בְּעָלִים,
זָכָה: וּבְלִבָּד, שֶׁלֹּא יִצוֹד בַּשָּׂדֶה חֲבָרִי; וְאֵם צֵד

שם, קנה. ואם היו הדגים בביכר שלבועלים, וכן היה ועוף שבביכרים אף על פי שהוא ביכר גדול והוא מחסר צידה, הרי הן שלבועלי הביכרים; והצד משם, הרי זה גזלן.

אג, אבל הלוקח דגים מתוך מצודתו שלחברו פשהיא בתוך הים, או שלקח היה ממצודתו פשהיא פרוסה במדבר הרי זה אסור מדברי סופרים; ואם היתה המצודה פלי, ולקח מתוך המצודה הרי זה גזלן.

א, ד הפורס מצודה בשדה חברו, וצד בה היה או עוף אף על פי שאין לו רשות לעשות דבר זה, קנה. ואם היה פעל השדה עומד בצד שדהו, ואמר זכת לי שדי קנה פעל השדה, ואין לבעל המצודה פלוס.

א, ד דגים שקפצו לתוך הספינה, קנה בעל הספינה: שזו כחצר המשתמרת היא, ואינה חצר המחלבת, שהמים הן שמוליכין אותה, ואינה חולבת מחמת עצמה.

א, ו גר שמת, ולא חוליד בנים בישראל אחר שנתגיר אין לו יורשין; אלא כל הקודם והחזיק בנכסיו, זכה בהן, ואין פעל המצר יכול לסלקו בדמים, שזו כמתנה היא.

א, ז שתי שדות בנכסי הגר, ומצר אחד ביניהן, החזיק באחת מהן לקנותה קניה. החזיק בה לקנות אותה ואת חברתה זו שהחזיק בה, קנה אותה; אבל חברתה, לא קנה. החזיק בה כדי לקנות את חברתה, לא קנה אחת מהן: חברתה, מפני שלא החזיק בה; וזו, מפני שלא החזיק בה כדי לקנותה.

א, ח החזיק בה לקנותה ולקנות את חברתה ואת המצר שביניהן, או שהחזיק במצר לקנות את שתייהן הרי זה ספק; ואם בא אחר והחזיק בה לקנותה, זכה האחרון.

א, ט וכן שני בתים זה לפנים מזה, שהחזיק באחד מהן לקנותו ולקנות את השני לא קנה אלא זה שהחזיק בו בלבד. החזיק באחד מהן

כדי לקנות את השני, אף זה שהחזיק בו לא קנה.

א, י המחזיק בשטר מנכסי הגר כדי לקנות הקרקע הכתובה באותו השטר לא קנה אלא השטר בלבד, לצור אותו על פי צלוחיתו וכיוצא בזה.

א, יא שדה המסימת במצריה פיון שהפיש בה מבוש אחד, קנה את פלה. ואם אינה מסימת במצריה קונה ממנה באותו מבוש, כדי שילך הצמד בשעת חרישה ויחזר. והמצר והחצב שמתחמין בו התחומין, מפסיקין בנכסי הגר; וכל המחזיק בשדה, לא קנה אלא עד המצר או עד החצב.

א, יב כל המפסיק לפאה, מפסיק בנכסי הגר. פיצד: כגון שהיה שם נחל או אמת המים וכיוצא בהן, לא קנה אלא עד הנחל או עד האמה. וכל המפסיק רשויות שבת, מפסיק בנכסי הגר, כגון שהיה בין שתי השדות רשות היחיד או פרמלית; אפלו היה ביניהם רשות שהולקת לגטין.

א, יג כל דבר המפסיק לטמאה, מפסיק בנכסי הגר. פיצד: כגון שנכנס אדם לבקעה זו, וטמאה בבקעה אחרת בצדה, ואינו יודע אם הגיע למקום הטמאה אם לאו כל מקום שמחזיקין אותו לטמאה, הרי הוא במקום אחד מחלק בפני עצמו.

א, יד בקעה גדולה שיש בה שדות הרבה, וכלן שלגר אחד, ולא היה ביניהן לא מצר ולא חצב ולא דבר מדברים המפסיקין, ובא אחד והחזיק במקצת הבקעה לקנות את פלה כל הנקרא על שום אותו הגר, קונה אותו.

א, טו גוי שמכר מטלטלין לישראל, או קנה מטלטלין מישראל קונה במשיכה, ומקנה במשיכה או בדמים. אבל הקרקע אינו קונה אותה מישראל אלא בשטר, ואינו מקנה אותה לישראל אלא בשטר: שאין דעתו סומכת אלא

על השטר.

אטו לפיכך ישראל שלקח שדה מן הגוי, ונתן הדמים, וקדם שיחזיק בה בא ישראל אחר ויחזיק בה בדרך שמחזיקין בנכסי הגר זכה האחרון, ונותן לראשון את הדמים: מפני שהגוי מעת שלקח הדמים, סלק רשותו, וישראל לא קנה, עד שיגיע השטר לידו; ונמצאו נכסים אלו בנכסי מדבר כל המחזיק בהן, זכה.

א"ז במה דברים אמורים, במקום שאין בו משפט ידוע למלך; אבל אם דין אותו המלך ומשפטו שלא יזכה בקרקע אלא למי שפוטב שטר, או הנותן דמים, וכיוצא בדברים אלו עושין כפי משפט המלך: שכל דיני המלך בממון, על פיהן דינו.

הלכות זכיה ומתנה פרק ב

בא נכסי גר שאין לו יורשים, ונכסי החפקר, ושדה שמכרה הגוי לישראל ועדין לא החזיק בה כלם דינם שווה: כל המחזיק בהם בדרך מדרבי החזקה שבארנו בהלכות מכירה קנה, חוץ מאכילת הפרות.

בב פיצד: הלוקח קרקע מחברו, ויחזיק בה באכילת פרותיה קנה כמו שבארנו; אבל בנכסי החפקר, או נכסי הגר אפלו אכל פרות האילן במה שנים, לא קנה לא גוף האילן ולא גוף הקרקע, עד שיעשה מעשה בגוף הארץ, או יעבד עבודה באילן.

בג ומעשה באשה אחת שאכלה פרות דקל שלוש עשרה שנה, ובא אחר ויחזיק באילן בעבודה שעבד בגוף האילן; ובא מעשה לפני חכמים, ואמרו זה האחרון קנה.

בד יש דברים רבים שאם החזיק בהן הלוקח, לא קנה עדין; ואם החזיק באחד מהן בנכסי הגר, או נכסי חפקר, וכיוצא בהן קנה. פיצד: המוצא פלטורין גדולים בנויין בנכסי הגר,

וסיד בהן סיווד אחד, או פיר בהן פיור אחד, כמו אמה או יתר מכנגד הפתח קנה. הצר צורה בנכסי הגר, קנה. המציע מצעות בנכסי הגר, קנה. הגר את השדה בנכסי הגר, קנה. בה המפצל ומורות הגפן או שריגי האילנות וכפות התמרים בנכסי הגר אם דעתו לעבודת האילן, קנה; ואם דעתו להאכיל העצים לבהמה, לא קנה. פיצד: היה פורת מבאן ומכאן, הרי חזקתו שנתפון לעבודת האילן; היה פורת מרוח אחת, אינו מתפון אלא לעצים.

בו וכן המלוקט עצים ועשבים מן השדה אם דעתו לתקן הארץ, קנה; ואם לעצים, לא קנה. פיצד: לקט הגס והדק, הרי זה בחזקת שנתפון לתקן את הארץ; לקט הגס הגס, הרי זה בחזקת שנתפון לעצים. וכן המשוה פני הארץ אם דעתו לתקן הארץ, קנה; ואם דעתו להשוות מקום שיעמיד בו גרן, לא קנה. פיצד: היה לוקח עפר המקום הגבוה ונותנו למקום הנמוך, הרי זה מתקן הארץ. ראינוהו שאינו מקפיד על זה, אלא משליך העפר והצורות בכל מקום בלא הקפדה הרי זה בחזקת שאינו מתפון אלא להשוות מקום לדיש.

בז וכן הפותח מים לתוך הארץ אם לתקן הארץ, קנה; ואם לצוד הדגים, לא קנה. פיצד: עשה מקום שיכנסו בו המים בלבד, הרי זה מתפון לתקן הארץ; עשה שני פתחים אחד להכניס ואחד להוציא, הרי זה מתפון לצוד דגים.

בח הבונה פלטורין גדולים בנכסי הגר, ובא אחר והעמיד להם דלתות קנה האחרון; שהראשון לא עשה בגוף הארץ כלום, והרי הוא כמי שעשה גל שלאבנים על גב הארץ שאינו קונה, שהרי לא הועיל בגדר זה, מפני שהוא רחב ביותר ומפלש; ואין צורת אותו הבנין מועלת, עד שיעמיד דלתות.

בט המפיץ זרע לתוך התלמים, לא קנה:

שְׁבַעַת שְׁהַשְׁלִיךְ הַזֶּרַע, לֹא הִשְׁבִּיחַ כְּלוֹם; וּבָעֵת שִׁיבָמָה וְהִשְׁבִּיחַ, שָׁבַח הָבָא מֵאֵלָיו הוּא וְאֵינוֹ קוֹנֶה.

בִּי הִיְתָה מִחֲצָה בְּנִכְסֵי הָגֵר, וּבָא זֶה וַעֲשֵׂה מִחֲצָה אַחֲרַת עַל גִּבָּה לֹא קָנָה; וְאִפְלוּ נִבְלָעָה מִחֲצָה חֲתֻתוֹנָה, וְחָרִי הַעֲלִיוֹנָה קִיָּמָה, שְׁבַעַת שְׁבָנָה לֹא הוֹעִיל, וּבָעֵת שֶׁהוֹעִיל מֵאֵלָיו בָּא הַמַּעֲשֵׂה.

בִּיָּא הַמַּחְזִיק בְּנִכְסֵי הָגֵר וּבַהֲפָקָה, וְהוּא אֵין דַּעְתּוֹ לְקִנּוּת אִם עַל פִּי שְׁבָנָה וְגֵרָה, לֹא קָנָה. הַעוֹדֵר בְּנִכְסֵי הָגֵר, וּבְסִבּוֹר שֶׁחֵן שֶׁלּוֹ לֹא קָנָה; עֹדֵר בְּנִכְסֵי גֵר זֶה, וּבְסִבּוֹר שֶׁחֵן שֶׁלְּגֵר אַחֵר הוֹאִיל וְנִתְּבוֹן בְּמַעֲשָׂיו אֵלּוֹ לְקִנּוּת מִן הַהֲפָקָה, חָרִי זֶה קָנָה.

בִּיָּב הָיָה מִשְׁבוֹן יִשְׂרָאֵל בֵּיד הָגֵר, וּבְשִׁמַּת הָגֵר בָּא יִשְׂרָאֵל אַחֵר וְהַחְזִיק בְּמִשְׁבוֹן מוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִיָּדוֹ: שְׁבִיּוֹן שְׁמַת הָגֵר, בָּטַל שְׁעָבוֹדוֹ.

בִּיָּג הָיָה מִשְׁבוֹן הָגֵר בֵּיד יִשְׂרָאֵל, וּבָא יִשְׂרָאֵל אַחֵר וְהַחְזִיק בּוֹ לִזְקָה מִמֶּנּוּ הָרֹאשׁוֹן בְּגֵגֶד מַעוֹתָיו, וְהִתְאַחֲרוֹן קוֹנֶה אֶת הַשְּׂאֵר. בְּמַה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשִׁלָּא הָיָה הַמִּשְׁבוֹן בַּחֲצֵר הָרֹאשׁוֹן; אֲבָל אִם הָיָה בַּחֲצֵרוֹ חֲצֵרוֹ קוֹנֶה לּוֹ שִׁלָּא מִדַּעְתּוֹ כִּמּוֹ שְׁבִאֲרָנוּ בְּעֵנִין מְצִיאתָה, וְאֵין לָזֶה הִתְאַחֲרוֹן כְּלוֹם.

בִּיד גֵּר שְׁמַת וּבִזְבוּזוֹ יִשְׂרָאֵל אֶת נִכְסָיו, וְחָיו בָּחֵן עֲבָדִים גְּדוּלִּים קָנוּ עֲצָמוֹן בְּנֵי חוֹרִין. אֲבָל הָעֲבָדִים הַקְּטָנִים חָרִי חֵן בְּבִהְמוֹהֶם, וְכָל הַמַּחְזִיק בָּחֵן זָכָה; וּכְבֹר בִּאֲרָנוּ דְּרַבִּי חֲחֻקָּה שִׁיקְנוּ בָּהּ הָעֲבָדִים.

בִּטּוֹ גֵּר שְׁמַת וּבִזְבוּזוֹ יִשְׂרָאֵל אֶת נִכְסָיו, וְשִׁמְעוּ שְׁעָדִין לֹא מַת, אוֹ שִׁישׁ לּוֹ בֶּן, אוֹ שְׂאֵשְׁתּוֹ מַעֲבֵרַת כֶּלֶן חֵיבִין לְהַחְזִיר. הַחֲזִירוֹ כֶּלֶן, וְאַחֵר כֶּן שִׁמְעוּ שְׁשִׁמוּעָה הָרֹאשׁוֹנָה אֲמַת הִיְתָה, וּבִרְאשׁוֹנָה מַת, אוֹ מַת בְּנוֹ מִקֶּדֶם, אוֹ הַפִּילָה אִשְׁתּוֹ כָּל הַמַּחְזִיק בַּשְּׁנִיָּה, קָנָה; וּבִרְאשׁוֹנָה, לֹא קָנָה.

הַלְכוֹת זְכוּיָה וּמִתְנָה פֶּרֶק ג

ג, א הַנּוֹתֵן מִתְנָה לְחֵבְרוֹ אֵין הַמִּקְבֵּל זֹכֶה בָּהּ, אֲלֹא בְּאַחַד מִן הַדְּרָכִים שֶׁחֲקוּנָה זֹכֶה בָּחֵן בְּמִקְחוֹ: אִם מִטְּלָטְלִין רוֹצֶה לָתֵן לוֹ עַד שִׁיִּגְבִּיחַ, אוֹ יִמְשֹׁךְ דָּבָר שְׂאִין דְּרַכּוֹ לְהַגְבִּיחַ, אוֹ יִקְנֶה בְּאַחַד מִשְׁאֵר הַדְּבָרִים שֶׁהַמִּטְלָטְלִין נִקְנִין בָּחֵן. ג, ב וְאִם קָרַקַע אוֹ עֲבָדִים נָתַן לוֹ עַד שִׁיִּחְזִיק בְּדֶרֶךְ שְׁמִחְזִיק הַלּוֹקָה, אוֹ עַד שִׁיִּגְיַע שְׂטֵר מִתְנָה לִידּוֹ. אֲבָל בְּדְבָרִים לֹא זָכָה הַמִּקְבֵּל, אֲלֹא כָּל אֶחָד מֵחֵן עֲדִין יָכוֹל לְחֹזֵר בּוֹ.

ג, ג מִחַל לְחֵבְרוֹ חֹב שְׁחִיָּה לּוֹ עָלָיו, אוֹ נָתַן לוֹ הַפְּקָדוֹן שְׁחִיָּה מִפְּקָד אֲצִלּוֹ חָרִי זֶה מִתְנָה הַנִּקְנִיָּה בְּדְבָרִים כְּלָבָד, וְאֵינוֹ צָרִיךְ דָּבָר אַחֵר כִּמּוֹ שְׁבִאֲרָנוּ.

ג, ד וְכֵן הָאֹמֵר לְחֵבְרוֹ מָנָה שִׁישׁ לִי בְּיָדְךָ, תִּתְּנֵהוּ לָזֶה קָנָה, וְאֵין אֶחָד מֵחֵן יָכוֹל לְחֹזֵר בּוֹ: בֵּין שְׁנֵתֵן הַמָּנָה לָזֶה בְּחוּב שְׁחִיָּה לּוֹ אֲצִלּוֹ, בֵּין שְׁנֵתְנוֹ לּוֹ מִתְנָה, בֵּין שְׁחִיָּה הַמָּנָה חֹב אֲצִלּוֹ, בֵּין שְׁחִיָּה פְּקָדוֹן בִּידּוֹ, כִּמּוֹ שְׁבִאֲרָנוּ.

ג, ה בְּדֶרֶךְ שְׂאִין צָרִיכִים עֲדִים לְעֵנִין מִקַּח וּמִמְכָּר אֲלֹא לְגִלּוֹת הַדְּבָר בְּלָבָד, אִם הִיְתָה שָׁם טַעֲנָה וּבְכִירָה כֶּן בְּמִתְנּוֹת וּבְמַחֲלוֹת, אֵין צָרִיכִין עֲדִים אֲלֹא מִפְּנֵי הַמִּשְׁקָרִים.

ג, ו כְּשֶׁם שֶׁהַמּוֹכֵר צָרִיךְ לְסִים הַמִּמְכָּר כִּמּוֹ שְׁבִאֲרָנוּ, כֶּן הַנּוֹתֵן. פִּיּוּד: הַפּוֹתֵב לְחֵבְרוֹ קָרַקַע מִנִּכְסֵי נְתוּנָה לָהּ, אוֹ שֶׁכֶּתֵב לּוֹ כָּל נִכְסֵי קְנוֹיִין לָהּ חוּץ מִמִּקְצָתָהּ הוֹאִיל וְלֹא סִים הַדְּבָר שְׁנֵתֵן לוֹ, וְאֵינוֹ יָדוּעַ לֹא קָנָה כְּלוֹם; וְאֵינוֹ יָכוֹל לֵאמֹר לּוֹ תֵּן לִי פָחוֹת שְׁבִנְכֶסֶד, עַד שִׁיִּסִּים לּוֹ הַמִּקּוֹם שְׁנֵתֵן לוֹ. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ חֶלֶק כֶּן וּפְךָ בְּשָׂדֶה כְּלוֹנִית הוֹאִיל וְסִים הַשְּׂדֶה, אִם עַל פִּי שִׁלָּא סִים חֶלֶק, נוֹטֵל אוֹתוֹ חֶלֶק, מִן הַפָּחוֹת שְׁבִאֲוֹתָהּ הַשְּׂדֶה.

ג, ז כָּל הַנּוֹתֵן מִתְנָה עַל תְּנָאִי, בֵּין שֶׁהִתְנָה הַנּוֹתֵן בֵּין שֶׁהִתְנָה הַמִּקְבֵּל, וְהַחְזִיק הַמִּקְבֵּל

וְזָכָה בָּהּ אִם נִתְקַנִּים הִתְנַאי, נִתְקַיְמָה חֲמִתָּנָה;
וְאִם לֹא נִתְקַנִּים הִתְנַאי, בְּטִלָּה חֲמִתָּנָה וַיִּחְזִיר
פְּרוֹת שְׂאֵכֶל: וְהוּא, שִׁיחִיה הִתְנַאי פְּרָאוֹי.

ג, ח בָּכָר בְּאַרְנוֹ שְׂפֵל הִתְנַאיִן שִׁישׁ בַּמִּתְנֹת
אוּ בַּמִּקָּח וּבַמִּמְכָּר: צָרִיךְ שִׁיחִיה תְּנַאי כָּפוּל,
וְחֵין קוֹדֵם לָלוֹ, וְתְנַאי קוֹדֵם לַמַּעֲשֵׂה, וַיִּחִיה
תְּנַאי שְׂאֵפֶשֶׁר לְקִימוֹ; וְאִם חֶסֶר אֶחָד מִכָּל אֵלֹו
הִתְנַאי בְּטִל, וּבְאֵלֹו אֵין שֵׁם תְּנַאי. וְכָל הָאוֹמֵר
עַל מִנְתַּח הָרִי זֶה בְּאוֹמֵר מַעֲבָשׁוֹ, וְאֵינוֹ צָרִיךְ
לְכַפֵּל הִתְנַאי.

ג, ט כְּזֶה הוֹרֵי מִקְצַת הַגְּאוּנִים, וְלִזֶּה דַּעֲתִי
נוֹטָה. וְרַבּוֹתֵי הוֹרֵי שְׂאִין צָרִיךְ לְכַפֵּל אֶת
הִתְנַאי וְלַחֲקוּדִים חֵין לָלוֹ, אֲלֹא בְּקוּדוּשִׁין וּגְטִין
בְּלִבָּד; וְאֵין לְדַבֵּר זֶה רְאִיָּה.

ג, י חֲנוּתֵן מִתְנָה עַל מִנְתַּח לְחַזְזִיר, הָרִי זֶו
מִתְנָה: בֵּין שֶׁחֲתָנָה לְחַזְזִירָה מִיָּד, בֵּין שֶׁחֲתָנָה
לְחַזְזִירָה בְּזִמָּן קָצוּב, אוּ כָּל יָמֵי חַיָּיו שְׁלֹא־אֶחָד
מֵהֶם, אוּ כָּל יָמֵי חַיָּיו שְׁלֹפְלוֹנֵי הָרִי זֶו מִתְנָה,
בֵּין בַּמַּטְלָטְלִין בֵּין בַּקֶּרְקַע; וְאוֹכֵל פְּרוֹת כָּל
זִמָּן חֲמִתָּנָה.

ג, יא הָאוֹמֵר לְחַבְרוֹ שׁוֹר זֶה נִתּוֹן לָךְ בַּמִּתְנָה
עַל מִנְתַּח שֶׁתְּחַזְזִירָהוּ, הַקִּדִּישׁוֹ וְחַזְזִירוֹ הָרִי זֶה
מִקְדָּשׁ וּבַחֲזֹר. אָמַר לוֹ עַל מִנְתַּח שֶׁתְּחַזְזִירָהוּ לִי
אֵינוֹ קוּדֹשׁ, שְׁלֹא הִתְנָה עָלָיו אֲלֹא שִׁיחִזִּיר לוֹ
דָּבָר הָרָאוֹי לוֹ. וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בְּזֶה.

ג, יב אָסוּר לְיִשְׂרָאֵל לִתֵּן מִתְנַת חֲנָם לַגּוֹי, אֲבָל
נֹתֵן הוּא לְגֵר תּוֹשֵׁב: שְׂנַאֲמַר "לְגֵר אֲשֶׁר—

בְּשַׁעֲרֶיךָ תִּתְּנֶנָּה וְאֲכָלָהּ, אוּ מִכָּר לְנִכְרִי"
בַּמִּכִּירָה, וְלֹא בְּנִתְיָנָה. אֲבָל לְגֵר תּוֹשֵׁב בֵּין
בַּמִּכִּירָה בֵּין בְּנִתְיָנָה, מִפְּנֵי שֶׁאֲתָה מִצִּוָּה
לְחַזְזִירוֹ: שְׂנַאֲמַר "גֵּר וְתוֹשֵׁב וְחִי עִמָּךְ",
כְּלוּמַר לֹא יִחִיה זֶה הָעָנִי פְּחוּת מִגֵּר תּוֹשֵׁב
שֶׁהוּא חֵי עִמָּךְ.

ג, יג חֲנוּתֵן מִתְנָה לְעֶבֶד, אוּ לְאִשָּׁה קָנָה הַבֶּעַל
וְחֲאֲדוּן: אֲלֹא שֶׁחֲאֲדוּן קוֹנָה חֲגוּת, וְהַבֶּעַל קוֹנָה
אוֹתָהּ לְפְרוֹת. נָתַן מִתְנָה לְאִשָּׁה עַל מִנְתַּח שְׂאִין
לְבַעֲלָהּ בָּהּ רִשׁוּת, וְלַעֲבָד עַל מִנְתַּח שְׂאִין לְרַבּוֹ
בָּהּ רִשׁוּת קָנָה חֲאֲדוּן, וְקָנָה הַבֶּעַל.

ג, יד אֲבָל חֲנוּתֵן מִתְנָה לְאִשָּׁה אוּ לְעֶבֶד, וְחֲתָנָה
חֲנוּתֵן בְּגוּפָהּ שֶׁלְּמִתְנָה שֶׁתְּחִיָּה לָכֶּה וּלְכַדֵּי לֹא
קָנָה חֲאֲדוּן וְלֹא קָנָה הַבֶּעַל.

ג, טו פִּיּוּצָד: חֲנוּתֵן מִתְנָה לְאִשָּׁה וְאָמַר לָהּ הָרִי
חֲמַעוֹת הָאֵלֹו נְתוּנִים לָךְ בַּמִּתְנָה עַל מִנְתַּח
שֶׁתֹּאכְלִי בָּחַן וְתִשְׁתִּי בָּחַן, אוּ עַל מִנְתַּח
שֶׁתִּלְבָּשִׁי בָּחַן אוּ עַל מִנְתַּח שֶׁתַּעֲשִׂי בָּחַן מֵה
שֶׁתִּרְצִי כָּלֹא רִשׁוּת בַּעֲלִיָּךְ לֹא קָנָה הַבֶּעַל. וְכֵן
אִם אָמַר לְעֶבֶד עַל מִנְתַּח שֶׁתֹּאכֵל בָּחַן וְתִשְׁתֶּה
בָּחַן, עַל מִנְתַּח שֶׁתִּצָּא בָּחַם לְחֵירוֹת לֹא קָנָה
חֲאֲדוּן. וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בְּזֶה.

ג, טז חֲנוּתֵן כָּל נִכְסָיו לְעֶבְדּוֹ מִתְנָה קָנָה עֲצָמוֹ,
וַיִּצָּא בֶּן חוֹרִין, וְקָנָה שְׂאֵר הַנִּכְסִים. וְאִם שִׁיר
כָּל שְׁהוּא, אֲפִלּוֹ מַטְלָטְלִין לֹא קָנָה כָּלָם: שְׂאִין
זֶה גֶט חֵירוֹת גְּמוּר, שֶׁהָרִי שִׁיר בּוֹ בְּגֶט; וּמִתּוֹךְ
שְׁלֹא נִשְׁתַּחֲרַר, לֹא קָנָה כָּלָם.

מוֹהֲרָא"ש זאָגט אַ מָשָׁל אַז אַ סוּחַר איז אַמאַל געפֿאַרן פֿאַר
געשעפֿטן צו אַ ווייטע לאַנד, דער לאַנד איז אים געווען זייער
פֿרעמד, ער האט נישט געקענט דעם פֿלאַך, ער האט נישט געקענט
די מענטשן, און ער האט ניטאמאל געקענט די שפּראַך. ער דרייט
זיך דארט אַרום אינגאנצן פֿאַרלוירן, ער ווייסט נישט ווי אזוי
אַנצוהויבן צו פֿירן דארט געשעפֿטן. פֿלוצלינג טרעפט ער אַ היימישן
מענטש וואס קען זיין שפּראַך און ער קען זיך אויך אויס אין יענע
לאַנד, און יענער הויבט אים אָן אויסצולערנען ווי אזוי מען גייט זיך
אום אין יענע לאַנד, ער ווייזט אים צו וואו מען קען גיין עסן און
שלאפֿן, וואו מען קען פֿירן גוטע געשעפֿטן און זיך איינהאַנדלען
פֿינע סחורה פֿאַר ביליג, און וואו מען זאל נישט גיין האַנדלען ווייל
דארט וועט מען ווערן גוט אָפּגענאַרט.

דער סוּחַר דאַרף דאך טאנצן פֿאַר שמוּחה אַז ער האט געטראפֿן
איינעם וואס העלפט אים אַרויס און ווייזט אים די ריכטיגע וועג
און שפּאַרט אים איין אזויפיל אַרבעט. אויב אָבער האט דער סוּחַר
נישט קיין שכל, וועט ער זיין אַן אויפֿער-חכם, ער וועט זיך נישט
צוהערן צו יענעם, און דאן איז זייער מעגליך אַז ער וועט זייער
שטאַרק דורכפֿאלן אין זיין מיסיע.

די זעלבע זאך איז מיט די נשמה פון אַ איד וואס קומט אַראפֿ
אויף דער וועלט און ווייסט נישט וואס ער האט דא צו טון, ווי
אזוי געבט מען זיך דא אַן עצה? וואס איז נאָ גוט צו טון און
וואס איז נישט גוט צו טון? און עס קומט אַ צדיק וואס געבט אים
גוטע עצות ווי אזוי דורכצוגיין דעם לעבן אויף דער וועלט אויפֿן
שענסטן אָפֿן, אַז ער זאל מצליח זיין ברוחניות וּבגשמינות, ער זאל
האַבן אַ זיסע גוטע לעבן אויף די וועלט, און אויך נאכדעם זאל
ער אַנקומען וואו ער דאַרף אַנקומען אויף יענע וועלט; דאַרף דאך
דער מענטש זיין אַ גרויסער טיפּש אויב ער וויל זיך נישט צוהערן
און פֿאַלגן דעם צדיק.

			י"ז בתמוז	Fast of 17th of Tamuz	
13 Jul	ראשון Sunday	יז 17	בבלי: עבודה זרה כה ירושלמי: כתובות יז תוספתא: סנהדרין יג נ"ך: חגי ב - זכריה א רמב"ם: מכירה כז	נץ החמה..... 5:37 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:19 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:33 צה"כ לשיטת ר"ת..... 9:39	עלות השחר..... 4:24 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:43 סו"ז תפלה - מג"א . 10:09 שקיעה..... 8:26
14 Jul	שני Monday	יח 18	בבלי: עבודה זרה כו ירושלמי: כתובות יח תוספתא: סנהדרין יד נ"ך: זכריה ב-ג רמב"ם: מכירה כח	נץ החמה..... 5:38 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:19 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:33 צה"כ לשיטת ר"ת..... 9:38	עלות השחר..... 4:25 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:43 סו"ז תפלה - מג"א . 10:09 שקיעה..... 8:25
15 Jul	שלישי Tuesday	יט 19	בבלי: עבודה זרה כז ירושלמי: כתובות יט תוספתא: מכות א נ"ך: זכריה ד-ה רמב"ם: מכירה כט	נץ החמה..... 5:39 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:19 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:33 צה"כ לשיטת ר"ת..... 9:38	עלות השחר..... 4:26 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:43 סו"ז תפלה - מג"א . 10:09 שקיעה..... 8:25
16 Jul	רביעי Wednesday	כ 20	בבלי: עבודה זרה כח ירושלמי: כתובות כ תוספתא: מכות ב נ"ך: זכריה ו-ז רמב"ם: מכירה ל	נץ החמה..... 5:39 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:20 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:34 צה"כ לשיטת ר"ת..... 9:37	עלות השחר..... 4:26 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:44 סו"ז תפלה - מג"א . 10:10 שקיעה..... 8:24
17 Jul	המישי Thursday	כא 21	בבלי: עבודה זרה כט ירושלמי: כתובות כא תוספתא: מכות ג נ"ך: זכריה ח-ט רמב"ם: זכיה ומתנה א	נץ החמה..... 5:40 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:20 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:34 צה"כ לשיטת ר"ת..... 9:37	עלות השחר..... 4:27 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:44 סו"ז תפלה - מג"א . 10:10 שקיעה..... 8:24
18 Jul	שישי Friday	כב 22	בבלי: עבודה זרה ל ירושלמי: כתובות כב תוספתא: מכות ד נ"ך: זכריה יא-יג רמב"ם: זכיה ומתנה ב	נץ החמה..... 5:41 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:21 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:34 צה"כ לשיטת ר"ת..... 9:36	עלות השחר..... 4:28 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:45 סו"ז תפלה - מג"א . 10:10 שקיעה..... 8:23
19 Jul	הפטרה: דברי ירמיהו שב"ק Shabbos	כג 23	בבלי: עבודה זרה לא ירושלמי: כתובות כג תוספתא: שבועות א נ"ך: זכריה יב-יג רמב"ם: זכיה ומתנה ג	פינחס, מבה"ח, פרק א	
				נץ החמה..... 5:42 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:21 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:35 צה"כ לשיטת ר"ת..... 9:35	עלות השחר..... 4:29 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:45 סו"ז תפלה - מג"א . 10:11 שקיעה..... 8:22

מברכים חודש אב המולד: פרייטאג צופרי 42 מינוט און 5 חלקים נאך 10. ראש חודש: שב"ק

מַעַן דַּאָרף מִקִּיל זײַן און גְּרִינגער מאַכן פֿאַר זײַנדיגע מַעַנטשן צו קֶענען תְּשׁוּבָה טון.
(סֵפֶר הַמִּדּוֹת אוֹת תְּשׁוּבָה סִימָן י"ט)